

SOME PAGES IN THE
ORIGINAL CONTAIN
FLAWS AND OTHER
DEFECTS WHICH
APPEAR ON THE FILM

Digitized in 2006
by
Thrinaina Informatics Ltd, Secunderabad, A.P., India.
(<http://www.thrinaina.com>)

From the original owned by
Sundarayya Vignana Kendram
and its partner Institutions

as part of the
British Library Endangered Archives Programme
supported by the
Lisbet Rausing Charitable Fund

Except for individual research purpose
any reproduction should be made with
written permission from the

Sundarayya Vignana Kendram,
1-8-1/B/25/A, Bagh Lingampally, Hyderabad - 500 044
Andhra Pradesh, India

COPYRIGHT STATEMENT

The copyright laws of the United States (Title 17, United States Code) and of India (Copyright Act of 1957) govern the making of photocopies or other reproductions of copyrighted material including foreign works under certain conditions. In addition, the United States extends protection to foreign works by means of various international conventions, bilateral agreements, and proclamations.

Under certain conditions specified in the laws, libraries and archives are authorized to furnish a photocopy or other reproduction. One of these specified conditions is that photocopy or reproduction is not to be used for any purpose other than private study, scholarship, or research. If a user makes a request for, or later uses, a photocopy or reproduction for purposes in excess of "fair use," that user may be liable for copyright infringement.

These institutions reserve the right to refuse to accept a copy order if, in their judgment, fulfillment of the order would involve violation of the copyright laws of the United States or India.

భాస్కరాచార్య

సర్వశకునప్రకాశికా

మద్రాసు, 1888

Record no. 1717

Bhāskarācārya

Sarvaśakunaparakāśikā

Madrasu, 1888

Record no. 1717

SUNDARAYYA VIGNANA KENDRAM

1-8-1/B/25/A, Bagh Lingampalli
Hyderabad – 500 044, Andhra Pradesh, India

Bibliographic Record Target

భాస్కరాచార్య.

సర్వశకునప్రకాశికా / ప్రాచీనులైన భాస్కరాచార్యులవారిచే రచియింపబడిన ఈ
గ్రంథము మూలము శోధింపబడి సిద్ధాంతి శివశంకరశాస్త్రిలవారిచే
ప్రతిపదార్థతాత్పర్యముతోడ రచియింపబడినది.- మద్రాసు : చెన్నకేశవులుచెట్టి, 1888.

3, 200 p. ; 21 cm.

Record no. 1717

Bhāskarācārya.

Sarvaśakunaprakāśikā / prācīnūlaina Bhāskarācāryulavāricē
raciyimpabaḍina ī granthamu mūlamu śōdhimpabaḍi Siddhānti
Śivaśaṅkaraśāstrulavāricē pratipadārthatātparyamutōḍa
raciyimpabaḍinadi.- Madrāsu : Cennakēśavuluḥeṭṭi, 1888.

3, 200 p. ; 21 cm.

Record no. 1717

35 mm microfilm

Image placement: IA IB IIB

Date filming began:

1717

భీమేశ్వర

సర్వశకు వ్రతాశిలా

సినో. 320

AC.NO. 20631

S. NO: 320

ACNO: 20631

శ్రీరస్తు.

శ్రీభాస్కరాచార్యమః.

సర్వశకునప్రకాశికా.

జ్యోతిశ్శిల్పధర్మశాస్త్రపురాణసంహితాదులనుండి
సంగ్రహితంబై లోకోపకారార్థముగా
ప్రచునులైన శ్రీభాస్కరాచార్యులచేరచియింపబడిన
ఈగ్రంథము మూలముతోఁపబడి

ప్రస్తుతమై

తెనుకూరుసిద్ధాంతి - శివశంకరశాస్త్రులవారిచే
రచియింపఁబడిన

ప్రతిపదాంత్రతాత్పర్యముతోడ

ముద్రణవిక్రయకాదిస్వాతంత్ర్యమునుజేరిన

వైశ్యశ్రీ, భువనగిరి - రంగయ్యశెట్టిగారికుమారులను

చెన్నకేశవులు శెట్టిగారిచేత

నిది, స్వకీయ

జ్ఞాననూర్యోదయముద్రాక్షర

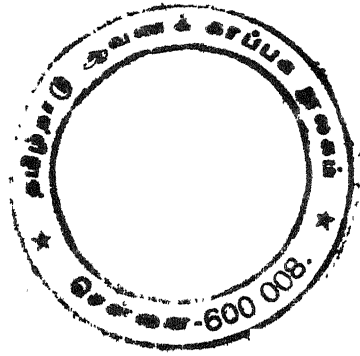
శాలయందు

ముద్రింపించి ప్రకటింపఁబడియె.

MADRAS.

1888.

Registered & Copy Right.

శ్రీ రస్తు.

సర్వశకునప్రకాశికా గ్రంథస్థ

విషయానుక్రమణికా.

విషయసంఖ్యా.] విషయాః.] పుటసంఖ్యా.

విషయసంఖ్యా.] విషయాః.] పుటసంఖ్యా.

౧. మంగళాచరణం. ...	౧	౨౫. తౌకిక సుఖలాభ సూచనము	౨౦
౨. అనుబంధ చతుష్టయము ...	౨	౨౬. దేశజేమ సూచనము. ...	౨౨
౩. విషయానుక్రమణికా ...	౩	౨౭. సుభిక్ష సూచనము. ...	౨౨
౪. శాస్త్రలక్షణము. ...	౫	౨౮. దుభిక్ష సూచనము ...	౨౪
౫. జ్యోతిషికలక్షణము. ...	౬	౨౯. కలహ సూచనము. ...	౨౬
౬. పృచ్ఛకలక్షణము. ...	౬	౩౦. జయకాల సూచనము. ...	౨౭
౭. శకునస్వరూపము. ...	౭	౩౧. దర్శనశకునము. ...	౨౮
౮. కొంతవడి శాస్త్రముగూ } డవ్యర్థమగును. }	౮	౩౨. శ్రవణాదిశకునము. ...	౨౯
౯. ఫలసంశయము. ...	౯	౩౩. అపశకునశాంతి. ...	౩౦
౧౦. భావానుగుణఫలము. ...	౯	౩౪. ప్రయాణమునకు అపశ } కునము. }	౩౧
౧౧. ఫలనిశ్చయము. ...	౧౦	౩౫. ప్రయాణమునకు అపశ } కునము- }	౩౨
౧౨. ఫలనైయత్యము. ...	౧౦	౩౬. ప్రయాణశుభసమయములు	౩౩
౧౩. అవశ్యానుభవము. ...	౧౦	౩౭. ప్రయాణమునందితిహాసము	౩౬
౧౪. జీవప్రయత్నము. ...	౧౦	౩౮. హృదయశకునము- ...	౩౭
౧౫. దేవకార్యములు. ...	౧౩	౩౯. స్వరశకునము- ...	౩౭
౧౬. జీవకార్యములు. ...	౧౩	౪౦. స్వరగతివివేకము- ...	౩౮
౧౭. కార్యఫలము. ...	౧౪	౪౧. స్వరగుణగ్రహకార్యాది } విభాగము- }	౪౦
౧౮. శకునమునకు కారణము ...	౧౪	౪౨. తత్త్వసంబంధి ద్రవ్యగు } ణక్రియాకాలవివేకము }	౪౨
౧౯. ఆయుష్యస్వరూపము ...	౧౫	౪౩. స్వరతత్త్వకాలవివేకము-	౪౪
౨౦. జన్మకాలమునుండి ఆయు } ర్విజ్ఞానము. }	౧౬	౪౪. తత్త్వకాలపరివర్తనము-	౪౫
౨౧. దీర్ఘాయుష్యసూచనము ...	౧౭	౪౫. స్వరశకునముచెప్పేక్రమము	౪౭
౨౨. అల్పాయుష్య సూచనము. ౧౯		౪౬. స్వరాక్షరవిద్యావివేకము-	౪౯
౨౩. వినాశకాల సూచనము ...	౧౯		
౨౪. జనవాక్యమనుభవసీద్ధము. ౨౦			

విషయసంఖ్యా.] విషయాః. [ప్రటసంఖ్యా.		విషయసంఖ్యా.] విషయాః. [ప్రటసంఖ్యా.	
౪౭. పక్షవారస్వరక్రమము ...	౫౧	౭౮. గౌళిశకునము- ...	౧౨౩
౪౮. పాతస్వరవివేకము- ...	౫౩	౭౯. గౌళిపక్షము- ...	౧౨౪
౪౯. స్వరాక్షరమిత్రశత్రుభావము	౫౪	౮౦. గౌళిశకునమునకుదీక్ష ...	౧౨౫
౫౦. పుంస్త్రీస్వరములు- ...	౫౪	౮౧. గౌళిశకునమునకునిమిత్తము	౧౩౨
౫౧. స్వరదేవకాలగ్రహదిక్ప	౫౫	౮౨. బల్లిపాటుకుఫలములు ...	౧౩౨
క్షిపివేకము- }		౮౩. గౌళిపతనస్థలములు...	౧౩౩
౫౨. మాతచేష్టాశకునము- ...	౫౭	౮౪. గౌళిగ్రహములు- ...	౧౩౪
౫౩. పిల్లిశకునము- ...	౬౧	౮౫. గౌళివాక్యములను చూ	౧౩౫
౫౪. క్షేమకారిశకునము- ...	౬౨	చెడిదితి- }	
౫౫. వాయుశకునము- ...	౬౪	౮౬. ప్రదక్షిణాప్రదక్షిణ గౌ	౧౩౬
౫౬. ప్రాణిప్రభృతి శకునసం	౬౫	ళిఫలములు- }	
గ్రహంబు }		౮౭. భానువారమునందుగౌళి	౧౩౬
౫౭. భారద్వాజపక్షిశకునము-	౭౨	పలుకులకుఫలములు- }	
౫౮. సరస్వతీపుగుళకునము-	౭౩	ప్రథమయామమునందు...	౧౩౬
౫౯. సర్పశకునముమొదలైనది-	౭౪	ద్వితీయయామము- ...	౧౪౦
౬౦. సర్పదర్శనాదిఫలములు...	౭౬	తృతీయయామము- ...	౧౪౦
౬౧. తొండలుపావురాళ్ళిపీటి	౮౦	చతుర్థయామము- ...	౧౪౧
శకునము- }		౮౨. భానువారమురాత్రిగౌళి	౧౪౧
౬౨. మళయాళపుగవ్వలగణితము	౮౧	పలుకుఫలము- }	
౬౩. చింతాభావపరిష్కానము...	౯౪	ప్రథమయామము- ...	౧౪౧
౬౪. రామాయణభారతశకునము	౯౫	ద్వితీయయామము- ...	౧౪౨
౬౫. తుమ్మలశకునము- ...	౯౬	తృతీయయామము- ...	౧౪౨
౬౬. ధ్రువారంభతీదర్శనశకునము	౯౭	చతుర్థయామము- ...	౧౪౩
౬౭. దైద్యశకునము- ...	౯౮	౮౩. భానువారమునగౌళిపలు	౧౪౩
౬౮. ఉపశ్రుతిశకునము- ...	౧౦౦	కులస్వరములు- }	
౬౯. ఛాయాపురుషదర్శనశ	౧౦౧	౯౦. భానువారమునవనగౌళి	౧౪౫
కునము. }		మొదలైనవి- }	
౭౦. వాణిజ్యవ్యాపారశకునము-	౧౦౬	౯౧. సోమవారమునగౌళిఫల	౧౪౬
౭౧. ముష్టిప్రశ్నశకునము- ...	౧౦౯	ములు- }	
౭౨. దిగ్విజయప్రశ్నశకునము...	౧౧౦	౧ వ- యామమున- ...	౧౪౬
౭౩. నవ్వలభావశకునము- ...	౧౧౧	౨ వ- యామమున- ...	౧౪౬
౭౪. గణితశకునము- ...	౧౧౩	౩ వ- యామమున- ...	౧౪౭
౭౫. అంశశకునము- ...	౧౧౪	౪ వ- యామమున- ...	౧౪౭
౭౬. కుక్కులశకునము- ...	౧౧౫	౯౨. సోమవారమునరాత్రిగౌ	౧౪౮
౭౭. నక్కలశకునము- ...	౧౨౨	ళిఫలం- }	

విషయసంఖ్యా.] విషయాః. [ప్రటసంఖ్యా.		విషయసంఖ్యా.] విషయాః. [ప్రటసంఖ్యా.	
౧ వ- యామమున- ...	౧౪౮	౯౯. శనివారపుగౌళిపలుకుల	౧౬౦
౨ వ- యామమున- ...	౧౪౮	కుఫలము- }	
౩ వ- యామమున- ...	౧౪౯	౧౦౦. గ్రహగౌళిదిగ్గోళ్యాదిఫ	౧౬౧
౪ వ- యామమున- ...	౧౪౯	లవివేకము- }	
౯౩. మంగళవారపుగౌళిఫలములుగ౧౪౧		౧౦౧. గౌళిగణితము- ...	౧౬౧
౯౪. బుధవారపు గౌళివచన	౧౪౧	గౌళిశకునముగిసినది-	౧౬౨
ఫలములు- }		౧౦౨. నవ్వలభావశకునవివేకము-	౧౬౨
౯౫. గురువారగౌళివచనఫల	౧౪౨	౧౦౩. సాముద్రికశకున సంగ్ర	౧౬౪
ములు- }		హము- }	
౧ వ- యామమునందు...	౧౪౨	౧౦౪. స్వస్థుఫలములు- ...	౧౬౪
౩ వ- యామమునందు...	౧౪౩	౧౦౫. దుస్వస్థుగణము- ...	౧౭౩
౪ వ- యామమునందు...	౧౪౩	౧౦౬. సుస్వస్థుగణము- ...	౧౭౫
౯౬. గురువారమురాత్రిగౌళి	౧౪౪	౧౦౭. స్వస్థుకాలాదినిజాయము	౧౭౬
వచనఫలం- }		౧౦౮. ఉత్పాతములు- ...	౧౭౭
౨ వ- యామమున- ...	౧౪౪	౧౦౯. వాస్తవసంగ్రహము- ...	౧౮౦
౩ వ- యామమున- ...	౧౪౫	౧౧౦. ఆయాదినిజాయము ...	౧౮౫
౯౭. శుక్రవారపు పగటిగౌళి	౧౪౬	౧౧౧. జలవాస్తవసంగ్రహము ...	౧౮౯
పలుకులకుఫలములు- }		౧౧౨. బుద్ధికల్పితశకునము- ...	౧౯౨
౧ వ- యామమున- ...	౧౪౬	౧౧౩. పరిశిష్ట నానావిధ శకున	౧౯౨
౨ వ- యామమున- ...	౧౪౬	సంగ్రహము- }	
౩ వ- యామమున- ...	౧౪౭	౧౧౪. సద్యోవృష్టిశకునము ...	౧౯౪
౪ వ- యామమున- ...	౧౪౭	౧౧౫. ఖంజరీటశకునము (కా	౧౯౬
౯౮. శుక్రవారపురాత్రి గౌళి	౧౪౮	టుకపీట్ట) }	
పలుకులకుఫలము- }		౧౧౬. కోశ్లశకునము- ...	౧౯౭
౧ వ- యామమున- ...	౧౪౮	౧౧౭. మేకలశకునము- ...	౧౯౮
౨ వ- యామమున- ...	౧౪౯	౧౧౮. గుఱ్ఱములశకునము- ...	౧౯౮
౩ వ- యామమున- ...	౧౪౯	౧౧౯. శకునమునకుఉపపత్తి ...	౧౯౯
౪ వ- యామమున- ...	౧౪౯	౧౨౦. గ్రంథసమాప్తి- ...	౧౯౯

శ్రీరస్తు.

శ్రీమహాగణపతయేనమః.

సర్వశకునప్రకాశికా.

మంగళాచరణం.

శ్లో॥ వక్షత్రగ్రహవాయ్యగ్నిజలభూమండలాశ్రయః।

హంసఃకాలాత్మకఃపాయాత్కర్మసాక్షిజగత్పదాః॥

తాత్పర్యము ॥ ఆకాశమునందగుబడియెడుచుక్కలకును, చంద్రుని గ్రహములకును, గాలికిని, పిడుగు మెరుపు మొదలగు జ్యోతికిని, నీటికిని, భూగోళమునకును, చలనాచక్రియానిమిత్తుండగుటంజేసి యాధారభూతుండగును, పిండాండంబున ప్రాణాపాన చైతన్యరూపుండగును, ప్రాణుల పుణ్యపాపకర్మములకు సాక్షిభూతుండగును, కాలమూర్తియగును, అగు సూర్యుండు ఎల్లప్పుడును జగమును ప్రోవుగాత.

శ్లో॥ జ్యోతిషంస్వరశాస్త్రంచశిల్పంసాముద్రికంతథా।

ధర్మశాస్త్రంవాస్తువిద్యాంయోగశాస్త్రంసషంత్రికం॥ ౧

పురాణానిచతంత్రాణిసగమానాగమాంస్తథా।

దేశాచారంకులాచారం శిష్టాచారంవిశేషతః॥ ౩

వృద్ధానామనుభూతీశ్చ విచార్యచముహుర్ముహూః।

సంవాదేనగృహీతార్థం సర్వలోకోపకారకం॥ ౪

వక్ష్యేహంసర్వశకునప్రకాశగ్రంథమాదరాత్।

సమయాకల్పితంకించి త్వాగ్రిచీనైరేవకీర్తితం॥ ౫

సంగమ్యతత్తత్త్వాస్త్రేభ్యోబాలబోధాయభాసురః॥

తా॥ జ్యోతిషము, స్వరశాస్త్రము, శిల్పము, సాముద్రికము, ధర్మశాస్త్రము, వాస్తువిద్య, యోగశాస్త్రము, మంత్రశాస్త్రము, పురాణములు, తంత్రములు, వేదములు, ఆగమములు, దేశాచారము, కుల్లచారము, శిష్టాలచారము, పెద్దలనుభవములు, వీటినిన్నిటిని పలుమారులు చక్కగవిచారించి వాటియొక్క ఐకవంశ్యముతో గ్రహింపబడిన అధర్మమును అందరికిని ఉపయోగించునట్లు భాస్కర దైవజ్ఞుడను నేను సర్వశకునప్రకాశగ్రంథమునుగా చేసి అక్కరతో చెప్పచున్నాను. దీనిలో నేను కల్పించినది కొంచమైననులేదు. పూర్వీకులు చెప్పియుండుదానినే ఆయా శాస్త్రములనుండి సంగ్రహించి పిల్లవాండ్రకు తెలియునటుల చెప్పెదను.

అనుబంధచతుష్టయము.

శ్లో॥ భావ్యథా సూచకోయస్తుశకునానాంగప్రవృత్తిః॥

సవిశేషోత్రవిషయః ప్రత్యయిగ్రాహ్యులక్షణః॥

తా॥ ఈశాస్త్రమునందు శకున విశేషములన్నియును విషయమనదగును- వాటినుండి భవిష్యత్కాలికఫలములను తెలిసికొనుటే ప్రయోజనమగుచున్నది. ఫలశకునముల సూచ్యసూచక భావమే సంబంధమనదగినది- నమ్మికతో శకున లక్షణములను గ్రహించువారలే అధికారులై యుండెదరు.

విషయానుక్రమణికా.

శ్లో॥ మంగళాచరణంచైవ ప్రతిజ్ఞాచరణంతథా॥

౨

చతుష్కమనుబంధానాం శాస్త్రస్యాస్యచలక్షణం॥

లక్ష్యజ్యోతిషికస్యాపి పృచ్ఛకస్యచలక్షణం॥

౪

స్వరూపంశకునస్యాథశాస్త్రస్యస్యథా-తాక్షచిత్॥

క్వచిచ్ఛఫలసందేహా భావానుగుణసంభవః॥

౬

ఫలస్యనిర్ణయశ్చైథ ఫలవైయత్సదశః॥

అవశ్యమనుభావ్యత్వం జీవయత్సరూపణం॥

౧౦

దైవికానిచకార్గాణే జీవకర్మ్యానేకథా॥

కార్యస్యఘటనంచైవ శకునస్యచకారణం॥

౧౧

సామాన్యేనాయుషోజ్ఞానం జన్మకాలికలక్షణైః॥

దీర్ఘాయుషస్సూచనంచ తద్వద్బల్పాయుషోపిచ॥

౧౨

వినాశకారశకునం జనవాక్యానుభావ్యతా॥

సూచనంసుఖలాభస్య దేశక్షేమస్యసూచనం॥

౧౩

సుఖిక్షుసూచనంచైవ దుఃఖిక్షుజ్ఞాపనంతథా॥

కలహస్యనిమిత్తాని జయకాలస్యసూచనం॥

౧౪

చాతుషంశకునంచైవ శ్రావణంచవిశేషతః॥

తథాపశకునేశాంతిః ప్రయాణశుభసూచనం॥

౧౫

ప్రయాణస్యాపశకునం శుభకాలః ప్రయాణకే॥

యాత్రేతిహాసకథనం హర్షంశకునమేవచ॥

౧౬

స్వరగతైవశకునం స్వరప్రశ్నోత్తరక్రమః॥

మాతచేష్టావివరణం మాజాశరశకునంతతః॥

౧౭

గరుడస్యచకాకస్య ప్రాణినామపిచేష్టయా॥

భాదద్వాజశకుంతస్య శకునేరుగస్యచ॥

౧౮

సర్పస్యదశనాదీని సరటాదివిచేష్టితం॥

కేరళాదిమునిప్రోక్త కపదకాణితక్రమః॥

౧౯

రామాయణేభారతేచ వచనాథావిచారణం॥

క్షుతాదిశకునంచైవ ధ్రువనక్షత్రదర్శనం॥

౨౦

అరుంధతీదర్శనంచ వైద్యోక్తశకునక్రమః॥

ఉపశ్రుత్యథాకథనం ఛాయాపురుషదర్శనం॥

౨౧

వాణిజ్యశకునంచైవ ముష్టిప్రశ్నక్రమస్తథా॥

దిగ్భాననిర్ణయశ్చైవ నష్టప్రశ్నపరీక్షణం॥

౨౨

గణితవిషయస్తద్వదంక్తప్రశ్నప్రపంచనం॥

రోగారోగ్యవిమర్శశ్చ శ్వేంగితగ్రాహితాతథా॥

౨౩

సృగాలశకునంచాథ గౌళీశకునలక్షణం॥

గోధికాశకునేదీక్షా తస్మిన్తప్రపంచనం॥

౨౪

గౌళిప్రపాతజఫలం గౌళిపాతస్తలాశ్శలం|
 గౌళిగ్రహవివేకశ్చ గౌళివాక్ఫలసూచనం|| ౨౫
 అదృష్టగౌళిగణితం నష్టజాతకనిర్ణయః|
 సాముద్రికంలక్షణంచ స్వప్నస్వఫలకీర్తనం|| ౨౬
 దుస్స్వప్నబోషస్సుస్వప్న ఫలంతత్కాలనిర్ణయః|
 ఉత్పాతలక్షణంతద్వదుత్పాతఫలనిర్ణయః|| ౨౭
 శాంతికర్మాణివాస్తుశ్చ గేహవాస్తువిశేషయః|
 భూనిగూఢజలజ్ఞానం బుద్ధికల్పితశాకునం|| ౨౮
 ఉపపత్తిశ్చసర్వేషాముత్తరోత్తరముచ్యతే|
 గ్రంథస్యవిషయానేతాన్జ్ఞాత్వాహ్యవ్యంతుసాధవః|| ౨౯

తా|| ౧. మంగళాచరణము- ౨. గ్రంథప్రతిజ్ఞ- ౩. అనుబంధములు- ౪. శాస్త్రలక్షణము- ౫. జ్యోతిషికలక్షణము- ౬. పుచ్చకునిలక్షణము- ౭. శకునస్వరూపము- ౮. శాస్త్రముకొంతవడివ్యక్తమగుటయునుగలదు- ౯. ఫలగండేహము- ౧౦. భావమునకుతగినట్లుఫలమగుట- ౧౧. ఫలనిశ్చయము- ౧౨. ఫలనైయత్యము- ౧౩. అవశ్యముగా అనుభవింపవలసినది- ౧౪. జీవప్రయత్నము- ౧౫. దేవకార్యములు- ౧౬. జీవకార్యములు- ౧౭. పనులుచేకూడుట- ౧౮. శకునమునకు కారణము- ౧౯. సామాన్యముగా ఆయుర్జ్ఞానము- ౨౦. జన్మకాలలక్షణమువలన ఆయుర్వివేకము- ౨౧. దీర్ఘాయుష్య సూచనము- ౨౨. అల్పాయుష్య సూచనము- ౨౩. వినాశకాల సూచనము- ౨౪. జనవాక్యమనుభవసిద్ధమగుట- ౨౫. తౌకికసుఖలాభమునకు సూచనము- ౨౬. దేశక్షేమ సూచనము- ౨౭. సుభిక్ష సూచనము- ౨౮. దుభిక్ష సూచనము- ౨౯. కలహ సూచనము- ౩౦. జయకాల సూచనము- ౩౧. దశకన శకునము- ౩౨. శ్రవణాదిశకునము- ౩౩. అపశకునశాంతి- ౩౪. ప్రయాణమునకు శుభశకునములు- ౩౫. ప్రయాణమునకు అపశకునములు- ౩౬. ప్రయాణమునకు శుభ సమయములు- ౩౭. ప్రయాణమునందు ఇతిహాసము- ౩౮. హృదయశకునము- ౩౯. స్వరశకునము- ౪౦. స్వరప్రశ్నోత్తర

క్రమము- ౪౧. దూతచేష్టాశకునము- ౪౨. పిల్లిశకునము- ౪౩. గరుడశకునము- ౪౪. కాకిశకునము- ౪౫. జంతువులశకునములు- ౪౬. భారద్వాజపక్షిశకునము- ౪౭. శకునపుపక్షి- ౪౮. సర్వశకునము- ౪౯. సర్పదర్శనాదిఫలము- ౫౦. సరటాశకునము- ౫౧. కేరళదేశపుగవ్వలగణితశకునము- ౫౨. రామాయణశకునము- ౫౩. భారతశకునము- ౫౪. తుమ్మలశకునము- ౫౫. ధృవనక్షత్రదశకనము- ౫౬. అరుంధతీనక్షత్రమును చూచుట- ౫౭. వైద్యశకునములు- ౫౮. ఉపక్షుతిశకునము- ౫౯. ఛాయాపురుషదశకనము- ౬౦. వ్యాపార శకునము- ౬౧. ముష్టిప్రశ్నము- ౬౨. దిగ్యాశప్రశ్న పరీక్షణము- ౬౩. నష్టప్రశ్నము- ౬౪. గభిణీప్రశ్నము- ౬౫. అంకప్రశ్నము- ౬౬. రోగారోగ్యవిచారము- ౬౭. కుక్కులశకునము- ౬౮. నక్కులశకునము- ౬౯. గౌళిశకునము- ౭౦. గౌళిలక్షణము- ౭౧. గౌళిదీక్ష- ౭౨. గౌళినిమిత్తములు- ౭౩. గౌళిపతనఫలములు- ౭౪. బల్లిపాటుకుస్థలఫలములు- ౭౫. గౌళిగ్రహములు- ౭౬. గౌళిపలుకులను తెలియజేయురీతి- ౭౭. గౌళిగణితము- ౭౮. నష్టజాతకము- ౭౯. సాముద్రికసంగ్రహము- ౮౦. స్వప్నఫలవిచారము- ౮౧. దుస్స్వప్నములు- ౮౨. సుస్వప్నములు- ౮౩. స్వప్నఫలకాలాది నిర్ణయము- ౮౪. ఉత్పాతములు- ౮౫. ఉత్పాతములకు ఫలములు- ౮౬. ఉత్పాతశాంతులు- ౮౭. వాస్తుసంగ్రహము- ౮౮. ఇల్లుకట్టుటకు ఆయాదులు- ౮౯. జలవాస్తుసంగ్రహము- ౯౦. సాంకేతికశకునములు- ౯౧. శకునమునకు ఉపపత్తి- ౯౨. గ్రంథసమాప్తి|| ఇట్లు ౯౨ విషయములు చెప్పబడుచున్నవి. వీటిలో కొన్ని యనంతరవిషయములును ఇమడియుండును. వీటినిజూచి సత్పురుషులందరును సంతోషింపవలయుననుట.

శాస్త్రలక్షణము.

శ్లో|| ప్రాణినాంసుఖదుఃఖాదేజ్ఞాతారోలాభనష్టయోః|

కాలదేశవిభాగజ్ఞాస్తత్సూచకవివేకినః|| ౩౦

మహావాయస్సత్యసంధా యానివాక్యానిచోచిరే|

తచ్ఛాస్త్రమితివిఖ్యాతం శాసకంప్రాణినామిదం|| ౩౧

శ్రుతిస్మృతిపురాణాదౌ తత్రతత్రప్రకీర్తితం।

తదర్థగ్రాహభిధీరై ర్భూమధైతత్ప్రపంచితం॥ ౩౨

తా॥ మనుష్యాదిప్రాణులకు సంభవించునట్టిసుఖదుఃఖములను లాభనష్టములను తెలిసికొని కాలచేశములను విమర్శింపుచు వాటికి సూచకంబులైన, కాలగ్రహనక్షత్రస్వరదూతచేష్టోపశ్రుతిప్రశ్నారూఢప్రాణిచేష్టాదులను యథార్థముగ తెలిసినవారని కర్మభూమియందుండువారిచే నమ్మబడియుండు మహాభూతుచేష్టియుండెడు వాక్యముల సముదాయమే సర్వశకునప్రకాశమనియెడు శాస్త్రమనబడును. వాటి అర్థములే సంగ్రహింపబడి లోకమునందు పండితులచే విరచితములైన బహుగ్రంథములు విస్తరిల్లి ప్రచారమునకుఁబచ్చియున్నవి.

జ్యోతిషికలక్షణము.

శ్లో॥ గురోరధీతశాస్త్రీశ్చ సత్యవాదీజితేంద్రియః।

ప్రాణిప్రియేపున్తంత్రజ్ఞశ్శుద్ధోజ్యోతిషికస్తన్మృతః॥ ౩౩

తా॥ చిరకాలముక్రమముగా గురుసేవజేసి శాస్త్రమునుచక్కగా చదివితెలిసికొని జితేంద్రియుడైన సత్యవాదియగుచు పరులకు ప్రിയమొనరించుటకై నిత్యము గ్రహమంత్రములను జపించుచు పరిశుద్ధుడైయుండువాడే జ్యోతిషికుండనబడును.

పుచ్చకలక్షణము.

శ్లో॥ శుద్ధచిత్తేనశాస్త్రేషు ప్రత్యయేనసమన్వితః।

జ్యోతిర్విదంబదైవజ్ఞం భక్త్యారాధ్యసదక్షిణం॥ ౩౪

జిజ్ఞాస్యవిషయంపుచ్చే ద్విదితార్థంనివేదయత్।

భవిష్యదర్థవిజ్ఞానే యావత్ జ్ఞేయంమయోచ్యతాం॥ ౩౫

వక్తుంవాసుశకంయావ దితిపుచ్చేత్సమాహితః।

కాపట్కదోషరహితః పుచ్చకోహ్యపరీక్షకః॥ ౩౬

తా॥ మనశ్శుద్ధితోను శాస్త్రములయందు నమ్మకముతోను దైవజ్ఞుడైనజ్యోతిషికునియందు భక్తికలిగి ఫలతాంబూలదక్షిణాద్యుపహారములను సమర్పించి తాను తెలిసికొనతగిన విషయమును ప్రశ్నజేసి యావిష

యంబున తనకు తెలిసియున్నంతను స్పష్టముగ విన్నవించి వంచనలేక పరీక్షకుడుకాని పుచ్చకుండే శకునఫలమును తెలిసికొనుటకు నాకెంతయోగ్యతగల్గదో, ఎంతవరకు తెలిపించుటకు సులభముగ నుండునో అంతమాత్రమునే తెలిపించితే చాలుననినమ్మి అడుగవలసినది. అట్టివానికి శాస్త్రము అనుభవనిదర్శనమునకువచ్చును.

శకునస్వరూపము.

శ్లో॥ భవిష్యత్సుఖదుఃఖాదే స్సూచకంలాభనష్టయోః।

దైవప్రేరణాయాసిద్ధం నిమిత్తంశకునంస్తృతం॥ ౩౭

గ్రహస్సూర్యాదయశ్చైవ పరివేషాద్యసంగ్రహః।

దస్మాదికాస్తారకాశ్చ వాతవృష్ట్యాభౌతికాః॥ ౩౮

భూతభౌతికచేష్టాశ్చ విజ్ఞేయాశ్శకునాత్మకాః।

జ్యోతిశ్శాస్త్రే తృతీయేతు స్కంధేగర్భాదిభిశ్చయత్॥ ౩౯

షడశీతసహస్రైశ్చ సూత్రైస్సూచితమేవహి।

తదర్థవిస్తరఃప్రాజ్ఞైః కాలజ్ఞైర్భూమధోదితః॥ ౪౦

తా॥ ప్రాణులకు భవిష్యత్కాలంబున కలుగబోవునట్టి కష్టసుఖములనూ, నష్టలాభములనూ, ముందుగా తెలిసికొనుటకు నిమిత్తమగునట్లు దైవముచేత ప్రేరితంబైన భూతభౌతికచేష్టా సూచనమే శకునమనందగును. అది సూర్యాగ్రహములు పరివేష భూమకేత్వా ద్యుపగ్రహములు అశ్విన్యాది నక్షత్రములు గాలి వాన భూకంపము చెట్టుపడుట ప్రాణులు ఊపిరివిడుచుట వణకత్తుకశబ్దము అర్థవ్యంజకమైన ఉపశ్రుతి అంగచేష్ట తుమ్ముట దగ్గుట ఆవలించుట ప్రాణులధ్వని జంతుదర్శనము పక్షిచేష్ట బల్లిపాటు గొలిపలుకు శిల్పవాస్తుస్థితి ఫలాదిగుంఖ్య సామద్రికరేఖాదులు ఈలాగున శకునము బహురూపముగ నగుబడి భవిష్యత్ఫలమును సూచింపుచున్నది. ఏయేదేశకాలములయందేయేశకునములు అనుభవనిదర్శనమునకు నేలాగున సరిరాగలదో తద్వివరణము జ్యోతిశ్శాస్త్రమున మూడవస్కంధమునందు ౮౬ వేల సూత్రములుగా చెప్పబడియున్నది. తదర్థముకాలజ్ఞులచేతవిస్తృతమైబహుగ్రంథరూపముగానుండును.

కొంతవడి శాస్త్రముగూడవ్యర్థమగును.

శ్లో॥ జ్యోతిషస్యత్యతీయాం శైతత్యత్యమహాపిఁఘః।

దైవజ్ఞైచగురౌదైవ శ్రద్ధాఽరహితస్యచ॥ ౪౮

నాస్తికస్యాపవిత్రస్య సందిహానస్యపాపినః।

శోభనైయతమానస్య స్వపితాయంకఞ్నిత్వితి॥ ౪౯

శాస్త్రానిరథకంఘాయా ద్యథాదుర్యోధనాదిషు।

విపరీతమఘాత్సర్వం ప్రాయశస్సదసద్భవేత్॥ ౫౦

ప్రప్తౌచప్రతివక్తాచ డ్డేత్రనీజోపమాయతః॥

తదన్యతరదష్టత్యై ఫలధ్వంసోవినిశ్చితిః॥ ౫౧

ఉభయోరపిదుష్టత్యై ఫలానుత్పత్తిరీతితా।

సూచకస్యచసూచ్యస్య సంబంధవ్యభిచారితా॥ ౫౨

కదాచిదేవంభవితా తత్త్వాచిదుర్యంకతాయుగే।

ధర్మాత్సనస్తుదైవస్య యత్కలావల్పవీర్యతా॥ ౫౩

తస్మాదైవజ్ఞవిద్యేయం ధామికైసఖలాభవేత్।

తదథామపిఞమఁస్య కర్తవ్యమిహసాధనం॥ ౫౪

కాలజ్ఞానంతతస్సిద్ధ్యై తతోఽనిష్ఠనిరాసనం।

ఇష్టప్రాప్తేస్సాధనం చ భవిష్యతి న సంశయః॥ ౫౫

తా॥ జ్యోతిషమున త్యతీయసంభవమును, దానినిచేసిన కర్తలగు మహర్షులయందును, దైవజ్ఞుండగు జ్యోస్యునియందును, గురునియందును, దైవమందును, దృఢమైన నమ్మకములేనివానికిని; నాస్తికునకును, అపరిశుద్ధునకును, సంశయాత్మకును, పాపిష్ఠునకును, తనతండ్రిని తనకెట్లితఁడేతండ్రియని శోఞ్ఠించుటకు యత్నించువానికిని అనగా పరీక్షకునకును, శాస్త్రమువ్యర్థమగుచున్నది. ఎట్లనగా;— దుర్యోధనాదులు పాపిష్ఠులగుటంజేసి వారలు భవిష్యదర్శనార్థమై శకునములనుపాటించునపుడు శుభశకునములు దుశ్శకునములుగా పరిణమించె- దుశ్శకునములు శుభశకునములుగా తెలియవచ్చె- ఇట్లు ఫలసూచకము విపరీతమైనది- దానిలో మంచిది చెడ్డదిగా నగుట ప్రాయశఃకంఘగ ఘటించుచున్నది-

అడిగెడువాడును, చెప్పెడివాడును డ్డేత్రబీజములతోసమానులై యుండుట వలన వారిరువురిలో నొకడైనను దుష్టుండయ్యేనేని శాస్త్రోక్తఫలమునకు నాశముసంభవించును. ఇట్లుండ నిరువురికిని దోషముగలిగెనేని శాస్త్రోక్త ఫలమే కలుగజాలదు. ఈకారణముచేత సూచకములైన జ్యోతిశ్శకునాదులకును, సూచ్యములైన ప్రాణిసుఖదుఃఖాదులకును, సాహచర్యనియమ రూపందైన వ్యాప్తినంబంధమునకు వ్యభిచారము కలుగుచున్నది. ఇట్లు ఫలసూచకము గలిగినను ఫలములేకుండుటగాని విపరీతఫలమగుటగాని యుగాంతరమునం దెప్పుడైన నొకతడవ కలుగుచుండెను. ఈకలియుగ మందైననో ప్రచురముగ నట్లేకలుగుచున్నది. ఏలననగా; ధర్మాత్మకమైన దైవమునకు కలియుగమున బలము తగ్గియుండును. కావున దైవజ్ఞవిద్య యనియెడు జ్యోతిశ్శకునాదిశాస్త్రము ధార్మికునియందే సఫలమగును. ఇట్టి ప్రత్యక్షనిదశకన పరీక్షార్థమైనను మనుష్యుఁడు ధర్మసాధనమునే చేయవలసినది- ధర్మసిద్ధికలిగెనేనిశాస్త్రప్రామాణ్యమబ్బును-ప్రామాణికునకు కాలజ్ఞానము గలుగును- అట్టివాడు కష్టకాలమును తెలిసికొని యథోక్తశాంతిచేత అనిష్టముకలుగకయుండునట్లు తప్పించుకొనటకును, శుభసమయము నెరింగి- ఇష్టప్రాప్తిని సాధించికొనుటకును సమర్థుడగుచున్నాడు. ఈనిషయంబున సంక్షేపములేదనుట సిద్ధాంతమైనది.

ఫలసంశయము.

శ్లో॥ జ్యోతిషప్రశ్నశకున శిల్పసామద్రికాదయః।
స్వప్నశ్చమంత్రతంత్రాణి ఫలంతిక్వచిదన్యథా॥ ౫౬
తా॥ జ్యోతిషము, ప్రశ్నము, శకునము, శిల్పము, సామద్రికము మొదలైనవి, స్వప్నము, మంత్రములు, తంత్రములు, ఇవి కోన్నిచోట్లు పులిండును, మరికొన్నిచోట్లు వేరువిధమగును.

భావానుగుణఫలము.

శ్లో॥ మంత్రేత్యైతథాదైవేదైవజ్ఞేభేషశేకరా।
యాద్యశిభావనాయత్ర సిద్ధిభేషతాద్యశి॥ ౫౭

తా॥ మంత్రయంత్రతంత్రములయందును, క్షేత్రతీర్థములయందును
దేవతలయందును, జ్యోతిషములయందును, వైద్యులయందును, గురునియం
దును, ఎవరికి ఎచ్చట ఎట్లు నమ్మకముకలిగియుండునో వారికి అచ్చట అట్లు
ఫలమగును- అనగా ప్రత్యయములేనివారికి ఫలముకలుగదని భావము.

ఫలనిశ్చయము.

శ్లో॥ జ్యోతిషమంత్రయంత్రాది శ్చకునంస్వప్నవచః।

ధార్మికాణాంఫలావాప్తినిమిత్తంనాన్యథాభవేత్॥ ౫౧

తా॥ జ్యోతిషము, మంత్రములు, యంత్రములు, తంత్రములు, శకు
నములు, కలలు, ఇవన్నియును పుణ్యవంతులకు సత్యమగుచున్నవి- పాపి
ఘృలకు వ్యర్థమగుచున్నవి.

ఫలనైయత్యము.

శ్లో॥ కాలకర్మానుగుణ్యేన ప్రాణ్యదృష్టశుభాశుభం।

భవితవ్యంభవత్యేవ యదాయిత్రచయద్యథా॥ ౫౨

తా॥ ప్రాణుల అదృష్టమునకు తగిన సుఖదుఃఖములు వారివారి
కర్మానుగుణముగా వాటి పరిపాకకాలము వచ్చినపుడు ఎవరికె ఎయ్యది
ఎచ్చట ఎట్లు ఎంత కాలగినదో అట్లే అవశ్యముగా కాకమానవు.

అవశ్యానుభవము.

శ్లో॥ అవశ్యమనుభోక్తవ్యం కృతంకర్తృశుభాశుభం।

నాభుక్తంత్యేయతేకర్తృకల్పకోటిశతైరపి॥ ౫౩

తా॥ చేయపడిన పుణ్యపాపకర్తృములకు తగిన సుఖదుఃఖములను
ఎంతకాలమైనను అవశ్యముగా అనుభవించక తీరదు.

జీవప్రయత్నము.

శ్లో॥ పారభక్తామక్తోభోగాదేవపరితయః।

ఆగామినన్వనారంభా త్సంచితస్యతుధర్మతః॥ ౫౪

ధర్మసాధరణేజీవః కర్తాత్వేనస్సహాయకృత్।

ప్రేరకఃకర్తృశేషేణ విషమోనిఘ్నకాణోపిన్॥ ౫౫

భోధయామాసతత్సర్వం వేదశాస్త్రేజగత్పతిః।

చేష్టాకరణకాలాది స్తత్రహేతుర్నిగద్యతే॥ ౫౬

సర్వజ్ఞత్వాత్సహేశస్య ప్రయత్నస్సఫలస్సదా।

తస్మానురూపాజీవానాంప్రయత్నాస్సఫలాస్తథా॥ ౫౭

క్వచిద్విరూపావిఫలాః కారణంతత్రయోగ్యతా।

తస్మాదవశ్యంకర్తవ్యం ధర్మ్యంకర్తనరైస్సదా॥ ౫౮

అద్యజన్మాంతరేవాపి ధర్మఃసుఖికరోభవేత్।

అత్యుత్కృతైఃపుణ్యపాపైరిహైవఫలమశ్నుతే॥ ౫౯

కాలేతథోచితేకర్తృకృషివత్సఫలంభవేత్।

కాలస్యజ్ఞాపకంశాస్త్రం క్రియాయాశ్చవిశేషతః॥ ౬౦

అధికారిప్రభేదస్య తన్నిమిత్తంపుథగ్విధం।

తస్మాదవశ్యంజ్ఞాతవ్యముభయంసర్వమానజైః॥ ౬౧

జ్యోతిషంధర్మశాస్త్రంచ తద్విహీనోంధవద్భవేత్।

కాలకర్మానురోధేన స్రాణినోనియతాయతః॥ ౬౨

తా॥ ప్రారబ్ధకర్మశేషమును అనుభవించే తీర్చవలసినది- ఆగామి
కర్మమును చేయకనే విడిచి తప్పించుకొనవచ్చును- సంచిత కర్మఫల
మును వాటికితగిన ప్రాయశ్చిత్తాదిసత్కర్మములతో పరిహరించి తప్పించి
కొనవచ్చును- అట్టిప్రాయశ్చిత్తాది ధర్మకార్యములను చేయుటకు శరీర
ధారులైన ఈ జీవాత్మలే స్వతంత్రులగుటంజేసి కర్తలగుచున్నారు-
ఈ జీవాత్మల కార్యములకు పరమేశ్వరుడు సహాయకుడుగా నుండును-
ఈ జీవాత్మల అదృష్టము పూర్వజన్మ శేషమై మిగిలియుండునదే నిమిత్త
మగును- దానికి తగినట్లు చేవుడు ప్రేరించును. మరియు శాస్త్రముల
చేతను శకునాదులవల్లను భగవంతుడు జీవుల భవిష్యత్కర్మగతిని, కష్ట
పరిహారోపాయంబునూగూడ చూపించినాడు- జీవులు వాటిని విచారించి
కొనకగాని అంగీకరించకగానివిడిచిపెట్టితమస్వాతంత్ర్యముతోస్వచ్ఛా
ప్రయత్నమునే చేయుచుండినను చేవుడు దానికిగూడ తగినంత సహాయ
మునే ఇచ్చును. అందువల్లనే చేవునికి పక్షపాతములేదనియును, అతడు

దయాశాలియనియును ఆస్తికులందరును నమ్మియుండెదరు- సర్వజ్ఞుడైన అట్టిదేవునిప్రయత్నము యల్ల పృథును సఫలముగానుండునేగాని వ్యర్థమగుటలేనందున దానిని అనుసరించి శాస్త్రీమార్గమును అవలంబించితే జీవాత్మలప్రయత్నములుగూడ సఫలములే అగుచున్నవి- జీవాత్మలు ఎప్పుటికిని కించిజ్ఞులే ఐయుండుటచేత శాస్త్రీమునువిడచి నడిచిగేసి తమతమ నష్టకష్టములను పరిహరించికొనుటకు శక్తులుకాకబోవుచున్నారు. గనుక మనుష్యులు జ్యోతిషముచేతను శకునాదినిమిత్రలక్షణములచేతను తమతమ అనుభవములచేతను శాస్త్రీరీతితో తమ పరిణామమును ఆలోచింపుచు ధర్మశాస్త్రోక్తప్రకారముగా ఎప్పుడును తమకు తగినంతటి పుణ్యకర్మములనే విడువక కాలదేశ శక్త్యనుసారముగా చేయుచుండవలసినది శాస్త్రీమునకును, అనుభవమునకును, యుక్తికిని, సమ్మతమగుచున్నది- అందువల్లనే యోగ్యులైనవారందరును దైవన్యస్తభరులై శాస్త్రీమును నమ్మిపాపభీరువులగుచుధర్మాత్ములుగానుండెదరు. ఇప్పుడుచేయబడిన పుణ్యకర్మము ఇప్పుడేగాని అథవాదానికివిఘ్నమైన పాపశేషముండేనేని కొంతకాలముగడచినచెనుకగాని చివరకు జన్మాంతరమందుగాని ఏవంచ ఎట్లైనను ప్రయోజనమగుచున్నది- ప్రబలమైన పుణ్యమునుగాని మహాపాపమునుగానిచేసినవారికి- అది ఇప్పుడే అథవా ఈజన్మమునందే అనుభవమునకువచ్చుచున్నది- ఐతే తగిన ప్రార్థకు సరిగా వ్యవసాయమును చేయునట్టి కాపవానికి కృషికమము ఫలించునేగాని కాలదేశ క్రమములకు విరుద్ధముగాపంటబెట్టితేఫలింపజాలదుగా? దానివలెనేశాస్త్రోక్తకర్మములను, శాస్త్రోక్త కాలములయందు శాస్త్రోక్తప్రకారముగానే చేయవలసినది. కావున జ్యోతిషమొక్కటి ధర్మశాస్త్రీమొక్కటి ఇవి రెండును రెండుకండ్లవలె తెలివిని కలుగజేయును. వీటిని సంపాదించక విడచినవాడు గ్రుడ్డివానివలె అజ్ఞానాంధకారమున ఏమియుం దెలియక తడమాడుచు కలవరించునట్లు ప్రాపంచికమైన ఇహపర సాధనముల క్రమములేకనే బుద్ధిహీనుడై మూఢుడుగా చెడిపోవును. కాబట్టి జ్యోతిశ్యకునశాస్త్రీమునూ ధర్మశాస్త్రీమునూనమ్మి ఆప్రకారం విచారించి

నడువతగినదని పూర్వాచార్యులందరును నిర్ణయించియున్నారు. (తన్నాచ్చస్త్రంప్రమాణం తే కార్యకార్యవినిణయే- అని భగవద్వాక్యము గల్గుదు) ఇట్లుండుటచేత నిష్పటివారును భవిష్యత్కాలికులును ఆప్రకారమే ఇప్పుడును యింకమీదటను నడుచుకొనుచున్నారు. అట్టివారి యుపయోగాధామే ఈ సర్వశకునప్రకాశిక యనియెడు శాస్త్రీము గలుగవలసినది.

దేవకార్యములు.

శ్లో॥ వృష్టిర్వాతఃప్రకాశశ్చ సంకల్పత్పత్తిరేవచ।

చలనాదీక్రియాశక్తి శ్చైతన్యంప్రాణవివచ॥ ౬౩

జననంమరణంచైవ మాదికందైవికంస్త్పతం।

దైవాధీనంజగత్సర్వ మితిశాస్త్రీవినిణయాత్॥ ౬౪

తా॥ ప్రపంచమంతయుదైవాధీనముగావున వానకురియుట, గాలి వీచుట, వెల్తురగుట, హృదయమున సంకల్పముగలుగుట, ప్రాణక్రియా సామర్థ్యము, జ్ఞానదైతన్యము, ప్రాణబలము, శరీరముపుట్టుట, శరీరము చచ్చుట, మొదలైనవి దేవకార్యములనబడును. వీటిలో జీవప్రయత్నము ముఖ్యముగాదు- దైవసంకల్పమేప్రబలమైయుండును.

జీవకార్యములు.

శ్లో॥ ఆశోచనమథాభ్యాసో విచారోద్యోగయక్తయః।

రచనంచపరిత్యాగో మమకారాదయోగుణాః॥ ౬౫

అవిద్యోపాధికలితాదుఃఖాజ్ఞానవిమిశ్రితాః।

జీవీయాజీవసాధ్యాశ్చ జీవకర్తృత్వతఃస్త్పతాః॥ ౬౬

తా॥ ఆలోచనము, అభ్యాసము, విచారము, ప్రయత్నము, యుక్తి పనిచేయుట, అహంకారాదిగుణములు, ఇవన్నియును కర్తయగు జీవుని స్వాతంత్ర్యమునకు లోబడినవిగావున దుఃఖాజ్ఞానసంవళితములై జీవకార్యములనబడును- వీటిలో జీవాత్ముని ఉద్యోగమే ముఖ్యమనదగును. దానికి ఈశ్వరసంకల్పము సహాయకమైయుండును.

కార్యఘటనము.

శ్లో॥ పిండాంధోపాధికంజ్ఞేయం చైతన్యంజీవసంజ్ఞితం।

బ్రహ్మాంధోపాధికంచాపి చైతన్యంతీవసంజ్ఞితం॥ ౬౭

వ్యప్తైస్సమప్త్యైసుకూల్యం యదాభవతినిశ్చితం।

తదైవకార్యఘటనయోగాఖ్యంకమకౌశలం॥ ౬౮

తా॥ వ్యప్త్యుపాధికుండైనజీవుని కార్యములుగల పిండాండమునకు సమప్త్యుపాధికుండైన ఈశ్వరుని కార్యములుగల బ్రహ్మాండము అనుకూలించునపుడు కార్యఘటనము నిశ్చయింపబడును- అట్లు ధూత భౌతికములనుజతగూర్చుచాతుర్యమే యోగమనబడినది.

శకునమునకుకారణము.

శ్లో॥ దైవాదీనంజగత్సర్వం శకునందైవచేష్టితం।

సర్వస్యప్రేరకందైవం దైవమేవపరంతతః॥ ౬౯

తా॥ దైవమనగా జగదీశ్వరుండగును. మరియు కమజన్యంబగు పుణ్యపాపాత్మకంబైన అదృష్టముగూడ దైవమనంబడును. ఈ ప్రపంచమంతయు అట్టిదైవమునకు వశమైయున్నది. సకలప్రాణులకును ప్రేరకమైనదైవమే మనకు కతవ్యములను శకునరూపముగా తెలియజేయుచున్నది. గనుక దైవమే ఉత్కృష్టమైనది.

శ్లో॥ నానారూపేణతదైవం దేశకాలవిభేదతః।

సర్వాత్మకంహిదృశ్యేతప్రాణిభోగానుసారతః॥ ౭౦

విజ్ఞాయతదభిప్రాయం శాస్త్రేదైవయథోచితం।

ఆచరేదాత్మనశ్చేయైస్తద్ధిశాస్త్రప్రయోజనం॥ ౭౧

తా॥ సర్వమయమైనదైవము నానారూపములతో నెవ్వని కేకాలదేశములయందు జెట్లు గోచరించునో దాని రహస్యమును శాస్త్రముచేత నెరుంగి జీవుడు తగినట్లు తనకు హితమును ఆచరింపవలసినది. ఇదియే శాస్త్రమునకు ప్రయోజనము.

ఆయుష్యస్వరూపము.

శ్లో॥ సర్వేషామేవజంతూనాం స్థూలదేహాన్యసంగతిః।

స్వాద్యావత్కాలీకీతావాన్కాలవాయురుచ్యతే॥ ౭౨

కాలసంఖ్యాబ్ధితోవాచ్యామాసద్వాదశసమ్మితాత్।

త్రింశద్దినాత్మకోమాసో దినంషష్టిఘటిమిశం॥ ౭౩

తదేతత్ పట్నతోపేత విఘ్నరాజసహస్రకం।

హంసానాంపరిసంఖ్యాతం దహరేజ్ఞానభాస్వతః॥ ౭౪

ఘాతాకాశేవమహతి సూర్యబింబప్రచారతః।

వత్సరాదికమానంస్యాదధికారప్రభేదతః॥ ౭౫

విశ్వతేమానభేదేన న్యూణాంవింశోత్తరంశతం।

గజానాంశతథాజ్ఞేయం దంతాబ్దాస్సుఖిరాశ్వయోః॥

కర్మణావధకతేహ్యయః క్షీయతేచవికమణా।

తస్మాత్ప్రియత్నసాశ్యంస్యాదాయుర్వైయోగశాలినః॥

సామాన్యమాయుషోమానం హంసగత్యన్వితైర్దిశైః।

యోగేనకామజీవిత్యంకామాత్సద్యోమృతిభవేత్॥ ౭౬

తా॥ ప్రాణులందరికిని ౧౦౦ యేండ్లాయుష్యము శ్రుతిసిద్ధమైనది. శతసంవత్సరములనిన ననేక సంవత్సరములని బహుత్వమే వివక్షితమై యుండు- కమాణ్య తమైనకాలముయొక్క వ్యవహారము సంవత్సరగణితమైనది- అట్టివత్సరము ద్వాదశమాసాత్మకంబేకదా- నెలకు ౩౦ దినములు- దినమునకు ౬౦ గడియలు- ఇది బ్రహ్మాండములోని మహాధూతాకాశమునందు ధూమికి సూర్యునిక్రియవలన తెలియవచ్చెడికాలము- ఇంక, పిండాండమునందు హంసాత్మయనియెడు సూర్యునిగతి ౨౧౬౦౦ నిశ్వాసోచ్ఛ్వాసములకాలమును ఆయుమాణంబునకుగ్రహింపవలసినది- అందువలన ఆయుర్ది నాడులు పరిమాణభేదమును జెందుచుండును- ఆపక్షమున ౨౧౬౦౦ శ్వాసలకాలమే ౧ దినము- అవి ౩౦ కి ౧ నెల ౧౨ నెలలైన ౧ యేడు అవి ౧౦౦ ఆయుష్యము. వేదాంతయోగప్రకారము- జాగ్రత్- శులుకున, స్వప్నము- కల, సుషుప్తి- నిద్ర, ఈ ౩ అవస్థలు

౧ తడవు అనుభవించితే ౧ దినమైనది- ఇట్టిలెక్కతో యుగము దినముగా వచ్చును, దినముయుగముగావచ్చును- ఇట్టికాలభేదములచేత ఆయుర్భేద మగునుగాని సామాన్యముగ ౧౨౦ యేండ్లు మనుష్యులకు, ఏనుగలకును ఆయుష్యము- గుర్రములకును, కంబరములకును ౩౨- గాడిదెలకు ౨౫- ఈలాగున పరమాయుర్విణయము జన్మజాతులకు తగినట్లు ఏర్పడినది- ఎంతకాలముజీవించిన నంతలో ౧౦౦ యేండ్లయ్యెనుటకుగూడఅవకాశముగలదుగాని- సత్కర్మములతో ఆయుష్యవృద్ధియును- దుష్కర్మములతో నాయుర్హ్రాసంబునుగలుగుచుండును- అందువలనకర్మప్రవాహ పతితులయిన ప్రాణుల ఆయుష్యము చిక్రగుప్తులెక్క ప్రకార మేర్పడుచుండుటచేత జీవులు అవశులై య్యుండెదరనునది కొందరి మతము— వికర్తశాపాదులతో నాయుష్యముక్షీణింప నట్లు సత్కర్మయోగాభ్యాసముతో నాయుష్యవృద్ధి జేకొని చిరజీవిత్యమునుగాని యథేచ్ఛ మరణ శక్తినిగాని సంపాదించుకొనుటకు జీవాత్మకు కర్మత్వము సావ్యతంత్య్రము గలదనుట కొందరి మతమైనది- ఎట్లైనను ఆశ, భయము ఇవి మరణ హేతువులు- విరక్తి, అభయము, ఇవి అమృతత్వమునకు సేతువులు- గావున నింద్రియ జయవైరాగ్యాభయ వ్రత్యాజ్ఞానశీలుడు కావలసినది సర్వసంమతము- తనుకరణభాజనంబున నాయుష్యమనియెడు చమురు బోసి కర్మభోగమనియెడువర్తికి జ్ఞానజ్యోతిర్భోగముగలిగి చిత్ప్రకాశ మగుచుండ దురాశాపాతకవాతాహత్యాద్యపద్రవములు గలుగకుండు పటుల జాగ్రత్తగలియుండిన నాయుష్యమునకు కొదవగలుగదనుట.

జన్మకాలమునుండి, లయుర్వజ్ఞానము.

శ్లో॥ వణిక్పుత్రోఽపితృకః స్వపితృజాతః సంచయే॥

కియద్విత్తమమాస్తీతి జిజ్ఞాసుర్మదిపృచ్ఛతి॥ ౭౯

అపరోక్షసన్జ్ఞానం పితైవవేణితోక్తితః॥

అంకేనజ్ఞాపితేనైవ యథాసంజాయతేభువి॥ ౮౦

తథాప్రాక్తనకర్మాను గుణకాలగ్రహగ్రహాత్॥

వాచ్యమాదయికాదాయ శ్చరీరస్యేతినిణయః॥ ౮౧

పీతాజితధనంపుత్రో వాణిజ్యేనాభివధకయేత్॥

ప్రాసయేదపివాబుద్ధిః ప్రమాదశ్చాత్రకారణం॥ ౮౨

తథైవపుణ్యపాపాభ్యాం వృద్ధిప్రాసౌతదాయుషః॥

ఏతజ్జన్మకృతాభ్యాంహి విజ్ఞాతవ్యామనీషిభిః॥ ౮౩

తా॥ గతపితృకుండైన వణిక్పులకుండు తనతండ్రియొద్దించిపెట్టిన ధనము తనకేంతగలదని డెలియంబూనినపుడు తండ్రివాసిపెట్టిన లెక్కపుస్తకమువలన ధనమింతగలదని తెలియవచ్చునట్లు పూర్వజన్మాజితభోగాదృష్టమువలనయేర్పడియుండు జీవితకాలమును జన్మకాలగ్రహస్థితి సూచింపుచున్నది. మరియు అట్టి వణిక్పుత్రుండు తనకుగలిగిన పితృర్జితధనమును తనవాణిజ్యాది వ్యాపారములతో వృద్ధిపరచుకొన గలడు. అథవా యథేచ్ఛ వినియోగమునొనర్చి కొదవ జేసికొనగలడు. అట్లాగే మనుష్యుండు ఈజన్మమున తానుజేయునట్టి పుణ్యకర్మములచేత తనయాయుష్యమునకు వృద్ధిని కల్పించుకొని చిరకాలము జీవింపవచ్చును. పాపకర్మములొనర్చిన నాయుష్యము క్షీణించిపోవుచున్నది. ఇది జ్యోతిశ్శాస్త్రమున జన్మకాలఫలజ్ఞాపకంబగు హారాస్కంధమునందు సిద్ధాంతమైన రహస్యాభిప్రాయము.

దీర్ఘాయుష్యసూచనము.

శ్లో॥ యజ్జన్మకాలికాల్లగ్నా తేండ్రేవాపిత్రకోణభే॥

శుభఖిలశ్చలగ్నేశో యదిస్యాదప్తమేశుభః॥ ౮౪

శనిస్త్రిషప్తలాభేషు యదిలగ్నాప్తమాచరే॥

చంద్రశ్చవరరాశిస్థో దీర్ఘకాలంనజీవతి॥ ౮౫

రేఖాః ఫాలతలెయస్య బహ్వ్యస్యప్నాశ్శుభోదయాః॥

పూర్ణాంగదర్శనంయావ చ్ఛాయాపురుషదర్శనై॥ ౮౬

యస్యరక్తబలంవీర్య పుష్టిరాహరపాటవం॥

వపుషఃకరణానాం పటుత్వంసమధాతుతా॥ ౮౭

జితేంద్రియత్వమారోగ్యం సద్యఃస్థూన్యబుద్ధితా॥

సద్భక్తిదపిసత్కర్మయస్యశుద్ధిశ్చేనూన్యశం॥ ౮౮

యస్యాతిలోభశీలత్వ మపిస్వాభావికాగుణాః।

దృశ్యంతేచాహతాయావత్సతావజ్జీవతిస్సుఖం॥ ౮౯

నైసగికగుణానాంతు వైపరీత్యప్రదశకం॥

మహచ్ఛాపోమహత్వాపం యదాతావత్సజీవతి॥ ౯౦

యావన్నజాయతేజంతోః ప్రబలంహ్యుపఘాతకం।

తావదాయుర్దేహతోషి మధ్యభంగపితౌచతా॥ ౯౧

దేహాభిమానశూన్యస్య నిత్యయుక్తస్యయోగినః।

వైవప్రాణోత్క్రమస్తస్య లీయతేదహరేయతః॥ ౯౨

తా ॥ ఎవడు పుట్టినపుడు లగ్నమునకు ౧ - ౪ - ౭ - ౧౦ యవ రాసులయందుగాని- ౧ - ౫ - ౯ రాసులయందుగాని- శుభగ్రహములు లగ్నాధిపతియునుండెదరో- ౮ లో శుభగ్రహముండునో- ౩-౬-౧౧లో శనియుండునో- లగ్నమూ అష్టమమూ చరరాసులగునో- చంద్రుడు చర రాశియందుండునో- బహుగ్రహములు ఉచ్చులుగాని నీచులుగాని అగు దురో- వాడు ౬౬. సంవత్సరములకు తక్కువ లేకబ్రదుకును- ఎవనినొసట ఆయుష్యరేఖలీ దీఘములుగా అవిచ్ఛిన్నములుగా అనేకము లనగా ౩- ౪- ౫- ౬ అగుబడుచుండునో- ఎవనికి మంచికలలు గలుగుచుండునో అనగా పూర్ణాచంద్రుడు, తెల్లటిఅశ్వము, పుష్పములుమొదలైనవికాన వచ్చునో, అంగలోపములేనట్లు ఛాయాపురుషుడగుబడుచుండునో- ఎవనికి రక్తపుష్టి, గట్టిశుక్లము, జీర్ణశక్తి (ఆహారములనరిగించుకొనుసామర్థ్యము) చెమటయును కంపు అదురుట దౌర్బల్య మొదలైనవియునులేని దేహదాఢ్యము, సూక్ష్మములైన శబ్దస్పృశ రూప రసగంధములను గ్రహింపగల చెప్పి కన్ను నాలుక ముక్కు చమకము గలిగియుండుట, వాత పితృ శ్లేష్మనాడులును ఇదా పింగళా సుషుమ్నలనియెడు జీవనాడులును సమగతిగానుండుట, శమము, దమము, ప్రబల రోగములు లేకుండుట, మంచి బుద్ధిప్రజ్ఞలుండుట, దేవగురుభక్తి, సత్యము, శ్రేయము, మంచిపని, అతి లోభము, స్వభావగుణములు చెడకనుండుట, ఇవి ఎదివరకు గలిగియుండునో మనుష్యుడనివరకు బ్రతికియుండును. స్వభావ

గుణములు మారినపుడుగాని పెద్దల శాపముగలిగినపుడుగాని ఉత్కటి పాపముగలిగినప్పుడుగాని మరణసంభవముగలదుగాన నదివరకు బ్రదుక వచ్చును. ప్రాణికి ప్రబలమైన విషరోగశస్త్రాదిచాధలు కలిగినేని ఆయుశ్యేషముండినను మరణముగలుగును. అట్టి అధాకాయుస్సులోచనిపోయిన వారు ప్రేతపితౄచాదిజన్మములను జెందుదురు. దేహాభిమానములేని నిత్య యోగసిద్ధులకు మరణమేలేదు. దేహాంతమునందతని ప్రాణములు హృదయాకాశమునందే ఇమిరిబోవును.

అల్పాయుష్యసూచనము.

శ్లో॥ కేంద్రత్రికోణాష్టమేషు పాపవిధేషుజన్తసి।

అరిష్టయోగోల్పాయుశ్చ దేవద్విజవిరోధితా॥ ౯౩

హింసాదిపాపకర్తాణి చాన్యతంచాతిభోజనం।

భయశోకాధకత్వంచ కరణానామపాటవం॥ ౯౪

అల్పాయుష్యంసూచయంతి కర్మభూమిస్థవణికాః।

తా ॥ కర్మభూమియైన ఆసేతుసీతాచల దేశమునందు జన్మించిన వణికాశ్రమముగల మనుష్యుడేహికి జన్మకాలమున లగ్నకేంద్ర త్రికోణాష్టమస్థానములకు పాపగ్రహ వేధగలిగినను, బాలారిష్ట యోగములు అల్పాయు ర్యోగములు దుస్స్వప్నములు బ్రహ్మహత్య స్త్రీహత్య శిశు హత్య రాజద్రోహము దేవద్రోహము బ్రహ్మద్వేషము గురుధిక్కారము పరపీడనము అన్యతము దురాచారము పరచార గమనము చౌర్యము మహాదుఃఖము ప్రబలజాడ్యము మహాభయము ఇత్యాదు్యపాధులు గలుగుట అల్పాయుష్యమునకు సూచకంబులు.

వినాశకాలసూచనము.

శ్లో॥ వినాశకాలేవిపరీతబుద్ధిర్విరుద్ధధర్మోజనదూషితస్సౌత్త్వీ।

స్వభావదుష్టోయదిసాధుభావం వ్రజేత్తదాతస్యవినాశఃహ్యః॥

తా॥ మనుష్యునకు నాశకాలమువచ్చినప్పుడు బుద్ధిమారును- సహజ గుణములుచెడును. విరుద్ధధర్మములనాచరించును, వాడు పుట్టినదిమొద

లుగా అట్టిదుష్టుడే ఐయుండెనేని వాడు సాధుస్వభావమునకు మారి
నప్పుడు వానికి వినాశకాలము ఊహింపబడతగినది.

జనవాక్యమునుభవసిద్ధము.

శ్లో॥ ఊహ్యంప్రత్యక్షచేష్టాభిః పరోక్షంహివేరేంగితం॥ ౯౫

యదూచుర్చహవోయస్య తస్మిన్త్యంతస్యసిద్ధ్యతి॥

తా॥ ఇతరుని హృదయమునందుండు అభిప్రాయము వానిభవిష్య
త్సతి మొదలైనవి తదితరులకు తెలియనందున నట్టి పరోక్ష విషయమును
వారికిగల ఊహ్యచేష్టాదిప్రత్యక్షకారణములచేత నూహించినిర్ణయింప
వలసియుండును. ఒకనివిషయమును పెక్కండ్రులోకులు సంవాదముగా
నేలాగుచెప్పుచుండెదరో అట్టి జనవాక్యమువాడుకకు వచ్చునంతలోనది
ప్రత్యక్షసిద్ధమై యనుభవనిదర్శనమగును. గావునమనుష్యుండు అపవాద
మునకు చిక్కునట్లు తప్పించుకొనుచు యోగ్యమైన నడతతో మంచిపేరు
వాసిని సంపాదింపవలసినది.

తౌకికసుఖలాభసూచనము.

శ్లో॥ సహాయవద్వంశజన్త విద్యాభ్యాసశ్చబాల్యతః॥ ౯౬

సమర్థశహవాసశ్చ జ్ఞానవృద్ధానువతః॥

సుఖేచ్ఛాస్థిరవృత్తిశ్చ మహాజనవిధేయతా॥ ౯౭

అక్లకోపాయవిత్రాప్తి రాజీతస్యచరణం॥

విచారనిర్ణయఃకార్యేమితోచితధనవ్యయః॥ ౯౮

యావచ్చక్యేంద్రియజయస్త్రిశుద్ధిఃపాపభీరుతా॥

స్వజనేష్వభిమానశ్చ దయాభూతేషునూనితా॥ ౯౯

యశస్సంపాదనేచ్ఛాచ మహత్పరిచయస్తథా॥

ఆవిష్కృతిస్సత్స్వభావః కథావ్యేష్యవధానితా॥ ౧౦౦

ఆస్తిక్యంయుక్తితంత్రాణి జనసంగ్రహజేప్సతా॥

షడ్విధేజీవతోపాయే యావత్సాధ్యపరిగ్రహః॥ ౧౦౧

ప్రయత్నోద్యోగశీలత్వ ముపచార్యోపచారితా॥

తాజభక్తిర్విధేయత్వం మిత్రసంగ్రహాంతథా॥ ౧౦౨

ప్రత్యయోత్పాదనంసత్సు బుద్ధిమత్సుచమంత్రణం॥

మంత్రగుప్తిఃస్థిరత్వంచ కార్యనిర్వాహలక్షణం॥ ౧౦౩

సమాధానమనాలస్యం పుణ్యంచసుఖలాభకృత్॥

తా॥ తగినవారియందు పుట్టుట, చిన్నతనమునుండి తగినవిద్యలను
నేర్చుటకునుకూలించుట, తగినసహాయములుగలుగుట, జ్ఞానవృద్ధులనడత
లను అనుసరించుట, తనకు సుఖగౌరవాదులుకలుగవలెననికోరిఉత్సాహ
పడుట, నిశ్చితవిషయమునందు స్థిరచిత్తముగలుగుట, మంచివారితోడు
పాటబ్బుట, పెద్దలకు విధేయుండగుట, గొప్పవారిపరిచయముగలుగుట,
ఆయాసపడక ఉపాయముతో ధనమును సంపాదించునట్టి సంవిధానము
కుదురుట, సంపాదించిన ధనమును రక్షించుకొని మితముగా తగినట్లు
వినియోగించుట, సాధ్యమైనంత జితేంద్రియుండగుట, వాక్కుద్ధి, హస్త
శుద్ధి, కచ్ఛశుద్ధి, స్వజనాభిమానము, భూతదయ, పాపమునకు వెర
చుట, మానమును లక్షించుట, పేరువాసిని అపేక్షించుట, సాధుస్వభా
వము, పనులలో ప్రమాదముగలుగనట్లు జాగరూకుండగుట, గొప్పవారి
సహాయమును సంపాదించుట, మరుపులేకుండుట, శాస్త్రములయందును
దైవమందును నమ్మకముగలుగుట, యుక్తి, చాతుర్యము, నేర్పరితనము,
జనులనుసంగ్రహించుబుద్ధి, మరియు కృషి వాణిజ్యము అధికారముకూలి
శిల్పపుపనులు బిచ్చము అనియెడు ౬ విధములుగఱ జీవనోపాయముల
యందు తనకు తగినట్లు అనుకూలమైనవాటిని విడుకనే అవలంబించి
యుండుట, అభివృద్ధియందు తృప్తిజెందక ఉత్సాహముతో దైర్యమును
జెంది ప్రయత్నమొనర్చుట, దైవభక్తులను కాలజ్ఞులను వైద్యులను ధర్మజ్ఞు
లను విద్వాంసులను తనచేతనైనంత ఉపచరించిసంతోషపరచుట, రాజుల
యందు భయభక్తి విశ్వాసములుగలిగి యోగ్యుడనిపించుకొని వారికి
విధేయుండగుట, బుద్ధిమంతులైన మంచివారితో గుట్టుగాయోచించి పను
లను విడువకసాధించిజెరవేర్చుట, ఎప్పుడును నెమ్మదిజెంది జాగరూకు
ండగుట, ఇట్టిలక్షణములు ఏమనుష్యునకుగలవో వానికి తప్పకనే సుఖలాభ
ములుగలుగునని నిశ్చయించుటకు ఆలక్షణములే సూచకములైయుండును.

దేశక్షేమసూచనము.

శ్లో॥ ప్రజానురంజకోరాజాప్రజారాజామరాగిణీ॥ ౧౦౪

స్వధర్మనిరతోలోకోనిష్కలిశ్చసమాహితః।

జనానామైకమత్యంచధర్మవృద్ధిస్సవర్ణః॥ ౧౦౫

అనీతిధాన్యవృద్ధిశ్చ దేశక్షేమస్యసూచకం।

తా॥ రాజులు ప్రజలయందు అక్కరగలిగి న్యాయముతో ధర్మముగా రాజ్యము నేలుచుండుట, ప్రజలును భక్తిప్రత్యయములతో రాజుకు విధేయులై సమాధానముతో స్వధర్మమును కాపాడికొనుట, జనులకు కలహములేక నైకమత్యముగలుగుట, కావలసినపుడు వానలుగురిసి ఈతి బాధలులేక పంటలుపండి జనులకు జీవనోపాయము గలుగుట, ఇట్టిలక్షణములుగలచో దేశక్షేమముగలదని సూచింపబడును.

సుభిక్షసూచనము.

శ్లో॥ తటాకపూర్తిభారణీగతేర్కేవిధీందుగేభూమిభుచాంకు

రార్పణం చించాఫలోఛాయమథామ్రతస్యాచ్చైత్రాత

పాషాఢమరున్దయత్వం॥ ౧౦౬॥ వృష్టిస్తథాప్రోష్ఠపదేచ

మాగేనుహంహిమానీయదిదేశయోగ్యః । ఋతుస్తథా

ఫల్గిమఘట్టఘానావాసారయోగశ్చకుశీరగేర్కే॥ ౧౦౭॥

నదీప్రవాహాద్ధికతేందుభాన్వోర్గ్రహశ్శుభాశుక్రదినాని

పంచ । ఇందోర్నభోమాసిగురోస్తదూర్ధ్వం సౌరేథవా

ద్వాదిదిశదశన్యాయం॥ ౧౦౮॥ పాథోనమాసే గణరాజ

ఘసేనక్రక్రమేచోషసిశీతవాతః। ఆహస్తథాసాతపమేవ

మేవకాలోచితఃప్రవృఘ్నఫలాదియోగః॥ ౧౦౯॥ మాల్వాధికో

ఘంగళవస్తుపూగశ్శుభగ్రహణాంనవనాయకత్వం। నక్రం

రవేత్థాంతరసంక్రమశ్చ నిశాసువృష్టిస్సహితావకాశా॥

ప్రాగ్వాతసంపత్తిరథోశరదృతావగస్త్యవృష్టిర్బహు

క్షాలవృద్ధిః। చేత్కంబశానామపిచాల్పమాల్యంసువర్ణ

ముక్తాధికమాల్బయోగః॥ ౧౧౦॥ చంద్రజ్ఞజీవాపుజితాం

పరస్పరం కేంద్రస్థితంచేష్టభగేశశాంకే । గుర్వారయో
ర్నంగళచంద్రయోర్వాసమాగమేవారదపూర్ణరాత్రా॥

జ్యోత్సాప్రసాదోనితరాంగురూదయే శుక్రాస్తకాలే

శనిభామయుద్ధే। అమామహాపాతముఖేషుపర్వసుస్యాచ్చే

న్నహేష్టత్వమథోమహేజః॥ ౧౧౩॥ పశ్చాద్రవేరర్క

పురశ్చశుక్రోమాసోదయశ్చేశ్శుభవాసరేషు । జీవార్క

వారేపరివేషయోగోర్కన్యైవసోమజ్ఞసితేషుచేందోః॥

తుంగస్తరంగోయదిపూర్వసింధౌ పశ్చాన్నచేత్పర్వత

జాశ్చధాతవః। మహాఛ్రియాహ్రాసగతిశ్చవణేఘ్నతో

ఛ్రియోప్రహీనమృద్ధియోగః॥ ౧౧౪॥ మృగాజగోజన్మ

కృతాధికత్వం ప్రీభ్యః పుమాంసోబహుశాయదిస్యః।

దభాశ్చలాత్కాయదినాగసర్పాఘాయాసురుర్వాం

యదిభూరిసంఖ్యాః॥ ౧౧౬॥ మాధుర్యనైమల్యయుతం

జలంచేత్కాకోఛ్రియఃశ్వాడిగణస్యవృద్ధిః। హ్రాస్తథా

మత్కుణమక్షికానాంశంసంతిదేశస్యసుభిక్షమేవ॥ ౧౧౭

తా॥ తొలకరివానలచేతనే చెరువులునిండుట, రోహిణి మృగశిర

కార్తులలో బీజావాపమగుట, దేశభేదముచేత భూగుణానురూపముగా

సమయమునందు అంకురార్పణమగుట, చింతపండ్లకువై మామిడిపంట

తగ్గుట, జైత్రమున నెండలు, ఆషాఢమున గాలి, భాద్రపదములో వాన,

మాగళశిరమున మంచు, పశ్చిమఘట్టములలో తుంపురుజడి, ఇవియెక్కు

వగుట, కర్కటమాసమునం చేరులుండి పారుట, సూర్య చంద్రగ్రహ

ణములగుబడుట, ఆషాఢమున ౫ శుక్రవారములు, శ్రావణమున ౫ సోమ

వారములు, భాద్రపదమున ౫ గురువారములు, అథవా కర్కటసింహా

కన్యామాసములలో నైన యథాసంభవముగా సంఘటించుట, చాంద్ర

సౌరసంవత్సరాదులయందును కన్యామాసము ౨౧ తేదియందును, విజయ

దశమియందును మకరసంక్రమణదినమందును ప్రొద్దున పూట చల్లి నిమంచ

మారుతమువీచుట, పగటిలో మంచియెండగాచుట, శ్రావణమున మగిలి

భువ్వలు, వైశాఖమున మల్లెలు, చైత్రమున సుసరికకాయలు, పెక్కుగ
గలుగుట, పసపు కుంకుమ మొదలైన మంగళద్రవ్యములకు వెలలెక్కుట,
శుభగ్రహములకు నవనాయకాధికారములు కలుగుట, సూర్య నక్షత్ర
ప్రవేశములు రాత్రియందే గలుగుట, రేప్రాద్ధుననే వానలు వచ్చుట,
తూర్పుగాట్టు మెండగుట, ఆశ్వయుజ మాసమువరకు నగస్త్యోదయము
లేకుండుట, ప్రత్తిపంటమెండగుట, కంబళులగ్గువగుట, బంగారమునకును
ముత్తయములకును వెలలెక్కుట, చంద్ర బుధ గురు శుక్రలు అన్యోన్య
కేంద్రములయందు చేరుట, రోహిణి చంద్రయోగమునందును గుర్వంగా
రక యోగమునందును చంద్రమంగళ సమాగమమందును తులామాస
పూర్ణిమా రాత్రియందును పండువెన్నెలవచ్చుట, శుక్రాస్త గురూదయ
కాలములయందును పాపగ్రహ యుద్ధసమయములయందును మహాపా
తామాపాస్యాది పర్వములయందును ఉష్ణప్రాచుర్యమగుట, సూర్యునిక
వెనుకకుజుండును ముందరకుక్రండును సంచరించుచుండుట, శుక్లప్రతిప
న్తాసారంభములు శుభగ్రహవాసరములయందే సంభవించుట, భాను
గురువారములయందే సూర్యపరివేషంబును సోమ బుధ శుక్రవారముల
యందు చంద్రపరివేషంబును అగుబడుట, పశ్చిమసముద్రమున తరంగ
ములుతగ్గి పూర్వసముద్రము త్వంగత్తుంగ తరంగమగుట, కొండలలో
శిలాజిత్తు రాతినార శిలాఫలము మొదలైన ధాతువులు మెండుగబట్టుట,
నీలివన్నెతరుగుట, బియ్యము నెయ్యి అగ్గువగుట, జింకలు మేకలుగోవులు
యెక్కువగావుట్టుట, స్త్రీశిశువులకన్నను పురుషశిశువులు అధికముగా
వుట్టుట, దభాత్యణములు తాచుపాములు లక్క ఇవి ఎక్కువగ జన్మిం
చుట, నీటిలో నిర్మలత్వము తీపు గలుగుట, కుక్కలును కాకలును ఎక్కు
వగుట, నల్లులు ఈగలు తరుగుట, ఇత్యాది లక్షణములు సుభిక్షమును
సూచించుచున్నవి.

దుభిక్ష సూచనము.

శ్లో॥ ఋతుధర్మవిపర్యాసో వర్షత్వయనసంక్రమే॥ ౧౮౪

క్రూరివారశ్శుచోపంచ మందానభసిభాస్కరాః॥

సభాస్యేమంగళాఃపంచ కుహూయోగోధనుష్యపి॥౧౮౫
మందారపూర్వాషాఢానాం సంపాతశ్చత్రవిప్తయా॥
సమందయాదశమ్యాంచవిజయాయాంగురోశ్చనేః॥౧౮౬
అతిచారోజ్ఞసితయో ర్నాంద్యంమధ్యాహ్నమేఘతా॥
రాత్రోనిమిలమాకాశం గర్భనక్షత్రవిప్లవః॥ ౧౮౭
వషాఃస్వగస్త్యోదయశ్చ సౌలభ్యంరత్నరుక్తయోః॥
అనావృష్టిశ్చేతిబాధా సోత్పాతోవికృతోదయః॥ ౧౮౮
మాసతారాచ్యుతిపర్వకాలేక్రూరచతుష్టయం॥
మాజాఃరరాసభోష్టాణాంవత్తుణానాంసముఛ్రియః॥
మహానదీజలహాసో వైరస్యంభోజ్యవస్తుషు॥
భ్రువయోఽష్విషమక్రాంతిః పశ్చిమాయనలంబనే॥ ౧౮౯
కొండిన్యశ్చమృగవ్యాధో వలనాంతంప్రసపతతి॥
ఉదగ్గోలేశింశుమారా త్ఫల్గున్యంతాంతరాశిగే॥ ౧౯౦
వృత్రేసంకుచితేస్తమహావ్యూహోదయోదా॥
అద్దేభారతరాకాయాదూరేపితృభతశ్శశీ॥ ౧౯౧
ఇందూపరాగాభావశ్చ జినదాహాశ్చహాయనే॥
అయోమాల్వాధికత్వంచ దివాఘాకసమాగమః॥ ౧౯౨
తాత్యమర్కటకాకానాం భూయఃకుణపదర్శనం॥
ప్రాసోబృహన్తూషకానాం దుభిక్షంసూచయంతిహి॥

తా॥ ఋతుధర్మములు కాలవై పరీత్యముతోడేతమునకు అనురూ
పముగాక గలుగుట, సంవత్సరము మూసము సంక్రమణము ఆయనము
ఇవి శనికుజవారములయందు ఆరంభమగుట, ఆషాఢమున ౫ శనివారం
బులు, శ్రావణమున ౫ భానువారములు, భాద్రపదమున ౫ మంగళ
వారములు, ధనుర్మాసమున కుహూయోగముతో పూర్వాషాఢానక్షత్ర
శనికుజవారములయోగము, విజయదశమినాడు శనివారము ధనిష్ఠానక్ష
త్రమును చేరుట, గురుశనులకు అతిచారముగలిగినపుడుబుధశుక్రలకు గతి
మాంద్యమగుట, మధ్యాహ్నమున మబ్బులేచి రై పూట మిన్ను సేవకల

మగుట, నక్షత్రగణకాలములు తప్పినదుచుట, వషాత్తువున అగస్త్య
 నక్షత్రమగుబడుట, ముత్తయములు రత్నములు పసిడి అగ్గవగుట, వానలు
 కురియుక మబ్బుచేయుచుండుట, చిలుకలగుంపు మిడతలదండు వచ్చిమైరు
 లను నాశపరచుట, పొగచుక్కలు, పరకచుక్కలు, తోకచుక్కలు,
 కత్తిచుక్కలు, రక్తవువాన, రాతివాన, మట్టివాన, కొరువులుకురియుట,
 పగలుచుక్కలగుబడుట, భూమిగుడుగుట, గోళమదురుట, దుర్దినములు
 మెండగుట, అంగవికారముగల జంతువులు వుట్టుట, ఆయానెల వున్నను
 నాడు మాసనక్షత్రముతప్పిపోవుట, పర్వకాలములయందు క్రూరగ్రహ
 ములు అన్యోన్యకేంద్రగతులగుట, ఒంటెలు పిల్లులు గాడిదెలు నల్లులు
 ఎక్కువగుట, గొప్ప నదులయందు నీరుతగ్గుట, భోజ్యవస్తువులయందు
 రుచితరుగుట, ధ్రువాగస్త్య నక్షత్రంబులు సమక్రాంతిలోనిలువక పశ్చి
 మాయన లంబనవలన రేఖాస్థానమువరకు కౌండిన్య నక్షత్రంబును మృగ
 వ్యాధనక్షత్రంబును వాలివచ్చినట్లగుబడుట, ఉత్తరఖగోళమునందు శింశు
 మారనక్షత్రమునండి ఖల్లసినక్షత్రమువరకు కొద్దితావులోనే సప్తషణ్
 నక్షత్రములుఉదయించుమండుట, మాఖశుక్ల ౧౫ రాత్రియందుచంద్రుడు
 మఖానక్షత్రమునకుదూరముగాబోవుట, ఒకసంవత్సరములోగా ౨౪ దగ్ధ
 యోగములుగలిగి చంద్రగ్రహణములేకనుండుట, ఇనుముకు ధరలేక్కుట,
 గరుడపక్షులు కోతులు కాకులు విశేషముగా వచ్చిబడుట, పగటిలో
 గూబలు ఊరిలోసంచరించుట, పండికొక్కలు తరిగిబోవుట, ఇట్టిదుర్లక్ష
 ణములు దుభిక్షకాలమును సూచించుచున్నవి,

కలహసూచనము.

శ్లో॥ త్రిశంకుతారాల్పతరా దృశ్యతేరుంధతీయథా ।

పురఃపశ్చచ్ఛక్రవాతౌ వృష్టిస్సకరకాతపా॥ ౧౨౯

ప్రతీచ్యజ్ఞాజలావహైః ప్రాగ్జ్ఞాధూమసంభవః ।

కదశ్యశ్వత్తకులిశ శ్మన్యారార్కదినేషుతు॥ ౧౩౦

సప్తత్రిదాద్దశావతీశ క్రకచాపీదయఃక్రమాత్ ।

ఐశాన్యామథపక్షోప రాగయోరేకభేదలాః॥ ౧౩౧

వ్యాఘ్రముద్ధందుగభూమా బైదాలసమరఃపురే ।

కపిసైనికసంపాతః కోటిశశ్వషిషీలికాః॥ ౧౩౨

ఆహవెనిహతాఘట్టై గరుడానీకదశశనం ।

రాజధ్వజగృహాదీనాం పతనంక్రోష్టుగృధ్రయోః॥ ౧౩౩

ప్రాచుర్యంకూరజంతూనా మారావః శ్రూయతేపురే ।

ఏతదాదీనిలక్ష్మణి శంసంతిమనుజాహవం॥ ౧౩౪

తా॥ అరుంధతీనక్షత్రమువలె త్రిశంకునక్షత్రముగూడ సన్నగీలుట,
 పూర్వ పశ్చిమ దిక్కులయందు సుడిగాట్టులు తారసిల్లుట, ఎండతో
 కూడా వడగండ్లవాన కురియుట, పశ్చిమసముద్రమున గొప్పసుడిగుంట
 లేర్పడుట, పూర్వసముద్రమున పొగకమ్మినట్లగుబడుట, రావిచెట్లమీదను
 అరిటితోటలమీదను పిడుగులుబడుట, ఏడుశనివారములయందును మూడు
 మంగళవారములయందును ౧౨ భానువారములయందును ఈశాన్యదిక్కున
 నింద్రచాపములగుబడుట, నక్షత్రములుసంభవించినమాసమున క్రూర
 గ్రహములందరు నేకరాశిగతులగుట, అడువులలో వులులును ఇండ్లలో
 పిల్లులునుజగడమాడుట, కోతులదండువచ్చుట, చీమలవరుసలు లేచికోట్లు
 కోట్లుగా కలహించివచ్చుట, ఘట్టభూములలో గరుడపక్షుల గుంపులు
 సంచరించుట, రాజుల ధ్వజములుగాని నగిరియిండ్లుగాని విరిగిపడుట,
 గద్దలును నక్కలును మిక్కిలిట్లుట, రాత్రికాలములయందు క్రూరజంతు
 ధ్వనులు ఊరివారికివినవచ్చుట, ఇట్టిలక్షణములగులవత్సరమున యుద్ధాది
 కలహములుసంభవించునను సంభావనగలదు.

జయకాలసూచనము.

శ్లో॥ ఉప్తవిజౌత్థసస్యానా ముదూఢానాంచవాససాం ।

సంజాతానామపత్యానాం రుచితస్యగృహస్యచ॥ ౧౩౫

ఉక్తానాంచచసాంచాపి శపథస్యకృతస్యచ ।

కృతస్యాపిచకార్యస్య లక్ష్యస్యాపిషీతస్యచ॥ ౧౩౬

దత్తస్యాపిచదానస్య సంబంధస్యకృతస్యచ ।

సంపాదితస్యవిత్తస్య తేమోహజయసూచకః॥ ౧౩౭

పుంసాందశేణభాగేచ నారీణాంవామభాగే |
 భుజాక్షిస్పందనంశస్తం దృగంతేకష్టతోజయః || ౧౩౮
 బాహుస్పందేవివాహంతవిజయస్సుఖదాయకః |
 ఊరుస్పందేనష్టవత్తం పునరేవహిలభ్యతే || ౧౩౯
 పాదస్పందేప్రయాణంస్యాత్తోషేణపునరాగమః |
 కరస్పందేకృతంకర్మ జయలాభకరంభవేత్ || ౧౪౦
 శ్రీదామపాంగచలనే పుంసామట్టశ్చమధ్యమే |
 జయారోగ్యకరాస్పందౌ కాదాచిత్కఃఫలప్రదః || ౧౪౧
 శారీరకేణరోగేణ స్పందోనఫలసూచకః |

తా || పెట్టినపంటకును కట్టినబట్టకును వ్రట్టిన బిడ్డలకును కట్టించిన ఇంటికిని ఆడినమాటకును పూనినపనికిని చేసినప్రతిజ్ఞకును చూచినగురికిని ఇచ్చిన దానమునకును చేరినకూటమునకును తెచ్చినసొమ్మునకును వచ్చిన లాభమునకును కొదవలేక జేమముగనుంటే జయకాలమునటకు సూచకము. మరియు మగవారికి కుడిపక్కలోను ఆడువారికి ఎడమ పక్కలోకన్నదురిన కష్టముగడిచి జయముగలదు. భుజముచలించిన కల హించిజయించును. తొడయదురితేపోయినసొమ్ముదొరుకును. కాలదురితే ప్రయాణముకలిగి సంతోషముతోవచ్చును. చైవణకితే బదుకుచేసి గెలుచును. శ్రీలకు కంటికిన కదలితే జయముగలదు. మగవారికి రెప్ప నడుమ కంపముగలిగెనేని జయంబును ఆరోగ్యంబును గలదు. ఇటిస్పందము రెప్పదైననొకపనిబూనినపుడుకలిగితే ఫలసూచకంబులగునెగాని వాతరక్తాదిదోషములవలన చర్మవాడీవలనమైతే వాటికిఫలములేదు.

దర్శనశకునము.

శ్లో || సూత్నకార్యప్రవృత్తస్యసూత్నారంభస్యచేహినః || ౧౪౨
 నవీనోద్యోగకర్తుశ్చ నవీనాలోచకస్యచ |
 ప్రయాణాదిభుకాలేషు ప్రశ్నాదిసమయేషుచ || ౧౪౩
 నిమిత్తదశినోద్యమై ర్యోజంతుగోచరోభవేత్ |
 సజంతుర్భూనవై స్సౌకం వస్తుయోగ్యతరోనచేత్ || ౧౪౪

క్రూరాసహ్యగుణోవాపి పాపిష్ఠశ్చేదనిష్ఠకృత్ |
 అన్యథాత్వన్యధైవస్యా దృష్ట్యాచిత్తంప్రసీదతి || ౧౪౫
 యదిహర్షోభవేన్నూన మేతద్దశకనజంఫలం |

తా || క్రొత్తపనియందు ప్రవర్తించిన, క్రొత్తగ నారంభించిన, క్రొత్తగా నుద్యోగముచేయబూనిన, క్రొత్తయుక్తినాలోచింపబూనిన, పురుషుడు ప్రయాణాది సమయములయందుగాని ప్రశ్నాది గాలముల యందుగాని నిమిత్తముచూచునట్టి నమ్మకము వాడుకగలవాడై యుండే నేని అట్టివానికిఅప్పటిలో ఏజంతువుమొదటనగుబహునో ఆజంతువు మనుష్యులతోపాసగియుండునట్టి గుణములేనిదైనను క్రూరములైన అసహ్య గుణములుగలదైనను పాపిష్ఠమైనను వానికి అఃష్టమునుసూచించును. అట్లు గాక ఏజంతువును చూచినమాత్రముచేత మనసుకు సంతోషము గలిగి చిత్తము నిమగ్నమగునో అట్టిజంతువు సుఖమునుసూచించుచున్నది. ఇది దశకనశకునమునకు సామాన్యఫలమనదగును.

శ్రవణాదిశకునము.

శ్లో || అశ్రీలాన్యతపరుషశ్రుతికటుదీనాతకనీచవచనాని |
 భయకారణానియానిశ్రుతాని చేత్తార్థవిఘటనంకుర్యుః ||
 అసవిత్రహేయవస్తుస్పృశనమథచాప్రియాశ్చేష్టాః |
 జంతూనామపశకునం మనోవికారాయకల్పతేయద్యత్ ||

తా || కెట్లు, చొబ్బర, కఠినవాక్యము, దుర్వాక్యములు, దుఃఖధ్వని, చీనస్వరము, ఏమవు, భయంకరశబ్దము, అమంగళవచనము, అపశబ్దము, ప్రకృతార్థమునకు విరుద్ధమైన అర్థమును స్థూచించుశబ్దము, ఇవి శకునము చూడవలసిన సమయమునందు వినబడితే కార్యవిఘటనమును సూచించుచున్నవి. మరియు అశుద్ధములైన అసహ్యములైన దుష్టజంతువులు తన శరీరమునకు సోకినను, తన్నువచ్చి ముట్టినను, ఇతరజంతువులు తనపనికి విఘ్నమునుసూచించునట్లు అడ్డమువచ్చుట కట్టుట కరవవచ్చుట వెరపించుట ఇట్టిచేష్టలనుచేసినను, ఇవన్నియు అపశకునములగును. ఇట్లు భూత భౌతిక గుణక్రియాదులు తనకు విరోధమునుసూచించుట అపశకునమని ఫలి

తాథామగుచున్నది. అదిగ్రహించువారి మనోవికారరూపముగా పరిణామించి కర్తృభావానుగుణమైన ఫలమునకు సూచకము కావలసియున్నది గాన శకునములుగాని అపశకునములుగాని పాటించువారికే ఫలసూచకంబులగును. వాటిజ్ఞానమేలేక మనోవికారము కలుగనివారికి శకునము వల్ల భవిష్యద్దానము కలుగచాలదు. పరంతు కావలసినఫలమేమోకాక మానదు- గావున తెలిసియుంటే అనిష్టమునకు శాంతిజేసి అనర్థములను తప్పించుకొనవచ్చును. ఇదియేశకునశాస్త్రమునకు ముఖ్యప్రయోజనంబు- గనుక నందరును శకునములను పాటించవలసినది.

అపశకునశాంతి.

శ్లో॥ యద్యపశకునైభావిన్యనిష్టయోగేవురైవనిజ్ఞాతే।

భయశంకాంపరిహర్తుంభగవంతంప్రార్థయేన్ననుజః॥ ౧౪౮

భర్తృత్వకోపాభగవాన్ధమస్సత్కర్తృజోహపుణ్యమయః।

శుద్ధిఃప్రాణ్యుపకారశ్చిత్తస్యేకార్చనంహివిప్రార్చ॥ ౧౪౯

స్నానం దానం హిమోజపపూజాతర్పణాదిన।

పారాయణాదికంవాసత్కమానిష్టభంజకంకుశలం॥ ౧౫౦

ఇత్థంశాంతింకృత్వాస్వాచార్యైశ్శాస్త్రచోదితాంధీమా॥

దైవస్యస్తభరశ్చేదభయంప్రాప్తోత్యనిష్టపరిహరం॥ ౧౫౧

అపశకునదూషితానామథవాత్యాగశ్చకార్యాణాం।

ఆరభ్యవ్యానాన్స్యాదారధేత్వసుచితస్త్రిగః॥ ౧౫౨

తా॥ అపశకునములవలన అనిష్టసూచనమైభయశంకలవాడు భగవంతునిప్రార్థింపవలసినది. భగవంతుడనగాధర్మమే, ధర్మమనగాసత్కమాములనుండి పుట్టిన అదృష్టమగు పుణ్యస్వరూపమైయుండును. సత్కమాములనగా తనదేహమనశ్శుద్ధియును పరహృదయ సంతోషణంబును దేవబ్రాహ్మణపూజనాదికంబును అని శాస్త్రవిహితమైనది. ఎట్లుకాస్త్రోక్తమో దానిని తెలిసికొని తన గురువురోహితాదులతో అట్లే అట్టిసత్కమాములను ఆచరించినవానికి భయశంకానర్థములు పరిహృతములగును. వాడు దేవునియందు భావమునునచి తానునిభాయుడుగానుండును. ఇది

అపశకునములకు చేయవలసిన శాంతి కమాములలో సారాంశమైనది. కార్యమును ఆరంభించినవెనుక అపశకునములుకలిగి అనర్థశంక గలిగినను కార్యమునువిడువరాదు. శాంతిచేసి ప్రయత్నముతో విఘ్నములను తప్పించుకొని కార్యమునుసాధించి ముగింపవలసినది. కార్యమును ఆరంభించుటకుముందుగా ప్రబలమైన అపశకునములుకలిగితే అట్టికార్యమును చేయకనే విడిచిపెట్టవచ్చును. అదే అపశకునమునకు శాంతియనబడును.

ప్రయాణమునకు శుభశకునములు.

శ్లో॥ నిశేష్టమిత్రాద్యసుయానలాభ స్సన్నాహసిద్ధిస్త్యనుకూల

శబ్దః॥ ప్రదక్షిణావేష్టకపోష్యబంధుపుత్రాదియుక్తాండజ

బంధనాని॥ ౧౫౩॥ ప్రయాణశాలేత్వనుకూలవాతఃత్రావ్య

ధ్వనిశ్చామృతకాలదర్శి । కన్యాసువాసిన్యధవారకాంతా

సుమంగళద్రవ్య కరస్తథాన్యే ॥ ౧౫౪ ॥ లాజాదధిక్షీర

సుమాసిదూర్వాఃఫలాసిదీపావళిపూణకంభాః । అశ్వో

గజోబ్రాహ్మణయుగ్మచత్య గోభోజ్యమాంసాని నిశేష్ట

బంధుః॥ ౧౫౫॥ శవశ్శుభంవృత్తనివేదకస్యవాక్యంతథాత

ల్లిపియుక్తపత్రం । నిశేష్టయోగఃఖలుదక్షిణస్యాంతస్త్రి

దినేసాఖ్యనివాసయోగః॥ ౧౫౬॥ సర్వంతజేతత్పురుషస్య

యాతుఃప్రత్యాగతింక్షేమముశంతినుసం॥ ౧౫౭

తా॥ ప్రయాణము జేయునపుడు తనయిష్టమిత్రాదులు తన్నువెంబ

డించినప్పుట, కావలసినసహాయములు అనుకూలించుట, అనుకూలశబ్ద

ములనువినుట, తనకన్నను చిన్నవారైన ఇష్టులు తనకు ప్రదక్షిణముతిరు

గుట, కాకి క్షేమకారి పాము మొదలైనవి కట్టకనే అనుకూలమగుట,

ఎదురుగాలిలేక వానలేక మహాపూతగతులుహితముగానుండుట, గాడిది

కూయుట, ఘంటాధ్వనివినుట, జయశబ్దముమోయుట, వేదఘోషమగుట,

అమృతఘడియనమీపించుట, కన్యపడుచులు ముత్యదలు లంజలు గాజుల

మలారము పువ్వులు ఫలములు పసపుకుంకుమ మొదలైన మంగళద్రవ్య

ములు మంగళవాద్యములు పాలు పెరుగు బుట్టి జ్వాలాదీపములు చేయు

గల్గుగుర్రములు యోగ్యవాహనములు నీరునిండినకడవలు పూణకలశే
ములు ఇద్దరు బ్రాహ్మణులు గోవులు చేపలు పీనుగ మాంసఖండములు
ఎదురుగవచ్చుట. అధవా తనకు కుడిపక్కకు వచ్చుట, ఇవన్నిటివల్లను
ప్రయాణము నిర్విఘ్నముగా జరుగునని తెలియవలసినది. తొందరలుగలు
గవు. వెడలినదినమునందు భోజననిద్రాది సుఖోపచారములు చక్కగా
అనుకూలించితే ప్రయాణమునకు మంచిఫలముగలిగి తేమముతో మరలి
ఇంటికివచ్చిచేరును.

ప్రయాణమునకు అవశకునములు.

శ్లో॥ కుశ్రగమిష్యసి గమనాత్కింశల మహమ వ్యతాగమి
ష్యామి । భుక్త్వాగచ్ఛేదాసీమాగచ్ఛత్వప్రయోజనం
నస్యాత్ ॥ ౧౫౮ ॥ మార్గేబహవశ్చేరాస్సంతివ్యాఘ్రా
ద్యుపద్రవాదుష్టాః । రోగభయంతత్రాస్తీత్యాదివిరుద్ధాని
వాక్యాని॥౧౫౯॥ యాత్రాకాలేఘ్నైః కైరుక్తానిస్యస్తదాన
గంతవ్యం । వహ్నిం గధామమన్థం పంగం విధవాంకుణించ
త్రైలఘటం॥౧౬౦॥ సూతనభాండానితథాపరశుధరంచాలి
నీంభితుం । నవరజ్జుంచేవలకం ముండినమతి రోగిణంచ
పాపండం ॥ ౧౬౧॥ దృగ్రోగిణంవిరక్తంజటిలంకాష్ఠాని
పిటికకుర్దాలాకాః । ఖురణంవికలంఖర్వంరుదంతమగ్రేవిలో
క్యయదిగచ్ఛేత్ ॥ ౧౬౨ ॥ నైవంవైష్ణవమేకం విశ్రమపి
ప్రాపుయాదనిష్ఠాని । రోదనతాడనకుట్టన పతనానిచ
భంగమాలాని ॥ ౧౬౩ ॥ తుతమవ్యుష్టిషాదేశ్చ్యుతిశ్చ
వస్త్రాపకర్షణంస్థలనం । విస్మృతిరస్వేష్యాకామదర్శనం
యానభంగమతివృష్టిః ॥ ౧౬౪ ॥ ప్రతికూలపవనఘాతా
పాతోవాయుధిరదర్శనంమష్టం । శశకస్సర్పఃకాకోగరుడా
ద్యాగమచవిపరీతాః॥౧౬౫॥ శృణుయాత్సప్తాంవారాం
ప్రయాణదివసేప్రయాసబాహుశ్యం । గమనరోగోత్పత్తి
శ్చూచ్యలలాటస్యచాశనగ్నస్య ॥ ౧౬౬ ॥ దర్శనమబద్ధ

కేశస్యాతితరాం మూఖజీవిమూఢస్య । అత్యంతదుఃఖ
బీజంమాజాకేశమర్కచేచతిర్యంచి ॥ ౧౬౭ ॥ యుకట
కృత్తినిప్రయాణంమానప్రాణాపహారకంశ్శర్థం । నష్టమప
జయమలాభంసూచయతిషీప్రమేవభయశంసి ॥ ౧౬౮

తా॥ వెడలునపుడుయవడైననువచ్చినీ వెచ్చటికిచోయెదవు; ఎందుకు
బోవుచున్నావు? నేనును వచ్చుచున్నాను? నీవొకడే పోవవలదు గతికి
పోవుము? ఇవుడేలపోయెదవు? నీపనికాచాలదు- దారిలోదొంగలుగలరు-
మరియువులులున్నవి- అచ్చటరోగోపద్రవములట- కొంచమునిలువుము-
ఇట్టి విరోధశబ్దములను వదరుచు నడ్డమగుట, ఎవరైన తుమ్ముట, పొగ
రాజానట్టి నిష్ప నూనె ముండ కొత్తకుండ కొత్తపుట్టిక కట్టెలు కొత్త
పగ్గములు పరకలు గుడ్డండ్లు గొడ్డండ్లు ఆయుధములు కుంటివాడు గడ్డి
వాడు ముక్కిడి బోడి సన్నాసి జోగి సాతాని జంగము నంబి పండారము
పంగనామము ఒంటివిప్ర్రాడు కుంటికుక్క బిచ్చగాడు కన్నునొప్పివాడు
ఏడ్చువాడు ఎదురుగావచ్చుట, జారిపడుట, ముగ్గురించుట, తలగుడ్డక్రింద
పడుట, సొమ్మునుమరచుట, వెదకినదిదొరకకపోవుట, ఎదురుగాలి వాన
వచ్చుట, బండిపడుట, తన్నులు తగులుట, దెబ్బపడుట, నొప్పిపట్టుట,
గాయమగుట, రక్తమువచ్చుట, ఇత్యాదులు అనిష్టసూచకంబులనంబడును.
చవులబోతునుచూచుట, కష్టవార్తనువినుట, కాకిగాని పిల్లిగాని గరుడ
పక్షిగాని పాముగాని అడ్డముగాబోవుట, ఇవి ప్రయాణమునకు భంగ
సూచకంబులు. వెడలిననాడు సౌఖ్యములేక భోజనశయనాదులకు అను
కూలించక శ్రమముగలుగుట, వెడలుచునే రోగముదోచుట, తలవిరియు
బోసికొనినవాడు పాడునొసటివాడు దిగంబరుడు మోడివాడు అట్టి
స్త్రీలు ఎదురుగావచ్చుట, కోతులు కోళ్లు పిల్లిలు జగడమాడుట, ఇట్టి
వన్నియును మానప్రాణధనములకు నష్టకష్టములను సూచింపుచున్నవి.

ప్రయాణశుభనమయుములు.

శ్లో॥ బహుదూరప్రయాణస్యశరత్కాలోవిశిష్యతే ।
మాగ్గిశీషశ్చత్రైమంతోవర్షాభానాయదాశదా॥౧౬౯॥

ఉషఃప్రాతర్విశేషేణ చాభిజిత్సుకృచ్చిచ్ఛభం |
 సమీపదేశగమనే గోధూని సమయశ్శుభః || ౧౭౦
 పంచాంగశుద్ధకాలేచ చంద్రతారాబలాన్వితే |
 వారశూలాదిరహితే రాహుకాలాదివజ్జితే || ౧౭౧
 యాత్రాఫణిలటాది దోషైర్విరహితేపిచ |
 విషపాతాదిరహితేలగ్నేపంచకవజ్జితే || ౧౭౨
 యోగిన్యాద్యనుకూలేచ ప్రశస్తైశ్చాప్యపర్వణి |
 పురశ్శుక్రాద్యకలితై శకునాదిసమన్వితే || ౧౭౩
 సమాహితస్యారుగ్దస్య ససహాయస్యశోభనం |
 ప్రయాణమాహుర్మునయో దండయాత్రాసు భూపతేః ||
 కార్యాతురస్యకస్యాపి గౌరీపంచాంగతోపివా |
 ఉషఃకాలో గాగ్యకమతే శకునంహిబృహస్పతేః || ౧౭౪
 మాండవ్యస్యమనశ్శుద్ధి భక్తానాంతుద్విజాశిషః |
 దేవస్త్వత్పూర్వదస్యకృష్ణస్యప్రభుశాసనం || ౧౭౫
 అభిజిత్సర్వదోషఘ్న ఇత్యంతర్వాణివాక్యతః |
 నానామతానిజ్ఞాయంతేయస్యయస్ప్రకృతోచితం || ౧౭౬
 కాలదేశాదినియతే చాథదైనందినైపిచ |
 అంగీకృతేచబహుభి ర్వానేకాలేనచింత్యతాం || ౧౭౭

తా || బహుదూరమునకు చిరప్రవాసము జేయబూనినవారును, కుటుంబముతో క్షేత్రతీర్థయాత్ర వెడలువారును, రాజకార్యార్థము ప్రయాణముజేయువారును, దూరపు వ్యాపారమునకు వెడలెడు వర్తకులును, యుద్ధార్థముగా దండెత్తునట్టి రాజులును వెడలుటకు శరత్కాల మనగా ఆశ్వయుజ కార్తికమాసంబులును, వానకాలమునందు మార్గ శిరంబును శ్రేష్ఠములైనవి. తక్కిన సాధారణకార్యములకుగా వెడలెడు వారికి నన్నికాలములను మంచివేయనదగునుగాని అతిశృష్టి, అత్యా తపము, అతివాతము, స్రుతికూలవాతము, సంధ్యాకాలము, చీకటి, పర్వ సమయము, దుష్టసమయము, ఇది దుఃఖనూపకములు అగును. తిథి,

వారము, నక్షత్రము, యోగము, కరణము, అనియెడు పంచాంగములు శాస్త్రోక్తములుగా శుద్ధములైయుండవలసినది, ప్రయాణకర్తకు అనగా యుజమానునికి జ్యోతిశ్శాస్త్రప్రకారముగా చంద్రబలము, తారాబలము, గ్రహబలము, ఉండవలసినది. ఆడలభ్యమణము, వారశూల, తిథిశూల, నక్షత్రశూలము, దుర్యోగములు, విషఘడేయ, రాహుకాలము, గుళిక కాలము, చంద్రదోషము, సంధికాలము, దుష్టసమయము, యాత్రాలలాటము, యాత్రాఫణి, దుర్యోగిని, ఏకవింశత్తహదోషములు, అపశకునములు, ఇట్టివేధలుఏమియునుండగూడదు. ఉక్తకాలమునందుమనశ్శుద్ధితో సమాహితుడై మంగళాచారముగల ఇష్ట మిత్ర బంధుసమ్మతితో మహాదనుగ్రహమును జెంచి మనశ్శుద్ధితో వెడలెడునానికి ప్రయాణమునకు ఉద్దిష్ట మైనకార్యము సిద్ధించును. క్షేమము, సుఖలాభము, జయలాభము గలుగును. — మరియు, ఇంతటి సమయాదులను వెదకి ప్రతీక్షించి వెడలుటకు అవకాశములేనట్లు కార్యములు ఆతురముగలిగినవారికి ప్రకృతోచితముగా గాగ్యకమతంబున ఉషఃకాలంబును, అందరి మతంబున నభిజిత్కాలంబును, బృహస్పతిమతంబున శుభశకునంబును, మాండవ్య మతమున మనశ్శుద్ధియును, నారదమతమున భగవన్నామస్తరణంబును, వ్యాస మతంబున బ్రాహ్మణవచనంబును, శ్రీకృష్ణమతమున రాజులు అజ్ఞ జేసిన సమయంబును, మరికొందరిమతమున గౌరీపంచాంగములోనిముహూర్తంబును, గ్రహింపతగినదిగా నుండును. అట్లు నమ్మినవారికి ప్రయాణము శుభకరమగును న్వచ్ఛంపముగా నిరంకుశులై ప్రయాణముజేయువారికిని అదృష్టానుసారముగా కాక తాళన్యాయముతో గాని ఘటౌత్సరన్యాయముతో గాని వెదకి కనుపట్టినట్లు మంచిముహూర్తమేఘటించి సుఖలమగుటయునుగలదు గాన మనస్సంశయము గలవారికి యచ్ఛటను మేలుగలుగదు. తెలియక ప్రవర్తించువారికన్నను తెలిసితగినట్లునడుచువారికి మిగుల మేలుగలదు. నిత్యయాత్రకును సంఘముగా వెడలెడువారికి కాలనియతమై యుండు ప్రయాణమునకును యోగ్యసమయంబును విచారించవలసిన అవశ్యకములేదు. అట్టివాటియందుగూడ నేదియైననొకబలమును విచారించు

కొని తెలియవచ్చినదోషములకు సాధ్యమైనంతతగినశాంతిజేసి వెడలెడు వారికి తప్పకనే త్రేమము సుఖలాభముగలుగును. ఆతురపడివెడలువారికి అనర్థములు సంభవించుననుట.

ప్రయాణమునందితిహాసము.

శ్లో॥ కుజవారద్వితీయాయాం హరిశ్చంద్రోనశస్తథా॥

గత్వేవావాపతుఃకష్టం కిముతిష్యయగనరా?॥ ౧౭౯

తృతీయాభ్యుగ్రువారేతు యుద్ధయాంఘ్రిసరేశ్వరః॥

దైత్యైఃపరాజితోహంతయుద్ధార్థీచాంధకాసురః॥ ౧౮౦

చతుర్థిభౌమవారేతు గత్వాభిన్నోహిరాఘవః॥

పంచమ్యాంగురువారేచప్రవాసీచార్జునశ్శ్రీమం॥ ౧౮౧

షష్ఠ్యర్కవారేగత్వైవ మరణంప్రాపరావణః॥

సప్తమ్యామిందువారేచభీష్మేణయుధినిజితః॥ ౧౮౨

ప్రయాతాభాగ్వాంరామోభ్యుగ్రువారేష్టమిదినే॥

ధర్మపుత్రోవనంగత్వాకష్టాన్యనబధూవహి॥ ౧౮౩

భండాసురోనవమ్యాంతు గత్వాయుద్ధేహృతోభవత్॥

యాన్యంతియే నవమ్యాంవై తేషాంయానం పునఃపునః॥

ప్రవాసేతుమహత్కష్టంతస్తాంతాంనవమింత్యజేత్॥

ప్రయాణేనవమిత్యాజ్యాప్రత్యక్షనవమితథా॥ ౧౮౪

ప్రవేశనవమిదుష్టాదుష్టంస్యాచ్ఛరపంచకం॥

షష్ఠీవిశేషతోదుష్టా తస్తాంతాంపరివజయేత్॥ ౧౮౫

తా॥ ద్వితీయా మంగళవారమున ప్రయాణముచేసి హరిశ్చంద్రుండును, నశచక్రవర్తియును, కష్టమునుజెందిరి. అట్లుజేసిన కలియుగము వారు కష్టబడుట కాశ్చర్యమేమి? తృతీయా శుక్రవారమున దేవేంద్రుడు ప్రయాణముజేసి దైత్యులకు ఓడినాడు. మరియు నంగకాసురుండుయుద్ధమునకుపోయి శివునిచేతచంపబడెను. చవిత కుజవారమునందు రాముడు వనమునకువెడలిభిన్నుడయ్యె. పంచమీగురువారమున అజునుండుప్రవాసముజేసి శ్రమపడెను. షష్ఠీశనివారమున రావణుండు వెడలియుద్ధములో

మరణమునుజెందెను. సప్తమీసోమవారమునందు వెడలినపరశురాముడు అంజయమునొందెను. అష్టమీశుక్రవారమునందు వెడలిన ధర్మరాజు అడుపులయందెడుములుబడెను. నవమినాడు యుద్ధమునకు వెడలిన భండాసురుండుమృతుండయ్యె. ఎవ్వడైన నవమినాడుప్రయాణముజేసెనేనివానికి మరలిమరలి ప్రయాణశ్రమముగలుగుచుండును. నవమినాడుప్రయాణము కష్టకరము, నవమితిథిప్రయాణమునకుతగదు. మరియును నవమిగడియలు మిక్కిలితగదు- అది ప్రత్యక్షనవమియనబడును. వెడలిన తొమ్మిదవనాడు మరలి వెడలువారు- మరియు నివసించు చోటికి చేరిరేని- అది ప్రవేశనవమియనబడును. చోరపంచకము, షష్ఠి, ఇవి ప్రయాణమునకుమిక్కిలిచెడ్డవి.

హృదయశకునము.

శ్లో॥ కర్తుంకర్తవ్యవిషయే మనసోనిశ్చయోయతి॥

విచారణదృఢీభూతః కార్యసిద్ధిరోభవేత్॥ ౧ : ౧

యథాచేతస్తథాసిద్ధిస్సంశయాత్కావినశ్యతి॥

భావనానుగుణాసిద్ధి మనఃపూతంతతశ్చరేత్॥ ౧౮౮

తా॥ పనిజేయబూనినవానికి విచారముఖమున నిశ్చయబడిననమ్మక మెట్లుండునో కార్యసిద్ధి యట్లేయగుచుండును. సంజేహముండెనేని చుచిచేకూరదు, మనశ్శుద్ధితోచేసినసని చక్కబడును. భావనయెట్టిదో ఫలసిద్ధియట్లుండును. గనుక తానుతలంచినపనిని చేయునపుడు తనమనసుకు గలహామోత్సాహ నిశ్చయ ప్రయత్నములే కార్యసిద్ధికి సూచకములు. సంజేహ శంకానుత్సాహహైర్యములే కార్యభంగమునకు సూచకములు. ఇట్లు అంతరాత్మప్రేరితమైనతనహృదయమే తన భవిష్యచ్ఛుభాశుభములకుసూచకమగుననుటశాస్త్రానుభవసిద్ధము. దీనినిపెద్దలైనవారలులక్ష్యబెట్టితెలియగలరు.

స్వరశకునము.

శ్లో॥ శుద్ధయోగికులేజాతో యువాపివిజితేంద్రియః॥

యోగాద్యథోచితాభ్యస్తాద్వైద్యకాదిసహాయతః॥౧౮౯

ప్రాణాయామపటియాంశ్చ స్వరశాస్త్రవిచక్షణః |
 యుక్తాహరవిహరశ్చ సత్యశౌచశమాన్వితః || ౧౯౦
 త్రికాలజ్ఞోభవేన్నునం ప్రశ్నకాలస్వరోదయాత్ |
 ప్రప్రుశ్చింతాదివిజ్ఞానం స్వీయశ్వాసవివేకతః || ౧౯౧
 ప్రాప్యభావిఫలంసర్వం వక్తుంసామర్థ్యమాపున్నయాత్ |
 గురూపదేశగమ్యంహి స్వరశాస్త్రంమహత్తరం || ౧౯౨
 విజ్ఞేయంయోగశాస్త్రాంగం లక్షత్రయపరీమితం |
 త్రిప్రసారతరంజ్ఞేయం సారాత్సారతరంత్విదం || ౧౯౩

తా || శుద్ధమైన యోగులవంశమునందువుట్టినవాడు యావనమందు జితేంద్రియుడై గురూపదేశముతో శాస్త్రోక్తరీతిచే యుక్తాహరవిహారు డగుచు వైద్యాది సహాయముతో హఠయోగము నభ్యసించి ప్రాణాయామసిద్ధినిగాంచినవాడు తన స్వరగతిచేత త్రికాలజ్ఞుడై తనవద్దికివచ్చి ప్రశ్నశేయువారి చింతాఫలాదులను భవిష్యన్నిర్ణయమునుగూడచక్కగా తెలిసి చెప్పగలవాడగును. అట్టిశాస్త్రము యోగశాస్త్రమునకు అంగ భూతమై మూడులక్ష గ్రంథముగల స్వరశాస్త్ర మనబడును. దానిలో ముఖ్యసారమువైనను వెదకితెలిసికొని గురుసంప్రదాయప్రకారం అభ్యసంపవలసినది. అదియును అధికమగుటవలన దానిసారములోని సూక్ష్మ సారాంశమును కొంచమిచ్చట తెలియపరచుచున్నాము.

స్వరగతివివేకము.

శ్లో|| సూర్యస్వరస్త్విదానాడీ నాసాదక్షిణభాగగా |
 చంద్రస్వరఃపింగళాఖ్యానాడీస్యాత్సవ్యనాసికా || ౧౯౪
 మధ్యసూక్ష్మగతజ్ఞేయాసుషుమ్నాగ్నిస్వరూపిణీ |
 శీతోష్ణభాగౌచంద్రారౌజ్ఞానాగ్నిస్సమతాగుణి || ౧౯౫
 సుషుమ్నాంతోబ్రహ్మనాడీ రమంతేతత్రయోగినః |
 నాడిముహూర్తద్వితయం ఘక్తైమధ్యమకాలికీ || ౧౯౬
 అహారాత్రవికల్పేన హ్రస్వవృద్ధీక్షచిల్లభేత్ |
 ఆయుషోవావికల్పేన రోగాద్యైరవ్యపాధిభిః || ౧౯౭

సూర్యనాడీక్రమశ్చైవంకించిదూనెందునాడికా |
 కించిదంశస్సుషుమ్నాయాం ద్వాదశాబ్దపరిక్షణే || ౧౯౮
 ఏవంసమగతేర్ఘ్నాయాత్పూర్ణామాయహిమానుషం |
 అల్పత్వేత్వాయుషోల్పత్వంసర్వంతదనుసారిహి || ౧౯౯
 యత్స్యాదనియతశ్వాసో నరోనియతకార్యవాక్ |
 ఏకైకస్త్రిశ్శ్వాసేపంచ భూతభాగాఃప్రకీర్తితాః || ౨౦౦
 తత్తత్కాలానుగోజ్ఞేయస్తత్తత్కాలగుణోదయః |
 నాసాంతాత్ప్రేచ్ఛతోవాతో యాతిచేదాషడంగుళం ||
 తదాసింపార్థివోభాగో జలతత్త్వందశాంగుళం |
 తెజస్తత్త్వాన్వితశ్శ్వాసశ్చలత్యామోడశాంగుళం || ౨౦౨
 వింశత్యంగుళపర్యంతం వాయుతత్త్వంప్రసర్పతి |
 చతుర్వింశత్యంగుళాంతంభీస్వరస్యప్రసారణం || ౨౦౩

తా || కుడిముక్కులో ఉనురాదునది సూర్యస్వరమను ఇదానాడి యనబడును. ఎడమ ముక్కులో ఉనురాదునది పింగళనాడియను చంద్ర స్వరమనబడును. భ్రూమధ్యమున సూక్ష్మగతిగల అగ్నిస్వరూపమగునాడి సుషుమ్నయనబడును. చంద్రుడు శీతము- సూర్యుడు ఉష్ణము- జ్ఞానాగ్ని సమగుణమైనది- సుషుమ్నచివరలో బ్రహ్మనాడిగలదు- అదిబ్రహ్మరంభ మునకుజేరినది- అట్టి అర్చిరాదిమార్గమునందు యోగులు రమించుచుండె దరు- స్వరమొక్కటి సాధారణముగా ౫ గడియలు నడుచుచుండును. పిండాండముతో శీతోష్ణముల ఎక్కువ తక్కువచేతగాని రోగాద్యుపాధులవల్ల గాని బ్రహ్మాండమునందు అహారాత్రకాలముల తారతమ్యము ననుసరించిన భాగప్రకారము కొంచ మెచ్చుతక్కువగుచుండుటయును గలదు- సూర్యనాడి ౫ గడియలునడుచునపుడు చంద్రనాడి ౪౪౪ గడియ నడుచును- సుషుమ్న ౧ కాలగడియ నడుచును- ఈపరిమాణముతో ౧౨ సంవత్సరములు సమగతిగా శ్వాసమాడెడు దేహముగలవాడు పరీక్షించికొని తాను ౧౨౦ సంవత్సరములు ౫ దినములు బ్రవీకెదనని నిశ్చయించుకొనవచ్చును- స్వరగతి కాలమానము తగ్గినట్లైతే ఆయుష్యమును

అల్పముగానూహింపవచ్చును- స్వరగతికాలము అధికమైనట్లెల్ల ఆయుష్యమును అధికముగా నిశ్చయింపవచ్చును- స్వరగతి ఒకనియతముగా నడువని దేహమునందు ఆయుర్నిశ్చయము గలుగ చాలదు- స్వరానుసారముగా బైహిక మంతయును ప్రవర్తింపుచున్నది- ఒక్కొక్క స్వరగతియందును విదేశిభూతభాగములుగలవు- ఏభూతతత్త్వముగలశ్వాసమాదునో ఆకాలమునం దాభూతముయొక్క గుణము లగుబడును- ముక్కులో ఉసురాడుటచేత భూతతత్త్వకాలమును తెలియుటకు పాయమేమనగా- ముక్కునొననుండి వెడలిన ఉసురు ఆరంగుళములవరకూపోయితగిలి పెనకకుతిరుగి ముక్కు చేరుచుండేసేని అపుడు పృథివీతత్త్వమునకు అధికారము చెల్లుచున్నది. అపుడు పార్థివగుణములు వ్యక్తములుగా నుండును. ఇట్లు పదియంగుళములవరకూ ఉసురు బారుచుండేసేని జలతత్త్వమనబడును. తేజస్తత్త్వము పదియారంగుళముల వరకూ నడుచును. వాయు తత్త్వము ౨౦ అంగుళములవరకూ బోవును, ఆకాశ తత్త్వము ౨౪ అంగుళముల వరకును ప్రసరించును. స్వరధాతును దూరముగా అధికదేశ మనకు పోయి ప్రసరించుటకు అధికకాలముపట్టుచుండుటవలన ఆయుష్యమధికమగుననుటకు సంభావ్యమైయున్నది.

స్వరగుణ గ్రహకార్యాదివిభాగము.

శ్లో॥ గంధోరసశ్చోష్ణతాచ స్పర్శశ్శబ్దశ్చ ఛౌతికాః |

శరీరేహ్యదయంప్రాణః పరస్పరనియంత్రణాత్ || ౨౦౪
 అనుకూల్యమవాప్నోతి తస్తుఖంభాతికేంద్రియం |
 బుధశ్శుక్రఃకుజోమందోగురుశ్చేతిక్రమాద్గ్రహః || ౨౦౫
 తత్త్వాభిమానినస్తత్త్వాద్వారేతత్త్వమూదిషం |
 సంవరేద్యదితద్దేహే గుణసామ్యముదాహృతం || ౨౦౬
 స్త్రీణాంచంద్రస్వరోముఖ్యః పుంసాంసూర్యస్వరఃస్మృతః |
 స్నాననిద్రాభోజనేషు మైథునేమలమోచనే || ౨౦౭
 శీతకాలేభయేభంగే వివాదాయామకర్తృను |
 శ్లేష్మప్రకోపసమయే శస్త్రస్సూర్యస్వరోభవేత్ || ౨౦౮

తాంబూలచర్వణేచోష్ణే ప్రయాణేత్రమకర్తృను |
 అలంకారేవివాహేచ బిజావాపనిహారయోః || ౨౦౯
 కూపారామక్రియారంభే త్సుధిచంద్రస్వరశ్శుభః |
 రక్తవణస్తామ్రధాతుః కౌశేయంచోష్ణమేవచ || ౨౧౦
 శృంగంశుష్కంచైద్యకంచ ప్రకాశశ్చనువణాకం |
 పుమానక్షిపితారాజ కార్యమేతద్రవిస్వరే || ౨౧౧
 శ్వేతంసస్యంచాద్రిత్యణం జలంశీతంహిమస్తథా |
 ప్రకాశకృషిముఖ్యాని స్త్రీమాతాదేతిచంద్రమాః || ౨౧౨
 దిక్షాత్రమేతత్కృత్రిమర్కేంద్వాత్తకమేవతత్ |
 చరాచరాత్తకంవిశ్వం శివశక్త్యాత్తకంయతః || ౨౧౩
 నిర్గుణంపరమానందం స్వప్రకాశంచదాత్తకం |
 బ్రహ్మజ్యోతిస్సుఖస్మాదాయోగి ధ్యేయముదాహృతం ||
 చంద్రసూర్యౌజగత్కార్యేబహిర్ముఖనిషేధితౌ |
 సుషుప్తైకాకంభకాంతేస్యాంతర్ముఖనిషేధితౌ || ౨౧౪
 ఇహముత్రఫలప్రాప్తి సాధనంచోభయంస్మృతం |
 ఏతదేవహిశాస్త్రాణాం ప్రత్యక్షంసాధ్యసాధకం || ౨౧౬

తా || దేహమునందు ప్రాణమునకును మనస్సునకును పరస్పరసంబంధనియమముగలదు. శివశక్త్యాత్మకమైనప్రాణాత్మయగ్గమనకు పంచభూతజ్ఞానేంద్రియపంచకము ముఖపంచకముగానున్నది- పృథివికి- గంధగుణము, బుధగ్రహము, జలమునకు - రసగుణము, శుక్రగ్రహము, తేజస్తత్త్వమునకు- ఉష్ణగుణము, కుజగ్రహము, వాయుతత్త్వమునకు- స్పర్శగుణము, శనిగ్రహము, ఆకాశతత్త్వమునకు- శబ్దగుణము, గురుగ్రహము, ఇట్లు ఆభిమానికములు ప్రసిద్ధమై యుండుటవలన ఆయా వారములయందు ఆయాభూతములు తత్త్వగుణప్రాచుర్యము ఉదయశ్వాసలో అగుబడి పిమ్మట క్రమప్రకారము తత్త్వనాడుల నడుచుచుండవలసినది. సూర్యకుజవారములకును, చంద్రశుక్రవారములకును, తత్త్వైక్యము గలదు- తత్త్వద్గుణప్రాచుర్యమే తత్త్వస్వరకాలమునకు ఉన్నాయకమైయుండును- ఇట్లు

సరిగా ఉనురాడునట్టి దేహమునందు గుణసామ్యముగలదని చెప్పబడినది. స్త్రీలకు చంద్రస్వరంబును, పురుషులకు సూర్యస్వరంబును ముఖ్యమైనది- చరాచరాత్మకమైనప్రపంచమంతయు సూర్యచంద్రాత్మకమగుటవలన శివ శక్తిమయమైన జగత్కార్యమంతయు సూర్యచంద్రుల స్వరగతికి సంబంధించినదిగానుండును- దానివివరణము బహుగ్రంథవిస్తృతమగుటంజేసి దృఢాత్రముగా కొంత చూపించబడుచున్నది. స్నానము, నిద్ర, భోజనము, మైథునము, శీతము, భయము, అపజయము, వికారము, సంచారము, శ్లేష్మప్రకోపము, ఇట్టిపనులుగల సమయములయందు సూర్యస్వరము ప్రశస్తమైనది- అనగా సూర్యస్వరమాడుచుండనపుడు అట్టిపనులు తగుననిభావము. మరియు, తాంబూలచర్వణము, ఉష్ణము, మార్గాయానము, అలంకారము, వివాహము, విత్తుట, విహరించుట, బావిలోదిగుట, తోటపనిచేయుట, ఆకిణి, ఇట్టిసమయములయందు, చంద్రస్వరముమంచిది. ఎరుపు, తామ్రలోహము, పట్టు, వేడి, ఎండినకనపు, వైద్యము, వెలుగు, బంగారు, పురుషుడు, కన్ను, తండ్రి, నగిరిపని, ఇత్యాదులు సూర్యస్వరమునకు సంబంధించినవి. తెలుపు, ఓషధులు, కృషి, పచ్చికనపు, నీరు, చలి, పాలు, వెలుగు, ఆడుది, తల్లి, మొదలైనవి చంద్రస్వరమునకు సంబంధించినవి- ఇదియంతయు బహిరంగమైన సగుణప్రపంచము ద్వైతదృష్టిగలవారికి తగలియున్నది- నిగుణమైన చిదాత్మకంబగు స్వప్రకాశ పరమానంద స్వరూపమైన బ్రహ్మజ్యోతిస్సు అగ్నినాడియైన సుషుమ్నయందు అద్వైతయైన అంతర్ముఖులగు యోగులకు ఉపాస్యమగుటవలన దానినే నిగుణప్రపంచమనిఉపాసనజేయవలసినది. ఇవి రెండును విహిక పారత్రిక సాధనములనబడినవి- సాధ్యసాధనము శాస్త్రోక్తమైనది- ఇది తప్ప వేరేప్రత్యక్షమైనది వారకదు.

తత్త్వసంబంధీద్రవ్యగుణక్రియాకాలవివేకము.

శ్లో॥ గంధఃపృథివ్యాఃకారిన్యం వణౌన్యస్థినిధాతవః।

ధాన్యాఃమణయోమృచ్చ పాషాణంగైరికాదయః॥౨౧౨

లేఖనంగణనంచైవ శిల్పానివివిధాన్యపి।

సర్వావణి క్రియావేద్యా ఆయుర్దీయా హలక్రియాః॥

తా॥ పృథివీతత్త్వమునకు గంధములు కఠినత్వము వన్నెలు ధాన్యములు ఎముకలు ధాతులోహములు గంధకము తాళకము మొదలైనధాతువులు లిపులు లెక్కలు మన్నురాయి శిల్పచమత్కారము వర్తకపుపనులు మడకపనులు ఆయుధకార్యములు ఇత్యాదులు సంబంధించినవి.

శ్లో॥ మా క్షికంజలతత్త్వస్య నార్మీరంసస్యభోజనం।

స్త్రీసౌఖ్యమపిసంగీతం క్షీరంపుష్పాణిదర్పణం॥ ౨౧౩

వస్త్రాణిరజతంగాఢో నార్యస్తూలంచతంతవః।

మత్స్యాదికానిరస్యాని సంబధ్యస్తేమనీషిభిః॥ ౨౧౪

తా॥ జలతత్త్వమునకు నీరు పడవలు ముత్తయములు పైరులు సంగీత సుఖము స్త్రీసౌఖ్యము ఆహారము వీర్యపుష్టి పాలు పువ్వులు ఆవులు అడ్డము వెండి స్త్రీలు జలజములు మత్స్యాదులు వస్త్రములు ప్రత్తి నూలు మొదలయినవి సంబంధించును.

శ్లో॥ తేజసాగ్నిభావాయంధూమో యుద్ధంవేగస్తథాయుధం।

సువర్ణంసాహసంతామ్రం క్రూర్యమశ్వాదికానిచ॥ ౨౧౫

దాహాష్టాదీనిశక్తిశ్చ విజయస్సోదరాఅపి।

ప్రకాశోక్షిక్వతత్త్వంచ యుజ్యతేభసితాదికం॥ ౨౧౬

తా॥ తేజస్తత్త్వమునకు నిప్పు పాగ వేడి వేగము భయము బంగారు శక్తి ఎరుపు సాహసము క్రూరత్వము జయము యుద్ధము అశ్వములు యుద్ధోపకరణములు ఆయుధములు వెలుగు కన్నులు బూడిది మొదలైనవి సంబంధించును.

శ్లో॥ వాయోర్బలంచవహనం జననంమరణంతథా।

ఆయురారోగ్యమాలస్యంకాకోనైల్యమయస్తథా॥ ౨౧౭

సర్వకశ్వావిస్ఫుతిర్వా్యాఘ్రాప్రాబల్యోన్మాదజాహతాః।

తా॥ వాయుతత్త్వమునకు బలము ఆయుష్యము ఆరోగ్యము ఆలస్యము జననము మరణము బారమును మోయుట కూలి సేవ హత్య నలుపు ఇనుము గాడిదె కుక్క కాకి పాము పులి మరుపు వెట్టి హఠము ఇత్యాదులు సంబంధించినవి.

శ్లో॥ ఆకాశతత్వేవై రాగ్యం ధర్మకార్యంవివేకితా॥ ౨౨౪

విద్యాభాషాశ్చసాహిత్యం శ్రద్ధాభక్తికవిత్వకం॥

గీతంచపరలోకశ్చ గురుదీక్షాచదక్షిణా॥ ౨౨౫

భాగ్యమాస్తిక్యమాదార్యం ఖనిర్హంసాదయోమతాః॥

వేదశాస్త్రపురాణాని వాఙ్మయంచైంద్రజాఢికం॥ ౨౨౬

తా॥ ఆకాశతత్వమునకు వై రాగ్యము వివేకము ధర్మకార్యములు విద్యలు భాషలు భక్తి శ్రద్ధ పరలోకము గురు దీక్ష దక్షిణ ఆస్తిక్యము బౌదార్యము ప్రాభవము గని హంసపక్షులు జ్ఞానము ఇత్యాదులు సంబంధించినవి.

శ్లో॥ సౌరంతేజశ్చాంద్రమాకాశముక్తంతత్పాశ్రీబల్యేప్రాభ

వంచాధికారః॥ జేత్యత్వంచస్యాద్వయోస్సంకరత్యేసంస్య

ప్తౌవాభిన్నభిన్నాఃప్రపంచాః॥ ౨౨౭

తా॥ తేజస్తత్వము సూర్యస్వరమునకు చేరినది. ఆకాశతత్వము చంద్రస్వరమునకు చేరినది. వాటికి గతిప్రాబల్యము కలిగినపుడు ప్రభుత్వము అధికారము జయము సూచింపబడును. అవిరెండును కలిసినను చేరినను నానాభేదముగల ఫలప్రపంచము తదనుసారముగా సూచింపబడుచుండును.

స్వరతత్వకాలవివేకము.

శ్లో॥ అరేయనంనవఘటిశశిప్రదిప్తం పృథ్వీశ్చమాసయు

గశంచజలస్యపక్షః॥ తెజఃకృతందినమథోపవనస్యచాబ్జా॥

మాసశ్చఖస్యసమకాలగతౌప్రదిప్తః॥ ౨౨౮

తా॥ సూర్యునికి ఆయనము. చంద్రునికి శశి ఘడియలు. భూమికి ఋతువు జలమునకు పక్షము. తేజస్సుకు దినము. వాయువుకు సంవత్సరము. ఆకాశమునకు నెల. ఇట్లు సమగతిలో కాలనిణాయమగును. గతి ప్రేషమ్యమునందు అనుపాతముతో తెలియవలసినది.

శ్లో॥ సుషుమ్నారంభసమయే కాలదైర్ఘ్యంవిచింత్యతే॥

సుషుమ్నాంతేత్వతితీప్రమజ్ఞానమధ్యకుంభకే॥ ౨౨౯

తా॥ అగ్నివాడియగు సుషుమ్నయొక్క ఆరంభమునందు దీఘకాలంబును అంతమునందు అతీప్రకాలంబును కుంభక మభ్యమునందు కాలజ్ఞానాభావంబును సూచింపబడుచున్నది.

శ్లో॥ రాకామాయానరకోనానాకీంచభాస్కరైసంఖ్యా॥

రైర్గోర్నాగస్సారోధీరోసౌతద్ధిన్సాంధేందోః॥ ౨౩౦

తా॥ సూర్యునికి ౧౨-౧౫-౧౨౦-౧౦౦౦- చంద్రునికి ౨-౩-౧౦-౨౭-౨౯-౯౬౭-౯౦౦౦- ఈసంఖ్యలుసంబంధించుచున్నవి.

శ్లో॥ గ్రహాభూమిదేవతాశ్చనవతిర్వాషిఃకందినం॥

త్రిసాహస్రం పరిజ్ఞేయం భూసంఖ్యామానమత్రయత్॥

ఇంద్రోభిష్టద్భువాశ్చప్రావప్తవర్గస్తథైవచ॥

సతారకశతంజ్ఞేయం షడశీతినహస్రకం॥ ౨౩౨

అష్టస్మంజలతత్వస్య తేజసస్త్యభిషేడశ॥

షట్పత్తుర్మిష్టుషట్కంచత్యశీతిర్భూయక్ష్మతం॥ ౨౩౩

షట్సహస్రంతతోవాయోస్సప్తసప్తదశాష్టకం॥

అష్టోత్తరశతంచైవ సాష్టాశీతిర్విగత్యతే॥ ౨౩౪

అష్టావింశత్యుత్తరంచ జ్ఞాతవ్యంశతపంచకం॥

విజ్ఞేయమష్టసాహస్రం ఖస్యచాణాశ్చవగ్తాః॥ ౨౩౫

షట్పంచాశచ్చపంచోనం ద్విశతంపంచశంకరాః॥

పంచఘ్నాః పంచసాహస్రం సంఖ్యామానం సమసితే॥

తా॥ పృథ్వీతత్వసమగతిలో ౯-౧౩౩-౯౦-౩౬౦-౩౦౦౦-జలతత్వ సమగతిలో ౧౪-౪-౪౮-౬౪-౧౨౭-౮౬-౮౦౦౦- తేజస్తత్వ సమగతిలో ౧౬-౬-౨౪-౮౩-౧౧౨-౬౦౦౦- వాయుతత్వ సమగతిలో ౭-౧౭-౮-౧౦౮౪౮౫౨౮-౮౦౦౦- ఆకాశతత్వ సమగతిలో ౫-౨౫-౫౬-౧౯౫-౫౭౫-౫౦౦౦- ఈప్రకారము లెక్కలు సూచింపబడుచు. గతి తారతమ్యము గలిగినప్పుడు సంఖ్యలకు తదనుసారముగా తారతమ్యముగలుగుచుండును.

తత్వకాలపరివర్తనము.

శ్లో॥ వారేశతత్వమారభ్యయామార్థాంతాధిరోహణం॥

తతోవరోహణంజ్ఞేయంభూమ్యాదేపాదవృద్ధితః॥ ౨౩౬

తా॥ ఆదిత్యవారముమొదలు శనివారమువరకు ఏవారమో నాడు
ఆవారాధిపతియొక్క తత్వము ఉదయమున నడుచుచుండును. పిమ్మట
ఆముందరి వారాధిపతి భూతతత్వమునడుచును. ఇట్లు ౩౪ ఘడియవరకు
ఎక్కుచుండును. పిమ్మట ౩౪ ఘడియవరకు స్వరములలో భూతత్వగతి
వ్యుత్క్రమముగా దిగిపోవుచుండును. ఇట్లు జాముయొక్క పూర్వార్థ
మునందు ఆరోహణము- ఉత్తరాధికమునందు అవరోహణము- ఈరీ
తిగా ౨ పరివర్తనలు గలుగుటవలన వారమునందు పంచభూతములకు
౮ జాములలో ౧౬ పరివర్తనలు గలుగుచున్నవి. పృథివికి 1 ఘడియ. జల
మునకు ౪ ఘడియ. తేజస్సు ౪ ఘడియ. వాయువుకు ౧ ఘడియ. ఆకాశ
మునకు ౧1 ఘడియ. వెరసి ౩౪ ఘడియ. ఈరీతిని తత్వగతిని చూచి
కొనవలసివచ్చి.

శ్లో॥ అర్కోదయాదిప్రశ్నాంత ఘటికాస్వధామతః॥

జ్ఞేయంతాత్కాలికంతత్వ మధికారస్వరోహిణః॥ ౨౩౮

అబ్ధాయనర్తమాసానాం పక్షస్యదివసస్యచ॥

రాత్రేర్యామస్యచారంభో యత్రేత్యేయత్స్వరేభవేత్॥

తస్యతన్నామనిదేశ్యం యావత్స్యాత్తత్స్వరోదయః॥

ప్రశ్నేపిశకునైవేన కాలజ్ఞానంవిధీయతే॥ ౨౪౦

తా॥ శకునప్రశ్నాదికాలమునకు మూర్ఖోదయాదిగా ఎన్నిగడియ
విఘడియలగునో వాటిలో అధికాయామములను ఎన్నిపోవునో తెక్కించి
తోసివేసి నకిచెడు తాత్కాలికాధికాయామమునందు ఆరోహణ పరివ
ర్తనమో అవరోహణ పరివర్తనమో తెలిసికొని దానియందు ఏభూత
తత్వకాలముల్లో నేంతగడిచినదో తెలిసి యాభూతగ్రహమును యాతత్వ
కాలమువరకు అధికారినిగా అదేపేరుతో గొత్తుపెట్టుకొని పూర్వము
నందు ఆతత్వగ్రహములకు చెప్పబడియుండెడుద్రవ్యగుణక్రియాసంఖ్యాది
సంబంధివిషయములను ప్రకృతోచితముగా గ్రహించి తత్వగ్రహబలాను
సారముగా ప్రశ్నజాతకశకునాదులయందు స్వరకాలజ్ఞానముతోఫలాదు
లను ఉహించిచెప్పవచ్చును.

స్వరశకునముచేప్పే క్రమము.

శ్లో॥ ప్రశ్నకాలస్వరారోహే కార్యసిద్ధిజాయశ్చుభం॥

ధనలాభస్సుఖంబోధో భవతీతివిచింత్యతాం॥ ౨౪౧

అవరోహేస్వరస్యాథ కార్యసిద్ధిర్నజాయతే॥

హనిశ్చాప జయోనష్టం కష్టంమూఢత్వ మూహ్యతాం॥

సుషుమ్నాయామాదిభాగే ప్రశ్నకాలస్వరోయది॥

తత్కార్యపరిణామాంతంనిజాయోనైవజాయతే॥ ౨౪౩

సుషుమ్నాయామంతభాగే నకించదపిబుధ్యతే॥

సందిగ్ధాయాంస్వరగతౌ కాగ్యంసంస్కషేవహి॥ ౨౪౪

అర్కస్వరప్రయాణేతు నిన్యసేద్దక్షిణంపదం॥

చంద్రస్వరప్రయాణేతుసవ్యాంఘ్రిం నిన్యసేత్పురా॥ ౨౪౫

మిత్రతత్వగతౌతత్ర దుర్బలంప్రబలాహతం॥

శత్రుమిత్రాదిభాగేన జ్ఞాత్వాఫలముదీరయేత్॥ ౨౪౬

మైత్రీజలపృథివ్యోశ్చ తేజోవాయోస్విశేషతః॥

విరోధఃపృథివీవాయోస్తథైవజలతేజసాః॥ ౨౪౭

ఆకాశంస్వాత్సర్వసమంకూటస్థవహిణావ్యతే॥

ప్రశ్నేకృతేతుకేనాపి వక్తర్యుడతస్వరః॥ ౨౪౮

తస్యకాలస్వరస్యాపి వత్సరాదిస్వరస్యచ॥

మైత్రీవోతవిరోధోవా విజ్ఞాతవ్యంమనీషిభిః॥ ౨౪౯

ఏకోబహ్వాధికారీచే త్వవప్రబలస్వరః॥

తస్యపూర్వోక్త సంబంధి కాలంద్రవ్యం గుణంక్రియాం॥

సంఖ్యాంచవిషయంసర్వం సంయోజ్యప్రకృతోచితం॥

సమున్నయానుమానేనయావ ద్వాచ్యంవ దేత్సుధీః॥ ౨౫౧

స్వరావధానినాతత్ర యదుత్తరముదీర్యతే॥

తద్బుద్ధిప్రేరకస్సాక్షీసర్వజ్ఞఃపరమేశ్వరః॥ ౨౫౨

సర్వభూతగుహవాసీ భగవానాహనాస్యథా॥

ప్రప్లుప్తుప్తికరంతత్యాస్య తస్యమేవభవేద్భూతః॥ ౨౫౩

హంసమంత్రంప్రజపతో హ్యజపాయోగశాలినః।

వాణీశాకుణికస్యేయం నముధాస్యాత్కదాచన॥ ౨౫౪

తా॥ ప్రశ్నకాలమునందు ప్రతివక్తకు స్వరముపూరకమగుచు ఆరో హణగతియందుండెనేని పృచ్ఛకునికార్యము అనుకూలమగును. తేమము, జయము, ధనలాభము, సుఖము, జ్ఞానము, ఇట్లుక్రమముగా పంచతత్వాం శములకును ఫలముగలదు. స్వరము రేచకమగుచు అవరోహణ గతిలో దిగుచుండెనేని కార్యముసిద్ధింపదు. హాని, అపజయము, నష్టము, కష్టము, అజ్ఞానము, అని పంచతత్వభాగములకు వరుసగా ఫలముగలదు. స్వరము సుషుమ్నాదిలో కుంభించియుండెనేని కార్యము పూణకమయ్యేవరకు తెలియదుగాని చివరలో కార్యమగును. స్వరము సుషుమ్నాంతమందు కుంభించియుండెనేని కార్యమెట్లు అగునో అపగిది బొత్తిగా తెలియ జాలదు. స్వరగతి సందిగ్ధమయ్యుండెనేని కార్యగతియును సందిగ్ధమే యగును. ప్రయాణమునందలి సూర్యస్వరమాడుచుండినవాడు కుడికాలు ముందుబెట్టి నడువవలసినది. చంద్రస్వరమాడుచుండెనేని ఎడమకాలును ముందుబెట్టి నడువవలసినది. స్వరగతి సంకలితమై యుండెనేని వాటి అంగాంశలలో వీతత్వము దుర్బలమైనదో దానికి ప్రబలమైన భూతాంశ తత్వము బోధకమగుచున్నది. వాటిలో మిత్రభావము సాధకంబును శత్రు భావము బాధకంబునగును. అదియెట్లునగా పృథివీజలములకును శేజో వాయువులకును మిత్రభావమునహజము. జలతేజస్సులకును పృథ్వీవాయు వులకును శత్రుభావము సహజమైనది. ఆకాశము మధ్యవర్తియగుటవలన నిరంజనమగుకూటస్తమాంబోలే సర్వసమమనదగును. తాత్కాలికస్వరం బునకును నిత్యకాలస్వరోచితస్వరమునకును సంవత్సరాద్యాధికారికస్వర ములకును జ్ఞానగా దైహికస్వరమే తాత్కాలికము, కాలనియతమేకాలిక స్వరము, సంవత్సరాయన ఋతుమాసప్రవేశకాలములలో తనదేహము నందు నడుచుచున్నస్వరములే తత్తదధికార స్వరములనంబడును. ఏయే స్వరమునందు ఏయేభూతతత్వభాగము నిక్షిప్తమైనదో అట్టితత్వములకు శత్రుమిత్రభావమునుజూచి అనుకూలమో లేక ప్రతికూలమో తెలియ

బడవలసినది. ఒకస్వరమునకు అనేకాధికారములుగలిగినపుడు అది ప్రబ లమనబడును. అంతకన్నను అధికారములు తక్కువైన స్వరము దుర్బల మనబడును. మైత్రిలో వాటికి బలమధికము- విరోధమునందు బలహీన మనదగును. ఇట్లు నిచారించి ప్రబలమైన స్వరతత్వముయొక్కభూతభాగ మునునిజాయించుకొని దానికి పూర్వోక్తములైన సంబంధవిషయములు ద్రవ్యపదార్థములు గుణములు కార్యములు కాలము సంఖ్య వీటినన్ని టిని గ్రహించి వాటిమీద ప్రకృతోచితముగా అడిగినవాని చింతాభావం బును కార్యస్వరూపంబును వాటికి సంబంధించిన కాల సంఖ్యాదులను ఊహించి స్వబుద్ధితో చెప్పవలసినది. ఇట్లు స్వరజ్ఞుడైనవాడు చెప్పినదే వానిబుద్ధికి ప్రేరేపకమైన అంతరాత్మయగు సర్వజ్ఞుడైనభగవంతుని వచన మగుచున్నదిగాన నది యప్పటికిని సత్యముగా తప్పకనే అట్లాగేఫలించు చున్నది. ఇట్లు స్వరశకునమును చెప్పబూసినవాడు హంసమంత్రమును జపించుచు గురూపదేశప్రకారము అజపాయోగమును అభ్యసించుచుండెనేని వానివాక్యము ఎన్నటికిని వ్యర్థము కాచాలదు. వాని మనసున పృచ్ఛకచింతాభావాదులు తేటబడునట్లు తనంతట తోచుచున్నవి. ఇది స్వరశాస్త్రమునందలి సారతరమైయుండును.

స్వరాక్షరవిద్యావివేకము.

శ్లో॥ మనసాధ్యాయతియద్యత్ ద్వయావదతికర్తృణాకురుతే।
శ్రుతిరిత్యాహయతస్తత్పృచ్ఛకవాక్యస్వరోదయాద్బోధః॥
అకారశ్చధదీర్ఘోపి భూపుత్రస్వరశ్శరీతః।
ఇకారదీర్ఘవైకారో బుధస్యసరికీర్తితాః॥ ౨౫౬
ఉకారశ్చబుకారశ్చృకారశ్చసదీర్ఘకాః।
ఔకారశ్చగురోర్వాచ్యాఏకారశ్శుక్రఉచ్చృతే॥ ౨౫౭
ఓకారశ్చరాఖ్యాతః పంచైతేవ్యాక్షరస్వరాః।
శంభుపంచముఖోత్పన్నాశ్చింతాభావప్రబోధకాః॥ ౨౫౮
పితృమాతృకశత్రాణి పుత్రఃకులమిత్రమాత్।
కుటుంబబంధుభాగ్యాని మాతామహాపితామహాః॥ ౨౫౯

తా || పురుషుండు మాటలాడునపుడు అదిలో ఏవాక్యమును ఉచ్చరించునో దాని మొదటి మూడక్షరములలోని శిరోహృదయ పాదుకా స్వరంబులు వాని చింతాభావంబును సూచింపుచున్నవి. అట్లేవాడు పని చేయుచున్నాడు. ఇట్లు ఉపనిషత్తులయందు చెప్పబడినదిగాన వేదవాక్య ప్రామాణ్యముచేత నగస్త్యాదిమహాఘటలు స్వరాక్షరవిద్యను విస్తరించి చెప్పినారు. ద్రావిడులు దానినే పంచపక్షిశాస్త్రమనియెదరు. స్వరశాస్త్రము రెండువిధములుగలది. ౧ స్వరప్రాణవిద్య = ఇది యోగశాస్త్రమునందు అష్టాంగవిద్యలలో ప్రాణాయామమునందు అంతర్భూతమగును. అట్టివిద్యను సంగ్రహించిమైన చెప్పినాము. ౨ అక్షరవిద్యారహస్యము- ఇది మంత్రయోగమునందు అంతర్భూతమగుచున్నది. ఈరెండును వేదసమ్మతమైన మహాఘటల మహాయోగ రహస్యములనంబడును- ఈరెంటివల్లను త్రికాలజ్ఞత్వము మరియు సర్వజ్ఞత్వముగూడ గలుగుచున్నది. వీటిని గురూపదేశక్రమముగా సంపాదించవలసినది. వాటిలో స్వరాక్షర విద్యారహస్యమునందలి సారసంగ్రహంబు ఈశకునశాస్త్రమునందు స్వరశకునములోగ్రహింపబడును ఎట్లనగా,—

అ - ఆ, స్వరములకు అంగారకుడు తండ్రియును కుటుంబబలము ఇత్యాదులు సంబంధించును. ఇ- ఈ- ఐ, బుధగ్రహంబు తల్లి బంధువులు. ఉ - ఊ - ఋ - ౠ - ఌ - ఒ - ఔ, స్వరములకు గురుగ్రహము కళత్రము భాగ్యము. ఎ - ఏ - స్వరములకు శుక్రుడు భ్రత్రుడు మాతామహుడు. ఒ - ఓ, శనిగ్రహము కులము పితామహుడు. ఈలాగున పరమేశ్వరుని పంచముఖములనుండి ఆవిర్భవించిన పంచస్వరములు ౧ అ. ౨ ఇ. ౩ ఉ. ౪ ఏ. ౫ ఓ. ఇవి నాదబ్రహ్మముయొక్క ముఖరూపములుగానుండి పుచ్చుకునిముఖమునుండి శిరోహృదయ పాదుకలుగా బయలుదేరి అథాత్మకముగాపరిణమించి కాలపరిపాకమువల్ల తమకు గలిగిన అవస్థలను కార్యములయందు కర్తృవులతో సంగ్రహింపజేయుచున్నవిగాన నిట్లు నిదిక్ష్మములైన పంచస్వరములను చెప్పియుండే వరుసప్రకారము ముందుచెప్పబోయ్యే సంకేతములతో తెలిసికొనవలసినది.

పక్షి వార స్వరక్రమము.

శ్లో|| శుక్లమతిరుపేతోహ్ని శుభేమోదతిరాత్రిషు|

ఆదిత్యభౌమయోశ్చంద్ర బుధయోరేకవారతా|| ౨౬౦

యామస్యఘటికాషట్కం పంచవారందినేతథా|

న క్తంచాహర్నిశంతత్తన్వానేపంచవిభాజితే|| ౨౬౧

అంతాదిపునరావృత్తిదివాజ్ఞేయస్వరక్రమః|

వ్యంజనైశ్చసహోచ్చారే గ్రాహ్యంహి స్వరమాత్రకం||

తా|| శుక్లపక్షమున పగటిలోను రాత్రిలోను కృష్ణపక్షమునను పగటిలోను రాత్రిలోను స్వరక్రమము వేవ్వేరుగానుండును. శుక్ల ప్రతిపత్తులోను కృష్ణప్రతపదయందును ఉభయపక్షగతులను మిశ్రముగా పాటించవలసినది. శుక్లపక్షమున పగటిలో కుజాది పంచచారములయందు వరుసగా అ, ఇ, ఉ, ఏ, ఓ, అని స్వరారంభక్రమమగును. రాత్రియందు, ఉ, ఏ, ఓ, అ, ఇ, అని స్వరారంభక్రమమగును. రవిక్షజవారములకును చంద్రబుధవారములకును శుక్లపక్ష హోరాత్రములయందు స్వరారంభ క్రమము ఏకరూపముగా నుండును. సమరాత్రం దివమగు విషువత్కాలమునందు ౬ ఘడియలకు ఒకయామప్రకారముగా పగటిలో ౫ జాములు రాత్రి ౫ జాములు ఇటుల అహోరాత్రమునందు ౧౦ జాములలో స్వరగతులు భోజనగమనరాజ్య నిద్రామరణ స్థానములకు మారుచుండును. అహోరాత్రపరిమాణము ఎచ్చుతక్కువైనపుడు తదనుసారముగా యామపరిమాణమైన ౬ ఘడియలలో కొంచమెచ్చుతక్కువ గలుగుటగలదు. సమకాలమునందు శుక్లపక్షహాఃకాలమున స్వరాక్షర గతిక్రమ మెట్లనెన. ౧ యామమునందు అ-ఇ-ఉ-ఏ-ఓ. ౨ ఓ-అ-ఇ-ఉ-ఏ. ౩ ఏ-ఓ-అ-ఇ-ఉ. ౪ ఉ-ఏ-ఓ-అ-ఇ. ౫ ఇ-ఉ-ఏ-ఓ-అ ౧ భోజనము. ౨ గమనము. ౩ రాజ్యము. ౪ నిద్ర. ౫ మరణము. ప్రథమయామమునందు ,, అ-ఇ-ఉ-ఏ-ఓ,, అనగా అకారము భోజనస్వరము. ఇకారము గమనస్వరము. ఉకారము రాజ్యస్వరము. ఏకారము నిద్రాస్వరము. ఓకారము మరణస్వరము. ఇట్లు స్థానావస్థాభేదములను ఏస్వర

మునకు ఎంతప్రాద్దువేళ ఎట్లుండునో దానిని ఈరీతిగా ప్రశ్నకాలమునందు పుచ్చకునినోటవచ్చిన మొదటివాక్యములోని ౧ ౨-౩వ ఆక్షరముల స్వరములను నిజాయించుకొనవలసినది.

శ్లో॥ శుక్లపక్షనిశాకాలే కథ్యతే ధస్వరక్రమః॥

గురోవిధేయమేవంస్యాత్స్వరారంభక్రమోహ్యాయం॥ ౧౬౩

మునిమతోమేయోగేతు శివభిత్వాచింత్యతాం॥

శుభమోదతియద్రాత్రో స్వరారంభఃపురోదితః॥ ౧౬౪

తా॥ శుక్లపక్షమున రాత్రియందు ౧ యామమున ఉ-ఇ-అ-ఓ-ఏ. ౨ ఓ-ఏ-ఉ-ఇ-అ. ౩ ఇ-అ-ఓ-ఏ-ఉ. ౪ ఏ-ఉ-ఇ-అ-ఓ. ౫ అ-ఓ-ఏ-ఉ-ఇ. ఇట్లు స్వరక్రమము భోజన గమన రాజ్య నిద్రా మరణ స్థానములయందు సంబంధించుచున్నది. అనగా శుక్లపక్ష రాత్రి ప్రథమ యామమునందు ఉకారమునకు భోజనము. ఇకారమునకు గమనము. అకారమునకు రాజ్యము. ఓకారమునకు నిద్రా ఏకారమునకు మరణము. ఈలాగున ఆయా జాములకు చెప్పిన స్వరావస్థను చూచికొనవలసినది.

శ్లో॥ నక్తంగుణిణామేస్యా త్కృష్టాహ శ్చేమపీప్రభో॥

ఆదిత్యభామయోశ్చంద్ర మందయోరెకవారతా॥ ౧౬౫

కృష్ణపక్షదివాకాలే క్రమోవేదముభోసియత్॥

ఉత్తరోత్తరవణాదిరుత్తరోత్తరయామగః॥ ౧౬౬

తా॥ కృష్ణపక్షపుషగటిలో ఏ-ఉ-ఇ-అ-ఓ అని యామములయందు వరుసగా స్వరారంభమగును. రాత్రియందు ఉ-ఇ-అ-ఓ-ఏ అని వరుసగా యామములలో స్వరారంభమగును. కుజరవివారములకును చంద్ర శనివారములకు స్వరగతి ఏకతూపముగానుండును. కృష్ణపక్షపుషగటిలో ఏ-అ-ఉ-ఓ-ఇ అని స్వరక్రమమగును. ఇదియే ప్రథమయామ స్వరక్రమము. దీనిలో రెండవస్వరమునుండి వరుసగా రెండవ యామమునందు, మూడవస్వరమునుండి వరుసగా మూడవ యామమునందు, ఈలాగున నిర్దిష్టములైన స్వరములు యథాక్రమముగా భోజన గమన రాజ్య నిద్రా

మరణస్థానములకు వచ్చుచున్నవి. ఎట్లనగా, యాము ౧ ఏ-అ-ఉ-ఓ-ఇ. ౨ అ-ఉ-ఓ-ఇ-ఏ. ౩ ఉ-ఓ-ఇ-ఏ-అ. ౪ ఓ-ఇ-ఏ-అ-ఉ. ౫ ఇ-ఏ-అ-ఉ-ఓ. అనగా మొదటి యామమునందు ఏకారమునకుభోజనము. అకారమునకు గమనము. ఉకారమునకు రాజ్యము. ఓకారమునకు నిద్రా. ఇకారమునకు మరణము. ఇట్లు ఆయా యామములయందు కృష్ణపక్షపుషగటిలో స్వరావస్థను తెలిసికొనవలసినది.

శ్లో॥ సుఖేశోవళనక్తంస్యాత్కృష్టపక్షేస్వరక్రమః॥

తృతీయాదిక్రమాదూర్ధ్వం యామేతూక్తస్వరైర్గతిః॥ ౧౬౭

తా॥ కృష్ణపక్షమునందు రాత్రికాలములో ఉ-ఏ-ఓ-అ-ఇ అని స్వరారంభ క్రమమగును. ఉ-అ-ఏ-ఇ-ఓ అని స్వరక్రమముగలదు. ఇదియే ప్రథమయామ స్వరక్రమము. ఈక్రమములో మూడవస్వరమునుండి వరుసగా ముందరియామమునకు స్వరమునడుచును. ఎట్లనగా యాము ౧ ఉ-అ-ఏ-ఇ-ఓ. ౨ ఏ-ఇ-ఓ-ఉ-అ. ౩ ఓ-ఉ-అ-ఏ-ఇ. ౪ అ-ఏ-ఇ-ఓ-ఉ. ౫ ఇ-ఓ-ఉ-అ-ఏ. అనగా ప్రథమయామమునందు ఉకారమునకు భోజనము. అకారమునకు గమనము. ఏకారమునకు రాజ్యము. ఇకారమునకు నిద్రా. ఓకారమునకు మరణము. రెండవ యామమునందు ఏకారమునకు భోజనము. ఇకారమునకు గమనము. ఓకారమునకు రాజ్యము. ఉకారమునకు నిద్రా. అకారమునకు మరణము. ఈలాగున చెప్పిన మేరకు భోజన గమన రాజ్య నిద్రా మరణ స్థానముల వరుసతప్పకనే స్వరగతి కలుగుచుండును. ఇట్లు ప్రశ్నకాలస్వరములకు తాత్కాలికావస్థను తెలిసికొనవలసినది.

పాత స్వర వివేకము.

శ్లో॥ మృతకల్పదుర్బలాత్కామిధునేభోగభవశుక్ల పాతస్స్యాత్॥

కృష్ణే పాతఃకుపితోలోకశ్శోకేవిచార్యమేతద్ధి॥ ౧౬౮

తా॥ శుక్లపక్షాహారాత్రములయందు వరుసగా శ్వానువారాది సప్తవారములలో ఇ-ఉ-ఏ-ఓ-అ-ఇ-అ అనుస్వరంబులు పడినవి. అనగా ఆదివారమునందు ఇకారము. సోమవారమునందు ఉకారము.

మంగళవారమునందు ఏకారము. బుధవారమునందు ఓకారము. గురు
 వారమునందు అకారము. శుక్రవారమునందు ఇకారము. శనివారము
 నందు అకారము. పాతసంజ్ఞితమగును। కృష్ణపక్షాహారాత్రములయందు
 దైత్యో వరుసగా ఉ - ఇ - అ - ఓ - ఏ - ఓ - ఏ అని స్వరములుపడును.
 అనగా ఆదివారమున ఉకారము. సోమవారమున ఇకారము. మంగళ
 వారమున అకారము. బుధవారమున ఓకారము. గురువారమున ఏకా
 రము. శుక్రవారమున ఓకారము. శనివారమున ఏకారము. పాతసంజ్ఞ
 గలిగినది। ఇట్టి పాతస్వరమునే అరవవాండు పడుపక్షియని చెప్పుచుం
 డెదరు.

స్వరాక్షరమిత్రశత్రుభావము.

శ్లో॥ శుక్లేమిత్రమహూవిద్యే కోకఏకశ్శుచిస్తృతః।
 శుక్లేశత్రుస్సుఖంవేదీ భోగభోగేవిధుర్భవేత్॥ ౨౬౯
 కృష్ణేమిత్రమథోకిస్తు కోపిలేపోముదిస్తృతః।
 కృష్ణేశత్రుర్దుఖంమేషీ శివేభోగమహూన్మృతం॥ ౨౭౦

తా॥ శుక్లపక్షమున రవికుజవారములయందు అ- ఓ. సోమబుధ
 వారములయందు ఇ- ఏ. గురు ఓ- అ. శుక్ర ఎ- ఆ. శనివారముందు
 ఉ- ఇ. ఇట్లు స్వరములకు మిత్రభావముగలదు॥ ఇప్పుడుచెప్పిన వారక్రమ
 ముగా ఉ-అ। ఏ-ఇ। ఓ-ఇ। ఓ-ఏ। ఇ-అ। ఇట్లు స్వరములకు శత్రుభావము
 గలదు॥ కృష్ణపక్షమున కుజరవివారములయందు అ-ఓ। బుధ ఇ-ఉ। గురు
 ఓ-ఇ। శుక్ర ఏ-ఓ। శనిసోమ ఉ-ఇ। స్వరములకు మిత్రభావము॥ కృష్ణపక్ష
 మునందు ఇదేవారముల వరుసగా ఉ-అ। ఏ-ఇ। ఇ-ఏ। ఓ-అ। అ-ఓ। స్వర
 ములకుశత్రుభావము.

పుంస్త్రీస్వరములు.

శ్లో॥ రేతోరూపంశివేకామీ కోనుపుంస్త్రీన్వరాస్సితే।
 హరేవిష్ణోవేదభోక్తుర్దునిఃకృష్ణేతుపుంస్త్రీయః॥ ౨౭౧

తా॥ శుక్లపక్షమున పగలు రాత్రిగూడ వారక్రమముగా పుంస్త్రీ
 స్వరములు। రవికుజ ఏ-ఓ। చంద్రబుధ ఉ- అ। గురు ఇ-ఏ। శుక్ర అ-ఇ।

శని ఓ-ఉ। కృష్ణపక్షమున రవికుజ అ-ఏ। బుధ ఇ-ఓ। గురు ఏ-అ। శుక్ర
 ఓ-ఉ। శనిచంద్ర ఉ-ఇ॥ ఇట్లు తెలియవలసినది.

స్వరదేవకాలగ్రహదికృత్తీవివేకము.

శ్లో॥ పరతత్వంవిధిర్విష్ణుశ్శివశ్శక్తిశ్చరాత్రిషు।
 శివోవిష్ణోర్విధిస్తత్వం శక్తిశ్చదివిదేవతాః॥ ౨౭౨
 సాధకమైకంసపాదైకం ద్వావైకోవైకమథాకం।
 యామస్యఘటికావట్కంకుజాద్యాన్ముస్వరగ్రహాః॥ ౨౭౩
 ప్రాగవాచీప్రత్యగుదశ్చధ్యమానక్రమాత్స్వరే।
 శ్యేవోఘాకశ్చకాకశ్చ కుక్కుటశ్చమయూరకః॥ ౨౭౪
 అకారశ్చఇకారస్యాదుకారేకారఓకృతిః।
 భోజనంగమనంరాజ్యం నిద్రామరణమేవచ॥ ౨౭౫
 కాలోగుణఃకర్మపాపం కృత్యంతేసాంఫలంవిదుః।
 స్వరస్యవర్ణంకాలంచ స్థానద్రవ్యగుణక్రియాః॥ ౨౭౬
 సంఖ్యాసంబంధరూపాణి స్వరవ్యాకరణంతథా।
 చిక్చాలంకర్తృభేదేనజ్ఞాత్వాతత్తద్బలాబలం॥ ౨౭౭
 కరామలకవత్సర్వం త్రైకాఙ్కఫలంవదేత్।
 అక్షరస్వరవిద్యేయమగస్త్యేనప్రపంచితా॥ ౨౭౮

తా॥ అ- ఇ- ఉ- ఏ- ఓ ఈస్వరములకు వరుసగా పగటిలో శివుడు
 విష్ణు బ్రహ్మ పరతత్వము శక్తి, రాత్రిలో పరతత్వము బ్రహ్మ విష్ణు శివుడు
 శక్తి అధిపతులు। ౬ ఘడియలలో ఒక అవస్థ దానిలో పంచభుక్తులు
 భోజనం ౧౪. గమనం ౧।. రాజ్యం ౨. నిద్ర ౪. మరణం ౪. ఇట్లు
 అవస్థా ఘటికలు కలిగియుండును. తూర్పు దక్షిణం పడమర ఉత్తరము
 నడుమ ఇవిదిక్కులు. దేగ గూబ కాకి కోడి సెమలి ఇవిపక్షులు. భోజనం
 గమనం రాజ్యం నిద్ర మరణం ఇవి అవస్థలు. కాలము గుణము కర్మ
 పాపము కృత్యము ఇవి ఫలములు. ఇంకను శుక్ల కృష్ణాహారాత్రభేదము
 చేత స్వరములకు జాగ్రదాద్యవస్థలు, మదాదిగుణములు, ఉత్తమాద్యధి

కారములు, పిండాండస్వేదజోద్భిజ్జపిశాచయోనిభేదములు, అంగవిభాగములు, రసములు, వన్నెలు, సంవత్సరములు, మాసములు, నక్షత్రములు, తిథ్యాదికాలములు, అక్షరములకువ్యాకరణము, మొదలయినవిషయములను వివరించి అగస్త్యమహర్షి జ్ఞానము యోగము జ్యోతిషము వైద్యము రసవాదము ౫ భాగములుగా ద్రుమిడభాషతో గొప్పశాస్త్రమును చేసియున్నారు. దానిలో పంచపక్షియను శకునవిద్య ప్రత్యక్షఫలమైనది. ఆప్రకారము వాగ్వాదినీమంత్రజపములో స్వరవిద్యను అనుసంధించువారు త్రికాలజ్ఞులై ప్రపంచమంతయును కరతలామలకతుల్యముగా చూడగలరు. అట్టిజ్ఞానార్థి ఈకాలమువారికి కలిగితే చాలా ఆనందములకు కారణమగునని దేవతలును మనులును ఆవిద్యకు శాపము నొసంగినారు. ఐనను ఆవిద్యయందు మంత్రయోగాదిశక్తులు ప్రబలముగ నున్నవి. శకునమునకు కావలసినంతమట్టుకు ఉపాయముగా నిచ్చట గంగ్రహింపబడినది. ఇదివరకు చెప్పియుండే ప్రకారము శకునప్రశ్నాది గమయములయందుగాని ఏవ్యక్తిముఖమునండిగాని ఏసమయమునందు ఏశబ్దము వెడలునో దాని ప్రథమాక్షరమును ఆసమయమునకు కలిగియుండే భోజనాది అవస్థనూ ద్రవ్యగుణసంబంధమును అధికారమును మిత్రశత్రుభావమును చింతించి ఫలమును చెప్పవలసినది. భోజనము మంచిది. సావకాశముగా కార్యమగును. గమనము పనినడుచుచుండనది. రాజ్యము జీవముగలిగినది. నిద్ర మరుపుగలిగినది. మరణము మృతకల్పము. వీటికాలము సాధారణముగా రెండేసిమాసములుగలది. వీటిలో పూర్వోత్తరయామములయందును భుక్తిక్రమమందును ఉత్తరావస్థకుతగినఫలమును ప్రకృతావస్థకు జోతపరచుకొని అడిగినవాని కార్యమిట్టిది దానిరూపము క్రియఫలపర్యవసానము మొదలైనవివరించి చెప్పవలసినది. ఇది తప్పకనే సరివచ్చును. వాగ్వాదినీ మంత్రమును జపించేవారికి విషయమంతయు అప్పుడప్పుడు సరిగాతోచుచుండును. ఈవిద్యనేర్చినవారికి జ్ఞానశక్తి నిదర్శనముగలదుగాని విహికనుభోగములయందు కొదవగలుగునట్లు ఋషిశాపముండుటవలన ఈభాగము ఇంతతో విరమింపబడినది.

దూతచేష్టాశకునము.

శ్లో॥ పుచ్చకోప్రతివక్తారం విప్రంజ్యోతిర్విదంశుచిం॥
శ్రోత్రియంబ్రహ్మనిష్ఠంచ సోపహారంప్రణమ్యచ॥ ౨౭౯
కాలాత్మకంహరింమత్స్వా యదిపుచ్చతిశక్తితః॥
కారైతికశ్చాకునీకో ముహూర్తవిదతంద్రధీః॥ ౨౮౦
కాలాత్మకంహరింధ్యాత్వా కాలేనగ్రహచేష్టయా॥
పుచ్చకోక్తిస్సరేణాపి స్వకీయప్రాణలక్షణైః॥ ౨౮౧
చేష్టాభిఃపుచ్చకన్యైవ చింతాభావవిచింతకః॥
భవిష్యదర్థంవిజ్ఞాయ వదేద్భూతహితేష్సయా॥ ౨౮౨
పుచ్చకస్యతుయాచేష్టా దూతచేష్టేఽసోచ్యతే॥
తయాతత్కార్యకథనం సులభంశకునంస్మృతం॥ ౨౮౩

తా॥ ఆరూఢశకునప్రశ్నలనుగాని జాతకభావాదులనుగానిముహూర్తాదులనుగాని అడుగబోయెడుపుచ్చకుండు శాస్త్రవేత్తయగు శ్రోత్రియ బ్రాహ్మణునివద్దకిపోయి జ్ఞానియైన ఆవిపుని కాలపురుషుడైన భగవంతునిస్వరూపముగా భావించి ఉపహారములను సమర్పించి నిర్వంచనగా భక్తిశ్రద్ధలతో తనకు తెలియవలసిన పరోక్షవిషయమును అడుగవలసినది. జ్యోతిష్కుండును కర్మత్వాభిమానమునువదలి దైవస్వస్థభారంజే కాలాత్మకుండైన సూర్యునిం ధ్యానించి తనస్వరగతితోగాని, తాత్కాలికలగ్నగ్రహస్థితివల్లగాని, క్షణికగ్రహస్థితివల్లగాని, ఆరూఢభావముచేతగాని, పుచ్చకునిచేష్టచేతనేగాని, పుచ్చకునిముఖవచనాక్షరములచేతగాని, శకునములచేతగాని, ప్రప్తయొక్కచింతాభావమునెరుంగ భవిష్యత్ఫలనిణాయంబును చెప్పవలసినది. అట్టియుపాయములలో అడుగబోయినపుచ్చకునిలక్షణములే దూతచేష్టయనబడును. వానిచేష్టచేతనే వానిభావంబును తత్ఫలనిణాయంబునుచెప్పట మిక్కిలి సులభంపాయముగా నున్నది. దానివివరణముపెక్కుగలదుగాని తత్సారంగ్రహంబెట్టిదనిన.

శ్లో॥ పుచ్చకస్వశిరస్సప్తాస్థా భావుకంభజతేధ్రువం॥

శిరఃకంఠూయకలహందఃఖంశ్రోత్రద్వయంస్పృశన్॥ ౨౮౪

స్పృష్ట్యాతుదక్షిణత్రోత్రం కార్యసిద్ధిమవాప్నుయాత్ |
 వామకర్ణంస్పృశన్కార్యభంగమేతినసంశయః || ౨౮౫
 వామనేత్రేతుసంస్పృష్టే నష్టతామేవసూచయేత్ |
 దక్షిణాక్షిణిసౌఖ్యంచ నాసాంస్పృష్ట్యరుజంవ్రజేత్ || ౨౮౬
 వామశ్చక్రణిసంస్పృష్టే విజయభవతిధృవం |
 దక్షిణశ్చక్రగుణనే రాజాజ్ఞావశగోభవేత్ || ౨౮౭
 కార్యభంగంచచుబుకే వక్షసిస్వేష్టనిశ్చయః |
 హానింవామస్తనేబ్రూయా దారోగ్యందక్షిణస్తనే || ౨౮౮
 కుక్షిలేపేత్పక్షిలాభం మధ్యేత్వానస్యసంభవః |
 చాలితేదక్షిణేపాణౌక్రియమాణమభిస్థితం || ౨౮౯
 శిశ్నస్పృశేత్స్వనిష్టాక్షిర్నాభిస్పృశేత్సూఖోదయః |
 కుక్షేరథోవిలేపేతు సంతానంప్రాప్నుయాన్నరః || ౨౯౦
 వామబాహవపజయం స్పృష్టేప్రాప్నోతిమానవః |
 సంధివిక్లవనాచ్ఛబ్దే చాంగుళ్యాస్త్యసహాయతా || ౨౯౧
 పృష్ఠేకరతలస్పృష్టే సమాయాస్యంతిబంధవః |
 కాయకంఠూయనేకార్యన్యూనతాంసూచయత్యలం || ౨౯౨
 సమసంయుక్తపాదశ్చేత్కార్యవిఘ్నైర్నిరుధ్యతే |
 తిష్ఠమానస్తథోత్తిష్ఠక్యదిపుచ్చతిశీఘ్రకృత్ || ౨౯౩
 స్వపక్షపుచ్చతిచాలస్యం తిష్ఠన్నపవేశంస్తథా |
 వీకపాదఃప్రవాసీస్యాత్ప్రణభంగేథకభంజనం || ౨౯౪
 అపూర్తిశ్చికురస్పృశే దండేనభువమాక్షిపక్ష |
 కలహంకంపమానశ్చ నమ్రోలభ్యస్యవిచ్యుతిం || ౨౯౫
 ప్రశ్నకాలేసుశకునం పుంసాందక్షిణభాగకే |
 వామభాగేతథాస్త్రీణాం శుభమేవహిసూచయేత్ || ౨౯౬
 ఊరునేత్రభుజస్తంజే మంగళంప్రాప్నుయాద్ధృవం |
 ఖనన్నప్ర్యగ్ధిరన్వాపిహసన్నాస్యకలనన్నభ || ౨౯౭

ఖాదన్నపిచతాంబూలం యత్ససాఫల్యమాప్నుయాత్ |
 స్థూణాంచలమగారస్య లోష్టఖండంకపాలకం || ౨౯౮
 శృణంచ ద్వారబంధాగ్రంస్తంభంస్పృష్ట్యానిరథకః |
 భిందన్బులంసిరాంవాపి స్వేస్థితాభావమృచ్ఛతి || ౨౯౯
 శిలాయాంకార్యదార్లభ్యంతదర్థంతుతదంతికే |
 తుధాతురశ్చదారిద్య్రం భుక్త్వాతత్కార్యపోషణం || ౩౦౦
 దూరేక్షమాపణంవాచ్యం శిక్షామచ్యుతినన్నిధా |
 స్పృష్ట్యాపతన్నపరివాపుచ్చకఃకష్టభాగ్భవేత్ || ౩౦౧
 నష్టంలాభంచపురతః పార్శ్వేతదనుకూలతాం |
 పశ్చాత్సహాయలాభంచ సంతోష్యముదమశ్నుతే || ౩౦౨
 అలక్ష్యేణానుయుక్తస్య కార్యసిద్ధిర్నలక్ష్యతే |
 పుచ్చకశ్చపరిక్షార్థం మానభంగముదీరయేత్ || ౩౦౩
 లింగస్యదర్శనేలింగం జన్తనఃప్రేక్షయేత్సుధీః |
 ఏవమాదిప్రకారేణ దూతచేష్టాఫలంవదేత్ || ౩౦౪

తా || అడుగుటకు వచ్చినవాడు అడిగినసమయమున తలముట్టికొనిన
 శుభము. తలగీరుకొనిన కలహము. కుడిచేవిని ముట్టికొనిన కార్యశేఖ
 రంబు. ఎడమచేవిని ముట్టికొనియండిన చెడుగు. రెండుచేవులనుముట్టికొ
 నినదుఃఖము. ఎడమకన్నముట్టిన నేష్టము. కుడికన్నముట్టితే మంచిది.
 ముక్కు ముట్టికొనిన రోగము. ఎడమమీసములను ముట్టికొనిన జయము.
 కుడిమీసమును తీడుచుండిన సరకారకుచిక్కును. గడ్డమును ముట్టికొనిన
 కార్యభంగము. ఎడమతట్టికొనిన కార్యసిద్ధి దార్ధ్యము. కుడిచంటిలో
 నారోగ్యంబు. ఎడమచంటిలో చేటు. కడుపునీముకొనిన తృప్తిలాభము.
 నడుమునుసోకుచుండిన నాలస్యంబు. కుడిచేతినల్లాడించినట్లైతే పనినడు
 చును. శిశ్నమునుముట్టికొనిన చెడుగు. బొడ్డుముట్టికొనిన మంచిది. బొడ్డు
 నుండిక్రిందికి బైనివితే సంతానము. ఎడమభుజమును ముట్టికొనిన నపజ
 యంబు. చైవ్రేళ్లలో నెటికలువిరచిన సహాయభంగంబు. అరచేతినుండి
 వీపునుముట్టికొనిన చుట్టములువత్తురు. ఒళ్లుగీరుకొనినకార్యమునకుకొదవ.

౨ కార్త్యునుజోడించినలిచియడిగిన పనికతడంగవచ్చును. కూర్చున్నవాఁడు లేచుచునడిగిన నశీఘ్రముగ కార్యమగును. పరుండియడిగిన మిక్కిలికాల హరణము. కూర్చుండి బోవుచునడిగిన సావకాశమగును. ఒంటికాల్లుతో నిలిచియడిగినేని పయణమగును. తృణచ్ఛేదముజేసిన పనిచేటు. ముందల ముట్టిన కార్యహాని. చేతికర్రచే నేలమన్నులేపుచునడిగితే జగడమువచ్చును. నడుగుచు వాలియడిగితే చేతవచ్చినదిచెదరిపోవును అడుగునపుడు శుభ శకునములయితే మంచిది. స్త్రీలకు ఎడమప్రక్కలోను పురుషులకు కడి ప్రక్కలోను కన్ను తొడ భుజము అదురుట శుభసూచనము. దగ్గుచు నైనా ఉమియుచునైనా నపువ్వుచునైనను జగ్గుచునైనను స్నానముచేయు చునైనను వీడము మెసపుచునైనను అడిగెనేని కార్యముచక్కబడి మేలు గలుగును. మిడ్డలోవ చూరు దూలముకొన' పెంచుతునక కనపుతునక వాకిలితుద కంభమువీటిని ఆనిపట్టిగాని బెతకడ్డినోనారనో సీళ్ళుచుగాని అడిగెనేనికార్యముగాచాలదు. కడపలోనిలిచియడిగిన పనియగుటలేదు. కడపదగ్గిరనిలిచియడిగిన పనియధాంతికమగును. ఆకిలితోనడిగిన శేదక మబ్బును. భుజించినపిమ్మటప్రశ్నజేసెనేని కార్యపుష్టిగలుగును. దూరము నందునిలిచియడిగితే వన్ననగలదు. దగ్గిరికివచ్చి యనుయోగింప శిక్షగలు గును. పైబడి ముట్టియడిగితే కార్యము కష్టసాధ్యమగును. ఎదురునిలిచి యడిగితే నష్టపడిలాభమువచ్చును. ముక్కుమీద గాని కాలిమీద గానిచెయి పెట్టియడిగితేనష్టమును సూచించును. తలమీద చెయిపెట్టికొని అడిగితే భయముగలుగును. ఆతురముగానడిగితే నష్టకష్టములు సూచింపబడును. దీనస్వర్గముగానడిగితే రోగసూచనము. పక్కలోనిలిచియడిగితే కార్య మనుకూలము. వెనుకపక్కలోనడిగితే సహాయముగలుగును. జ్యోస్థునికి సంతోషమునుగలుగ జేసియడిగెడువానికి సంతోషముగలదు. అలత్యము తోనడిగెడువానిపనియలత్యమగును. పరీక్షింపవచ్చియడిగెడువానికిమాన భంగముగలుగును. స్త్రీలింగముగాని పులింగముగాని అగుబడితే జన నాదిప్రశ్నసమయమునందు స్త్రీపురుషజనననిణాయమగును. ఇట్లుదూత చేష్టతోతెలియతగినది మిగులగలదు.

పిల్లి శకునము.

జ్ఞో॥ మార్దారోరుద్రదైవత్యోనహంతవ్యంక దాచన|
హననేస్యమహత్సాపంతస్యచేష్టానిగద్యతే॥ ౩౦౫
తిర్యగ్గతౌకార్యహానిరత్యంతంచాప్రదక్షిణే|
ప్రదక్షిణేచాల్పహానిః కలహేకలహేభావేత్॥ ౩౦౬
మూషకంగ్రసమానస్తు పురతోయదిగచ్ఛతి|
శత్రోరుపజయంవిం ద్యాద్ధంతాఽజయ మాప్నుయాత్॥
గృహమధ్యేతుమాజాకర శకునంనాతిదూషితం|
మాజాకరమైథునేదృష్టే లబ్ధవిత్తచ్యుతిభావేత్॥ ౩౦౭
ఉభయోఃకార్యకర్తౌస్తు మధ్యయానేక్రియాక్షతిః|
మాజాకరశ్శునకాద్భీతో యద్యాగచ్ఛతిశత్రవః॥ ౩౦౮
ఆయాస్యంత్యేవసంధ్యర్థం మాజాకరీశశుర్యది|
కార్యస్యబహవోవిఘ్నాశ్శిశురన్యత్రసియతే॥ ౩౦౯
కార్యమన్యవశంభూయాద్ధృవౌతత్ప్రసవోయది|
భుక్తావశిష్టశిశవో జీవంతివిషమాయది॥ ౩౧౦
తద్ధృవేప్రాణభంగస్యాత్సమత్యేవసంతతిభావేత్|
మార్దారాన్ముషకోభీతోయాత్యన్యత్రపలాయితః॥ ౩౧౧
శత్రవోస్యపలాయంతే బ్రహ్మహత్యాస్యవాలగా|
జంతుహర్తరిమాజాకరే శ్రమతఃకార్యసాధనం॥ ౩౧౨
మాజాకరేభయలీనేతు రహఃకార్యంవినిదిశేత్|
మాజాకరేవమతిక్షిప్ర మారోగ్యంభవతిధృవం॥ ౩౧౩
విఘ్నాత్రోత్సజానకరే రోగపిడాదిసూచనం|
స్త్రీపుంసోస్తుసమాహ్వనేవిప్రవాసస్యసూచనం॥ ౩౧౪
ముఖసమ్మజానేతస్య బంధాగమనసూచనం|
శకునాన్యేవమాదీని విజ్ఞాతవ్యానిసూరిభిః॥ ౩౧౫

తా॥ పిల్లిరుద్రదేవతాకము. దానినిచంపితేమహాపాపము. దానితో కలలో బ్రహ్మహత్యగలదు. పిల్లి అడ్డముగావచ్చితే కార్యహాని. అప్రదక్షి

గాముగాచుట్టిపోయిన మిగులచేటు. ప్రదక్షిణముగాచుట్టితే అంతచేటు లేదు. పిల్లులుకాట్లాడితే కలహమువచ్చును. కూసితే విరోధముగలుగును. ఎలుకనుకరుచుకొని ఎదురుగావచ్చితే శత్రువులకు అపజయముకలుగుటే తనకు సంతోషకరమగును. ఇంటిలో సాకిన పిల్లులు అడ్డుమగుట సాధారణమగుటవలన కార్యమునకు భంగములేదు. మంచిపనిచేయునపుడుపిల్లిగాని ఏజంతువులుగాని నడుమదూరితే ఆపనిచెడిపోవును. కొంతకాలము వరకుఆపనినిచేయరాదు. పిల్లులమైథునమునుచూచితేచేతికేవచ్చినధనము నష్టమగును. స్త్రీపురుషమాణాకలములపిలుపుస్వరమువినిబడితే ప్రయాణ సూచన. పిల్లి మోరగడిగితే చుట్టములువత్తురు. కుక్కకువెరచి పరుగెత్తితే శత్రుపలాయనము. ఎలుకకువెరచిపారితే విఘ్నపరిహారము. పిల్లలతోకూడివచ్చితే విఘ్నబాహుళ్యము. పిల్లలను కరుచుకపోతే స్థానచలనము. బల్లి బద్దెంకమొదలగువాటినిచంపితేశ్రమతోకార్యసాధనము. పిల్లి వెరచివచ్చిదాగితే రహస్యముగ కార్యమగును. పిల్లి కక్కితే ఆరోగ్య సూచనము. పిల్లిమలమూత్రములనువిడిచితే రోగసూచనము. శకునమును పాటించబూనిసగమయములో మాజాకరచేష్టాఫలములను ఇట్లు తెలియవలసినది. ఇంకను దీనిప్రభేదములు చాలాగలవు.

క్షేమకారిశకునము.

శ్లో॥ విష్ణువాహనజాతీయః పక్షిరాక్షరుహవ్యయః।

తద్గతిశ్శకునస్సాణాంభక్తిప్రత్యయతఃఫలం॥ ౩౧౭

శనిసాయంరవిప్రాతః గరుడస్యచదర్శనం।

సమస్క్రియాప్రార్థనంచభక్తానాంవ్రతముచ్యతే॥ ౩౧౮

తెషాంతద్దర్శనాదూర్ధ్వం క్షేమస్సప్రదినావధిః।

యస్మిన్నహనిదృశ్యేతక్షేమప్రదహనిధృవం॥ ౩౧౯

సతస్సాత్ క్షేమకారీతి నామ్నావిఖ్యాయతేధువి।

ప్రయాతురతిభేస్తస్యదర్శనమృష్టభోజనం॥ ౩౨౦

గరుడవ్రతయుక్తస్యతన్మంత్రజపశాలినః।

నాగసర్పభయంనాస్తితస్మాన్నూవిషసిహృత్కః॥ ౩౨౧

వామాద్వక్షిణదిగ్భ్యాయా గరుడశ్శుభసూచకః।

కదాపినభవేదేతత్ ప్రయాణేకష్టసూచనం॥ ౩౨౨

దక్షిణాద్వామదిగ్భ్యాయా గరుడశ్శుభసూచకః।

సర్వదైవశుభందద్భ్యాత్మేమలాభకరశ్శుభః॥ ౩౨౩

గరుడేతిప్రతికూలేతు గచ్ఛన్నేవఘటిద్వయం।

స్థిత్యాసంప్రాథకయేద్దేవం ఖగరాజంసుభక్తిః॥ ౩౨౪

అనుకూలగతిస్తావ ద్యదికార్యఫలాన్వితం।

ఆదావేకానుకూలత్వే నిర్విఘ్నంకార్యముచ్యతే॥ ౩౨౫

ఆహారసహితోయత్ర స్వానుకూలగతిర్యది।

శుభంససూచయేదేవ తద్గోచరదిశిధృవం॥ ౩౨౬

దూరేగతిఫలంనైవ నవచాహ్వంతరైఫలం।

అన్యస్యవచనేత్రద్ధా సత్వేపివిఫలంభవేత్॥ ౩౨౭

స్థితస్యదర్శనందుష్టం క్షేమాయఖగదర్శనం।

వికలాంగస్యబద్ధస్య దర్శనంవిఫలంభవేత్॥ ౩౨౮

తా ॥ గరుడపక్షియనునది విష్ణువాహనముయొక్క వంశజాతీయ మైనది- దీనియందు భక్తిశ్రద్ధలుగలవారికి దీనిచేష్టశకునముగానున్నది- శనివారము సాయంకాలమందును, భానువారం ప్రాతఃకాలమందును. గరుడదర్శనముచేసి సమస్కరించి ప్రార్థించెడు నియతవ్రతముగలవారికి గరుడదశనమైన ౭ దినములవరకు హానిగలుగుదు- క్షేమముకలుగును- హానికాలములో గరుడదశనమేవారకదు- దరిద్రుడైన అతిథితానువేద లినమార్గములో క్షేమకారినిచూచెనేని నాటిదినమందు సిద్ధాన్నముదొరకును- ఇందువల్లనే క్షేమకారియనుపేరుకలిగినది, గరుడవ్రతముకలవానికిని గరుడమంత్రమును జపించువానికిని గరుడమచ్చగలవానికిని గరుడ పచ్చపూసలను ధరించినవానికిని తాచుపాము విషమెక్కుదు. దారిలో నడుచువానికి ఎడమనుండి కుడిప్రక్కకు గరుడుడువాలితే అదికట్టుటయని పేరుగలది- కార్యభంగకరము. కుడిప్రక్కనుండి ఎమడప్రక్కకు అప్రదక్షిణముగావాలితే అదితీర్పుట- కార్యసిద్ధికరము. కట్టినపుడుముందరికి

పోరాదు. వెనుకకు మూడడుగులుపెట్టిప్రార్థింపుచూ ఘంటసేపు నిలచి
యుండవలయును. అంతలోగాతీర్చియిస్తే కార్యసిద్ధియగును- మొదటనే
తీర్చియుంటే సరిగదా? అది ఆహారమునుకరచుకొని కూయుచు తిడిగితే
చాలామంచిది. ఏదిక్కులో ఆపక్షినిచూచునో అదిక్కుమంచిది- ఎచ్చ
టికిపోవునో అదిక్కుమంచిదికాదు. దూరముగాతీర్చినను- దగ్గరనే అగు
బడికానకపోయినను ఫలములేదు. తొమ్మిదిమాదులలోగా తీర్చవలసినది-
దానినిచూచితే ఫలముగలదు- తీర్చెననియెడు మాటవింటే ఫలములేదు-
గరుడునికర్తరిగతి నాశనూచకము- కూర్చుండిన గరుడునిగాని, చెరచి
క్కిన గరుడునిగాని అంగవికలమైన గరుడునిగాని చూచినా ఫలము
లేదు- ఆకాశమునందు పారుచుండవలెను.

వాయుసశకునము.

శ్లో॥ యోధమఃదేవతాబంధు ర్వాయసఃప్రేతపిండభుక్ |
తచ్ఛేష్టాశకునంభూయాత్సర్వేషామేవనిర్ణయః॥ ౩౨౯
ప్రతిపంగరుడోక్తస్య కాకచేష్టావినిర్ణయే |
వామాద్దక్షిణదిగ్భ్యాయా వాయుసశ్శుభసూచకః॥ ౩౩౦
ద్రుదక్షిణేక్యతస్తేన విజయీభవతిధ్రువం |
దక్షిణోద్వామదిగ్భ్యాయా వాయుసోఽశుభసూచకః॥ ౩౩౧
విపరీతోనుకూలశ్చే నుత్తమంపరికీర్తితం |
ఆదావేవానుకూలస్తు కార్యసాఫల్యసూచకః॥ ౩౩౨
గ్రామమధ్యేపిసంచింత్యం ప్రయాణాదిష్విదంమతం |
ప్రతికూలశుభంవేశే సరళంప్రతిబంధకం॥ ౩౩౩
హస్తాంతరేకార్యసిద్ధి ర్దూరేనైవచిరాయతే |
రక్తకాశేనిశ్చయేన కార్యసిద్ధింవినిర్ణయేత్॥ ౩౩౪
వాయుసోహసహంతవ్యః ప్రాణినాంబలిభుగ్యతః |
బహునామాను కూల్యేతు కార్యంసాధారణంస్తృతం॥
మస్తకోపరిపశ్చాత్పా గానుకూల్యేమహత్సుఖం |
విపరీతేమహత్కష్టం సాహారేశుభమేవహి॥ ౩౩౬

గ్రామాద్భూష్యాశ్వేషేణ రాత్రాగ్రామాంతరేతున |
గృహవేశేమైశునస్య దర్శనేస్పర్శనేపివా॥ ౩౩౭
శిరోవేధేవవిష్టాయాం సంఘశోరోదనేతథా |
గృహపరితథానిష్ఠం కాకదోషేణసూచ్యతే॥ ౩౩౮
భవేత్కాకమలేశ్వత్థ సంభవోగ్రామనాశకః |
కాకాన్విష్టస్యసర్వస్య శాంతికర్తృవిధీయతే॥ ౩౩౯

తా॥ వాయుసముధర్మదేవతకు బంధువైనది. ప్రేతపిండబలినిభుజిం
చునది. దానినిచంపగూడదు. దానిచేష్ట సర్వలకును శకునమగును. అది
గరుడునికి విపరీతముగా నడుచును. కుడినుండి ఎడముకువాలితే కట్టుట.
ఎడమునుండి కుడికివాలితే తీర్చుట. కావలసి శకునముచూచినట్టివివాహాది
విషయములలో గ్రామమందును చూడవచ్చుగాని ప్రయాణాది సమయ
ములందు ఊరిబైటనే కాకి శకునమును చూడవలసినది. ఊరిలోను
రాతిరిపూటను కాకిశకునమక్కరలేదు. తీర్చితేమంచిది. తీర్చికట్టితేచెడ్డది.
కట్టితీర్చితే చాలామంచిది. కట్టితీర్చకపోతే చాలాచెడ్డది. గ్రామప్రవేశ
కాలమునందుతీర్చితేచెడ్డది. కట్టితేమంచిది. ఎచ్చటను శకునముచూచువా
నికి బారెడుమారములోగా తీర్చవలెను. ఎర్రకాకితీర్చితే చాలామంచిది.
౨-౩ కాకులుతీర్చితే మిక్కిలిమంచిది. తలమీద భాగమున వెనుకనుండి
మందరికివాలితే శుభాధికము. కట్టితేచేటుగలదు. మేతకరుచుకొనితీర్చితే
శ్రేష్ఠము. కాకి ఇల్లుచూచినను, ముట్టినను, మైనకూర్చుండినను, తలమీద
విష్టించినను, రెక్కతోహట్టినను, కాలితోతన్నినను, ముక్కుతోకుక్కినను,
కాకమైథునమునుచూచినను కాకులుగుంపుచేరి ఇంటిమీదకూర్చుండి ఏడ్చి
నను, కాకిమలమందు అశ్వత్థవృక్షముపుట్టినను, అగ్నిష్టసూచనగలదు. కాకి
హాషము శాంతికర్తృచేత పరిహరింపబడతగినది.

ప్రాణిప్రభృతశకునసంగ్రహంబు.

శ్లో॥ లూతాదేహరోహేవస్తో పరిచోణనాభిచంక్రమణే |
నూతనవస్త్రప్రాప్తింశంసంతిక్షిప్రమేవతన్మాసే॥ ౩౪౦

తా|| సాలెపురుగుగాని ఊణనాభిపురుగుగాని ఒంటిమీదికెగబారి
నను వస్త్రముమీది కెక్కినను ఆనెలలో క్రొత్తబట్టలు కలుగుననుటకు
సూచనగలదు.

శ్లో|| మృక్షికామశకోవాపి యద్యక్ స్నాన్ముఖాంతరం|

ప్రవిశేద్విత్రిదివసే మధురాహారసంభవః|| ౩౪౦

తా|| ఈగగాని దోమగాని అదాట్టుగా నోటిలోనికి ప్రవేశించి
పోతే రెండుమూడుదినములలో తీపైన ఆహారముదొరుకును.

శ్లో|| చుల్యాంప్రజ్వలతోవహ్నే ర్నారికేశకపాలవత్|

శబ్దఃపుసపుసాకారో నవినాగమసూచకః|| ౩౪౧

తా|| పైయిలో మండుమండేనిప్పునుండి కాలెడు తెంకాయించిప్పు
వలె భుసభుసశబ్దమువెడలితే క్రొత్తవారువత్తురు.

శ్లో|| దక్షిణాంఘ్రేరధఃకంఠూ ర్భంధ్యాగమనసూచికా|

వామపాదతలకంఠూః ప్రయాణంసూచయేదపి|| ౩౪౨

తా|| కుడికాలికైందనవగలిగితే చుట్టములువత్తురు. ఎడమకాలికైంద
నవగలిగితే ప్రయాణమగును. స్త్రీలకుదీనినివిపరీతముగా తెలియకలసినది.

శ్లో|| మంగళారంభసమయే మంత్రాలోచనకర్మణి|

ఖరస్వరఃప్రయాణాదౌ శుభశంసీనసంశయః|| ౩౪౩

తా|| మంగళకార్యములను ఆరంభించునపుడును, గొప్పపనులను
ఆలోచించునపుడును, ప్రయాణాదికాలములయందును, గాడిదెక్కుసితే
హేతుగలుగును. కార్యము అనుకూలించుచున్నది.

శ్లో|| అశ్వఃపశుర్వాగేహస్తో యద్యక్రూణివిముంచతి|

వాచ్యంగృహపతేకప్తం యేపోష్యాఃప్రాణినస్తథా|| ౩౪౪

తా|| ఇంటిలోనుండు గుర్రము ఆవు ఎద్దు ఎనుము కుక్క చిలుక మొద
లైనవి ఇట్టి సాకినజంతువులు ఏవిగాని కుటుంబములోని యెవరుగాని
నిష్కారణముగా సహజమై రోగములేక కంటిలో నీళ్లు కార్చుచు చిన్న
బోయిన ఘోషముగలిగియుండిన యెడల ఆయింటి యజమానునికి ద్వారలో
కప్తముసంభవించుననుట సూచింపబడును.

శ్లో|| గృహేవరణగేవృక్షే గృహస్యోపర్యథాంతరే|

ఘూకవేశోగృహస్థానాం బహ్వనర్థాత్తిసూచకః|| ౩౪౬

తా|| ఇంటినివేశనములోని చెట్టుమీదగాని ఇంటిమీదగాని ఇంటిలో
గాని గూబచేరితే ఇంటిలోనుండువారికి అనర్థములుగల్గును.

శ్లో|| మక్షికాశ్చేత్సద్ధుకరా యద్యహేనీడకల్పకాః|

రోగోత్పత్తిస్తద్గృహస్థః ప్రాణినఃస్థలభంగదః|| ౩౪౭

తా|| తేనెయిగలు ఏయింటిలో పుట్టబెట్టునో, ఆయింటిలోనుండు
వారియందెవనికైనను రోగమువచ్చును. స్థలముతప్పును.

శ్లో|| భూస్తంభచిద్రచేశేష శ్వాతపత్రోదయోయది|

గృహంతర్వర్తిమర్త్యానాంకిలపాజాయతేభ్యుపం|| ౩౪౮

తా|| నేల గోడ మొదలైనవాటిసంకులయందు పుట్టగోకులు అనగా
కుక్కగొడుగులు లేచితే ఇంటిలోనుండువారికి జగడములువచ్చును.

శ్లో|| హరిద్రాంవాసుధాంవాపి కిరంతియదీచాలకాః|

ఘామాతద్దేహినోనూనమృణార్ణంసంప్రవధేత్|| ౩౪౯

తా|| ఇంటిలోనుండు లేతబిడ్డలు నున్నమునుగాని పసపునుగాని నేల
మీదవల్లుచుండి రేసి ఇంటివానికి అప్పతీర్చుటకష్టగుచు ఋణవృద్ధియగును.

శ్లో|| సరటానాగపత్నీవా యద్యారోహతియద్వపుః|

సమాసద్వితయాదర్వాగ్వంచ్యతేయేనకేనచిత్|| ౩౫౦

తా|| తొండగాని నాగరాణిగాని ఎవని వంటిమీది కెగబారునో
వాడు రెండు నెలలలోగా నితరులచేత మోసబుచ్చబడును.

శ్లో|| గృహేమతుగవృద్ధాతు విత్తలాభతయోభవేత్|

అభివృద్ధామూషకాణాం సమృద్ధిభోజనస్యచ|| ౩౫౧

తా|| ఇంటిలో నల్లులు ఎక్కువైతే వరుమానముతగ్గును. ఎలకలు
ఎక్కువైతే భోజనమునకు సమృద్ధిగలుగును.

శ్లో|| జలేమలసముత్పత్తౌ నీలికావసనేతథా|

చుబుకేనాసికాయాంవా రోగానిష్టంసినిదిశేశేత్|| ౩౫౨

తా॥ నీటిలో కత్తలముచేరినను బట్టుకునలుపెక్కినను చెంపలమీద
గానిముక్తుమీదగాని నల్లమచ్చలుబుట్టినను దేహాభివ్యము అనిష్టముగలుగును.

శ్లో॥ భరణీక్రిమిమండూక జలపక్షిపిరావతః।

భావివర్షంసమున్నేయ ముద్గచ్ఛేయఃపిపీలికాః॥ ౩౫౩

తా॥ భరణిపురుగులు కప్పలు జలపక్షులు అరుచుచుండినను మిక్కిలి
అగుబడినను చీమలబంతులు లేచినను వృష్టిగలుగును.

శ్లో॥ మూషికాపతనేపాపి సుధాభాండస్యభంజనే।

నిర్వాణేధ్ధువదీపస్య చోరాగమముదీరయేత్॥ ౩౫౪

తా॥ ఎలుకక్రిందపడినను సున్నపుకుండ పగిలినను అభండదీపమారి
నను దొంగలువత్తురు.

శ్లో॥ బాలికానిజమూత్రేణ లింపంతీయవిమేదినీం।

ద్వారదేశేభోజనాయ కాలేజనసమాగమః॥ ౩౫౫

తా॥ బిడ్డలు కడపలోకూర్చుండి మూత్రించి నేలనలికితే భోజన
సమయమునకు జనులువత్తురు.

శ్లో॥ ఖల్వమదకసంయోగే స్నేహతద్భంజకోభయోః।

యుగపద్ధేహసంప్రాప్తారోగశ్చకలహాభవేత్॥ ౩౫౬

తా॥ గుండును ఖల్వములో పెట్టియుండినను నూనె సీకాయితోడ
గూడ నింటికెత్తెచ్చినను వరుసగా రోగము కలహము కలుగును.

శ్లో॥ చాలినీయుగ్మనిజేపే కలహేనభనక్షయః।

ప్రజ్వాల్యమానకాఠస్యస్ఫోటేత్వాకస్మికంభయం॥ ౩౫౭

తా॥ రెండుపరకలనుజంటగానిలిపియంటేకలహముతో కాసునాశ
మగును. కాలేకొరివి పగిలి చిట్టితే భయముగలుగును.

శ్లో॥ నారికేళఫలంభగ్నం దైవోద్దిష్టంవ్రతాదిషు।

డోలాకారంభవేత్తత్ర సంతానంభవతిధ్ధువం॥ ౩౫౮

తా॥ వ్రతాదులయందు దేవునికిగాకొట్టిన పెంకాయతోట్లవలెవోపు
లైతే సంతానముగలుగును.

శ్లో॥ ఘక్తాభోజనపాత్రస్యస్థలభ్రంశేల్పకారణౌత్।

భోక్తుర్బుద్ధిస్థలభ్రంశో భవిష్యతిదినత్రయే॥ ౩౫౯

తా॥ భోజనముచేయునపుడు వడ్డించినవిస్తర కించిన్నిమిత్తమాత్ర
ముచేత నేదూరమునకుజరిగితే మూడుదినములలోగా భోజనమునకు స్థల
ముతప్పును.

శ్లో॥ అస్పృశ్యస్పృష్టసోచ్ఛిష్ట రజోదూషితపాంసులే।

వస్త్రాదికేగృహేసర్వం సంస్పృష్టే త్వపమృత్యవః॥ ౩౬౦

తా॥ అంటు ముట్టు మైల ఎంగిలి బట్ట మొదలైనది ఇంటిలోకలసితే
అట్టి అనాచారమువలన అపమృత్యువులు గలుగుచుండును.

శ్లో॥ గచ్ఛతోపృథులగ్నంచేత్ యస్యవస్త్రాంచలంస్వతః।

యత్రాకృష్టస్త్రత్రభువి విశేషస్సముదీరితః॥ ౩౬౧

తా॥ నడిచేవానివస్త్రమును చెట్టుతగలించుకొనితే ఆభూమిలో
విశేషమేమైననుండును.

శ్లో॥ వక్త్రాత్సశబ్దద్రష్మానాం బాలస్యాభవినిగమే।

తద్రాత్రోఘాయసేవృష్టిశ్శబ్దతథలదాయినీ॥ ౩౬౨

తా॥ పిల్లవాండ్రునోటినుండి ఎంగిలిద్రవ్యము శబ్దముతోకూడలైట
వెడలితే ఫలకరమైనవానగురియును.

శ్లో॥ బాలేమృద్భక్షకేవాచ్యం ద్రవ్యంమాల్యాధికంబుధైః।

తృణేవక్త్రవినిక్షిప్తై పశురోగసముద్భవః॥ ౩౬౩

తా॥ చిన్నబిడ్డలుమన్నుంటే అంగడిలో ధాన్యాదిభోజ్యద్రవ్యము
లకువెలలెక్కును. బిడ్డలు కనవునునోటిలోకరచుకొంటే పశువులకురోగ
మువచ్చును.

శ్లో॥ వృషేనదతిసస్యానాం కషకస్యక్షతింవధేత్।

క్షేత్రఘాతినచోతౌ యద్యన్యత్రపలాయితః॥ ౩౬౪

కృషికమణిఃఘ్నస్యా త్ఫలభంగోథవాభవేత్।

తా॥ మడకతో వేలనుదున్నునపుడు ఎద్దుపరుగై తిపోయి తప్పించు
కొనిన వ్యవసాయమునకుచేటు-పంటచెడిపోవును.

శ్లో॥ కష్టిప్రేతస్యఖననేవృష్ట్యభావంవినిదిశేత్॥ 3౬౫

శంకుచ్యుతౌఘరట్టస్యపిష్టభోక్తుర్విరేచనం॥

తా॥ తొన్నుపట్టినవానిని పాతిపెట్టినతావులో వానలువచ్చుటయు-
విసరిరాతి అచ్చుకూటము జారిపోతే ఆపిండిని భక్షించినవారికి విరేచన
వ్యాధివచ్చును.

శ్లో॥ బాల్యతేకేవలంజోలాయద్దేహేబాలకంవినా॥ 3౬౬

తడ్డోలాశయనాహాస్యభవితాకుక్షివేదనా॥

స్తన్యపానాదీనమయే మాచుకబ్రహ్మరంధ్రయోః॥ 3౬౭

యోగేస్తనశ్చయుధుతా మాతుర్దుఃఖకరీభవేత్॥

పాంసుదోషేచదృగ్దోషే కుక్షిషీడానమద్భవః॥ 3౬౮

తా॥ బిడ్డ బయటనుండునపుడు వట్టితొట్లనుచితే బిడ్డకు కడుపు
నొప్పివచ్చును. చన్నుగుడుచునపుడు బిడ్డను శి తల్లి వంటితొటిమెకుసోకితే
చన్నువాచినొప్పిగులును. కాలిరంజకాని దృష్టిదోషముగాని తగిలితే
బిడ్డకు కడుపుదినొప్పివచ్చును.

శ్లో॥ మారికాస్ఫోటకవతాం సరసర్దఃఖాయయాయదీ॥

సంధిబంధోభవేదంగవైకల్యంవానసంశయః॥ 3౬౯

తా॥ అమ్మకురుపులులేచినవారికి ముట్టుసిడసోకితే కీళ్లుకట్టుకొనును.
అథవా అంగవైకల్యమగును.

శ్లో॥ అన్నప్రాశనపర్యంతం శిశూంశ్చేదన్యగభిణీ॥

స్పృశేన్నానత్రయాదూర్ధ్వం శిశవఃకృశరోగణః॥ 3౭౦

తా॥ బిడ్డలకు అన్నప్రాశనమయ్యేవరకు మూడు నెలలు నిండిన
వేకటిమనిషి స్పృశకలిగితే దేహముకృశమై రోగముగులును.

శ్లో॥ యదిసూర్యోదయాదూర్ధ్వం దంతధావనమాచరేత్॥

తస్యమంత్రజపాదీనాం క్రియాసిద్ధిర్వినిశ్చయః॥ 3౭౧

తా॥ ప్రొద్దుపుట్టినవెనుకే పల్లుతోమేవాని మంత్రక్రియచెడిపోవును.

శ్లో॥ మాజా రాక్షఃకోకిలాక్షో వృత్తాక్షోయదివశ్యతి॥

భోజ్యద్రవ్యంభోజనంవాభోక్తావోదరరోగభాక్॥ 3౭౨

తా॥ పిల్లికంటివాడుగాని కోకిలవలనైరకంటివాడుగాని గుండ్రపు
మిడుగుడ్లవాడుగాని ఇతరుల ఆహారమునుగాని భోజనమునుగానిచూచిన
పైతే భుజించినవానికి కడుపునొప్పిగులును.

శ్లో॥ బాలాస్త్రిలోభ్యచాదత్వా యోభుక్తేలుభ్యమాభధిః॥

తస్యనేత్రోపరిస్సోటో భవిష్యతిపునఃపునః॥ 3౭౩

తా॥ బిడ్డలకు ఆసబెట్టి వారికిష్వకనే తానుతిన్నలుభుజైనమూడు
సకి పలుమారులు కంటికురుపులు కలుగుచుండును.

శ్లో॥ వీధీంసంచరతఃపాదరజోభిర్యదూషితే॥

షీడాభోజనపాత్రేతు భోక్తుఃకుక్షిగతాభవేత్॥ 3౭౪

తా॥ భోజనపాత్రకు కాలుధూళితగిలితే భుజించినవారికి కడుపు
నొప్పికలుగును.

శ్లో॥ స్నానేహేమేభోజనేచ వాచాటోయదిమానవః॥

క్రమాత్తైజోధనాయుష్యరహితోభవతిధృవం॥ 3౭౫

తా॥ స్నాన హేమ భోజన సమయములయందు కుత్సితపుష్కట
లాడువానికి, వరుసగా తైజోధన ఆయుష్యములుహీనములగుచుండును.

శ్లో॥ క్రూరభూమినిపాతేతు బాలకస్యవిరేచనం॥

గోహత్యాప్రాంతగమనేమంత్రసిద్ధివినాశనం॥ 3౭౬

తా॥ బిడ్డలకు క్రూరభూమియందు పడుటవల్ల భేదులుగులును.
గోహత్య కలిగినప్రాంతములయందు మంత్రసిద్ధియెవ్వరికినికలుగదు.

శ్లో॥ దేవతాఖండదీపస్య నిర్వాణేకార్యభంజనం॥

విసజ్జేనిత్యహేమామాగ్నోధార్యేహేమాతుర్విపత్రయః॥ 3౭౭

తా॥ దేవుని అఖండదీపము ఆరిపోతే పెట్టినవానిపని చెడిపోవును.
ధార్యాగ్నిపక్షమైతేల త్రతగులును.

శ్లో॥ నభేవశత్రుబిందూనా ముత్పత్తౌగభిణీభవేత్॥

శ్వేతసిద్ధప్రసారేతు సఫలంకృతకార్యకం॥ 3౭౮

తా॥ గోరుమీద తెల్ల చుక్కలుబారితే వేకటికలుగును. బంటిమీద
తెల్లసిబ్బముఅల్లితే లాభవృద్ధికలుగును.

శ్లో॥ ఉలూఖలేవిపర్యస్తే సచ్చిద్రేగృహదాహనే।

ఘరట్టభంగేచానిష్టం ధ్వజభంగేపివాతథా॥ ౩౭౯

తా॥ రోలుబోర్లబడుట - తూటుబడుట - విసర రాయిపగులుట - కొంతయిల్లుకాలుట - ధ్వజమువిరుగుట - అన్వసూచకములు.

శ్లో॥ మూషికాగ్నిహతేవస్త్రే నిలికారోపితేపివా।

చుల్లీసోఫీప్రతిష్ఠాయా శ్వలనేస్యాదనిష్టతా॥ ౩౮౦

తా॥ వస్త్రాదులను ఎలికలుకొరికినను, నిప్పుసోకినను, నల్ల చుక్కలు బడినను, పొయ్యివిరిసినను, ప్రతిష్ఠించినకలశ ప్రతిమాదులు చెదలినను విరిగినను అనిష్టముగలుగును.

శ్లో॥ స్ఫులింగవృష్టేదీపాచ్చ తీర్థపుష్పప్రదక్షిణే।

అగ్నోప్రదక్షిణావర్తే జయఘోషజయోభవేత్॥ ౩౮౧

తా॥ శకునమును పాటించుసమయములో దీపమునుండి మిఠుగరలు రాలినను తీర్థపాత్రమునందు వేయబడినపుష్పాదులు ప్రదక్షిణముగ తిరిగినను ఘోషజ్వాల ప్రదక్షిణముగా వ్రాలినను ఘంటానాదము మంగళవాద్యము గుండుమొదలైనధ్వనివినబడినను జయముగలుగును.

శ్లో॥ సరస్వహస్రశకునా స్త్యేవమాదీనిసన్తిహి।

కాలదేశవిభేదనబహుత్వాత్తద్విరమ్యతే॥ ౩౮౨

తా॥ ఇది మొదలైనవి వెయ్యారుశకనంబులుగలవు. కొన్నికొన్ని దేశంబులయందు కొన్నికొన్ని కాలములలో కొన్నికొన్ని కొందరికొందరికిఁ దర్కచమగుచుండుట రూఢిగా నున్నది. అన్నివాడుకలను తెలియపరచుట అధికమగుటవలన నింతతోముగింపబడుచున్నది.

భారద్వాజపక్షిశకునము.

శ్లో॥ తిర్యంచిపుంభరద్వాజై కార్యహానింవినిదిశేత్।

భారద్వాజ్వాంతు తిర్యంచ్యాం కార్యలాభోభవిష్యతి॥

భారద్వాజౌదంపతీతా వసుకూలౌఖగేంద్రవత్।

ద్విపుచ్ఛశ్చభరద్వాజో నీలోవ్యాఘ్రాటనస్తథా॥ ౩౮౪

భారద్వాజీశుష్కకంఠీ కించిద్ధవశధూసరా।

మస్తారూఢేభరద్వాజే నేత్రరోగంవినిదిశేత్॥ ౩౮౫

తా॥ నల్లటిపిట్ట తోకరెండుభాగములైయుండును - అడపిట్టకు మెడ సన్నము, కొంచము తెలుపుగలదు దీనిని భరద్వాజమందురు - ఇది పులి కన్నుపొడుచునట్టిది. మొగపక్షి అడ్డముగాపోతే కార్యహాని - అడపక్షి అడ్డమైతే కార్యలాభము. రెండును గరుడునివలెతీర్చితే మేలుగలదు - తల మీదకూర్చుండేనేని కంటికినొప్పివచ్చును.

సరస్వతీపులుగుశకునము.

శ్లో॥ ఆమలకమాత్రదేహశ్చేవతముఖస్తుందిలశ్చసీలాంగః।

వృక్షపాయకదేశ్యఃక్రిమిరథస్తారస్వతశ్చచిత్రోక్తిః॥ ౩౮౬

శాకునికోయందక్షిణభాగేయదిరాతిశుభమితిబ్రూయాత్।

దిక్ఖాలఫలంవాచ్యంసర్వేష్వపివాసరేష్వపిచారాత్॥ ౩౮౭

తా॥ శకునపుపురుగు - దీనిని సారస్వతక్రిమియందురు - చెట్టుశీమలలో పెండుగనుండును - దీనినోరు తెలుపు - దేహమునలుపు, ఆరుకాళ్లుండును, కడుపుగొప్ప పురుగునెల్లి కాయంతఁడును, విచిత్రముగానడుచును, కుడి ఎక్కలరచితేమంచుచిది, దీనిపలుకులఫలములను అన్నివారములయందును ఏకరూపముగా దిక్ఖాలభేదముచేత వేరువేరుగా తెలియవలసినది.

శ్లో॥ ఇంద్రాగ్నికాలకోణపజలపతిమరుదీశమిత్రశర్వాణాం।

దిక్షుక్రమశోయామేష్వేతాని ఫలానిశాస్త్రితోబ్రూయాత్॥

తా॥ ఇంద్రాద్యష్టదిక్కులయంతు వరుసగా జాముజాముకును శకునపుపులుగు పలుకులకుఫలములను వేవేరుగా నీదిగువ చెప్పబోయ్యేప్రకారము తెలియవలసినది.

శ్లో॥ మృశిర్విప్పియంపుష్టిభయంసస్యయథాస్థితిః।

వాక్ఫలంప్రథమేయామేక్రమేస్సారస్వతస్యహి॥ ౩౮౯

తా॥ ౧ జాములో ౮ దిక్కులకును వరుసగా ఫలములు. ౧ మంఠము, ౨ చేటు, ౩ ప్రియము, ౪ (వృష్టి) కానవచ్చును, ౫ భయముగలదు, ౬ పంటపండును, ౭ ఉన్నట్లుండును, ౮ సమాధానము.

శ్లో॥ వయనంవృష్టిసమయే రాజోపద్రవసంభవః।

శత్రుభ్యస్సాఫ్యసంరక్షదర్శనంభీసున్వృత్తయః॥ ౩౯౦

క్షేమశ్చధనలాభశ్చ ద్వితీయప్రహరేభవేత్।

తా || ౧ వ జామున. ౧ వానలోనేయుట, ౨ నగరితోందరలు, ౩ శత్రువులవల్ల భయము, ౪ రక్తమగుబడుట, ౫ భయము, ౬ సువార్త, ౭ క్షేమము, ౮ ధనలాభము.

శ్లో|| అసమాహితచిత్తత్వం కలహావృష్టిరేవచ|| ౩౯౧

బంధ్యాగతిధాన్యలాభోఽశ్వలాభఃకార్యసిద్ధయః|

భంగశ్చేత్యతీయేతు ప్రహరేఫలమిరయేత్|| ౩౯౨

తా|| ౩ జామున. ౧ కలవరము, ౨ జగడము, ౩ వాన, ౪ చుట్టములువత్తురు, ౫ ధాన్యలాభము, ౬ అశ్వలాభము, ౭ కార్యసిద్ధి, ౮ అపజయము.

శ్లో|| సుభోజనంచాగ్నిభయంయుద్ధంశత్రుభయంతథా|

అతివృష్టిరధారోగ్యం కష్టంవిషభయంక్రమాత్|| ౩౯౩

తా|| ౪ వ జామునకు. ౧ మంచిభోజనము, ౨ అగ్నిభయము, ౩ యుద్ధము, ౪ శత్రుభయము, ౫ అతివృష్టి, ౬ అరోగ్యము, ౭ కష్టము, ౮ విషభయము.

శ్లో|| స్వస్వకీయగ్రామగేహదేహసంబంధికర్తను|

ఇదమాలోచ్యమానేషుఫలంన క్తమపిస్ఫుటం|| ౩౯౪

తా|| తనవారు, తనవూరు, తనవారివూరు, తమయిల్లు, శరీరము, ఇట్టిసంబంధములుగల విషయములను ఆలోచించునపుడు పగటి నాలుగు యామములలో వరుసగాచెప్పబడిన ఫలములే రాత్రి నాలుగుయామముల యందును ఎప్పటికిని తప్పకనడుచును.

సర్వశకునము మొదలైనది.

శ్లో|| దర్శనంవిషజంతూనాం దంశనంస్పర్శనాదికం|

అధైర్యభయదంష్ట్రుప్రదంతాంస్తువినాశయేత్|| ౩౯౫

విషకీటాదినా శేన హత్యాతోషోనవిద్యతే|

ధర్మబద్ధస్యనాగస్య హంతవ్యత్వంనయజ్యతే|| ౩౯౬

హతంనపశ్యేద్వప్త్వాతు నానుమోదేతథామికః|

యదిపశ్యేద్ధన్యమానం వారయేదసహాయకృత్|| ౩౯౭

సంస్కృత్యహతసర్పంతు పుత్రసౌఖ్యమవాప్నుయాత్|

అసంస్కృత్యాఘమాప్నోతిపూజకస్తురుజంజయేత్|| ౩౯౮

వీతేనధమశాస్త్రేణ శిష్టాచారేణమానవః|

నాగసర్పంనహన్యాద్వైదేవాంశంమంత్రయంత్రితం|| ౩౯౯

నదశత్యనిమిత్తోయం నాకాలప్రేరితఃక్వచిత్|

అనాయాసమృతిందద్యాన్వైవతత్క్షణతోమృతిః|| ౪౦౦

రవ్యస్తాంతమహూదంశే రాత్రావాసూర్యదర్శనం|

విషంనివర్తయేత్పిద్ధోమంత్రైర్విషనివారకైః|| ౪౦౧

వ్రతశీలస్యసిద్ధస్యశాపోక్త్యాసవిరుద్ధ్యతే|

రేఖాంనాతిక్రమేద్బద్ధోననిరుంధ్యాద్విసజయేత్|| ౪౦౨

సర్పాపకారయుక్తస్య తస్మాత్సత్సరిజోభయం|

అపుత్రసౌఖ్యంతస్కంఠా రోగోపద్రవదర్శనం|| ౪౦౩

కృతేనాగప్రతిష్ఠాదాదోషశాంతిభావిష్యతి|

కదాచిన్నానుషీగభేకుత్రచిన్నాగసంభవః|| ౪౦౪

తస్యగత్యాదికన్యూతాం శాకునంఫలసూచకం|

విషజంతౌహవ్యమానై మోదతేసాధురప్యహూ|| ౪౦౫

తా|| విషజంతువులనుచూచినమాత్రముచేత భయమూ అధైర్యమూ గలుగును- ముట్టినను, కుట్టినను, కరచినను, రోగము, దుఃఖము, చివరకుమరణముకలుగును. (మోదేత సాధురపివృశ్చికసర్పహత్యా) అహింసాధమః బద్ధుడైనసత్పురుషుడుగూడ తేలుపాముమొదలైన విషజంతువులనుచంపుటచేత సంతోషించును- అయితే అట్టివారు తాముగాచంపరు చంపుటకుప్రేరింపరు, తొకికులుచంపిరేని విని అనుతాపపడరు. మరియు సంతోషించెదరు. అయిననుధర్మబద్ధుడగువాడు నాగసర్పమునుమాత్రము చంపరాదు. చంపుటకుప్రేరింపరాదు తొకికులుచంపుచుండిన తానచ్చట చూచుచుండరాదు- అనుమోదంపరాదు. ఎందువల్లననగా నాగహత్యా దోషము ప్రబలమైనది దానివలన సంతానమునకు విఘ్నము కలుగును. చెవిలో చీముకారుట, కంటిరోగములు, తలవుండ్లు, కుష్టస్ఫోటకాది

చమఃవ్యాధులు, ఇట్టిపీడలు గలుగును. చచ్చినపామును చూచితే సర్ప సంస్కారములుచేయించి నాగప్రతిష్ఠ చేసి కొలిచేవారికి నాగహత్యా దోషము నెవరించి సంతానమూ ఆరోగ్యమూ క్షేమమూ గలుగును. తాచుపాము మంత్రమునకు కట్టుబడుచున్నది- సత్యమునకు కట్టుబడు చున్నది- దాని విషము మంత్ర తంత్రములతో పరిహరింపబడును గనుక ధమఃబద్ధుడైన ఆజంతువు దేవాంశముగలదియని దానిని చంపక విషవలసియున్నది- పగటిలో నాగుపాము కరచినవారికి సూర్యాస్తమాన మయ్యేవరకును, రాత్రికరచినవారికి సూర్యోదయమయ్యేవరకును దేహమునందు ప్రాణములుండును. అంతలో మణిమంత్రాక్షధములప్రయోగము వఃన బ్రదుకుట నిదశకనముగా నున్నది. మంత్రసిద్ధుడు తలంచితే విషమును పోగొట్టగలడు- కొన్నితావులలో ఎప్పుడో మనుష్యస్త్రీగర్భమున పాములుబుట్టినట్లు వినికినిగలదు- పూర్వికుల గ్రంథములయందటుచెప్పబడియున్నది- ఏమైనను వాటిని నిగ్రహించుటే లోకోపకారము. పాము అడ్డమగుట, కట్టుట, తీర్చుట, ఇట్టి నాగచేష్టలు ఫలసూచకములని శకున శాస్త్రమునందు చెప్పబడును.

సర్ప ద శ క నా ది ఫ ల ము లు.

శ్లో॥ సర్పఃకార్యాధిఃసోయాతుర్కాగఃబంధంనకారయేత్ |

యదికుర్యాన్నగచ్ఛేత యదిగచ్ఛేత్సకష్టభాక్ || ౪౦౬

తథాపివామతోయాతి యదియాతుఃప్రదక్షిణం |

ఫణాంపుచ్చంసముద్యమ్య దర్శయేత్ ఫుభమేవతత్ || ౪౦౭

తిర్యగ్యాస్యక్వినిష్కాంతో యదినాగోభయంనహి |

ఫణామదర్శయేత్ యాతి తిర్యగ్వాయదద్యశ్యతే || ౪౦౮

శేతేవాపురతస్తతప్రయాణంభయకారణం |

వినిష్క్రమ్యగ్రహంగత్యాసుముహూరైపునర్వ్రజేత్ || ౪౦౯

ఖేలంతావధయుధ్యంతా దృశ్యే తేఫణిశాయది |

స్వప్రభోశ్యత్రుభిర్యుద్ధం భవిష్యతినసంశయః || ౪౧౦

యదిపశ్యేత్పుత్రంనాగం మృతివార్తానిశమ్యతే |

పుంస్త్రీనాగసమాయోగం దూరైదృష్ట్వాసుఖభవేత్ || ౪౧౧

వృక్షైద్యద్యవరోహంతం నిశామ్యఫణినంసరః |

ఆగామినింప్రభోర్వింద్యా ద్విపత్తింసాధకమాసకే || ౪౧౨

స్వకుటుంబగతానాంతు స్వస్యానవయసాంశుభం |

వృక్షంగేహంగింవాపి చారోహంతంఫణిశ్వరం || ౪౧౩

పశ్యతోయఃప్రభుస్తస్య ధనలాలోభవిష్యతి |

రిక్తశ్యుగేహంవాసాధీఃప్రవిశేద్దృఢనాగరాట్ || ౪౧౪

రిక్తఃక్రమేణవిత్రాఢ్యో భవితానాత్రసంశయః |

ధనికస్యగృహంనాగః ప్రవిశేత్ విత్తభంజకః || ౪౧౫

యన్నివేశనవాసీతు చిరాయఫణినాంపతిః |

త్యక్తైతద్దృహమన్యత్ర గచ్ఛేత్ దేహవిత్తహః || ౪౧౬

మాగేయాతుస్సర్పయాన లక్ష్మణాందశకసేతదా |

త్రింపాక్రమ్యపశ్యాద్వై గచ్ఛేచ్ఛుభకరంహితత్ || ౪౧౭

స్ఫుటాంవిస్తృత్యపురతో యదినాగఃప్రసీదతి |

విస్తృజ్యదక్షిణేభాగే గచ్ఛన్నభయమాపున్నయాత్ || ౪౧౮

కార్యంచసానుకూలంస్యాత్ క్షేమేణపునరావ్రజేత్ |

పాశ్యేత్సఫటాదర్శనేపి సవ్యాయానంసశస్యతే || ౪౧౯

దక్షిణేతచ్చుభంబ్రూయాద్గచ్ఛేద్వాతదదశకసే || ౪౨౦

యదివత్తికముత్పన్నం వాసగేహానివేశనే |

నాగశ్చేత్తత్రనివసేత్ ధనలాభోభవేద్భవం || ౪౨౧

ప్రవిశంతంచవత్తికం నాగందృష్ట్వాధనిభవేత్ |

బహిర్యాస్యంతమాలోక్యనష్టికస్తీభవేన్నరః || ౪౨౨

ముచ్యమానంచనాగేంద్రం కంఠకేచనిశామ్యసః |

భయంచోపస్థితంవింజేచ్ఛాంతింకుర్యాద్విచక్షణః || ౪౨౩

గిళంతమపిమండూకం పశ్యతోవ్యాఘ్రజంభయం |

యుద్ధ్యంతంనకులేనాపి కలహేవిజయీభవేత్ || ౪౨౪

నీయమానంఖగేంద్రేణ ముఖేజగ్ద్వానభోంతరే |

నాగంపశ్యతిచేత్తస్య రిపవోనాశమాప్నుయతి॥ ౪౨౫
 తస్యాపమృత్యుశమనమభయంచభవిష్యతి॥
 ఆరామక్షేత్రకేదారే వ్యహింద్రోయదిభేలతి॥ ౪౨౬
 ఫణాంవిప్రుత్యసస్యాది ఫలంతత్రాధికంభవేత్॥
 వశశేనభయంప్రాప్య యదికుర్యాత్పలాయనం॥ ౪౨౭
 సనరస్తత్ఫలంనైవ భుక్తైశ్చాప్యవపంస్తథా॥
 ద్వాదశేప్రవిశేత్పత్నీం తద్వాసినుఖదోభవేత్॥ ౪౨౮
 గ్రామద్వారాద్వినిష్క్రమే గ్రామాణాంక్షేమదఃఫణి॥
 యదినాగోన్యనాగేన గ్రస్యమానఃప్రదృశ్యతే॥ ౪౨౯
 ద్రష్టురక్షేమదోభూయా చ్చజ్జంశ్యన్వన్మపివ్రజేత్॥
 సరోష్ఠితత్రపశ్యేతి స్మార్యతేస్యేవయోనరః॥ ౪౩౦
 సజాగరూకోభవతి కథవ్యేభయంభవేత్॥
 అదాసస్యేనానేత్యేత సర్పమిత్యేతమానవః॥ ౪౩౧
 తథాచేదభయంభ్రష్ట కంచుకస్యచదర్శనం॥
 కదాచిత్కుత్రచిద్వ్యాశ ఫణారత్నంప్రపశ్యతి॥ ౪౩౨
 సమహపురుషోభూయాత్సహదైశ్వర్యమశ్నుతే॥
 విషసర్పాదనిశ్వాసో పహతంనస్ఫుశేన్నరః॥ ౪౩౩
 తృణాదికంతత్ప్రసంగాద్భవేయర్విషజామయాః॥
 రుద్రాధ్యాయంచకవచం మంత్రం గారుడమేవహి॥ ౪౩౪
 యఃపఠేత్సతతంభక్త్యా సవిమైర్నప్రపీడ్యతే॥
 అన్యేషాంక్షుద్రసర్పాణాం నాశనంసర్వసమృతం॥ ౪౩౫

తా॥ కార్యధర్మముగా ప్రయాణముచేయువారికి దారిలో పాము
 అడ్డము కారాదు. అడ్డకట్టితే ముందరికిపోరాదు- లక్ష్మీబెట్టక ప్రయా
 ణముజేసినవారికి కష్టముతప్పదు. ఐతే ఎడమనుండి కుడికి పడిగెత్తుకుని
 తోకలేపుచు పామడ్డమైనది చేటుచేయదు. పాము అడ్డమువచ్చుచుండి
 తనంతట వెనుకతిరిగిపోయేనేని భయములేదు- పడిగెచూపకనే పామడ్డ
 మైతే మంచిదికాదు. మార్గమున పామడ్డముగాపండియుంటే చుట్టుకొని

పోరాదు వెనుకతిరిగివచ్చి ఇల్లుజేరి మరలి మంచిప్రాధ్దులో శకునము
 చూచుకొని ప్రయాణముచేయవచ్చును- రెండుపాములు కలహించుటను
 చూచినవానియజమానునికి పగచారితోజగడమువచ్చును- చచ్చినపామును
 చూచినపాడు చచ్చినచాతను వినబోవును- నాగుబామును జేరిపోతును
 పెనవేసి కలసియుండుటను దూరమునుండిచూచితే శుఖలాభము. చెట్టు
 నుండి పాము దిగబారుచుండుటను చూచిన వాని యజమానునికి కేడు
 వచ్చును- వానింటిలో వానికన్నను చిన్నవారికి మేలుగలుగును- పాము
 చెట్టుమీదికి ఎగబారుచుండుటను చూచిన వాని యజమానునికి ధనలాభ
 ముబ్బును- పేదవానింటిలో నాగసర్పముచేరి పసియించెనేని క్రమముగా
 ధనముచేరును. ధనికునింటచేరితే ధనము తరుగును. బహుకాలమునుండి
 ఇంటినివేశనములో నున్నపాము విడిచిపోతే ఇంటివారికి వృద్ధితక్కువ-
 దారిలో పాముజాడ తెలియవచ్చితే వెనుక మూడడుగులుబెట్టి ఆగుర్తు
 లను ఎడమకాలితోమాపి ముందరికి పోవచ్చును- ఎదుటవచ్చి పడిగెత్తి
 ఆడితే వెరవక కుడికి విడుచుకొని దూరముగా వెళ్లిపోవలసినది- వాని
 పని కూడివచ్చును. ఎడమపక్కలో పాముపడిగెత్తిన దానిని చూచినను
 పోరాదు- కుడిపక్కలో పడిగెత్తిన పామును చూచినవానికి కార్యలా
 భము- పడిగెత్తకుండినను కుడిపక్కలోచూడబడితే చేటులేదు. ఇంటిలో
 పుట్టమొలచి నాగుపాముచేరితే ధనలాభము- తాచుపాము పుట్టలోనికి
 ప్రవేశించుటను చూచితే ధనలాభము. పుట్టనుండి బయటికి వచ్చుటను
 చూచెనేనినష్టకష్టములబ్బును- పొరవిడుచుటనుచూచితే మృత్యుభయము-
 కప్పునుమ్రొగుచుండెనేని ఫలభయము- ముంగిసితో కలహమాడుచుండిన
 వివాదమునందు జయముకలుగును- గరుడపక్షి పామునెత్తుకబోవుచుండె
 నేని శత్రువులు ఓడిపోగలరు- ఫలభూములలో పాము పడిగెత్తి యాడు
 చుండినేని పంటమెండగును- దానినిచూచి వెరచి పారినవాడు ఆపంట
 లోనిఫలము ననుభవింపజాలడు- ఎత్తునపుడు పాముపడిగెత్తితే ధాన్యము
 యెక్కువగపండును- ఊరివాకిటినుండి నాగసర్పము ఊరిలోనికి పోవు
 చుండుటనుచూచితే ఆయురారిలోనుండువారికి మేలుగలదని నిశ్చయింప

వలసినది- బయిట వచ్చుచుంటే మేలులేదు- పెద్దపాము పిన్నపామును
మ్రుంగుచుండేనేని చూచినవాని యజమానునికి తేముములేదు- నాగగర్వర
మును వినుచుండినను ప్రయాణముచేయవచ్చును- అచటపామున్నదీచూడు
మని ఎవరేనియు తన్ను మేలుకొలిపిరేని తనకు మేలుగలుగును- పాము
తనను చూడరాదు- తాను పామునుచూడవచ్చును- ఎపుడైనను ఎవటనై
నను ఎవడైనను నాగమణిని గాంచుటగలదు- అట్టివానికిమహాదైశ్వరము
వచ్చును- పాముమొదలుగాగలవిషజంతువుల యూపిరితగిలిన కడ్డికసపు
మొదలగువాటిని తాకితే విషరోగములువచ్చును- వేదములోరుద్రాధ్యాయ
చునందలి కవచమంత్రమునుగాని గరుడమంత్రమునుగాని గరుడమణిని
గాని సాధించినవానికి విషభయములేదు.

తొండలు పావురాళ్లు వీటిశకునము.

శ్లో॥ నాగరాజ్ఞీ నాగబంధో శ్చేష్టయాపాతపూర్వయా।
మానుషంఫలమున్నేయం భావ్యదృష్టానుసారియత్ ॥ ౪౩౬
నాసికాయామధారోగ్యం వక్షస్యన్నంవినిదిశేత్।
భూషణాప్తింభుజారోహే భయంశిరఃఫిసూచ్యతే ॥ ౪౩౭
ఫాలేలక్ష్మీమలంకారం కణఁయోర్మరణంశే।
హస్తయోస్సహృదాపత్తిః కుక్షోబంధుసమాగమః ॥ ౪౩౮
నితంబేఘనలాభస్సాన్యదధరాంగేధనక్షయః।
వామభాగేశుభంప్రోక్తమశుభందక్షిణేతథా ॥ ౪౩౯
దక్షిణాంఘ్రాధనప్రాప్తిర్వామాంఘ్రాతుదరిద్రతా।
దంశనేచమహారోగో పతనాదౌఫలంప్రసృతం ॥ ౪౪౦

తా॥ పావురాళ్లు, తొండపులుగులు, వీటిచేష్టలు శకునములుగా
ముక్కుమీదపడితే ఆరోగ్యము- ఎదమీద సౌఖ్యము- భుజమెక్కితే భూష
ణము- తలలో భయము- నొసటలక్ష్మి- చెవిలో అలంకారము- మెడలో
మరణము- చేతులలో మిత్రులకు ఆపద- కడుపుమీదపడితే చుట్టములు
వత్తురు- పిర్దుదుమీద లాభము- తొడలమీదనూ అధరాంగము నందును
నష్టము- కుడిపక్కలో చేటు- ఎడమపక్కలో మేలు- ఎడమయడుగున
వేదరికము- కుడియడుగున ధనలాభము- కరచితే రోగము.

మలయాళపు గవ్వల గణితము.

శ్లో॥ శ్రీకేశరశమునినత్వా కపడఁగణితాగతం।

వక్ష్యమిశాకునంశాస్త్రంప్రాణినాంహితచింతకః ॥ ౪౪౧

తా॥ కేశరశమునికి నమస్కారముజేసి గవ్వలగణితముతో తెలియ
వలసిన శకున శాస్త్రమును ప్రాణుల హితార్థముగా చెప్పబోవు
చున్నాను.

శ్లో॥ మతంగికాసూక్ష్మకపర్దికాశ్చతారామితాస్థూలతరాస్త్ర

తస్యస్యః। ఆర్కాంకితాస్థూలతరాస్త్రతశ్చగ్రహంకితా

స్థూలతమాఃకపడికాః ॥ ౪౪౨॥ ఏకాతతస్థూలకపర్ది

కాచభశ్రీస్థితాశ్శాకునికస్యహస్తే। వాక్యోక్తపంచాంగ

మగస్త్యసూత్రంస్నానంత్రికాలెగ్రహమంత్రజాపః ॥ ౪౪౩

శక్తిస్త్పరిర్యస్య నఘాతభావి ఫలప్రకృష్టార్థః నిదశః

కస్యాత్ ॥ ప్రశ్నాదికాలేనిజదేవతాగురూప్రణవ్య

విఘ్నేశ్వరమంబికాంచ ॥ ౪౪౪ ॥ ఖేటాంశ్చభస్మస్త్రిథ

కపర్దికాంతైస్సంగుణ్యవక్త్రాగతపుచ్చకేష్టం తచ్చాస్త్రం

తస్తస్య రహస్యసార సారాంశ మాత్రం త్విహకీతిః

యామి ॥ ౪౪౫॥ యతేకైరశేషశ్రుతమస్తివిద్యారహస్య

మేతద్ధటభూసమీతం। విశేషతోద్రామిడసూక్తివిస్తృతం

తతోవిశేషాదపికేశరశోక్త్యా ॥ ౪౪౬

తా॥ ద్రమిడ కేశరదేశములయందు గవ్వలగణితముతో నిదర్శన
మానకవచ్చునట్లుగా శకునమును చెప్పేవారుగలరు- వారిచేతిలో గవ్వల
సంచి వాక్యపంచాంగము ఉండును- అగస్త్యపాశురములు- అవియారు
వాక్యములు- మలయాళపద్యములు- అరవపాటలు- వీటినిచెప్పుచుండెదరు.
వారికి త్రికాలస్నానము - గ్రహమంత్రజపము - మలయాళ భగవతీభక్తి
గలవు. అట్టివారు గవ్వలతోగణితముచేసి చెప్పినఫలము తప్పకనేనడుచు
చున్నది- అయితే చెప్పేవారికిని వినియెడువారికిని సదాచార ప్రత్యయ
ములు గలిగియున్నవరకూ వారిమాటలు నిదశనమునకు రాగలవు.

ఆసంచితో ౩౬౫ సన్నగవ్వలు, ౨౭ అంతకన్ననుకొంచముపెద్దగవ్వలు, ౧౨ ఇంకాపెద్దగవ్వలు, ౯ మరియొపెద్దగవ్వలు, ౧ అన్నిటికన్ననుగొప్ప గవ్వ ఇట్లుండును. వారివద్దకి ప్రశ్నశకునాదులను అడుగబోయినపుడు వారు గురు దేవతా నమస్కారముచేసి గవ్వల గణితముతో ఫలమును చెప్పుచున్నారు. అది అరవములో విస్తారముగానున్నది దానిలోనిసారము లోనిసారాంశమునుమాత్రము కొంచమునిచ్చట తెలియజేయుచున్నాను- ఇది నమ్మకముగలవారికి మంచిశకునము.

శ్లో॥ ద్విధావిభజ్యా థకపదకారాశిం వివేచయేత్పృచ్ఛకదగ్ని తాంశం | విభజ్యభేదైరవశేషసంఖ్యా మేకత్రసంయోజ్య కపడికాభిః || ౪౪౭ || తత్రాధికారి గ్రహానీశ్వయేన తత్రైవరాశౌరవిభక్తశేషాత్ | రాశింభభక్తాదపిశిష్ట మృత్యంతప్తంభరామైదికానమామనంతి || ౪౪౮ || కాలాంశ కాంశ్యాపి మతంగ భక్తా అనునకై లేవ మథాయు రద్దాక్ : మూలాహృతం వ్యంజన మామనంతి తులగా హృతాక్ తత్స్వరవగూరూపాక్ || ౪౪౯ || అష్టోత్తరేణాపి తథాధిపాదాక్ పప్య్యుత్తరేణాపి తత్రయేణ | భాంశంప వడ్ధీరుతప్రేవషేవమానేనతత్తత్కలి తేనలత్తు || ౪౫౦ || నిశ్చిత్యశాస్త్రోక్తవిధానపూర్వంమనీషితంప్రప్తౌరథాస్య కార్యం | ప్రశ్నోత్తరజ్ఞానమవాప్యసిద్ధిం వదేన్మనీంద్రో దితమాగతభేదైః || ౪౫౧

తా॥ గురుస్తరణజేసి గవ్వలన్నిటినీ వెవ్వేరుగారాసులలోఁబోసి ౩౬౫ గవ్వలరాశిని పృచ్ఛకునికిఁచూపి దానిలో నీకు కావలసినన్ని గవ్వలను వేరుగానొక రాశింజేయమనిచెప్పి పృచ్ఛకునిచేత చేయించుకొని ఆసమష్టిని లెక్క జెట్టుకొనవలసినది- అదేభాజ్యరాశియనబడును. దానినే ముందుచెప్పబోయెడు భాజకాంశములతో భాగించి వేవ్వేరుగా నిలచిన శేషములను వేరేవేరే వాటివాటికితగిన చిన్నపెద్ద గవ్వలతో గుర్తులను యేర్పరచుకొని దానిమీద తెలియవచ్చిన కాలగ్రహాంశములతో జ్యోతి

శ్వాస్త్రప్రకారమే పృచ్ఛకుని చింతాభావంబును, కార్యసిద్ధి స్వరూపం బును, కాలదేశాదినిర్ణయంబును, పాండిత్యమునకు తగినట్లు పరిష్కారముగా చెప్పవచ్చును- వాటికి జ్యోతిశ్వాస్త్రమునందు ఇతర గ్రంథము లన్నియును సహాయములుగానే ఏర్పడును. విశేషభాగమేదో అదిమాత్రము ఇచ్చటచెప్పబడును. భాజ్యరాశిని భాజకముతో విభజించి శేషములతో గ్రహాంశములను నిర్ణయించుక్రమంబెట్లిన- సమష్టిరాశిసంఖ్యను ౯ తో భాగించిన శేషము గ్రహమగును- అది ఎంతో అంతకుతగిన సంఖ్యను గొప్ప తొమ్మిదిగవ్వలతో నొకచోట గుర్తుపెట్టుకొనవలసినది- ఈలాగే అన్నిటినీ తెలియుదు. అది యధికారి గ్రహమగును- మరల ౧౨ తో పంచినశేషము రాశియగును. ౨౭ తో నక్షత్రము, ౩౦ తో దినము, ౩౬౫ తో కాలాంశము, ౧౦౦ తో ఆయుర్వత్సరము, ౩౫ తో వ్యంజనవర్ణము, ౩౬ తో స్వరవర్ణము, ౧౦౮ తో నక్షత్రపాదము, ౩౬౦ తో రాశిభాగము, ౬౦ తో సంవత్సరము, ౬ తో ఋతు, ఈలాగున తెలియవలసిన కాలాదులను కావలసినవరకూబుద్ధితో సాధించిపెట్టుకొని వాటికి ఫలములనుచెప్పవలసినది- ఫలయోజనమందు జ్యోతిషునిబుద్ధికి స్ఫురణ కలుగుటకే మంత్రజపము దేవతోపాసన, కావలసియుండును.

శ్లో॥ నేత్రంపితా యుక్తమతోనుకూలం అన్యత్ప్రతిపం ప్రభు ర్ధప్యనామయం | దృష్ట్యానుతిఃకాంతిరథప్రభోధః రక్తం ప్రవృత్తిఃకృతృప్రతికాగతిః || ౪౫౨ || మరుద్భూతీసర్వదినం ద్విమాసం శరచ్చసాంగం శరదాంశటప్తక | సహాయక స్సాన్యచ్చ సపాదలాభః ప్రాచీదివాకోశ యుతత్రియో జనం || ౪౫౩ || దేశాంతరంనాస్తివివాహయోగోనారీయుతి శ్చాన్యణమప్యదృశ్యం | జయఃపుమాక్ ఘోటకరుక్మమా ధురీముఖ్యానూర్యేణయథోచితాని || ౪౫౪

తా॥ అధికారిగ్రహముసూర్యుడై తే అంగములలో కన్ను, చుట్టములలో తండ్రి, రాజు గుఱ్ఱము, ఘోరరసము, బంగారు, వెలుతురు,

ఎఱుపు, తెలివి, ఈవిషయములుచింతింపబడును. సరితెక్క అనుకూలము, బేసీతెక్క ప్రతీకూలము. ఇచ్చినసొమ్ము వచ్చునాయనిఅడిగితే వచ్చును, కాగడమువచ్చినమాచారముతెలియును. ఎంతకాలమనగా- ౭ గడియలు, ౧౧ దినములు, ౨ నెలలు, ౧ సంవత్సరము, ౩౭ సంవత్సరములు, వీటిలో ప్రకృతోచితము ఏదో అదిసరిపడును- శీఘ్రగ్రహమునకువేగిరము, మందగ్రహమైతే దీఘకాలమనితెలియవలయు. మధ్యస్థుని సహాయముగలదు. ౧కి ౧ | గా సవాయి లాభంవచ్చును, పగటిపని- తూర్పు అధవావాయ వ్యధిక్కులో ౧ పరుగు, ౩ ఆమడ, అధవా ౧౨ ఆమడ, పెండ్లిలేదు, కూడికకలదు, అప్పుతీరును, జయముగలుగును, వెతికితేచిక్కదు, మొగగుటయు, ఈఫలనిర్ణయముప్రకృతప్రశ్నలో అనుకూలించేలాగున బుద్ధితో పొసగించిచెప్పవలసినది- అదేసామర్థ్యము.

శ్లో॥ జలంమాతాచానుజాచ పుత్రక్షేత్రంచరాజకం |

కూపారామాదికంపుష్పం త్వదీయంపూర్వవద్ధనం॥ ౪౫౫

వ్యయపూర్వంచధవశంమృదౌశ్వకటికాగతిః |

సాయంసహయోమరణమనారోగ్యంచభాగకృత్॥ ౪౫౬

భుజుటివడ్డినంవేద మాసోనయనవత్సరం |

చత్వారింశన్నిమేషశ్చ వత్సరాశీతిసమ్మితః॥ ౪౫౭

త్రావ్యకాహళికాదేశో గుణలోచనయోజనం |

పంచక్రోశోదక్షిణాశా జలగేహంచగభిణో॥ ౪౫౮

లభ్యేవిఫలసూన్యత్వం భాగ్యంచాపదియోజయేత్ |

నష్టంచేదంద్రియేనత్వం నాగవిష్యోపత్రికా॥ ౪౫౯

తా॥ అధికారిగ్రహమైన చంద్రునివల్ల తల్లి, చెల్లెలు, కూతురు, నగిరి పరి, నీరు, కాలవ, నూరి, కోనేరు, చెరువుమొరవ, తోటమడి, తెలుపు, మన్ను, ఆవు, బండి, సహాయము, సంతానము, ఇట్టివిషయములుచింతింపబడును- పంటచెడదు, నీకేఅగును, మునుపటివలెనే మొదట తెచ్చుము జేయి, తెల్లటిది- బండిమీద వచ్చుచున్నారు, సాయంకాలమునకు సహాయముకలుగును, చచ్చినది, అరోగ్యములేదు- ౨౭ గడియలు, ౬ దిన

ములు, ౪ నెలలు, ౨ సంవత్సరములు, ౪౦ నిమిషములు, ౮౦ సంవత్సరములు, కొమ్ముకూతవివచ్చునంతదూరము ౫ పరుగులు, ౨౩ ఆమడ, దక్షిణదిక్కు- నీటియిల్లు- చిక్కిననూ ఫలములేదు- వేకటికాగలదు- సోతి పోదురు- భాగ్యమువచ్చును- తప్పిపోయినది- ఇంకనూమున్నది-వృత్తాంత పత్రికవచ్చేదిలేదు- ఈవిశేషములలోతగినవాటినిజొతపరచుకొనవచ్చును.

శ్లో॥ ఉష్ణంభూమాదాతపరుకబౌ శాదూకలవహ్నికారాశ్చ |

నాడింధమశ్చదండోజ్వరచోరా నాగతిర్నగతిః॥ ౪౬౦॥

నభవేజ్జాతంరిపవోజ్ఞాతి పితృవ్యానచన్యూనః | నహతత్ర

చాంతశేవహినత్వంకురునైవదాన్యతిద్విఘటీ॥ ౪౬౧॥

పంచప్రహరాస్త్రింశంపక్షస్వరమాసతర్కసురశరదః |

అబ్రాహ్మపప్తిపదిమితరథవేదక్రోశవిశ్వయోజనకం॥ ౪౬౨॥

కౌణపమాగ్నేయంవాడోలాఖర శకటమారతద్వారం |

విధవాస్త్రయోపి శస్త్రం శీణం కంటకిత వృక్షమపి

లంచః॥ ౪౬౩॥ వ్యాపారవిత్తలాభంభంగమథాప్యాధి

కారికంవ్యాజః | పంచితగతిరిత్యాకమవనీసూనోఃఫలం

యోజ్యం॥ ౪౬౪

తా॥ ౩ వ అంగారకగ్రహము అధికారమును జేంచేనేని- నిప్పు, ఉష్ణము, యండ, జగడము, పులి, చరసాల, దండుగ, కుసాలివాడు, జ్వరము, చొంగలు, జ్ఞాతులు, పగవారు, పెద్దప్పు, లోపల, ముండ్లచెట్టు, ఆయుధము, చీలినది, ముండమోపి, ఇట్టివిషయములు యోచింపబడును- వచ్చినారు, ఇంకరారు, పోడు, కాదు, ఐనది, చిన్నవారులేరు, అచట లేదు, లోపలమాడు, నీవుగాచేయవలదు, ఇచ్చేదిలేదు, ౨ గడియలు, ౫ జాములు, ౩ దినములు, ౧ పక్షము, ౭ నెలలు, ౬ సంవత్సరములు, ౩౩ యేండ్లు అధవా ౬౨ యేండ్లు, ౪ పరుగులు, ౧౩ ఆమడ, అగ్ని మూల, నైరుత్యదిక్కు, గాడిదెలు, బండి, ఉయ్యాల, ౭ వాకిరిడ్లు, ముగ్గురు బోడిముండలు, ఆయుధము, రాయి, చీలినది, పగిలినది, అధికారభంగము, వతకలలాభము, లంచము దొరుకును, మోసబోవును, ఈఫలములలో తగినవాటిని జొతపరచుకొనవలసినది.

తా॥ అధికారికగ్రహము బృహస్పతియైనయడల కార్యసిద్ధిగలదు.
 దేవునిమొక్కు-బడి-బ్రాహ్మణవచనమేప్రమాణము- అట్లేవినుము-ప్రాణ
 భయములేదు- బిడ్డలగుచున్నది- వారుగావత్తురు- జాబవచ్చును- అస్సలు
 వచ్చును- వడ్డిరాదు- నెలకెక్కువ- సుఖముగలదు- క్రొత్తలేదు- దొంగ
 చిక్కదు- పోయినసొమ్మువారకదు- మధ్యాహ్నములో- వెండిబంగారు
 ముత్యములుగూడ - దస్త్రైవజుగలదు - లోపల- దేవునియింట - బొక్కన
 మన- నేలలో - మంత్రసిద్ధిగలదు - జ్ఞానవిషయము - సహాయమున్నది-
 ధనలాభము - పురుషులెంటుకలు - గూఢవ్యభిచారము - వ్యవహారవృద్ధి-
 ఇపుడేజయముగలుగదు- చివరలోగెలుచును- పరస్థలప్రయాణము- విన
 వచ్చును- లెక్కలేదు-జ్ఞప్తిగలదు- ఎద్దులు-కాలిబంటు- తొమ్మిదివారులు-
 ఆరుపొరుగులు- ౮-౮౩-౫౦౨- ఆముడలు - ఉత్తరదక్షిణదిక్కు- మిదై
 యిల్లు-గారలేదు-కసవు- పొడుగైన- వానలేదు- ౨౪౫డియ- ౧౪౫ దినం-
 ౧ | పక్షము- ౮ నెల- ౧౪౫ మరల ౧౬-౩౬-౪౮-౫౪-౬౬-౮౫- సంవ
 త్సరములు- సావకాశము- ఎట్లాగై నాజయమే - తెలియును - ఇంతేసరి-
 ఇట్టివిషయములు బృహస్పతిభలములతో ద్రవ్యతోచితమైనంత చేప్పకొను
 బడవలసినవిగానుండును.

శ్లో॥ వివాహశ్చత్రతర్తవ్యోవ్యభిచారప్రకాశనం |
 స్త్రీసంతానంశుభంవృత్తంపట్నీయాస్యంతిచాగతా॥౪౮౦
 మిథ్యాచార్యంభ్రాంతపారావివాదఃకేవలంపరే |
 అతివృద్ధిప్రధాత్యాశాదుగతిదర్శనభాన్నతా॥ ౪౮౧
 అలమేతావదత్రైవితిష్ఠస్థానేస్థితిర్నహే |
 విద్యాలాభోపసాక్ష్యంచననిజేపోధనవ్యయః॥ ౪౮౨
 అయోగ్యసంతతిశ్శత్రూరుత్రమావారకామినిః |
 మన్యస్తోవంచకోనాద్యవికృతవ్యంచిరాయన॥ ౪౮౩
 యుక్తమేతత్కథంకార్యంన్యూనదూల్యంసువవణం |
 సస్యవృద్ధిదీక్షుకాద్యంక్షీప్రంకురుపురోద్వేకే॥ ౪౮౪

దక్షిణస్యామథప్రాచ్యాంసూతికారజతాదికం |
 మాత్తైకంనాణకందేవభక్తిర్నక్తమలంక్రియా॥ ౪౮౫
 చచోగ్రాహ్యంతదానీంస్యాత్పరోక్షంగ్రామపాలికా |
 సుధాలిప్తంమూషికాదిర్హార్యారోధవరాహకః॥ ౪౮౬
 వీణాశుకశ్చవేశ్యాచపుష్పారామస్సుగంధతా |
 ప్రకాశోవిస్తృతిర్లేఖ్యంసహాయోస్తినివేశనే॥ ౪౮౭
 పురగ్రామసమీపేవాచంద్రస్త్రోదిగాగమః |
 రత్నాగ్నయోగవేదాశ్చనిధితర్కాఃఖభేచరాః॥ ౪౮౮
 బహుభాగ్యంచాతిచిరం నాస్తిచ్చేతిశాక్రికం |
 శుక్రాద్యద్యత్ఫలంపాచ్యంతేనైతత్సహచింత్యతాం॥ ౪౮౯
 తా॥ శుక్రునికి అధికారము కలిగినప్పుడు పెండ్లిచేసుకో- వ్యభిచా
 రముప్రకటమాను- అడవిడ్డలుయెక్కువగును- శుభవృత్తాంతమువచ్చును.
 ఆర్థురువెడలుచున్నారు- ఇద్దరువచ్చియున్నారు - దొంగతనమెదోబృర-
 అపవాదభ్రాంతిపరిహరమగును- వివాదమాత్రమేసరి- అతివృద్ధియగును-
 మిగులచేటుగలుగును- అత్యాశపడిచెడవలదు-అన్నముదొరుకును- ఇంతే
 చాలును- అచటనేవుండు- ఉండినచోటనుండదు - అపసాక్ష్యము- విద్య
 వచ్చును- నిజేపములేదు-ధనమంతసెలవగును- బిడ్డలుయోగ్యులుగాలేరు-
 అత్తమంచిది - లంజలుయెక్కువ - మధ్యస్థకలకమోసగాడు - ఇప్పుడే
 అమ్మివేయవలదు - చిరకాలము అమ్మకముండగలదు - ఈపనిసరియైనది-
 ఎట్లుచేయవచ్చును- ధరతగ్గును- వానవచ్చును- పంటపండును- దీక్షుకా
 ద్యము- వేగిరముచేయి- దక్షిణమున- తూర్పున- ఎదుట- పైన- బాలింత-
 వెండి- ముత్యము- నాణ్యము- దేవభక్తి- అలంకారము-రాత్రికి- ఒకతూరి
 వినవచ్చును- అప్పటిలో- పరోక్షిముగా - గ్రామాధికారము- సున్నము
 పూసియున్నది- కొక్కు- పిల్లి- పంది- చిలుక- వీణ- లంజ- పూలతోట-
 పరిమళము- మరచిపోవును ప్రాసిపెట్టవలె- జనసహాయమున్నది- ఇంటి
 నివేశనములో- ఊరిదగ్గర- ఈదేశమునందే- ౧ - ౬ - ౧౦ - ౨౮ - ౩౯ -
 ౪౭ - ౬౯ - ౯౦ - బహుభాగ్యము- బహునిదానము- లేదుపో- ఇత్యాది

విషయములను శుక్రబిఘ్నములతో చేర్చుకొని ప్రకృతోచితముగా శకున
ఫలములను చెప్పవలసియున్నది-

శ్లో॥ హత్యాయాసశ్చ మభరసిచస్థితివృద్ధిపరిణతిధ్వంసః।
ప్రథమంలాభోనాంతేమధ్యేలాభోనచాదిమేచాంతే॥ ౪౯౦
వ్యాపారస్యచహనివాణిజ్యేనష్టసంభవోభృత్యః।
సుఖమధికారేకార్యంభయంబంధుక్షయోనచారోగ్యం॥ ౪౯౧
ఉత్కోచోన్యాయజయఃకమణివృద్ధిస్తథాస్తీసంతానం।
నష్టంనస్త్రీజీవతివాదేజయోస్తీవాదినశ్శాంతే॥ ౪౯౨
ప్రతివాద్యేవవిజయతేచోరోలభ్యేతనష్టవిత్రాప్తిః।
దంహోజనవిద్యేదోహార్థ్యంశ్వోన్వాదసీచనహవాసాః॥ ౪౯౩
సాపద్రవ్యంమహతాంధికార్కరోహంక్రియాహింసా।
యజ్ఞాదికమతామ్రంలోహచాయోసీలికామద్యం॥ ౪౯౪
మాంసక్రయస్తీలాద్యాఃపరవంచకతాచమత్కుఠాఘాతః।
క్షీత్యుత్తరశ్చమశకాఅమేధ్యముచ్చిష్టమపినవృత్తాంతః॥ ౪౯౫
అత్యంతాలస్యకృతిఃచింతాభీతిర్నయాతినాయాతి।
ప్రభవతినహితవృత్తపిసూక్తవిరుద్ధంచకూటకృత్యాని॥ ౪౯౬
ఏకదినమాసవత్సరమథవాదశసప్తతిశ్శతంననఖం।
యోజనపరిమాణమిదందూరేద్వీపాంతరేన్యదేశేవా॥ ౪౯౭
మరుతోనానాదిక్షుచపరిపక్తిమపాతకంవచోమాత్రం।
ప్రత్యేతవ్యఃప్రసవంనపచేళిమమస్తీసుకృతమిత్యాది॥ ౪౯౮
అత్యంతఘోరోవాబహువిస్తారోధవాకలిర్నహుశః।
వాతవ్యాధిఃపంగుర్విపరీతత్వంతదుచ్చబలయోగే॥ ౪౯౯
మందాదేవంవాచ్యంప్రకృతోచితమేవసదనుమానేన।
సద్ధేతుతాత్రదైవప్రసాదతోబుద్ధిగోచరీభవతి॥ ౫౦౦

తా॥ శనికి అధికారమువచ్చేసేని శ్రమయెక్కువ- హత్యాదోషము-
మోక్షబళువు- నీచస్థితి- వృద్ధిగలదు- పరిణామదశలోచేటు- మొదటలాభ
మైతే చివరలోలేదు- మధ్యేలాభముగలిగితే ఆద్యంతములయందులేదు-

వ్యాపారహాని- వాణిజ్యనష్టము- కూలిమంచిది - అధికారములో మేలు-
పనివారుకును- ఆరోగ్యములేదు- చుట్టములకునాశము- కమణివృద్ధి-లంచ
లాభము- అన్యాయజయము- విడ్డలుకలుగును- నష్టముకలుగదు- కలిగితే
యెక్కువ- భార్యబదుకదు- బదికితేచెడ్డది- వాదికిఅపజయము- ప్రతివా
దికిజయము- దొంగదొరకును- సొమ్ముచిక్కును - శిక్షయగును- జనద్యే
షము- కుక్కలు - వెట్టి - మూఖతనము- నీచసహవాసము - పాపద్ర
వ్యము-గొప్పవారినిధిక్తరించుట-అహంకారము-హింస- యజ్ఞకమణము-
హత్యాదోషము-ఇనుము- చిలుముతామ్రము- సువ్వులు-జొన్నలు-కంబళి-
నీలి- మద్యము- మాంసవిక్రయము- పరవంచన- నల్లులు- దోమలు- తిప్ప-
గుంటలు- ఎంగిలి- అమేధ్యము- వృత్తాంతమునుచెప్పేవారేలేరు - మిగుల
చానసము- చింత- భయము- రాడు- ఉండదు- కాదు- చెప్పినదానికివిప
రీతము- కూటకృత్యము- ఒకదినము- ఒకనెల- ౧ సంవత్సరము- అధవా
౧౦ - ౨౦ - ౩౦ - ౧౦౦౦ యోజనములు- దేశాంతరము - ద్వీపాంత
రము- వాయువ్యము- నానాదిక్కులు - సాహసము - మొదటమాత్రము
నమ్మింతురు- మాటమాత్రమేమంచిది- ఇత్యాదిఫలములను శనిఫలములతో
చేర్చి ప్రకృతోచితముగా చెప్పవలసినది- శనిఫలము దుష్టమైతే అతిహీ
నము- ఎక్కితే అతియెక్కువ- ఐతేబహుమంచిది - చెడితేబహుచెడ్డది-
కుంటితనము- వాయురోగము- ఇత్యాదులు ఊహ్యములై యుండును-
ఊహించుటలో దైవప్రసాదమువలన బుద్ధిలోపములేకుండవలసినది.

శ్లో॥ రాహుస్సాహసమాతురంచశిథిలందైర్యావివేకామృతి
ర్వేగోభగ్నవిహారిభీతికలహానావృష్టికష్టానిచ॥ రాటోగ్ర
ధోపిచప్రతిక్షాగతిజనాగత్యాదిభంగస్తథావిఘ్నాఘా
తుకరోగభంగమధికారాదౌచలాభస్తథా॥ ౫౦౧॥ క్వారే
కమణివిత్తసంబంధయ్యుతిర్నష్టంవివాదేజయోవాణిజ్యే
బహునష్టలాభఫలదంభంగఃకృషాధాన్యకం। వ్యత్యాసో
వ్యయపుష్కలత్వమృణితైశానెచనైరుత్యకేద్వారేగ్రా
మబహిశ్చమాగకలితేరణ్యేగిరాతస్కరాః॥ ౫౦౨॥

తత్రస్యర్థతేభదండనవిధిర్నష్టస్వలాభేపిత త్కష్టంవా
ధికదూరకేనృపఘటిఘస్త్రిస్తృతాకాలికే | పక్షేగ్నేశశి
లుప్తవింశతిశర త్స్వాగ్నేయధాత్వాదికేవైకల్యంఖలు
రాహుజంఘలమిదంజ్ఞాత్వైవయోజ్యంబుధైః || ౫౦౩

తా || రాహుగ్రహమునకు అధికారమువచ్చినపుడు- సాహసము-
దైర్యము - వేగము- అవిచారము- ఆతురము - చచ్చుట- పగలుట- విరు
గుట- భంగపడుట- వైధవ్యము- దిక్కులేకుండుట- విషభయము-కష్టము-
శత్రువృద్ధి- ఆతంకము- అనావృష్టి- కలహము - కార్యవిఘ్నము - ఘాత
పాతములు - రాజకోపము - కాగదమువచ్చుట - వివాదము - అప్పులు-
ఎక్కువనెలవులు- అపజయము- క్రూరకృత్యము-రోగము-స్త్రీభేషము-
ఇట్టిదుష్టఫలములుచింతింపబడును- వాటిలో శుభగ్రహంశోదయమువలన
ఆరోగ్యముగలదు - అధికారవృద్ధి - వాణిజ్యములో నష్టముకలిగి పిమ్మట
లాభము- కృషిలాభముగలిగి పిమ్మటనష్టము - వివాదమునగెలిచిసోలుట-
బదలించుట- దొంగలుదొరకుట- వారికిశిక్షయగుట- ఇట్టిశుభములుగలు
గును- ఈశాన్యదిక్కు- నైరుత్యము- తలవాకిలి- పెరిటినందు- ఊరిబైటి
దారి- ఆడివి- కొండలు- ఇట్టితావులలో సంచారముగలుగును - సొమ్ము
చొరికిననుకష్టమెక్కువ- దూరముయెక్కువలేదు- ౧౬ గడియలు- ౧౮ దిన
ములు- ౬ మాసములు- ౧౯ సంవత్సరములు- ఇది కాలనిర్ణయము-
గంధకము - జిల్లేడుబొగ్గులు- ఉప్పు- మొదలైన ఆగ్నేయ ద్రవ్యములును
అంగవైకల్యమును - సంబంధించియుండును- వీటిని రాహుఫలములతో
చేర్చి ప్రకృతానుసారముగా చెప్పవలసినది.

శ్లో || న్నానాశమష్టి శ్శిఖినోభనానా రీతిశ్చ జేశాటనమిష్టభంగః |
అత్యంతయత్నోల్ప ఫలంవిరక్తీ ర్భ్యాంతిహాతో నష్ట
మథాస్త్రీలాభః || ౫౦౪ || చిరేణచాల్యాధిక్యతిశ్చభూయాత్
ధనవ్యయోనాస్త్రీ సుఖంజయేపి | ఫలాల్పతాకాలపాతిశ్చ
శాననేమృతిస్త్యకస్తాదపిబద్ధవిస్మృతిః || ౫౦౫ || లుంటాక
నష్టం జనతాగతిశ్చ పత్రాగభిర్భ్రష్ట మధైవ తాదృక్ |

ప్రయాసతోగేహ కృషిఃపితాచో మంత్రాణితంత్రాణ్యపి
శాకునాని || ౫౦౬ || గృహంకణేపృష్ఠభువిత్కృశానే గుల్మే
మహాకంటకివృక్షయక్షై | నిక్షేపలాభఃకులవృద్ధిభంగో-
న్యేషాంసంధమృతావృణంబ || ౫౦౭ || కుత్తాదిలాభః
కపటాది విత్తం వేశ్మాదిభాండం తనయాస్వ తంత్రతా |
కుత్రాప్యనత్వంనికటేపినత్వ మాగ్నేయవాయవ్య గతం
నిశాయాం || ౫౦౮ || తగ్నేంద్రనాడీనఖలేదఘసోగ్రహాగ్ని
మాసోనయనేద్విచాహూ | రదద్వివేదోశరదామితీరితం
కేతోఃఫలంకాలవిదాంవరిష్టైః || ౫౦౯

తా || కేతుగ్రహమునకు అధికారము వచ్చినయడల ద్రవ్యగుణ
క్రియాదుల సంస్కృష్టిసాంకర్యంబులును- యత్నాధిక్యాల్పఫలంబును- జేశ
సంచారము- మతభ్రాంతి- వైరాగ్యము- హాతము- భ్రష్టత్వము- నానా
విధలాభనష్టములు- బహుకాలమునిరీక్షించిఅల్పాధికారలాభము- బహు
ధనవ్యయమైన వెనుక జయము - సుఖములేనిప్రయోజనము- భాభముతగ్గిన
పని- కాలక్షేపము- ఆకస్మికమరణము - దొంగలవలన తనకును తనవల్ల
దొంగలకును నష్టముగలుగుట- అరణ్యవాసము- అస్థిరజీవనము- అనియత
వృత్తి- విద్యనేర్చి మరచుట - పత్రికలువచ్చుట - జనులువచ్చుట- చెడినది
చక్కపడకపోవుట- ప్రయాసతో ఇల్లుగట్టుట- పితాచ మంత్రతంత్రశకు
నాదులు- టోగిలి పెరుడుపనులు-కల్ల- మురిడ్ల జెట్లు- ఇద్దనిక్షేపముదొర
కుట - వంశవృద్ధిలేకుండుట - వాణిజ్యమున చిల్లరలాభము - గుత్తబ్రతు
కులోగొప్పలాభము- పరులసొమ్మును దక్కించుకొనుట - ధర్మముచేసి
అప్పులకుచిక్కుట- విరోధముచేతధనహాని - వంచనచేసి ధనమును ఆర్జిం
చుట - ఇంటిచాడుగలలాభము - కృషిఫలభంగము - బిడ్డలు స్వాధీనము
లేకుండుట- వెదకినచోటలేకదగ్గర నేవుండుట- ఆగ్నేయవాయవ్యదిక్కులు-
౬- ౧౮ గడియలు- ౪- ౨౦ దినములు- ౩- ౯ నెలలు- ౨- ౨౨- ౩౨- ౪౨-
సంవత్సరములు- ఇత్యాదులను కేతుఫలములతో చేర్చిచెప్పవలసినది.

చింతాభావపరిజ్ఞానము.

శ్లో॥ లగ్నద్రేక్కాణతఃపుత్రరిపులాభగరాశిభిః।

కపడాహతరాశాతు త్రింశద్భక్తావశేషితం॥ ౫౧౯

ఓజేక్రమంతతోయ్యగ్నేజ్ఞాత్వావ్యుత్క్రమమంతతః।

చింతాభావఃపరిజ్ఞేయః ఫలంపూర్వోక్తఫేటతః॥ ౫౧౧

సిద్ధ్యసిద్ధ్యాదికంసర్వయాధాతథ్యేనబుద్ధ్యతే।

త్రింశద్భావఃపరిజ్ఞేయాశ్చింతానాంకేరశోదితాః॥ ౫౧౨

ఆరోగ్యభూజయస్త్రీవృత్తగృహరాతినష్టలాభాభ్యాః।

సంతతివాణిజ్యాయత్యధికారధనంచజీవనోపాయః॥ ౫౧౩

యానోపయమనుకార్యంమిత్రకృతదేవబంధుకార్యాణి।

గృహకర్మనుచభిద్రంమానావనమప్యనిష్టపరిహారః॥ ౫౧౪

కష్టఃపృత్తిస్సఫలంపుత్రక్షేమోధనిక్షేపః।

వృష్టిస్సుఖిక్షువన్యణంవిత్తమృతాసాదితంహ్యమీభావాః॥ ౫౧౫

అంతఃకాతానుభావైరనుబద్ధాస్తత్రవక్రవ్యాః।

కేరళమునికథితమిదంనకదాపిముధాభవేన్నూనం॥ ౫౧౬

ఏవంజ్ఞాత్వావక్తుర్వచసేనత్యేపిదుఃఖమధికంస్యాత్।

తస్మాచ్ఛాకునికధనంధర్మార్థంవిప్రసాత్కుర్యాత్॥ ౫౧౭

తా ॥ తత్కాల లగ్నమునందు ద్రేక్కాణరాశిని తెలిసి వరుషగా ౧-౨-౩ ద్రేక్కాణములలో దానికిక్రమముగా ౫-౬-౧౧ రాసులేవో దానిని తెలిసి అదిమేషాదిగా ఎన్నియవరాశియగునో అలెక్కగుణకమన బుద్ధును దానితో పుచ్చుకుండైన గవ్వలరాశిలోని గవ్వలతెక్కునుగుణించి ౩౦ తో భాగించగా నిలచిన శేషసంఖ్యయందు చెప్పబోయెడు చింతా భావములయందు ఇన్నియవచింతయని జ్ఞప్తిచేయగలదు-చింతలవరుసలో ఓజరాశియందు క్రమముగాను యగ్నరాశియందు వ్యుత్క్రమముగాను చింతను నిణఁకాయెంపవలసినది- దానిఫల వివరణమును ఇదివరకు చెప్పిన గ్రహములప్రకార మేనిణఁకాయెంపవలసినది- ఇది కేరళమునిసత్యవాక్యము- ఇట్లుచెప్పినమాట తప్పుకనే సరివచ్చును- అయితే చెప్పేవానికిహృతము

దుఃఖము కలుగుచుండును- గనుక ఆదోషమునుపరిహరించుటకై ఈశకు నముతో సంపాదించిన ధనమునంతటిని ధర్మార్థముగా బ్రాహ్మణులకు యిచ్చివేయవలసినది.

రామాయణ భారతశకునములు.

శ్లో॥ భక్తిప్రత్యయయుక్తోరామాయణమాదికావ్యమేవార్హం।

వ్యాసోక్తమపిచభారతమితిహాసంపంచమంవేదం॥ ౫౧౮

యదభిమతంతత్పూజ్యంపుస్తకమధవాగ్యతశ్చుభేనమయే।

కాండేయుద్ధేకంచనలబ్ధంశ్లోకంలిఖేన్నతిమాన్॥ ౫౧౯

భీష్మాదిపంచపర్వసుకుతాప్యాలబ్ధమేవయత్పద్యం।

హరిపాండవవిజయాథ్యంశుభకరమితిబోధ్యమేషసత్సంధాః॥

అపిసగితపూర్వార్థాస్తవగేతరపంచమః।

విధిలిడ్వజితఃప్రశ్నేశ్లోకోరామజయశ్శుభః॥ ౫౨౦

అచకారఃక్రియాయగ్నవర్జితస్సావ్యయస్సకః।

కృష్ణాయాపి కృష్ణానాం వాక్త్యర్థమేవజయశ్శుభః॥ ౫౨౧

తా ॥ భక్తిశ్రద్ధలుగలవారు రామాయణ పుస్తకమునుగాని భారత పుస్తకమునుగాని శుద్ధితోఁబూజించి మంచిప్రాద్దులో యుద్ధకథాభాగ మందుతనకార్యమునుద్దేశించి కొంతగ్రంథమునుతీసి ముందదిగ్రంథములో మొదటిపత్రమునందు మొదటిశ్లోకమును పూర్ణముగా ఎత్తివాసికొని అథఁవిచారము చేయవలసినది- రామాయణశ్లోకమునందు పూర్వార్థములో విసగములుండగూడదు- మొదటిపాదమునందు ౫ వ అక్షరము త-థ-ద-ధ-న-ఉండగూడదు- విద్యర్థకమైన- లిజ్ - లోట్ - లిట్ క్రియా పదములుగాని తవ్యప్రత్యముగల పదముగాని అశ్లోకములోనే ఉండకూ డదు- అథఁముచేతగాని ప్రకరణముచేతగాని రామజయము తెలియపడ వలసినది- ఇట్లుండేనేని కార్యము అనుకూలమగును. భారత శ్లోకము నందు చకారము ఉండకూడదు- రెండు క్రియాపదము లుండగూడదు- కకారము- అవ్యయము- ఉండవలసినది- ద్రౌపది, అజానుఁడు, కృష్ణుడు వ్యాసులు, వీరిమాటగా నుండవలసినది- ధర్మరాజుయొక్క జయము

అప్రకరణమునందు కలిగియుండవలసినది- ఇట్లుండెనేని ఉద్దిష్టకార్యసిద్ధి
గలదు- పండితులైన వైయాకరణులనడిగి తెలిసికొనవలసినది.

తుమ్ములశకునము.

శ్లో॥ కార్యచింతనకాలేవాప్రయాణాదిషుకమను|

శ్రుతంతంతంఽఘ్నకరం ద్వితయంనైవవోషకృత్॥ ౫౨౩

తుతానంతరశింఖాణనివృత్తిర్యస్యకస్యచిత్|

తుతేప్రయాణమథవాద్రప్టుఃకార్యవిఘాతకం॥ ౫౨౪

తుతానంతరికఃఖాసః ప్రాప్తవిఘ్ననివారకః|

తుతోత్తరాయాంబృంభాయాం చిరాయఃకుటనంకృతేః॥

తుతత్రయమనిష్టంస్యాజ్జలదోషేత్వదోషకృత్|

తుతోత్తరోచ్ఛిష్టవమృత్రారోనాభవేచ్ఛభః॥ ౫౨౬

తుతోత్తరేతుశయనేభవితారోగసూచనం|

తుతస్యానంతరోత్థానేతాంబూలేఘభక్షణే॥ ౫౨౭

స్తన్యపానేపికుశలంకష్టంధూమివిలేఖనే|

కేశవిస్రంసనేవాపివపుఃకండూయనేతథా॥ ౫౨౮

ఉత్థానేశుభమాప్తోతికష్టదంహ్యపవేశనం|

కలహేత్వశుభంబ్రూయాదవ్యక్తోక్తౌతుసంశయః॥ ౫౨౯

రజతేయసిసంస్పృష్టేభవితాదుఃఖభాజనం|

కాంశ్యేతాప్రేథవాస్పృష్టేధనలాభంవినిర్దిశేత్॥ ౫౩౦

జలస్పర్శేమహత్సఖ్యం తుతంకేషాంచిదుత్తమం|

స్తనంధయస్సుతికావావేశ్యాచండాలకామసి॥ ౫౩౧

రుగ్గఃపంగురతైతేషాం తుతంకార్యస్యసిద్ధయే|

యాదూతీగభిః-ణీరండావనితాకేశశోధిసి॥ ౫౩౨

అంధశ్చరజకోమూకః ఖరణస్త్రీలఘాతుకః|

హతజీవీతున్నవాయ ఇత్యేతేద్విడదాఃఖలాః॥ ౫౩౩

చతుష్పదాశ్చసర్వేపితుతమంతోభయప్రదాః|

ఇతిగోపాలకృష్ణనసాక్షాద్భగవతేరితం॥ ౫౩౪

తా॥ పనులను ఆలోచించు సమయములయందుగాని ఆరంభించు
సమయములయందుగాని ప్రయాణాది కాలములయందుగాని ఇతరులెవ
రైనను తుమ్మునది వినవచ్చెనేని ఆకార్యమునకు విఘ్నమువచ్చును- రెండు
తుమ్ములు మంచివి- తుమ్ముచీదితేచెడ్డది- తుమ్ముచు వెడలితె పనిచేటు-
తుమ్ముదగ్గితే విఘ్నపరిహారము- తుమ్ము ఆవలించితే ఆలస్యముతో పనియ
గును- మూడుతుమ్ములు మంచివిగావు- జలుబుమొదలైన రోగములతో
ఎన్నితడవులుతుమ్మినను చింతలేదు- తుమ్ము ఉమిసినయడల మంచిది-తుమ్ము
పండుకొనిన రోగము- తుమ్ములేచినను వీడియమువేసినను చనుగుడిచినను
ఆహారమును తినినను మంచిది- తుమ్ము నేలనుగీచినను తలకెదురుకొనినను
వడలుగీరినను మంచిదికాదు- తుమ్ముకూర్చుండినను జగడమాడినను మేలు
లేదు- తుమ్ముపలవరించితే కార్యసందేహము- తుమ్మువతోడుత నేఇనుము
సోకినను వెండిసోకినను చేటుగలుగును- కంచునుగాని తామ్రమునుగాని
ముట్టుటనుచూచితే ధనలాభము- తుమ్మునీటినిముట్టితే మంచిదగును- లేత
బిడ్డలు, చాలింత, లంజ, మాలది, కుంటివాడు, రోగి, వీరితుమ్ములు
మంచివి- దాది, కడుపుగలది, బోడిముండ, తలదువ్వుకొనుచుండుముత్తై
డువ, గ్రుడ్డిది, చాకలిది, గాణిగది, కుట్రపుది, మొండిది, మూగిది, బుట్టు
ముక్కుది, ఇట్టి రెండుకాళ్లుగలవారితుమ్ములునూ నాలుగుకాళ్లుగలవారు
పులతుమ్ములుగూడ మంచివిగావు నష్టకష్టములు వచ్చును- భగవన్నామ
స్మరణము విప్రసంతోషణమును శాంతియనబడును- ఇట్లు శ్రీకృష్ణస్వామి
యానతిచ్చినారు.

ధృవారుంధతీదర్శనశకునము.

శ్లో॥ నివాసూర్యముపస్తాయ రాత్రౌధృవమరుంధతీం|

నిత్యంపశ్యతిధర్మాత్సా సచిరంజీవతిధృవం॥ ౫౩౫

ఋమలేగగనేసత్సు నక్షత్రేషుకదాచన|

నిత్యదశ్శీత్యద్భ్రష్టాత్ వపమృత్యుప్రపీడితః॥ ౫౩౬

పునర్ద్విత్రీది నాచార్థ్యం పశ్యేచ్ఛేతుశలిభవేత్|

ధృవశ్చారుంధతీయస్య దృగ్గోచరతాంప్రశసేత్॥ ౫౩౭

అధఃపాదపర్యంతం పంచానేతన్మృతీధ్యువా।

పితృదినేత్రదోషేణదృష్టాభావతోభవా॥ ౫౩౮

అదశశంసనదోషాయ శకునంనారదోదితం।

జితేంద్రియాణామేతద్ధి ముఖ్యంమరణదశశంసే॥ ౫౩౯

తా॥ ధృవనక్షత్రమునుగాని అరుంధతీనక్షత్రమునుగానిరాత్రిచూడవలసినది- పగటిలో సూర్యోపస్థానము చేయవలసినది- ఇది నిత్యవ్రతముగాగలవారు దీక్షాయుష్మంతులై బ్రదుకుచుండెదరు- ఇట్లునిత్యమూ అగుబడుచుండి ౧- ౨ దినములుమాత్రము లక్ష్యబెట్టిచూచినను అగుబడకుండి పిమ్మట అగుబడుచువచ్చేనేని ఆనెలలోవానికి అపమృత్యువులుగలిగి పరిహారమగుచుండును- అరమండలమువరకు బొత్తిగా కనిపించకపోతే వానికి ఆరు నెలలకు మరణము నిశ్చయము- కంటిరోగముగలవారికిగాని పితృద్యుపాధిగలవారికిగాని ఈవ్రతములేనివారికిగాని లక్ష్యబెట్టిచూడనివారికిగాని అగుబడనియడల దోషములేదు- జితేంద్రియులైన యోగులు తమ మరణకాలమును తెలిసికొనుటకు దీనిని శకునముగానమ్మియున్నారు- ఇట్లునారదులచేత చెప్పబడియున్నది.

వైద్యశకునములు.

శ్లో॥ ఖల్వస్థితోమదఃకాశ్చాగేహేష్వామయసూచకః॥ ౫౪౦

దూతస్యాగచ్ఛతోవైద్యస్యాశుభంరోగిణశ్శుభం।

దూతపుష్టైపునదూతోయద్యాయాతిమృతిభవేత్॥

రోగీకరతలాభ్యాంఘ శిరోలిఖితివాయది।

ముహుఃఫాలంమృశతివా వికారానపిపశ్యతి॥ ౫౪౧

తగ్దేహానికలేశ్వాతు పాదేనోల్లిఖ్యధూపుటం।

యదివారుదతిక్షిప్రం రోగిణఃప్రవదేన్మృతిం॥ ౫౪౨

వైద్యచికిత్సాంకుర్వాణే యద్యన్యోవైద్యకస్తథా।

దోషధంక్రియమాణంచ యదిధూమాప్రకీర్యతే॥ ౫౪౩

అత్యగ్నలియతేవాపి దహ్యతేరోగిణాశుభం।

వైద్యభంగేత్వనారోగ్యం వైద్యస్యాపిచరోగిణః॥ ౫౪౪

రోగశ్చగభిణీభర్తురీక్షాజాడ్యంమహాభయం।

పునరంకురితందుష్టం గతమాహుర్తస్సీషిణః॥ ౫౪౬

కరంననిక్షిపేత్సాచే రోగీశిరసివాసదా।

అయంమరిష్యతీత్యేషాలోకోక్తిర్నముధాభవేత్॥ ౫౪౭

మహారోగస్సముత్పన్నోనరుడిత్యుపశామ్యతి।

యదిశాంతఃప్రకురుతేచిరేణాంతగతతోశుభం॥ ౫౪౮

రోగిణస్సుదతీసూనుర్నావలతణభాగ్యవేత్।

తచ్ఛాంతిరౌషణైదానై జకపహూమ సురార్చనైః॥

జన్మాంతరాఘశమనం తద్విఘ్నమరణంభవం।

ఇదంనాసత్యకథితం నాసత్యంసత్యమేవహి॥ ౫౪౯

తా॥ ఖల్వమునందు సూరేగుండు పెట్టబడియుండినయింటిలోరోగి

గతిడు- వైద్యుని పిలువబోయెడువానికి అపశకునమైనను చికిత్స చేయవచ్చెడువైద్యునికి శుభశకునమైనను రోగికి ఆరోగ్యముకలుగదు- వైద్యునికి వెంటవెంటనే పిలుపుగలిగెనేని రోగముకుదురదు- వైద్యుడు వచ్చిన పిమ్మట ఆసనము వేయరాదు- రోగి రెండుచేతులతో తలగోకికొనినను, పలుమారులు నాసటిని తుడుచుకొనినను, వానికి వికారములగుబడినను, చెడ్డకలలు వచ్చినను ఆరోగ్యము కలుగదు- రోగిష్ఠుని ఇంటివద్ద కుక్కలు కాలితో నేలగోకుతు వీడిచేనేని రోగికి మరణముతప్పదు- ఒకవైద్యుడు చికిత్సచేయుచుండగా ప్రతివైద్యుడు చికిత్సకుబూనిన రోగముకుదురదు- చేయబడుచుండెడుమందు చల్లిపోయినను ఇమిరిపోయినను మాడిపోయినను రోగికి అదైర్యముతోచినను వైద్యుడురాక మానుకొనినను రోగముకుదురదు- గభిణీపతికి రోగమురారాదు- వచ్చినను దీక్షాజాడ్యముకారాదు- ఐనను గుణమైనవెనుక మరల అంకురింపరాదు- అట్టిరోగమువానికి ఆపత్కరము- రోగి కాలుమీదగాని తలమీదగాని చేతులనుపెట్టుకొనియుండుట అనిష్టసూచనము- ఈరోగి చచ్చిపోవునని లోకులువాడసాగితే వాడుబ్రతుకడు- ప్రబలరోగము త్వరలోగుణమగుట ఆరోగ్యముకాదు- రోగిష్ఠునిభార్యగాని పుత్రుడుగాని వారింటిలో అవలక్షణములను

చేయరాదు- అదిమర్మణసూచకము- ఇట్టిదోషములకు పరిహారముగా రోగ
ప్రాపకాదృష్టమైన జన్మాంతర పాపమును దివ్యాషధములతోను దాన
జపాది పుణ్యకర్మములతోను విధిప్రకారముగా పరిహరించుటే శాంతి
యనబడును- అర్చించిన శాంతికర్మమునకు భంగముగలిగితే ఆరోగ
బ్రదుకచాలదు- ఇట్లు అశ్వినీ దేవతలు చెప్పియుండునది యథార్థము.

ఉ ప శ్రు తి శ కు న ము.

శ్లో॥ ఆదాగ జేశమా రాధ్య విజ్ఞాప్య స్వేప్సితం నరః।

కలశంజలపూర్ణంచ గృహీత్వా సఫలాత్మతం॥ ౫౫౧

రాత్రౌ ప్రథమయామాంతే నిష్క్రమ్య స్వగృహం చుచిః।

పరగేహం సమాసాద్య మంత్రముచ్చార్య భక్తితః॥ ౫౫౨

అక్షతాః ప్రవికిర్యాథ గృహస్యోపర్యతంద్రితః।

గృహస్థజనవాక్యాని శృణ్వన్నాసీత సన్నిధౌ॥ ౫౫౩

తదర్థం సంగతిభూయాద్భవిష్యత్కార్యదశిః॥

ఉపశ్రుతే మహా లక్ష్మీ చండాలగృహవాసిని॥ ౫౫౪

యన్మయా చింతితం కార్యం సత్యం వదను గేశ్వరి।

భవత్యావిదితం సర్వం శక్రకార్యే విశేషతః॥ ౫౫౫

ఏష పౌరాణికో మంత్రో మతంగమునికీర్తితః।

చండాలగేహమాదిత్యే సోమేత్వంబష్టమందరం॥ ౫౫౬

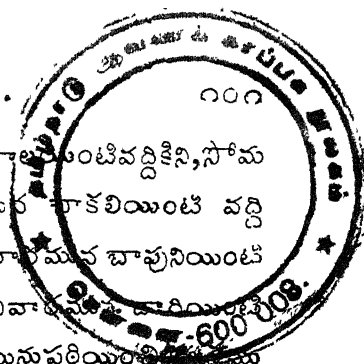
భామేరజకవేశ్వాధ బుధేవై శ్య గృహంతథా।

బ్రాహ్మణస్యోదవసితం గురువారేగ్నిహోత్రణి॥ ౫౫౭

శుక్లే వారాంగనా గేహం శనౌ దూతీ గృహం ప్రజేత్।

రహస్యమేతత్కథితం కలౌప్రత్యక్షదర్శనం॥ ౫౫౮

తా॥ ఉపశ్రుతిశకునము అనగా పోచినరుజల్లుట- ఎట్లనగా భవిష్య
త్కార్య నిణాయమును తెలియబూనినవాడు పగలు ఉపవాసముతో
నుండి శుచిభూతుడై మొదట గణపతిఁబూజసేసి తనకార్యమును విన్న
వించి ప్రార్థించి శుద్ధకలశమునందు నీరునించి గంధాక్షత ఫలములతో
నలంకరించి దధాక్షతలతోగూడా చేతబుచ్చుకొని రాత్రి ప్రథమయా

మాంతమున ఇంటినుండి వెడలి భానువారమున మూలముంటివద్దికిని, సోమ
వారమున మంగలియింటివద్దికిని, మంగళవారమున చాకలియింటి వద్ది
కిని, బుధవారమున కోమటియింటివద్దికిని, గురువారమున బాపునియింటి
వద్దికిని, శుక్రవారమున లంజయింటిపంచకును, శనివారమున దానియింటి
వద్దకును చేరి యింటిమీద అక్షతలనుచల్లి మంత్రమును పఠియింపవలెను
లోనినీళ్లను యింటిమీద ప్రోక్షించి బయటికివినవచ్చెడు యింటిలోనివారి
మాటలను వినుచుండేనేని వీనికార్యమునకు ఫలనిణాయమగునట్లు ఆమా
టలే అథమును సూచింపుచుండును- భవిష్యత్కార్యము అట్లాగే నడు
చును- ఇట్లు మతంగముని చెప్పినాడని పరీక్షించుట పల్లెటూరుల ముసలి
వారిలో నిప్పటికిని గలదు.

ఛాయాపురుషదశనశకునము.

శ్లో॥ దివాదశఘటికాలే స్వచ్ఛాయాం సుమహాతకే।

లింగాకృతిః ప్రపశ్యేత ముద్రాభిర్వివిధాకృతం॥ ౫౫౯

గురూక్తలక్ష్మీమాగేణ కుటీమక్షశ్శిరస్సుచ।

చిత్రాక్షిస్పందరహితో భావనాభ్యాసవాన్యః॥ ౫౬౦

విహాయలక్ష్మ్యంగగనే దత్తవత్సః ప్రపశ్యతి।

ఛాయాప్రతికృతిం స్వస్య యథావత్పురుషాకృతిం॥ ౫౬౧

షణ్మాసాభ్యాసశీలస్య దృష్టిః స్థిరతరాభవేత్।

వత్సరాభ్యాసజయివోద్యత్యతేభీషితస్థలే॥ ౫౬౨

వత్సరత్రితయాభ్యాసే యదేచ్ఛతి తదేక్ష్యతే।

ద్వాదశాబ్దాభ్యాససిద్ధౌ సర్వదేశేషు సర్వదా॥ ౫౬౩

జాగ్రత్కాలేదృశ్యతేసౌ ఛాయాపురుషశశ్వరః।

షట్త్రింశద్వత్సరాభ్యాసే తమస్య పిచపశ్యతి॥ ౫౬౪

దివ్యదృష్టియుతో భూయాత్ త్రికాలజ్ఞో భమానవః।

తదంతరేత్విమాన్యాహుర్లక్షణాని మహావయః॥ ౫౬౫

ప్రాతశ్చిత్రితః కృష్ణవణో మధ్యాహ్నాపి త్రలోరుణః।

వాతభాగ్ధవశస్నాయం నానావర్ణాంతరేభవేత్॥ ౫౬౬

యావన్మహాతాపర్యంతం సర్వాంశ్చిరధారణం |
 తావన్నైత్రోదరశ్వాసశీతోష్ణసమభుగ్భవేత్ || ౫౬౮
 నిత్యదృష్టేషులక్ష్మ్యేషుకదాచిద్భేదదశకనం |
 వణవ్యత్యస్తతావాపినిజాకారవికారతా || ౫౬౯
 దృశ్యతేయదితత్కృష్టం భయంజిజ్ఞాయతేచిరాత్ |
 నీలరూపేమృతేర్వార్తారక్తంకలహసూచనం || ౫౭౦
 రక్తనీలేమహావ్యాధిధావశేకుశలంసుఖం |
 సహరిదేచధవళేశుభకార్యస్యసూచనం || ౫౭౧
 శుక్లరక్తేజయావాస్తీరత్తపీతేతుధమకృత్ |
 హరితేపీతసంమిశ్రేప్రయాణంభవతిదృవం || ౫౭౨
 శుక్లపీతైవశోర్లాభోబహుయోగేనవాగతిః |
 రక్తశుక్లహరిద్రాణాంయోగేసంతానసంభవః || ౫౭౩
 పీతరక్తాసితానాంచమిశ్రణేనిషజంతుభిః |
 శుక్లకృష్ణారుణానాంచపీతసంమిశ్రణేనతి || ౫౭౪
 రక్తవణావృతత్వేనరాజశిక్షావశోభవేత్ |
 రక్తావరణమధ్యేతుకృష్ణవణాసముద్భవే || ౫౭౫
 పీతరక్తీసముత్క్రీణేభయంచోరకృతంభవేత్ |
 శుక్లావరణమధ్యేతుహరితేబంధుదర్శనం || ౫౭౬
 రక్తరక్త్యుదయేతత్రలభతేమిత్రమాశ్రయం |
 వణైచపలతాంయూతేవర్ణాంతరసముద్భవే || ౫౭౭
 స్థానచ్యుతిస్త్రిమాసాంతమేకవణైభువంలభేత్ |
 శుక్రైవంచధశాహస్సుధవళేఢనమాప్నుయాత్ || ౫౭౮
 అదర్శనేన్యశిరసోభాస్కరాబ్ధాంతమేదినే |
 జన్మవారతృతీయేతునిశ్చితంమరణంభవేత్ || ౫౭౯
 కంఠస్యాదర్శనేధాజ్ఞేనిర్యాణంస్వస్యనిడిశేత్ |
 అదృష్టేదక్షిణేబాహుత్రిమాసేసోదరాహతిః || ౫౮౦
 వామేతుసప్తమాసాంతర్బంధోకస్యచిదాహతిః |

శుక్షేరదశకైపుత్రమరణంవత్సనస్త్యభ || ౫౮౦
 వామభాగేతుకాంతాయాఅదృష్టేమాసతోమృతిః |
 నైతాదృష్టేకార్యభంగోహస్తాదృష్టేధనక్షయః || ౫౮౧
 అధికారచ్యుతిమేధాదర్శనేమానభంజనం |
 దర్శనేత్వథదంష్ట్రాయాశ్చత్రతోభయమాప్నుయాత్ ||
 పైశాచికభయంశ్శత్రుణ్యాయుధైత్వంభంభంతా |
 హసనేపశుహనిశ్చరోదనేవృష్ట్యసంభవః || ౫౮౩
 కేశానయమనేలోకక్షయోవక్త్రస్యవిస్తృతౌ |
 దుభిక్షంపుష్టదృష్టేతురాజతోభయమాప్నుయాత్ ||
 పాదాదృష్టేభృత్యమృత్యుహాసేదీపవదుజ్వలె |
 నిక్షేపలాభమిత్యాదిఫలమూహ్యాంమనీసిభిః || ౫౮౪
 పర్వసంక్రమపాతేషురోహిణ్యాంశ్రవణేతథా |
 పితగ్నిభరణేదస్రపుష్కమిత్రాసురేషుచ || ౫౮౫
 అర్కారగురుశుక్రేషుజన్మక్షయదీపనేషుచ |
 ద్రష్టవ్యంనియమేనైవఫలాఫలవినిణయే || ౫౮౬
 సంభావ్యంగురువాక్యేనగౌర్యైస్సాగ్రంజేశివోదితం |
 విస్తృతంత్రప్రవిజ్ఞేయంసంక్రమేణాత్రకితేతం || ౫౮౭

తా || పగలు ౧౦ గడియలప్రాద్దులో తననీడ తనశరీర పరిమాణ మునకు సమముగా కానవచ్చునపుడు మంచిసమయములో సూర్యునికివెనుకు దిరిగి శరీరమును సమముగానిలిపి లింగాకారమైన తనతలకు తనచేతులను పాణిపీతమువలె కనుపించునట్లు చేసికొని అథవా రట్టలనుదాచి అష్టవిధ ముద్రలతో తనగురుడు చూపిన లక్ష్యములయందు తనదృష్టినినిలిపి ఏకాగ్రచిత్తముతో చలనములేక రెప్పవేయకనే ఒకగడియవరకూ చూచుచుండి అట్లే తటుకున సమముగా తలయెత్తి ఆకాశమునుచూచేనేని తన నీడవంటి ఛాయాపురుషుండు ఆకాశమునందు అగుబడును- అట్టిఅభ్యాస మును ౬ నెలలు తప్పక చేసినవానికి దృష్టిస్థిరపడును- సంవత్సరమునకు

కోరినచోట దర్శనమగును- మూడేండ్లకు తలచిన ప్రోద్దులో దశకన
మగును- ౧౨ సంవత్సరములకు జాగ్రదవస్థలో సర్వదా ఎదుటనిలుచును-
దానికి వెలుతురు అక్కరలేదు- ౩౬ సంవత్సరముల అభ్యాసముతో చీకటి
యందుగూడ దర్శనమగును- అంతతో దివ్యదృష్టియును, త్రికాలజ్ఞానం
బును సిద్ధించును- అదివరకు మధ్యకాలములో అగుబడియెడు గుర్తు లేవ
నగా- ప్రోద్దున-చలవ, నలుపు; మధ్యాహ్నమున-ఉష్ణము, యెరుపు;
సాయంకాలమున-వాయువు, తెలుపు; వాటి మధ్యకాలములలో మిశ్ర
వర్ణములు, మిశ్రగుణములు. అగుబడును- అభ్యాసము దృఢబడినవెనుక
సర్వాంగములును ౧ ముహూర్తమైనా స్థిరముగా నిలిచి కానవచ్చేవరకు
కంటికిని, పొట్టకును, శ్వాసకును, శీతోష్ణములు సమముగా నుండునట్లు
ఆహారాదులను క్రమపరచి దేహమును పోషించుకొనవలసినది, మరియును
ఎండలోని శ్రమమును సహింపవలసినది- దీనిఫలముల నిదశకన మేషనగా
లక్షించిచూచినపుడు అంగములన్నియును పూర్ణముగా కానవచ్చువానికి
ఒకానొకపుడు కనుపించకపోతే అది అనిష్టసూచక మగును- మరియు,
వన్నెలు, కాలమునకును, రూపమునకును తగినట్లేవుండవలసినది- వికార
దర్శనముగాని ఘోరదర్శనముగానికలిగినపుడు భయకష్టములు సూచించ
బడును- నీలరూపమైన మరణవారతవచ్చును- ఎరుపైన కలహసూచనము-
ఎరుపు నలుపు మిశ్రమైతే రోగసూచనము- తెలుపులో సౌఖ్యము క్షేమ
మునుగలదు- తెలుపు పసపును కలిసితే శుభకార్య సూచనము- ఎరుపు
తెలుపు కూడితే గెలుచును- ఎరుపు పచ్చచేరితే ధమకార్య ఘటన
మగును- పచ్చపసుపులు చేరేనేని ప్రయాణముగలుగును- తెలుపు పచ్చలు
చేరితే పశులాభము- తెలుపు యెరుపు పసపు మిశ్రముతో సంతాన
మగును- నలుపు పసరు ఎరుపులతో విషజంతుభయము- తెలుపు నలుపు
ఎరుపు పచ్చ మిశ్రమై నలుపు దానికి చుట్టుబారియుండేనేని రాజశిక్షగలు
గును- ఎరుపుచుట్టులో నలుపు అగుబడి పచ్చటికిరణములు వెడలితే చోర
భయము- తెలుపుచుట్టులో పసుపు అగుబడితే చుట్టములు వత్తురు- దానిలో
ఎఱ్ఱటికిరణములు తోచితే మిత్రులును ఆశ్రయమును దొరుకును- వన్నె

చలించుచు మారితే స్థానభంగము- మూడు సంక్రమణములవరకు ఒకే
వన్నె ఏకరూపముగా గనుబడేనేని ఘోలాభము- ౧౫ శుక్రవారముల
యందు తెలుపువన్నె లేకనిపించితే ధనలాభము- తనతలకనుపించకపోతే
దానికి ౩౬౫ వ దినమందు వాని జన్మవారమునకు మూడవవారము చేరు
నదిగా నుండినయడల మరణము నిశ్చయంపబడును- మెడకనుపించకపోతే
౬ నెలలకు మరణము- కుడిచేయ్యి కానకపోతే నాలుగు నెలలకు సోదర
మరణము- ఎడమచే కానకపోతే ౭ నెలలకు బంధువులలో నెవరిమరణ
మైనను తెలియవచ్చును- కడుపుకనుపించకపోతే పుత్రమరణము- ఎడకను
పించకపోతే తనవద్ద అష్టతీసుకొన్నవాడు చచ్చును- ఎడమపక్క అంత
యును అర్థదేహమే కనుపించకపోతే ౧ నెలలో భార్యకు మరణము-
కన్నులకనుపించనియడల కార్యభంగము- చేతులగుబడకుంటే ధనహాని-
మరియు సధికారభంగము- శిశ్నముగుబడకుంటే మానహాని- కోరపండ్లగు
బడితే శత్రుభయము- గడ్డమీసములనుచూచితే పిశాచభయము- చేతిలో
నాయుధమును చూచితే అంగభంగము- నవ్వుటనుచూచితే పశుహాని-
ఏడ్చుటనుచూచితే వానవచ్చును- తలవెండ్రుకలను కెదురుకొనియుండుట
కానవచ్చేనేని జనతయము- నోరు తెరుచుకొనియుంటే కరువువచ్చును-
వీపుచూపితే రాజకభయము- కాలుకనుపించకుండేనేని భృత్యమరణము-
అరచేయ్యిదీపమువలె వెలిగితేనేని డేపలాభము- ఇత్యాదిఫలములను ప్రాయీ
కముగా ౧ సంవత్సరమునందు ౧౨ అమావాస్యలు, ౧౨ పౌర్ణమా
స్యలు, ౧౨ సంక్రమణములు, ౨౭ వ్యతీపాతములు, ౨౫ వైధృతులు,
౨౪ మహాపాతలు, రెండుగ్రహణములు, రోహిణి, శ్రవణము, కృత్తికా,
మఖా, భరణి, అశ్విని, పుష్యమి, మూలం, అనూరాధ, భానువారము,
మంగళవారము, గురువారము, శుక్రవారము, ఈ కాలములయందును తన
జన్మవారము, నక్షత్రము, దినము, వీటియందును నియతముగా ఛాయా
పురుషదర్శనమునుచేసి ఆయాసంవత్సరములోని ఫలములను తెలిసికొన
వచ్చును- దీనివలన ఇంకను పెక్కుఫలములుగలవు- వాటి వివరణమం
తయు స్కందపురాణమునందు పార్వతీదేవికి పరమేశ్వరునిచేత చెప్ప

బడినట్లుగ్రంథముగలదు- వానిగుట్టు గురూపదేశము చేతతెలియబడవలసి
నది- యోగులబహిర్లక్ష్యముసంధానములలోనిదియునొకటిగానుండును.

వాణిజ్యవ్యాపారశకునము.

శ్లో॥ వణిజాంశకునేధాన్యం త్రిభక్తంపుథగంకితం।

ఏకరాశానిత్యవారం నక్షత్రంతుద్వితీయకే॥ ౫౮౯

తృతీయేతత్కాలలగ్నం యోజ్యనామాంకతాడితం।

అష్టోత్తరశతేనాస్తమృతపాదాక్షరైస్త్రిభిః॥ ౫౯౦

నామాంకితోభవేత్క్రైతాతద్విక్రేతాధనంభేదే।

రాశించాధికసంఖ్యాకంసమంచేత్క్రైతుమహాతి॥ ౫౯౧

విషమంచేద్విక్రయార్హం న్యూనంరాశాసమాంకితే।

లాభోనవిషమేత్వస్తిమధ్యరాశిసమాంకకే॥ ౫౯౨

కాలాంతగేతువిక్రేయం విషమేనద్యవహే।

క్రయవిక్రయవాణిజ్యం ద్రవ్యాణామేవమీరయేత్॥ ౫౯౩

తా॥ వర్తకుడు వాణిజ్యముచేయునపుడు తాను సరుకులను కొన
వచ్చునా? అమ్మవచ్చునా? ఎపుడుకొనవలె? ఎపుడమ్మవలె? ఎవడుగిరాకి
వచ్చును? ఎవనివద్దలాభముదొరుకును? ఇట్లుప్రశ్నచేసెనేని వానిచేతపిడి
కెడుధాన్యమును తెప్పించిపెట్టుకొని వానిచేతనే ౩ రాసులుగా భాగింప
జేసి ౩ కుప్పలనూ వేరువేరుగా తీసికొని వాటివాటిలోని గింజలను ఎంచి
మొదటి రాసిలోనిన్ని, ౨వ రాశిలోనిన్ని, ౩వ రాశిలోనిన్ని అని
లెక్కబెట్టుకొని వాటికి వరుసగా నిత్యవారసంఖ్య, నిత్యనక్షత్రసంఖ్య
తత్కాలలగ్నసంఖ్యలను జోతగూర్చి కాదినవ, టాదినవ, పాదినవ,
యాద్యష్టే, అనుఅక్షరసంకేతముచేతకలిగిన ఆవర్తకునిపేరులోని అక్ష
రాంశముల సమష్టిసంఖ్యచేత మూడురాసులనూ వేరువేరుగా గుణించి
౧౦౮ తో భాగించగా నిలచిన ౩ శేషములున్నూ, అశ్విన్యాది నక్షత్ర
ముల ౧౦౮ పాదములకుగల చూచేచోటా ఇత్యాది అవకహడ చక్ర
ప్రకారము ౩ అక్షరములు ఏర్పడును- అవికలిగినపేరువాడు ఆవర్తకుని
సరకును కొనుటకు గిరాకిగావచ్చి లాభమునిచ్చిపోవును- అట్టివానివద్ద

కొన్నసరుకుగూడ లాభకరమగును- మరియునామామూడురాసులలో నెక్కువ
లెక్కగల రాశిలోనిగింజలలెక్క సరియైతే సరుకునుకొనవచ్చును- బేసి
యైతే అమ్మవచ్చును- తక్కువరాశిలోనిగింజలలెక్క బేసియైతే లాభము.
వచ్చును- సరియైతే నష్టమువచ్చును- మధ్యరాశిలోని ధాన్యసంఖ్య సరి
యైతే తడిసిపెట్టవలసినది- అపుడు అమ్మకూడదు- బేసియైతే త్వరలో
నమ్మివేయవలయును- ఈతీతిగ చూచిచెప్పవలసినది.

ముష్టిప్రశ్నశకునము.

శ్లో॥ అంగారాధేవి గారూఢే లగ్నాశం దేభసంఖ్యయా।

వచనాంకంచసంయోజ్య మర్కభక్తాస్తతాడితః॥ ౫౯౪

శేషస్తుముష్టిసంజ్ఞాస్యాత్ ఫలం తేనసమీరయేత్।

ముష్టాతుసప్తతస్త్వాయాం శుక్లోసిలశ్చపీతకః॥ ౫౯౫

రక్తశ్చహరితశ్చైవ కపిశశ్చిత్రితఃక్రమాత్।

వేదతస్త్వేత్వణమహద్ద్విధం హస్వంతదాకృతిః॥ ౫౯౬

అథవావర్తులంత్యస్రంతుం హస్వమితక్రమాత్।

త్రిభాగశేషాధాతుశ్చ మూలంజీవఇతిక్రమాత్॥ ౫౯౭

శేషాభావేరిక్తముష్టిరేతద్దగ్గసమీరతం।

తత్కాలలగ్నభేదాద్వా రేవాదక్షిణైకరే॥ ౫౯౮

చాప్యేవామకనేద్రవ్యమస్థినాస్తీతిచింత్యతే।

ఇత్యేతన్నారదప్రోక్తం భృగుప్రోక్తంతథోవ్యతే॥ ౫౯౯

ముష్ట్యారూఢభమాదాయ కాలలగ్నమథాపివా।

రాశీశయోగ్యతాంజ్ఞాత్వాముష్టిస్థంరాశిలోవదేత్॥ ౬౦౦

అరుణోహరితఃకృష్ణః కించిద్ధరితశుక్లకః।

ధూమ్రమేఘనిభఃకృష్ణపీతఃపీతయుతాజానః॥ ౬౦౧

రక్తస్సువణసదృశః కించిద్రక్తయుతాసితః।

అసితశ్శుక్లపీతశ్చ వణామేషాదిభక్రమాత్॥ ౬౦౨

వర్తులంచతురశ్రంచ త్రికోణంచాణసన్నిభం।

సదీఘచతురశ్రంచ పంచకోణాధాచంద్రకాః॥ ౬౦౩

శూర్పకారోద్వజాకారస్సంమిశ్రోగంధిరేవచ|

భగ్నోరేందుకుజ్జేజ్యశుక్రమదతమోద్వజాః|| ౬౦౪

గుళికోధూమకెతుశ్చక్షణికోరాహురీరితాః|

ఏవమాదివిధేజ్ఞేయంమష్టిస్థద్రవ్యలక్షణం|| ౬౦౫

తచ్ఛూంశ్శక్తికంశస్త్రమస్పృశ్యంధుష్టమవ్యతే|

తదేవతస్యశకునం హర్దచింతాఫలోదయే|| ౬౦౬

తా|| శకునమడుగవచ్చినవాడు వినోదించునట్లు చమత్కారముగా నీరెండుచేతులలో నేడియెన నొక చేతియందొత్తమైననొకద్రవ్యమును మూసి బెట్టుకొని అట్లు మూసిన రెండుపిడికిళ్లను ముందరికి దాచి నాయేచేతిలో నేమియున్నదని యడుగుమనిచెప్పి అతడు జ్యోతిష్కునికి తెలియనట్లు ఆలాగే చేసినపుడు జ్యోతిష్కుడు చెప్పవలసిన దెట్లైన— దూతయొక్క దిగారూఢమనగా దిక్కులోగల రాశిసంఖ్యనూ, అంగారూఢ రాశిసంఖ్యనూ, తత్కాలలగ్నరాశిసంఖ్యనూ, చంద్రరాశిసంఖ్యనూ, వాడుఅడిగినఅక్షరములసంఖ్యనూ చేర్చి మొత్తముజేసి పండ్రెండుతో భాగించివచ్చిన లబ్ధశేషములలో లబ్ధముతో శేషమును గుణించితే అదే ముష్టియనబడును- దానినుండి ఫలనిర్ణయముకావలసినది- ముష్టిసంఖ్యను ౭ తో భాగించిన శేషము ముష్టిలోనుండు పదార్థమునకువర్ణమగుచున్నది- ౧ తెలుపు, ౨ నలుపు, ౩ పసురు, ౪ ఎరుపు, ౫ పసుపు, ౬ కపిలము, ౭ చిత్రవర్ణము- మరియు ముష్టిసంఖ్యను నాల్గింట భాగించగా వచ్చినశేషమే ముష్టిస్థద్రవ్యమయొక్క ఆకారపరిమాణమగును- ౧ సన్నటిది- ౨ గొప్పది- ౩ నిపుడు- ౪ మోటు- ఇది యొకపక్షము- అథవా పక్షాంతరమున ౧ గుండ్రము, ౨ త్రికోణము, ౩ పొడుగు, ౪ పొట్టి, మరియు ముష్టిసంఖ్యను ౩ యింటి పాల్గొనిన శేషమే ముష్టిస్థద్రవ్యజాతి నిర్ణాయకము- ౧ ధాతుద్రవ్యము- అనగా బంగారు, వెండి, మొదలైన లోహములు- మణులు, రాళ్లు, పూసలు మొదలైనవి- ౨ జీవము అనగా ప్రాణముగల జంతు సంబంధమైనది- చీమ, ఈగ, పురుగు, మొదలైన బ్రదికినజంతువులు- మరియు కొమ్ము, ఎముక, గోరు, తోలు, పల్లు, వెంట్రుక, ఇత్యాది

శరీర సంబంధముగల వస్తువులతో ఐనపదార్థము- ౨ మూలము- అనగా వక్క, ఆకు, నార, తొటిమె, కత్తు, చిప్ప, వేరు, బంజు, బొంక, వలుకు, వుడి, కాలు, పండు, కాగితము, మొదలైన చెట్టుసంబంధముగల వస్తువులు అని నిర్ణయింపవలసినది- ముందు చెప్పినవర్ణము ఆకృతి ధాతు మూలజీవభేదములు వీటితో పిడికిటిలోని వస్తువు ఇటువంటిదిగానుండ వచ్చునని ఊహించుటకు సాధారణముగా చాలును- ఇంకను వాటి గుణ క్రియాదులను విశేషముగా విమర్శించుటకు అదియొక గొప్పశాస్త్రమే గలదు, ఈక్రమము గాఢాచార్యులచేత చెప్పబడినది లబ్ధశేషముశూన్యమైతే పిడికిటిలో ఏవస్తువునులేదని అభావమునే నిర్ణయింపవలసినది.

తత్కాలలగ్నము గభరాశిగాని ద్వారరాశిగాని అయితే కుడి చేతిలోనున్నది- బాహ్యరాశియైతే ఎడమచేతిలోనున్నది- రాశిసంధియైతే చేతిలో పెట్టుకొనియుండి విడిచిపెట్టి ఇప్పుడు త్తపిడికిడిమూయబడియున్నది- ఈక్రమము నారవోక్తము.

చౌకము మీదబెట్టిన ముష్టియొక్క ఆరూఢరాశినిగాని తత్కాలలగ్నమునుగాని బలాధికమైనదానిని ఏర్పరచుకొని ఆరాశికిని ఆరాశ్యధిపతికిని తగినగుణములుగలవస్తువు ముష్టిలోగలదని ఛేప్పవచ్చును- మేషము ఎరుపు, వృషభము పసురు, మిథునము నలుపు, కర్కటకము కొంచము పగపు కలసినతెలుపు, సింహము పొగవంటిధూమ్రవర్ణము, కన్యనలుపు చేరినపసురు, తుల కొంచము పసురుకలసినతెలుపు, వృశ్చికము ఎరుపు, ధనుస్సు పసుపు, మకరము కొంచము ఎరుపుగలనలుపు, కుంభమునలుపు, మీనము కొంచము తెలుపుగల పసుపు, ఇవి రాశివర్ణములు- మరియు రాశ్యధిపతులైన గ్రహముల ఆకారములేవనగా సూర్యుడు గుండ్రము, చంద్రుడు చౌకము, కుజుడు త్రికోణము, బుధుడు నిడుపుకట్టవంటిది, గురు నిడుపైన చౌకము, శుక్రుడు ఐదారుమూలలుగలది, శని అధఃచంద్రుని వలె వంకర, రాహు చేటవలె ముక్కబోయినచప్పటము, కేతు ధ్వజాకారము, గుళికుడు చిక్కుబడినది, ధూమకేతువు ముడిబడిగంటుకట్టినది- క్షణికరాహువు విరిగినతునక, ఇది శుక్రాచార్యమతము.

ఇట్లు చేతిలోనుండు పదార్థమును తెలియజెప్పి చేతిని తెరవమని చూడగా చెప్పినట్లు నిదశఁనమగును- ఇట్టిపరీక్షలు చూపుట జ్యోత్యుని చమత్కారమైన విద్యాసామర్థ్యమేగాని ఇదిశకునముగాదు- ఇంకయేది యనగా అట్లు పిడికిటిలోనుండిన వస్తువు మంగళద్రవ్యమైతే తెచ్చినవాని కార్యము శుభముగా నెరవేరును. అది అమంగళద్రవ్యమైయుంటే కార్యముగూడ అమంగళమగును- అద్రవ్యముయొక్క గుణక్రియాదుల యోగ్యతానుసారముగా వానికార్యము పరిణమించును- తద్రీతిపదియనగా,— రిక్తముష్టియైతే కార్యమేలేదు- అథవా ఫలాభావము- విరిగినతునక యుంటే కార్యభంగమగును- చిక్కుబడిన వస్తువైతే వివాదము తెగదు గంటుపడినవస్తువైతే అసాధ్యము. వెంట్రుకైతే అల్పమైననీచకార్యము- స్వణరత్నాదికమైతే ప్రత్యాజకమైనమహాత్కార్యము- పుష్పగంధాదులైతే జనరంజకమైన కార్యము- ఈలాగున ఊహింపవలసినది మిగుల గలదు. లక్షోపలక్ష విషయములను ఎంతసంగ్రహించి చెప్పినను గ్రంథ గౌరవ మగుటవలన మహాభూతి దిక్షాత్రముగా జూడఁజూపి నాటిలో తనంతట తోచునట్టి బుద్ధిప్రకాశమును జెందుటకు మంత్రజపాది నియమములనుచెప్పి శకునజ్ఞానమునకు దైవబలమును శుభాయపరచియున్నారూ- అట్టిదైవబలము లేనివాడు ప్రభుసభాసన్నిధిలో గెలిచి రాచాలడు.

దిగ్భానప్రశ్నశకునము.

శ్లో॥ ప్రాచీంమీనత్రికో నేతు ప్రష్టాగచ్ఛత్యసంశయం॥

కన్యామకరయుక్తేషు యాత్యవాచీనసంశయః॥ ౬౦౭.

వృషకుంభతులాలగ్నప్రతీచీంయాతిపుచ్చకః॥

మేషత్రికో జేహోదీచీ మేతత్సద్యః పరీక్ష్యతాం॥ ౬౦౮

లగ్నకేంద్రత్రికో జేషు చంద్రకేంద్రత్రికోణభే॥

తేషాముపచయేవాపి శుభశ్చే గ్భాత్యసంశయం॥ ౬౦౯

విఘ్నశ్చశనిరాహుభ్యాం చ రాశ్యైః కాలనిణాయః॥

భంగశ్చపాపకర్తవ్యాంసుభేరాహుస్తసాశః॥ ౬౧౦

వ్యయేభామాయదిత తాప్రయాణేభంగమాపుయాత్॥

అథవానప్రయాత్యేవ తద్విజ్ఞాయశుభాశుభం॥ ౬౧౧

శుభంచేచ్ఛకునంశస్త్రమశస్త్రమశుభంయది॥

యాత్రావివాహచింతాసుశకునంశాస్త్రసమ్మతం॥ ౬౧౨

తా॥ నేనిపుడు ఏదిక్కుకు పోగలనని పరీక్షించువాఁవలె ప్రశ్న జేసినవానికి తత్కాల లగ్నముచేత దిగ్వినిణాయమునుచేసి పత్రకలో వ్రాసి మూసి ముద్రించి పెట్టి నీయిష్టముచొప్పున యేదిక్కు వెడలెదవో వెడలుమనిచెప్పి అతడట్లు వెడలిన నెనక పత్రకనువిప్పి చూడగా వ్రాసి పెట్టి బడినదిక్కును వెడలినదిక్కును ఒకటేయగుటవలన పరేంగితజ్ఞానమూ భవిష్యద్విజ్ఞానమూ రాజసభాదులయందుచమత్కారకరముగానుండును- భచక్రమునందు పృచ్ఛకదేశమునకు తాత్కాలిక లగ్నమగునది కర్కాటక వృశ్చికమీనములలో నేదియైనను తూర్పుకు వెడలును- మిథునకన్యా మకరములయందేదియైనను దక్షిణమునకు వెడలును- వృషభతులా కుంభ ములయందేదియైనను పడమరకు వెడలును- మేషసింహాధనుస్సులలో నేదియైనను త్రురమునకు వెడలును- మరియు లగ్నకేంద్ర త్రికోణములయందు గాని చంద్రుణికేంద్ర త్రికోణములయందు గాని శుభగ్రము లుండెనేని ప్రయాణముగలుగును. శనిరాహువులుంటే విఘ్నముగలుగును. చరమైతే జాగ్రత, స్థిరమైతే సావకాశము- ద్విస్వభావమునందు చరస్థిర భాగములనే చూడవలసినది- పాపకర్తరిగిగితే ప్రయాణభంగము- ౪ లో రాహు, ౧ లో శని, గుళికుడు, ౧౨ లో అంగారకుడుండెనేని ప్రయాణమే జరుగదు- ఇదికాలశకునమునందుచేరినది- వివాహయాత్రాప్రశ్నాదుతయందు శుభగ్రహములచేత శకునం బశుభమనియును నిర్ణయింపవలసినది.

సప్తలాభశకునము.

శ్లో॥ తిథివారక్షలగ్నాది త్రియుక్తంచావృతానిచ॥

శిష్టభూతేభూమిరేకా కార్యంస్థిరముదీరయేత్॥ ౬౧౩

జలేచరమలభ్యంచ లభ్యంతేజసిచేచ్ఛరం॥

వాయాచలంచవ్యసం దుర్లభంభేనదృశ్యతే॥ ౬౧౪

రోహిణ్యాదీనిచ త్వారి నిత్యభాంతాః గణ్యతాం |

ఏకశేషేషైః ప్రలభ్యం ద్విశేషేతుదినత్రయే || ౬౧౫

అలస్యేన త్రిశేషేతు చతుశ్చేషేతుదుర్లభం || ౬౧౬

నిత్యభాంతం కృత్తికాది గణనైసంఖ్యయా ఫలం |

నవారణ్యే వషట్కణైః సప్తశేషే ద్వయంగతం || ౬౧౭

త్రయం మృతమితి జ్ఞేయ మథ మేష త్రికోణకే |

ప్రాచ్యాం వృషే దక్షిణస్యాం ప్రతీచ్యాం మిథునే తథా ||

కర్కాటక త్రికోణేతు నష్టము త్తరతో వదేత్ |

లగ్న త్రిపంచసప్తస్థో రాహుర్నందః కుజోరః || ౬౧౮

నష్టం పునర్లభ్యతేహి శుభమిశ్రేచిరేణతు |

పాపాన త్వైశుభస్యైవ సత్వైః నష్టం నలభ్యతే || ౬౧౯

అతురోవ్యసనే వాథ పాదమస్తకహస్తయోక్ |

నష్టం కష్టం పృచ్ఛాంతి సమున్నయం మహిషిభిః || ౬౨౦

తా || తిథి, వారము, నక్షత్రము, లగ్నము, వీటిసంఖ్యల సమష్టికి మూడు చేర్చి ౫ తో భాగించగా నిలచినది వరుసగా ౧-౨-౩-౪-౫ పృథివ్యప్తేజో వాయుకాశము లనబడును- ౧ స్థిరస్వత్తుపోదు- ౨ చర స్వత్తు చిక్కదు- ౩ చరము దొరుకును- ౪ అస్థిరము దొరకదు, వ్యసనము గలదు. ౫ అగుబడదు || మరియు రోహిణి నుండి తత్కాల చంద్రనక్షత్రము వరకు యెంచినలెక్కను ౪ తో భాగించగా నిలచిన శేషము ౧ వేగిరము దొరుకును- ౨ మూడుదినములకు చిక్కును- ౩ అలస్యముతో తెలియ వచ్చును- ౪ దొరకదు- మరియు కృత్తిక మొదలుగా అప్పటినిత్యనక్షత్రము వరకూ ఎంచవలసినది- తొమ్మిదివరకు నష్టద్రవ్యము పూరిబయటవున్నది- పిమ్మట ౬ వరకు వృత్తాంతము తెలియవచ్చును- పిమ్మట ౭ వరకు ఇంటికి వచ్చి చేరును- అథవా యింటిలో నేగలదు- పిమ్మట ౮ వరకు దుర్లభము- పిమ్మట ౩ వరకు ఆసాము చచ్చినట్టే- మరియు ప్రశ్నలగ్నముగాని శకునారూఢరాశిగాని మేషత్రికోణమైతే తూర్పున- వృషత్రికోణమైతే దక్షిణమున- మిథునత్రికోణమైతే పడమరలో- కర్కాటక త్రికోణమైతే

ఉత్తరమున నష్టద్రవ్యము చేరియుండును- మరియు తత్కాల లగ్నము దానికి ౩-౪-౫ రాసులలో వరుసగా రాహుశనికుజసూర్యులుండి చేని నష్టద్రవ్యము దొరుకును- వారితో శుభగ్రహముగూడ చేరితే సావకాశముగా తెలియవచ్చును- శుభగ్రహములు మాత్రమే కలిగియుంటే చొరకదు. ఆతురముతోను, వ్యసనముతోను, దైన్యముతోను, కాలుమీదగాని, తలమీదగాని, చేయిసోకుచు శకునమడిగి తే నష్టకష్టవిషయములను అడుగు చున్నాడని ఊహించి మైనచెప్పినరీతిగా శుభాశుభశకునఫలములను చెప్పు వలసినది.

గ భి = ణే శ కు న ము.

శ్లో || నామాక్షరాణి గభిణ్యాస్తా త్కాలికతిథిం రజైః |

విభజ్యనవభిశ్చేష స్సమః కన్యాప్రసూః కృత్ || ౬౨౨

విషమః శ్రుత్రజననం సూచయేల్లగ్నతస్తథా |

త్రిపంచసప్తనవసు పుంభేటో విషమేశనిః || ౬౨౩

లగ్నం పుంస్రహద్యగ్నక్తం సూర్యస్వరసమన్వితం |

పుంజన్తకారణంచాన్యథాస్త్రీగుళికతోహతిః || ౬౨౪

తా || వేకటి యామచిగాని గభిణి పతిగాని వారి చుట్టములుగాని మిత్రులుగాని ఈతూరి ఎటువంటి శిశువును కనుచున్నదని ప్రశ్నచేసిన యెడల గభిణి నామాక్షరసంఖ్యను తత్కాల తిథిసంఖ్యను ౩౨ ను మొత్తము చేసి ౯ తో భాగించగా శేషము సరియైన స్త్రీజననము. లేని యైనపురుషజననము. మరియు తత్కాల లగ్నమునకు ౧-౩-౪-౫-౬ లో గురురవి కుజులుండినను లగ్నమువినా వాటిలోను ౧౧ లోను శనియుండినను లగ్నమునకు పురుషగ్రహయోగముగాని దృష్టిగాని బలకరమైనను అపుడు సూర్యస్వరమూడుండినను పుల్లింగమగుబడినను, పురుషజంతువు శకునముదీర్చినను మొగబిడ్డవుట్టును. మైనచెప్పినవివిపరీతమైన యెడల స్త్రీజననమగును. లగ్నమునకు గుళికరాహుచేతగలిగిన గభిణి మునుకుహాగలు గును. ఇట్లు కాలగ్రహచేష్టా శకునములచేత ప్రసవనిర్ణయమును చెప్పు వలసినది.

అంశశకునము.

శ్లో॥ నక్షత్రపాదాంశోద్దిష్టమర్కతప్తంఫలంవదేత్ |

ఏకేనకష్టసాధ్యంస్యాచ్చిరాయమునిభిస్తథా॥ ౬౨౫

తదిచ్చాయత్రమాఖ్యాతం వేదసాయకగోదశః |

నసిద్ధ్యతిభవేత్ప్రప్తంశంకరశ్శంకరోభవేత్॥ ౬౨౬

నయనేకుశలాధిక్యం భాశాక్షిప్రంశుఖంవ్యయః |

గుణైభోగేమహావిఘ్నాభవేత్సిద్ధానుఖాల్పతా॥ ౬౨౭

ప్రయాసబహుశంతత్రచిరకాలప్రయోజనం |

పృచ్ఛకస్యవచోంకంహే శకునంమునికీర్తితం॥ ౬౨౮

తా॥ నక్షత్రపాదములు ౧౦౮ లో ఇష్టమైన లెక్కనుచెప్పుమని పృచ్ఛకవచనముచేత నిడిష్టమైన సంఖ్యను ౧౨ తో భాగించిన శేషము ౧ కష్టముతోసాధించితే సాధ్యముకాగలదు. ౭ మిగులసావకాశమగును కావలసినపక్షమున కావచ్చును. ౪ - ౫ - ౯ - ౧౦ చెడిపోవును, అయ్యేది లేదు. ౧౧ మంచిది, అగుచున్నది. ౨ అధికముగా మంచిదగును. ౧౨ వేగర మగును, మంచిదియే, సెలవెక్కువ. ౩ - ౮ కార్యమగుటకు విఘ్నము గలదు, శుఖలాభము తక్కువ, విఘ్నమును తీరుటరుదు, పనియైతే చిర కాలప్రయోజనము, అఫలము ప్రయాసకు తగినంతచాలదు.

రోగశకునము.

శ్లో॥ తిథివారక్షణలగ్నాని యామోనామాత్రరాణిచ |

దిశంసంయోజ్యనవభి ర్విభజ్యఫలమిరయేత్॥ ౬౨౯

దేవపీడాగిరావగ్నోనాగేనేత్రేసువాసినీ |

అంగేవేదేమంత్రసాధ్యం బాణేచంద్రేశరీరజం॥ ౬౩౦

తమేవ శేషంతత్కాలస్వరయుక్తంపరీక్షయేత్ |

తత్సమత్వేత్వనారోగ్యమారోగ్యంవిషమేష్ట్యతే॥ ౬౩౧

జీవనంతుస్వరారోహేమరణంచావరోహణే |

జన్మాంతరకృతంపాపం వ్యాధిరూపేణబాధతే॥ ౬౩౨

అహారవ్యవహారాణాం నీరస్యశ్వాసరక్తయోః |

అయోగవృత్త్యాతద్దేతు పాపస్యపరిహారకం॥ ౬౩౩

అవరేధోషధంమంత్రం దేవతారాధనంబుధః |

ఆయుస్సత్వేజీవనంస్యాదనుత్వేపారతాశికం॥ ౬౩౪

ఫలమస్తితతికమ౯ శాస్త్రోక్తంననిరథ౯కం |

పరోపకారబుద్ధేదముభయంకార్యమాదరాత్॥ ౬౩౫

తా॥ రోగికి ఆరోగ్యమెట్లుకలుగునని శకునమడిగినపుడు తిథివారము

నక్షత్రములగ్నము యామము రోగినామాత్రరములు అడుగవచ్చినవాని దిక్కు వీటిసంఖ్యలను మొత్తముజేసి ౯ ది తో భాగించిన శేషము ౩- ౭- అయిన దేవునిచిక్కు, ప్రార్థించిన మేముగలుగును. ౨-౮ ఇంటిముత్తయి దువులుమొదలైన పితృపులసత్కారలోపమువలనకలిగినతొందర, ప్రార్థనతో జేమముగలుగును. ౪-౬ గాలిసోకు భూతవైక్రమము ఈమనోవికారమువల్లకలిగిన దేహవికారము మంత్రయంత్రతంత్రాదిచికిత్సలతో పరిహార్యమగును. ౧-౫ శారీరకరోగము, యోగ్యాషధసేవనతో ఆరోగ్యమగును. మరియు నదేశేషమునకు తత్కాలస్వరమునుచేర్చినలెక్క సరియైతే రోగముకుదురదు. బేసియైతే గుణమగును. స్వరమెక్కుచుండిన బ్రదుకును- దిగుచుండిన చచ్చును- పరంతురోగమునది పాపమువలన బుద్ధిచెడి ఆహారాదిక్రమముతప్పి నీరు గాలి రక్తము శ్వాస వీటిలో శీతోష్ణాదుల వైషమ్యదోషముగలిగి అట్లుపరిణమించుటచేత దానికి పరిహారముగా ఔషధ, మంత్ర, పుణ్యాచరణములనుచేయుట మనుష్యప్రయత్న సాధ్యము- ఆయుర్బలముండే నేనిబ్రదుకును- పుణ్యమునకుపరలోకమైనా ఫలమగును- పరుతయిందు హేతబుద్ధిగలవారలు ఇట్లుచెప్పెదరు. గావున ఇట్టి శకునముతో రోగారోగ్యములను తెలిసి తగిన చికిత్స చేయవలయు ననుట ఫలితాథకము- ఇదియనొక శకునభేదమే.

కుక్కలశకునము.

శ్లో॥ శునాంతుదేవతారుద్రోధర్షోవేదాశ్చబైరవం |

తంవిదుర్మునయోవేదేకూర్కరశ్శూక్రియతేబల౯॥ ౬౩౬

శకునంచేష్టితంతస్యన్యూణాంభావ్యథ౯సూచకం |

ప్రయాణాదిభుకాలేషు శ్వాశిరఃకుక్షీనాసికం॥ ౬౩౭
 ద-ప్రావీక్షకంఠఘజ పృష్ఠందక్షిణపాదతః॥
 విలిఖన్నక్షివిషయో లాభక్షేమజయవహ॥ ౬౩౮
 వామభాగేతుతద్వామం పంకదగ్ధకశేబరః॥
 ధన్వన్నారోతచేత్కణౌ త్రోతుర్ద్రోష్టుశ్చ మృత్యుదః॥
 జృంభమాణోభదంష్ట్రాదీక ప్రకాశ్యయదినిద్రితః॥
 మృత్యుంసూచయతిక్షిప్రంకించగ్రామాధికారిణః॥ ౬౩౯
 గృహస్యపురతోగ్రామ మధ్యేవారోదయాదిషు॥
 త్యోహంశ్వాబుక్కుతిభృశం సగ్రామాంతర గోభవేత్॥
 గ్రామస్యాగ్నేయభాగేతుబుక్కుంతిభషకాయది॥
 నిత్యమరోదయేసూర్యం పశ్యంతశ్చరుదంతిచేత్॥ ౬౪౦
 వహ్నినాదహ్యతేగ్రామో తస్కరాధనహరిణః॥
 మధ్యాహ్నసూచనంమృత్యోః అపరాహ్లాస రత్నకాః॥
 యదితేకలహాయంతే గ్రామేపికలహాభవేత్॥
 సూర్యస్యాభిముఖంసాముంబుక్కుంతఃకృషిజీవినాం॥ ౬౪౩
 శంసంత్యేతేప్రదోషేతు బుక్కుంతశ్చిరశంసినః॥
 యద్గేహపురతశ్శ్వాతు నమ్రాస్యోభువముల్లిఖన్॥ ౬౪౪
 రుదత్యుజైస్తద్గ్రహస్థ బాలానాంమృత్యుమావరేత్॥
 యద్వీధ్యాంభషకోనిశ్యం ప్వదారుదతిఖంఖన్॥ ౬౪౫
 తత్రస్యాచ్ఛవనిర్యాణం ధ్రువంసప్తదినాంతరే॥
 యత్రశ్వారాతిగగనం తత్రవృష్టిదికనత్రయే॥ ౬౪౬
 శ్వరోదనేగృహస్యోద్ధ్వం గేహినోభయముచ్యతే॥
 గోపురోపరియద్రాతి రోగస్సాస్యోత్పురవాసినాం॥ ౬౪౭
 రుదన్త్రామాత్స్వశానంతు యత్రశ్వాయాత్యసంశయం॥
 మహతోమరణంతత్ర జ్ఞేయమప్తదినాంతరే॥ ౬౪౮
 ఉదజ్ఞుభోనిశీధేతు భషకోయదిరోదితి॥
 హ్రీయుమాణాస్తదోక్షోణో లుంటాకై రితిచింత్యతాం॥

ఉషస్యేశానదిగ్భాగే గభాఃఘాతాయబుక్కుణం॥
 తృణరాశాశిరోగేహే రాతిచేష్టప్తిసూచకః॥ ౬౫౦
 వృష్టికాలేప్యనావృష్టౌ గ్రీషేరోగభయప్రదః॥
 మటచ్చాంపంచసరమాః కృతినీరావ గాహనాః॥ ౬౫౧
 కథంచిత్కుత్రచిద్దేహంధూన్వంతోయాంతతత్రతు॥
 మేఘోవషణ్తిపక్షాంత శ్శిరోగేహశిలోపరి॥ ౬౫౨
 విన్యస్యపుచ్చంవిధ్యాంచ ప్రసార్యంయదిరోదితి॥
 తద్దేహవాసినామాక స్థికరోగఃప్రజాయతే॥ ౬౫౩
 తత్రైవపుచ్చంగేహేచేన్నాగ్యస్థివ్యభిచారిణీ॥
 భిత్తినత్రైవదశయన్ భషకోయదిరోదితి॥ ౬౫౪
 తస్కరాస్సుషిరంకర్కుస్తత్రరాత్రాదినత్రయే॥
 ఆరామోల్లేఖనేతద్వత్పశుహనింవినికశేత్॥ ౬౫౫
 భలభూమించవిలిఖన్ నఖరైదక్షిణాంఘ్రిజైః॥
 బుక్కుంతయత్రశునకాస్తత్రసస్యంప్రవహతే॥ ౬౫౬
 పోష్యమాణశ్చయద్గేహేయద్యసూణివిముంచతి॥
 నేత్రేజైకేనతద్దేహ వాసినాలభేదసంభవః॥ ౬౫౭

తా ॥ కక్కలకు ధమము రుద్రుడు వేదములు అధిదేవతలనంబడుదురు. మునులు కుక్కను భైరవవాహనంబని పిలిచెదరు. వేదమునంద శ్వాసబలి ప్రకరణంబున కక్కలు కూర్కురములని పిలువబడియున్నవి. వీటిచేష్టలుమనుష్యులకు శకనములుగానేర్పడుచుండును. అవియేలాగనగా— కక్కలు తమ కుడికాలితో తమకుడిప్రక్కలో తల, కడుపు, చెంప, ముక్కు, రొమ్ము, గొంతు, భుజము, వెన్ను, ఇట్టి అంగములను గీరుకొని పరిగెత్తునట్లు ప్రయాణాది సమయములయందు అగ్రబడితే చూచినవానికి ప్రయాణాదులు లాభకరములగును— తేమమూ జయమూ కలదు. ఎడమకాలితో గీరుకొని మంచిదికాదు— మరియొకమేధ్యమునుగాని బురుదనుగాని పూసికొనివచ్చి చవులుఝాడించుకొనుచుండు కుక్కశబ్దము వినివచ్చినను, పండ్లుగింజుచు అట్లాగే సద్రపోవునట్టిచేష్టను

చూచినను, మృత్యుభయసూచన మగును. మరియు పల్లెటూరులయందు గ్రామాధికారి ఇంటిముందర సూర్యోదయమున సిత్యము కుక్కలు బాగుశ సాగితే అధికారి గ్రామాంతరమునకు వర్తింపబడును. గ్రామమున అగ్ని మూలలో ౨-౩ కుక్కలు రెండుమాడు దినములయందు సూర్యునిచూచుచు బగుళుచుండేనేని అగ్నిభయముగలుగును, దొంగలై నావచ్చెదరు. మధ్యాహ్నమునందట్లు అయ్యేనేని మృత్యుసూచనము. అపరాహ్ణమున రక్తముతోకూడి అట్లు బాగుశితే గొప్పజగడముకలుగును. సాయంకాలమున కుక్కలు సూర్యాభిముఖముగా ఏడ్చుచు బాగుశినయెడల పంట జేయుకావులకు నష్టముసంభవించును. సంధ్యాకాలమున నగ్నిమూలలో కుక్క మొరుగుచుండేనేని అప్పుడే గ్రామమునకు దొంగలు ప్రవేశింపుచున్నారు. ఏయింటిముందర నేలనుగీచి తలనువంచికొని ఏడ్చుచుచుండునో అయింటిలో చిన్నబిడ్డలకు మృత్యుసూచనము. ఏవీధిలోకుక్కలట్లు ఏడ్చునో అచట ౭ దినములలో పీనుగసాగును. మిన్నమాచి ఏడ్చేనేని వానగుదియును. ఇంటిపీద ఏడ్చిన నంటివారికి భయముగలదు. గోవురము మీద ఏడువసాగితే ఊరందరికి రోగములు గలుగును. ఊరివాకిటినుండి వల్లకాటివరకును కుక్క ఏడ్చుచు పరుగెత్తేనేని ఊరినుండి గొప్పపీనుగ వెడలును. రాత్రిసరిపొద్దులో ఉత్తరాభిముఖముగా నేడ్చుచుండిన నశ్రుడే దొంగలువచ్చి గోవులనుహరింపుచున్నారు. వేకువలో దేవమూలయందు మొరుగుచుండేనేని గభః స్రావమగుచున్నది. గడ్డికుప్పలమీదగాని మిద్దెల మీదగాని గట్టిగా బాగుళుచుండేనేని వానకాఠమైయుంటే వానవచ్చును. ఎండకాలమైతే రోగమువచ్చును. అనావృష్టియందు కుక్కలు బాగుళుచు నీరుండ్లినచోటికిబోయి గ్రుంకులిడి తలవివలింపుచుండేనేని ౧౨ దినములలో వానవచ్చును. వీధివాకిటికడపమీద తలబెట్టుకొని తోకనువీధిలోనికిచాచి ఏడ్చేనేని యాయింటివారికి వ్యాధివచ్చును. కడపమీదతలబెట్టుకొని ఇంటిలోనికితోకద్రిప్పి మొరుగుచుండేనేని యాయింటిలోనియాహుది గూఢముగ రంకులాడుచుండును. కుక్క తనగోళ్లతో గోడనుపైగలించుచు మొరిగితే దొంగలచ్చట కన్నమువేయవచ్చెదరు. గోఘామియందు కుక్కలేడ్చేనేని

పశుహానిగలుగును. శ్రయమైనపంట నేలలలో కుక్కలు నేలను బరుకుచు బగుళుచుండేనేని పంటలు బాగుగపండును. సాకినకుక్క ఒంటికంటితో ఏడ్చుచు అహారము విడిచియుండు ఇంటివానికి దుఃఖముగలుగును.

శ్లో॥ యదీయంసవ్యమాజిఘ్రిత్యాగత్యభవకోయది।

ధనలాభోదక్షిణంతు స్త్రీణాంయుకటసంభవః॥ ౬౫౮

సహైవపశుసంఘేన గ్రామంవిశతిలిలయా।

తద్ద్రామేక్షేమమారోగ్యం సుభిక్షమపిసూచయేత్॥ ౬౫౯

జిఘ్రిత్యూరుందక్షిణంచే త్కార్యసంతోషసూచనం।

వామోరుజిఘ్రిణేమిత్రైః కలహాభవితాధురీవం॥ ౬౬౦

యాస్యతఃపాదమాజిఘ్రిత్యయాణస్యాంతరాయకృత్।

చింత్యతాంధనలాభోపి స్థాయినఃపాదజిఘ్రిణే॥ ౬౬౧

ఉత్తిష్టతఃపాదరక్షాం శ్వాసమాగత్యజిఘ్రితీ।

ప్రవాసోభవితాచాహు జిఘ్రిణేకలహాదయః॥ ౬౬౨

పలమస్థీనివాదాయ భవ్యనిఛాదయేద్యది।

శంసత్యగ్నిభయంయాతుః పురోభుక్కణ్ణిషేధతి॥

ఉస్వరేణార్థసిద్ధిం చ వామేత్వైకారతశ్శుభం।

బౌకారేణత్వధిక్షేపం సూచయేద్భవకోభవత్॥ ౬౬౪

పశ్చాద్భుక్తిమామేతి బుక్త్యాన్యతివిచారకృత్।

చరణౌముఖశుచ్చభ్యాంస్పృశేత్ బుక్త్యాతిగచ్ఛతి॥ ౬౬౫

ఆయాతిచపునర్యాతి కించిద్విజ్ఞపతిధురీవం।

భయంచవ్యసననష్టం మార్గేతత్రనసంశయః॥ ౬౬౬

దంష్ట్రాంప్రదశేయి త్వాభిప్తార్యవదనంయదా।

లిహన్కటంజిహ్వయాచ యద్వాయాతిపురశ్శునీ॥ ౬౬౭

మృష్టాన్నభోజనంతస్య తభ్రామేధుక్తిభంజనం।

అప్రదక్షిణగామిచే ద్యాంజయతివిగ్రహే॥ ౬౬౮

వృక్షమహలేంబరందృష్ట్యారుదన్వజన్యబోధకః।

శయానఏవశయ్యాం పర్యంకేయత్రరోదితి॥ ౬౬౯

రుగ్ధ్యస్త్రత్రయశ్చేతే సాధయాయాపలయితః |
 పశ్చాదావృత్యహస్తేణ యః పుచ్చంచాలయేదపి || ౬౨౦
 వృత్రాంతజ్ఞాపకోజ్ఞేయః పంగుర్యాతుర్విఘాతుకః |
 తథాకృత్వైవగచ్ఛేతి మిథునసూచయేచ్ఛునో || ౬౨౧
 సరమాస్తనవాయాతి శిశుభ్యశ్శుభశంసేసి |
 ఖాదన్నమేత్యంద్యప్తశ్చే ద్విజ్ఞేయంకార్యసాధనం || ౬౨౨
 అపుచ్చ్యశునోద్ధృష్టిరనథాయప్రకల్పతే |
 నీలస్యశకునంశస్త్రం స్ఫుర్యేచ్ఛానంశుచిప్రదం || ౬౨౩
 సింహవద్దక్షిణేగర్జక మృగయాయాంబయంచజేత్ |
 సంకోచయిత్వాచచ్చంసదీనశ్చేద్ధంగసూచకః || ౬౨౪
 విశ్వకర్త్రోరీదంబత్తు శ్వాక్యశ్శ్వాత్తమోత్రమః |
 శకునంగ్రామసింహాచ్యనరాశాంహితముచ్యతే || ౬౨౫
 ఆరణ్యకస్యత్వశుభ మున్నతస్యావ్యవస్థితం |
 శునాంకన్యాగతేసూర్యేజ్ఞానతేకామచేష్టితం || ౬౨౬
 తదానీంశకునంవ్యర్థం శాస్త్రమేతద్యమోదితం |
 కథితంసంగ్రహేజ్ఞేదం నిస్తృతాశమఃసంహితా || ౬౨౭

తా || ఎడమమోకాలిని కుక్కమూర్కొనెనేని ధనలాభమగును. కుడిమోకాలిని మూసిచూచితే ఆడువారికి జగడమువచ్చును. కుక్కగోవులమందతోకూడా సంకోచముతో ఆడుచు ఊరుచూచ్చినచటజేమమును ఆరోగ్యంబును సుభిక్షంబును కలిగియుండును. కుడితోడనుమూర్కొనిన సంతోషకార్యము అగును. ఎడమతోడను మూర్కొనిన ఇష్టమిత్రులతో కలహమువచ్చును. వెళ్ళేడువారికాలిని మూర్కొనెనేని ప్రయాణమునకు విఘ్నముకలుగును. నిలిచినవారి కార్లును మూసిచూడ నథలాభంబు. నిలిచివిడిచియున్న పాదరక్షలను మూర్కొనెనేని ప్రయాణమగును. రెండుభుజములనూ మూసిచూడ నతనికికలహమబ్బును. మాంసమునుగాని ఎముకలునుగానితెచ్చి బూడిదిలో మూసిబెట్టితే అగ్నిభయముకలుగును. బాటసారికి ఎదురుగా బాగుశుచువచ్చిన పోవలదని సూచిం

చును. ఉకారస్వరముతో మొరిగితే అథఃసిద్ధి. ఎడమపక్కనిలిచి ఐకారమునుపలికితే మేలకలదు. బౌకారముతో బాగుశితే కార్యమునకు ఆజ్ఞేపమువచ్చును. వెనుకపక్కలో నెట్లుబాగుశినను పోవలదనిచెప్పినట్లుగును. కాళ్లకు తొందరగొలుపుచు పరుగెత్తుచు మూసిచూచుచు తోకరుద్దుచు పరుగెత్తి అణిగి అభిముఖమై వెనుకకుమరలి మొరిగితే సొమ్మునుగాని దొంగనుగాని అపకారినిగాని ఏమోపనిచూపించెదనురమ్మనిపిలిచినట్లు అథఃమగుచున్నది. గట్టిగకూయుచు దీఘముగవిచ్చుచు పరుగెత్తిపోతే దానివెంబడించిపోవలసినది. భయవ్యసనములనిమిత్తమును లేటబరచును. పండ్లుగింజుచునోరుతెరచి నాలుకతో దవడలను నాకికొనుచు ఎదురుగా వచ్చేనేని మృష్టాన్నముదొరుకును. నోరుతెరిచినాలుకవెడలబెట్టి ఉసురుబోయుచు ఆయానముతోపరుగెత్తివచ్చేనేని కష్టమునుసూచించును. వెడలినవారికి అప్రదక్షిణముగా చుట్టుబెట్టితే వారు శత్రువులనుజయింతురు. చెట్టునుడమునలిచి మిన్నజూచివిడ్చితే వానవచ్చును. పరువుమీదపరుండి ఏడ్చేనేని అచటపరుండువారికి వ్యాధివచ్చును. జోతలో వెంబడించుకుక్కుముందుపరుగెత్తి వెనుకుదిరిగివచ్చేనేని వృత్రాంతమువచ్చును. కుంటికుక్క ఎదురువచ్చికనుపించెనేనిపనిచేటగును. శ్వాసమైథునమునుచూచినయెడల నాడుఇంటనిలిచి మరునాడువెడలుమని సూచించినట్లుగును. పిల్లలకుపాలిచ్చుకుక్కకానవచ్చేనేని కటుంబవృద్ధిగలుగును. కుక్క ఆహారమునుకరుచుకవచ్చేనేని కార్యశేఖరమగును. తోకలేనికుక్కను చూచుట వ్యథకమగును. నల్లకుక్కశకునముజేలైనది. కుక్కనుముట్టితే స్నానముచేయవలెను. కుక్కకుడికాలితో నేలబరుకుచు గురకాయంపుచు గంధీరముగా వెంటవెడలి సింహమువలె గడ్డించేనేని వేటలో జయముగలుగును. తోకముదిరికొని దీనముగా వెనుకాడితే పిరికితనమును సూచించును. కుక్కలు తమకు ఉపకారమును చేసినవారిని మరువక కృతజ్ఞతతో విధేయములై సేవింపుచు కష్టగమయమనందు ప్రత్యేకకారమును శక్తికొలిది ప్రాణముండువరకును చేసిచూపును. ఊరిలో సాకబడిన ఆరోగ్యముగలకక్కలచేష్టలే శకునమగునుగాని వెట్టికకుక్కలుగాని అడివికక్కలుగాన చేయు

చేష్టలు శకునములుగావు. హస్తచిత్త కార్తులలో కుక్కలచేష్టలు వాటి కామమును సూచించునేగాని శకునములుగావు. ఇత్యాదులు సంగ్రహమే గాని ధర్మసంహితయందు వీటివిషయమువిస్తారముగాచెప్పబడియున్నది.

న క్క ల శ కు న ము.

శ్లో॥ జంబుకస్యాపిశకునం భవకస్యేవగణ్యతే |
 కశ్చిదత్రవిశేషోస్తి శిశిరేతస్యకామనా॥ ౬౨౨
 హూహూటాటారవశ్రేయా నన్యారావశ్చమృత్యుదః |
 భయదఃకలహఃశంసీటుట్టురన్యంప్రబోధయేత్॥ ౬౨౯
 కక్కేతికాంతసంబుద్ధిః ప్రాగుత్తరరుతిశ్శుభా |
 పురతోరోదనందుష్టం రుదిత్వావీయతేశుభం॥ ౬౩౦
 టట్టేతిమానవాన్యప్త్యాఘాతుకాన్యోధయేదసా |
 పశ్చాట్టుట్టూరవంకుర్వన్ సీరేశవమదీరయేత్॥ ౬౩౧
 స్యుగాలారావమాకణ్యక వేపతేకప్తభాగసా |
 ఫేర్వారావ శ్రుతామూత్ర ముత్సృజన్ హన్యతేపశుః॥
 అవాచ్యామర్కమాలోక్య కుణపంరౌతివంచకః |
 దంశిత్యాలాతశకలం యద్యాయాఃకమృతిప్రదః॥ ౬౩౩
 వదనందర్శయేద్యస్య విత్తాత్తిమపిసూచయేత్ |
 శ్వదప్తశ్చే శ్చుభంబ్రూతే క్రోష్టేత్యాది పరీక్ష్యతాం॥

తా॥ నక్కలశకునముకుక్కలకుచెప్పినట్లేతెలియతగునుగానికొన్ని విశేషములుగలవు. మాఘ ఫాల్గునములలో వాటికికామోద్రేకము గలుగును. అపుడు శకునముగొత్తుబడదు. మొదట హూహూయని పిమ్మట టాటాయని కూసెనేని మేలుగలుగును. తక్కిన కూతలు మృత్యుభయ కలహసూచకములు. నక్క కక్కయనికూసెనేని మగని పిలుచుచున్నది. తూర్పునను ఉత్తరమనను నక్కలకూత వినవచ్చిన మంచిదిగాదు. ఎదురుగావచ్చుచువచ్చిన నదిచెడ్డది. ఏడ్చి దాగితే చాలామంచిది. “టట్టూ,, యనగా మనుష్యులనుచూచివారినిచంపుటకు పులిమొదలగువాటనిరమ్మని పిలుచుచున్నది. పడమరలో టుట్టూయని కూసెనేని నీటిలో పీనుగపడి

యున్నదని చెప్పుచున్నది. ఇట్లునక్కలు వికారపుకూతలను కూసినపుడు విననవారికి వల్లుజమ్మని వణకితే కష్టముగలుగును. పశువులుగాని వాహనములుగాని నక్కలకూతలనువినినపుడు మలమూత్రములనువిడిచి తేవాటికి మరణమగును. నక్కల కూతలు భయసూచకములు. ధక్షిణ దిక్కులో స్కూర్యాభిముఖముగా కూయసాగితే పీనుగలుదొరుకును. కొరివితునకను కరుచుకొని ఏప్పుచుఎదురుగావచ్చేనేనిచేటుగలుగును. సాధారణముగా నక్క అగుబడి వికారముచూపకనే కూయబోయెనేని దానిముఖమును చూచినవచ్చినవానికిఅభయము, డేమము,ధనలాభమునుగలుగును.నక్కను కుక్కబోయి పట్టికర్చుటదూచుటకు మంచిశకునము.

గౌ శి శ కు న ము.

శ్లో॥ అమృతాహరణేపూర్వంబిందుశ్చకోగుడెపతత్ |
 పల్లాసురస్తద్భుభుత్సుస్సత్పణంగిశతిస్తతత్॥ ౬౩౫
 తత్తృణంవ్యాభవత్పల్లి బహిర్నిష్కాస్యతాంసుధాం |
 వాక్యైర్దేవాంశ్చసంబోధ్యనాశయామాసదానవం॥౬౩౬
 తస్మాత్పల్లివచాంస్యద్యసూచయంతిశుభాశుభం |
 సాదేవీగౌశికానామ భాసలేగ్రహమండలే॥ ౬౩౭
 తద్వచఃఫలవిజ్ఞానం కాలగ్రహవిచేకతః |
 సంగ్రహేణప్రవక్ష్యామి గురుణావిస్తరేరితం॥ ౬౩౮

తా॥ పూర్వకాలమునందు గరుత్మంతుడుఅమృతమునుదెచ్చుచుండినపుడు అమృతబిందువాకటి జనిసి నేలంబడుటలో నదిబెల్లమయ్యె- పల్లాసురుండు దానిని కినవచ్చినపుడు దానిలోనుండు పుల్లయొకటి అమృత సంబంధముచేతఁబ్రతికి బల్లిగానేర్పడియె. వాడు బెల్లమునుతిననట్లుపలుకులనుపనికి చేపతులనుబోధించి వానినిచంపించగా గౌశికయనుశేవతను ఆబల్లికి అభిమానిశేవతగానేర్పరచి గ్రహమండలమునందు దానికిపూజ్యమైనస్థానమునమర్చిరి. అదిమొదలుకొని లోకమునందు బల్లికాతి ప్రబలి గౌశియనఁబడియె. వృశ్చికాది విషజంతువుల విషదోషమునది పోగొట్టుగలదు. దానిపలుకులు శుభాశుభములను సూచించుచున్నవి. వాటిక్రమ

మును కాలగ్రహ వివేకముచేత గ్రహింపవలసియున్నది. అవిషయము బృహస్పతిచేత గొప్పశాస్త్రముగా నుపదేశింపబడినది. దానిసంగ్రహ సారమెట్టిదనిన,—

శ్లో॥ సూర్యాదిశనిపర్యంతం గౌళికాసప్తధేరితా।

మందవారేదివాప్రాచ్యాం వసత్యగ్నిదిశాంవినా॥ ౬౮౯

శనానక్తందివాభానా గౌళీదక్షిణవాసిని।

రవివారనిశాయాంచ సోమవారేపికార్పురే॥ ౬౯౦

పంచాశద్ధృటికాభామే ప్రతీచ్యాంరాజగౌళికా।

భామరాత్రాదశఘటి బుధాహస్త్రింశతాసహ॥ ౬౯౧

చత్వారింశద్ధృటికాలం వాయుజ్యేగౌళికావసేత్।

బుధనక్తంగురోర్వారే పంచాశద్ధృటికావధి॥ ౬౯౨

మిళిత్యాశీఃఘటికా కాలేచోదజ్జీవాసిని।

గురువారనిశాయాంతం ఘటికాదశకేనచ॥ ౬౯౩

శుక్రవారమహారాత్రంఘటికాసప్తతిశ్శివే।

ఆగ్నేయ్యాంనకదాచిత్వాత్సూర్యగౌళిస్తీధిస్త్రీయం॥

రవ్యాదినప్తభేటానాం సూర్యస్థానాఃతఃక్రమాత్।

దిక్షుసప్తస్వస్థిస్థానం వినాగ్నేయంఘటిక్రమాత్॥ ౬౯౪

భాస్కరేరాజకార్యాణి కార్యసిద్ధించసాహసం।

ఆరోగ్యంవర్షణంబ్రూతేచంద్రభార్యాంస్త్రీయంసుఖం॥

లాభస్యాతిశయంచక్తి కుశేజ్ఞాతిభయమ్మృతిం।

కార్యహానిమృతంచాథ జ్ఞేసమార్థంచవాహనం॥ ౬౯౫

ప్రవాహనప్తంవాణిజ్యవిత్తంకౌశల్యమేవచ।

మృదురాన్నంచమృతశ్చ ధర్మకార్యంశమాధికం॥ ౬౯౬

గురౌశుక్రతుసంతోషం భూషణంపాహనంరతిం।

అల్పార్థగౌళికాబ్రూతేమంచేహానిభయంతథా॥ ౬౯౭

నక్షత్రస్థానాంప్రసల్లాపంసూచయేద్దౌళికగ్రహః।

గౌళికేత్యంతభేటానాం భావేనఫలశంసిని॥ ౭౦౦

యస్మిన్వారేయదాయస్యాం దిశిగౌళిగ్రహశ్చయః।

విజ్ఞాయయత్ఫలంతస్యచిరుక్తంతద్వదేద్భుధః॥ ౭౦౧

ఏషాదిగ్గౌళిరాఖ్యాతాదిగ్రాహుఫలశంసిని।

కాలదిగ్భేటవివృతి రేషాగీష్వశీర్తితా॥ ౭౦౨

తా ॥ సూర్యుడు మొదలుకొని శనివరకును గ్రహగౌళులు ౭ విధం బులైయుండును. శనివారమునందు రాజగౌళియనగా సూర్యగౌళి పగలు ౩౦ గడియలుమాత్రము తూర్పులోనుండును, అగ్నిమూలలో ఎప్పుడును గ్రహగౌళియుండదు. అచటగౌళిపలికే నేని దానికిఫలములేదు. అదియాహారగౌళి గావున శకునమేగాదు. గనుక అగ్నిదిక్కునువిడిచి ౭ దిక్కులనే లెక్కపెట్టుకొనవలసినది. శనివారమురాత్రి భానువారము పగలు వెరసి ౬౦ గడియలు సూర్యగౌళి దక్షిణములోనుండును. ఆదివారము రాత్రి ౩౦ సోమవారము పగలురాత్రి ౬౦ వెరసి ౯౦ గడియలు నైరుత్యదిక్కులోనుండును. మంగళవారము పగలు ౩౦ రాత్రి ౨౦ వెరసి ౫౦ గడియలు పడమరనుండును. మంగళవారము రాత్రి చివరలో మిగిలినగడియలు ౧౦ బుధవారము పగలు ౩౦ వెరసి ౪౦ గడియలువాయువ్యమందుండును. బుధవారమురాత్రి ౩౦ గురువారంపగలు ౩౦ రాత్రి ౨౦ వెరసి ౮౦ గడియలవరకు ఉత్తరమందుండును. గురువారమురాత్రి చివరలో మిగిలిన ౧౦ గడియలతోకూడా శుక్రవారాహారాత్రము ౬౦ వెరసి ౭౦ గడియలు ఈశానదిక్కుయందుండును. ఇట్లు సూర్యాది సప్తగ్రహములకు సూర్యస్థానమునుండి వరుసగా అగ్నిమూల వినాగా ౭ దిక్కులు చెప్పినగడియలప్రకారంస్థానములేర్పడుచున్నవి. ఏవారమునాడు ఎంతప్రాద్దులో ఏదిక్కులో ఏగ్రహముండునో తెలిసి అచటపలికిన గౌళికి అచటి గ్రహముయొక్క ఫలమును చెప్పవలసినది. సూర్యునికి— రాజకార్యము, కార్యసిద్ధి, సాహసము, ఆరోగ్యము, వాన. చంద్రునికి— భార్య, స్త్రీసుఖము, అతిశయలాభము. కుజునికి— జ్ఞాతిభయము, మరణము, కార్యహాని, రోగము, బుధునికి— వెలసమము, వాహనము, ప్రవాహనప్తము, వాణిజ్యధనలాభము, కుశలత్వము. గురువుకు—

తీక్షణభోజనము, మంత్రము, ధర్మకార్యము, సమాధానము. శుక్ర
నకు— సంతోషము, ఆభరణము, వాహనము, రతిసౌఖ్యము, వెలతక్కువ.
శనికి— హానిభయము, నష్టము, శూద్రసల్లాపము. ఇట్టి గ్రహఫలముల
దిక్కులకాలనిర్ణయము బృహస్పతిచేతచెప్పబడినది. దీనినే దిగ్రాహు
గౌళియనికొందరందురు. ఇదియొక్కమతము.

శ్లో॥ దిగ్వారతిథినక్షత్రయామసంఖ్యాదశామాతా।

షోడశాప్రాత్రయాశిష్టా తత్ఫలంజ్ఞేయమత్రమ్॥ ౨౦౩

భీతిశ్చమృతివార్తాచ విద్యాస్త్రీకలహఃక్రమాత్।

సాధారణంచోరవార్తా గంధపుష్పఫలాగమః॥ ౨౦౪

తాంబూలంభోగ్యలాభశ్చభ్రమవృత్తాంతఏవచ।

పత్రికాగమనంస్త్రీభి స్సల్లాపోమృష్టభోజనం॥ ౨౦౫

బంధువార్తాశ్రుతిశ్చాథ భయతోషశ్రుతిస్తథా।

ఏవంచీచార్యవిజ్ఞేయ మితిశైలాదికీర్తితం॥ ౨౦౬

తా॥ గౌళి యేదిక్కుపలుకునో ఆదిక్కు సంఖ్య వారసంఖ్య తిథి
సంఖ్య (శుక్లప్రతిపదాద్యమా పర్యంతము ౩౦ లో తాత్కాలికము)
తత్కాలనక్షత్రసంఖ్య ౮ జాములలో నేజామున గౌళిపలుకునో ఆసంఖ్య
అంతటిని మొత్తముచేసి ౧౦ తో గుణించిన భాజ్యరాశిని ౧౬ తో భాగం
చగా నిలచిన శేషసంఖ్య ౧ మొదలు ౧౬ వరకు వరుసగా ఫలములను
చెప్పవలసినది. ౧ భయము. ౨ మరణవాతక. ౩ విద్యాగమనము.
౪ స్త్రీప్రాప్తి. ౫ కలహము. ౬ సాధారణఫలము. ౭ దొంగలప్రస్తా
వము. ౮ పుష్పఫలప్రాప్తి. ౯ తాంబూలము. ౧౦ భోగ్యద్రవ్యలా
భము. ౧౧ బుద్ధిభ్రమణవార్త. ౧౨ పత్రికాగమనము. ౧౩ యోగ్యస్త్రీ
సల్లాపము. ౧౪ మృష్టాన్నభోజనము. ౧౫ చుట్టముల సమాచారము.
౧౬ జంతుభయవాతక. మరియునన్నదానాది సంతోషసమాచారము.
ఇట్లు వరుసగా తెలియవలసినది. దీనినివిచారించి తెలియవలసినది. ఈరీ
తిగా నందీశ్వరునిచేత చెప్పడినది.

గౌళిలక్షణము.

శ్లో॥ గరుడామృతజాతాయాః పల్కాస్యరధిదేవతాః।

వపుషఃకాలపురుషో మృత్యుర్వాసస్యదేవతా॥ ౨౦౭

జిహ్వలయాపిగాయత్రీ పల్కాంజాతచతుష్టయం।

శుక్లోర క్తశ్చపీతశ్చ నీల సజ్జాతసూచకః॥ ౨౦౮

జనపల్లి గేహపల్లి పార్వతీమరుగోధికా।

జలపల్లి తిథేదేన బహుధాసానిగద్యతే॥ ౨౦౯

ఆద్యార్కాంగుళిమానాంతాచతుష్షష్ట్యంకశోభితా।

ద్వితీయాషట్పదీప్రోక్తా వితస్తిపరిమాణికా॥ ౨౧౦

త్రిచతుఃపంచషట్సప్త పట్టికాతత్వచిహ్నకా।

తృతీయాతుందిలాదీర్హ సూక్ష్మవాలాచతుష్షదీ॥ ౨౧౧

షట్పదీవాచితవర్ణా ర క్తవక్త్రాసబిందుకా।

సర్పాధికమహావేగా తత్రస్త్రీనాతితుందిలా॥ ౨౧౨

సర్పరాజ్ఞీచరమ్యాచ షోడశాంగుళమానకా।

చతుర్థీమత్యస్యసదృశీ దేహేకంటకదంతురా॥ ౨౧౩

ధనుర్మానామహావేగా సింధుద్వీపనివాసిని।

ఆద్యాష్టవిధవాక్యాని వక్షిత్వచ్ఛేదఉచ్యతే॥ ౨౧౪

లాలూక్ష్మకృక్పకృపకంకుక్కుక్కుక్కుకంతథా।

చికచ్చికచ్చికత్యేపం సక్సక్సచ్చవదేత్రథా॥ ౨౧౫

అంకంకంకంకురేతాని గౌళివాక్షరాణిహి।

ఆదివారేదివాప్రాతరాదిమేతుముహూర్తకే॥ ౨౧౬

రాత్రోద్వీతీయయామేచ నైవాత్తిగృహగోధికా।

మృత్స్నాంకీల పతంగాంశ్చ వృశ్చికాదీంశ్చభక్షయేత్॥

స్థానాత్ప్రచ్యవతేశశ్చ త్స్నాయమాహారమథకయేత్।

వచాంసిద్విత్రిపంచాపిషట్సప్తాష్టానవాధవా॥ ౨౧౭

నవద్వాదశశత్రాశ్చ కలాష్టాదశభాషితం।

ఏకోనవింశతిశ్చైక వింశతిర్వచసామయం॥ ౨౧౮

త్రయోవింశత్యక్షరాణి జినతత్వక్షణవణకం॥

త్రింశత్తతశ్చ ద్వాంత్రింశత్త్రయిత్రింశత్తనశ్చన॥ ౭౨౦

విజ్ఞేయాపల్లికాభాషాత్రిన్వరాకారాదిమః॥

ఇకారమధ్యోకారాంతాలపాభ్యంవకనైస్సహ॥ ౭౨౧

పంచభిర్వ్యంజనైర్యక్తా గేహపల్యః ధీయుతా॥

స్త్రీజాతిస్తుందిలానైవ హ్రస్వపుచ్చానవృశ్యతే॥ ౭౨౨

జానాతేసర్వవచ్చబ్దం బహుధాతద్గుణక్రియాః॥

అరణ్యగోధికాదీనాం లక్షణాసప్తకృత్కే॥ ౭౨౩

కథ్యంతే గారుడేశాస్త్రేన తేషామత్రసంగ్రహః॥

ప్రాయశశ్శకునంబ్రూతే గ్రామేషుగృహౌల్లికా॥ ౭౨౪

తా॥ బల్లికి మూడుదేవతలుగలరు. దేహమనకు కాలపు రుషుడు, తోకకమృత్యు, నాలుకకు గాయత్రి, అభిమానులు గానుండెదరు. దీనిలో నాలుగుజాతులుగలవు. తెలుపు బ్రహ్మజాతి. ఎరువుత్తత్రియజాతి. పసుపు వైశ్యజాతి. నలుపు శూద్రజాతి. మరియు నాలుగు భేదములు గలవు. ౧ గృహగోధిక, అనగా నింటిగొలి, ఇది యే చెట్లయందుగూడ నుండ గలదు. ౨ వనగోధిక, అనగా నడివిగొలి, ఇది కొండలయందుగూడనుండ గలదు. ౩ మరుగోధిక, ఇదియేమిట్టగొలి, దీనినే మంగుబల్లియందురు. ౪ జలగోధిక, ఇదియే నీరుగొలి. వీటిలో ౧ ఇంటిగొలి నాలుగంగుళ ములనుండి ౧౨ అంగుళములవరకు పొడుగును, ౬౪ మచ్చలవరకునుండును. ౨ అడివిగొలికి ౬ కాళ్లు మూరెడుపొడుగు ౩-౪-౫ ౬-౭ పట్టెలు ౨౪-౩౬ మచ్చలుండును. ౩ వ మిట్టగొలికి తోకపొడువుగా సన్నగా నుండును, కడుపు దొప్పము, కాళ్లు ౪-౬ గలవు, నానావన్నెలుండును, తలఎరుపు, పాముకన్ననువేగము, గొత్తులేనంతటిమచ్చలుండును, వాటిలో నాడుజాతి పలచనగాను పామువలెనునుపుగాను సొగసుగాను జానెడు పొడువుగాను ఉండును. ౪ వ జలగొలి ఒంటమీద ముండ్లవలె చమము గలిగి చారెడుపొడుగు గొప్పచాపవలెనుండును. వాటిలో ఇంటిగొలి పలుకులు ౮ విధములు గానుండును. ౧ లొక్కులొక్కు. ౨ చుక్కు చుక్కు.

౩ పకపక. ౪ కుక్కు-క్కు. ౫ కక్క-క్క. ౬ చికచిక-చిక. ౭ సకుసకు సకు. ౮ అంకంకంకంకు. మరియు ఇంటిగొలి ఆదిత్యవారమున ప్రొద్దున ౨౪ గడియవరకును రాత్రి ౨ వ జామయందును ఆహారమును గ్రహించదు. అది మట్టిని పురుగులను బుద్ధింకలను చీమలను ఈగలను తేళ్లను జిట్రలను భక్షింపుచున్నది. మాటిమాటికిని జారిపడుచుండును. సాయం కాలమున మేతకై పలుమారులు పలుకుచుండును. ౨-౩-౪-౬-౭-౮-౯-౧౦-౧౨-౧౪-౧౬-౧౮-౧౯-౨౧-౨౩-౨౪-౨౫-౨౬-౩౦-౩౨-౩౩ అక్షరములవరకు పలుకులను పలుకుచుండును. దీనిభాషయందు మూడు అక్షర స్వరంబులును, వ్యంజనములలో చ క శ స ల ప ౫ అక్షరములునుగలవు. ఇంటిగొలి ఊరిలో ఇండ్లలోను చెట్లయందును పలుకుచుండును. ఆడు జాతికి పొట్టపలచన, తోకపొడుగు, పామువలెకొంచమునునుపు గలదు. పామువలెనే శబ్దమును గ్రహించును. అడివిగొలి కొండగొలి మిట్టగొలి నీరుగొలి మొదలయినవాటి గుణక్రియా వచనాది లక్షణములతోగూడా గరుడదేవునిచేత చెప్పబడినగొలిశాస్త్రము చాలా విస్తారమైనది. వాటి సంగ్రహమునంతా ఇచ్చట ప్రకృతము లేనందున చెప్పలేదు. భహుళమనుష్యులకు ఊరిగొలి పలుకు పోటులు మాత్రము శకునములు గానుండుటవలన వాటి లక్షణశాస్త్రమును మాత్రము సంగ్రహముగా నిచట తెలుపుచున్నాము.

గొలి శకునమునకు దీక్ష.

శ్లో॥ పల్లిశకునవిజ్ఞానం దీక్షితస్యైవసిద్ధ్యతి॥

వక్తినాదీక్షితస్సత్యం పల్లిశకునజంభలితీ॥ ౭౨౫

తస్మాద్దీక్షావిధింవక్ష్యే సల్లియస్సముపాసతే॥

పంచపర్వసుచోపోష్యయద్యశక్తోరచేదికేనే॥ ౭౨౬

భరణ్యాంకృత్తికాయాంవవృత్తిపాతేచవైధ్యతే॥

కృష్ణాష్టమ్యాంసంక్రమేచనైయత్యేవైకకాలభుక్॥ ౭౨౭

ఉపవాసస్త్యవచారాత్రమమాయాంసేయతోవిధిః॥

నిత్యంత్రిషవణస్నాయాప్రాతస్సాయ్యథవానరః॥ ౭౨౮

కదాచిద్యస్యకస్యాపి గొలివచనజంభలం॥

ఉపదిశ్యతదూర్వంతు నాశ్చీయా తద్దినేనరః॥ ౨౨౯
అథవాసమనఃస్నాత్వా భుంజీతావర్తయన్తనుం॥
పుష్పిణీంకుష్మీనంద్యష్టాద్యత్యాచేలాంతరంకుచిః॥ ౨౩౦
స్పర్శాంతరేనదోషోస్తీ స్నాయాత్పల్లింస్పృశన్మపి॥
అమాయామర్తవారేర్క-మూలేవారాజమందిరే॥ ౨౩౧
సోమేశ్వర్థోదుంబరయోర్భూలేవైశ్యస్యమందిరే॥
మంగళేశభాదిరతరోః కులాఅభవనేషివ॥ ౨౩౨
ఋధేమాతస్యచింబాయామూతేవైక్షవమందిరే॥
గురౌపలాశమూలేవ వివ్రగేహేశివాలయే॥ ౨౩౩
శుక్రేశ్రీవృక్షమూలేతువేశ్యామందిరేథవా॥
వైవగేహేతథామందే శమీవృక్షస్యసన్నిధౌ॥ ౨౩౪
తిలఘాతుకగేహేవా సదర్శారోదయేసతి॥
స్నాత్వాగత్వాతత్రతత్రవిచిన్వన్తాశికాంముహుః॥ ౨౩౫
దృష్ట్వాతిలాంవికీర్యాథ స్వనామోచ్చారణేనవ॥
సత్వాదృష్ట్వాతథోభోష్య పారయేతపరేహని॥ ౨౩౬
అమాయాంసాయద్యదృష్టా తన్వాసేనఫలంవశేత్॥
వదేచ్ఛేన్నభవేత్సత్యంమంత్రైఃపారాణికైస్త్రైభిః॥ ౨౩౭
దర్శనేప్రాథమ్యేద్భక్త్యాశాస్త్రజ్ఞనియతిస్త్వియం॥
ఏవందీక్షావిశిష్టస్య వత్త్రింశద్వత్సరావధిః॥ ౨౩౮
వచనంసత్యమేవస్యా న్నాన్యథాగరుడోదితం॥
తతోహనిభావేన్నూనంవంశస్యసుకృతస్యచ॥ ౨౩౯
మహాషికాపదగ్ధేయం పాపంకష్టస్యభోధనాత్॥
నానుగృహ్లాంతివిధ్వాంసోవిధ్వాంశిష్టాఃకలాయుగే॥ ౨౪౦

తా॥ గౌళిశకునమును చెప్పడివారు దీక్షనువహించితేనేగానివాళ్లు
ఫలించదు. దీక్షయేమనగా— పంచపర్వలయందుపవాసమువేయి. అశ
క్తుడైతే చివరకు భానువారము, సంక్రమణము, భరణి, కృత్తిక, వృశ్చి
పాత, వైశాఖ, కృష్ణాష్టమి, ఈదినములలో ఒంటిపూట భుజించ వలసి

నది- అమావాస్యనాడు రెండుపూటలుగూడ నిరాహారముగానేయింప
వలెను. నిత్యమును త్రికాలస్నానము మంచిది- చివరకు ప్రాతస్నానము
నైనా చేయవలెను. ఏదినమందైనను గౌళిపలుకులఫలమును ఇతరులకు
వెలిపించినపిమ్మట తానుభుజింపగూడదు. ఆకలిమెండైనపక్షమునమరలి
స్నానముచేయవలెను.ముట్టెనవారినిగౌళితొన్నుపట్టితవానినిగానిచూచిన
యెడల స్నానముజేసి వేరువస్త్రములను ధరింపవలసినది. అంతేగాని
మాటనూదిగలనుముట్టినప్పటికినిగౌళివిషయమునందుదోషములేదు. గౌళిని
ముట్టితే స్నానము చేయవలసినది. భానువారమునాడు అమావాస్య
చేరితే జిల్లేడుచెట్టువద్దను, అథవా నగరి యిండ్లలోను,— సోమవారము
నాడు అశ్వత్థము, అథవాఅత్తిచెట్టువద్దను, వర్తకునియింటను- మంగళ
వారమునాడు జాలిచెట్టు, కుంబరవానియింటివద్దను- బుధవారమునాడు
మామిడిచెట్టు, అథవాచింతమాను, వైక్షపునియింటివద్దను- గురువారము
నాడు మోదుగచెట్టు, శివునిగుడి, బాపునియింటివద్దను- శుక్రవారము
నాడు మారేడుచెట్టు, లంజయిల్లు, అథవా వీరశైవునియింటివద్దను- శని
వారమునాడు శమీవృక్షము, గానుగవానియింటివద్దను- ఈతావులలో
సూర్యోదయ కాలమునకు ఆవారములో అమావాస్య చేరియుండేనేని
ఆయాస్థానములకుపోయి గౌళినివెదకి కనిపెట్టి నూగులువల్లి ప్రవరపేరు
చెప్పి నమస్కారముచేసి మూడు పురాణమంత్రములతో ప్రార్థించివచ్చి
నాడు ఉపవాసముపుండి మరునాడు పారణిచేయవలసినది. అమావాస్య
నాడు పగటిలోగా గౌళిచిక్కకపోతే పిమ్మట నెలవరకు గౌళిశకునము
ఫలించదు. ఈశకునము ౩౬ ఏండ్లుఫలించి పిమ్మట వానిపుణ్యమును వంశ
మును నాశముచేయును. ఏలననగా పరులకు కష్టఫలమును ముందుగా
చెప్పటచేత వారిమనస్సువొచ్చి పాపమువచ్చును. ఈవిషయకు భృగ్వాది
మహాపుర్ణిమకృష్ణాష్టమిబెట్టియున్నారు. గనుక శిష్టులైనవిధ్వాంసులు
ఈశకునవిద్యను అభ్యసించుదు. పరంతు ఎట్లైననుగాని ఇది ప్రత్యక్ష నిద
శకానమునకువచ్చునట్టిది. గొప్పఅశ్చర్యము.

గౌళిశకునమునకు నిమిత్తములు.

శ్లో॥ కాలందేశందేశంభేటం జాతిభాషాస్వరాంస్తథా।

సంఖ్యాంవిజ్ఞాయశాస్త్రేణగౌళివాక్ఫలమీరయేత్॥ ౨౪౧

సంప్రాప్త్యాదీక్షితోగౌళీం యదితిష్ఠత్యసంశయం।

గౌళివాక్కుయితేనిత్యంప్రత్యక్షంతన్నదర్శనం॥ ౨౪౨

అంగేపతతియాపల్లి తత్ఫలంపుభగుచ్యతే।

దృష్టాగౌళీనపతతి యదికాచిత్పతేదపి॥ ౨౪౩

తదామహచ్చుభంబ్రూయాత్తత్ప్రకారస్త్యథోచ్యతే।

గౌళిపాతఫలంవాచ్యం నాశుద్ధస్యకదాచన॥ ౨౪౪

తా॥ ౧ కాలము, ౨ దేశము, ౩ దిక్కు, ౪ గ్రహము, ౫ స్వరము,

౬ సంఖ్య, ౭ జాతి, ౮ భాష, ఏటిచేత శాస్త్రవివేకముతో గౌళిఫలమును

పలుతెరంగులుగా ప్రాణుల శుభాశుభములను సూచించుచున్నది. దీక్షి

తుడుప్రాణించినపుడెల్ల ఎచ్చటనుండియు గౌళిఫలము వివక్షించుచున్నది.

మరియు ఎవనిమీదగాని గౌళిపడితే అంగఫలముగలదైనను అపరిశుద్ధుని

మీదపడితే ఫలములేదు. చూచినగౌళి పైనపడదు. ఒకవేళపడితే ఊలు

గలదు. పాటుఫలములను ముందుచెప్పబోవుచున్నాము.

బల్లి పాటుకు ఫలములు.

శ్లో॥ సత్వంరజస్తమశ్చాహ్నిక్రమాద్దశఘటిమితం।

రాత్రౌపంచఘటిపశ్చ ద్విపరీతంవినిదిశశేత్॥ ౨౪౫

సత్వకాలేబ్రహ్మపల్లి చంద్రేజ్యభుగ్రువాసరే।

ప్రతికేలోమరహితే పుంసాందక్షిణభాగే॥ ౨౪౬

సవ్యాంగేచతథాస్త్రీణాం శుభంయచ్చతిపాతతః।

స్వవశోత్తమవర్ణావాస్వాంగేపతతిచేచ్ఛుభం॥ ౨౪౭

అశుభంవిపరీతేతు ఫలమూహ్యంమనీషిభిః।

జాతికాలాంగభేదానాం ఫలభేదోవిశిష్యతే॥ ౨౪౮

తా॥ పగలు ౧౦ గడియలు సాత్వికము. ౨౦ వరకు రాజసము.

౩౦ వరకు తామసము. రాత్రి ౫ గడియలు సాత్వికము. ౧౦ వరకు రాజ

సము. ౧౫ వరకు తామసము- మరల ౨౦ వరకు తామసము. ౨౫ వరకు

రాజసము. ౩౦ వరకు సాత్వికము. ఇట్లు గుణకాలము నేర్పరచుకొని,

బ్రాహ్మణజాతి తెల్లబల్లి సత్వకాలము చంద్రగురు శుక్రవారములు-

క్షత్రియజాతి ఎఱ్ఱబల్లి రాజసకాలము రవికుజవారములు- వైశ్యజాతి పచ్చ

బల్లి రాజసకాలము బుధవారము- శూద్రజాతి నల్లబల్లి తామసకాలము

శనివారము- పురుషులకు కుడిపక్క, స్త్రీలకు ఎడమపక్క, ఉత్తములకు

రోమములేనితావు, నికృష్టజాతికి రోమముకలతావు, అధఃరాత్రి అతి

నలుపు మాలబల్లి ఇట్లు సంబంధిగణములను ఏర్పరచుకొని బల్లి పాటుకు

ఫలమునుచెప్పువలసినది. ఎవనికైనను స్వజాతిగౌళిగాని ఉత్తమజాతిగౌళి

గాని స్వకాలమందుగాని ఉత్తమకాలమందుగాని తగిన అంగమందుపడితే

ఉత్తమఫలము. అట్లులేక విపరీతమైతే అశుభఫలము. ఈసూత్రముచేత

ఫలవిశేషములను ఊహింపవలసియుండును.

గౌళి పతనస్థల ఫలములు.

శ్లో॥ మస్తకేబ్రహ్మరంధ్రాచ్చకించిత్పుష్టేతుగౌళికా।

పతిత్వాగామినింలక్ష్మీం సూచయేదుత్తమాయది॥ ౨౪౯

శిరోమధ్యేమహారోగం దక్షిణేసహజాహితం।

ప్రత్యశ్చాగేనుజానిష్ఠం పురోమాతృశసంకటం॥ ౨౫౦

బ్రహ్మరంధ్రేమహామృత్యుం ఫాలార్ధ్యేతుధనోభ్రయం।

చికురేషుతథాహనిం కేశాంతేవ్యసనంమృతిం॥ ౨౫౧

శిఖామధ్యేమహాకష్టంజటాయాంసజిమృత్యుకృత్।

అపటేభారవహనం ఫాలేకల్యాణసూచనం॥ ౨౫౨

బంధ్వాగతింశుభంలాభం శుభంపుంసాంకపోలకే।

నస్త్రీణామథకణస్య నికటేచేచ్ఛుభావహం॥ ౨౫౩

అచ్చాదకేతుశిరసో వసనేవిపదంతథా।

వైధవ్యసూచనంస్త్రీణాం దుర్వాతా శ్రవణంశ్రుతే॥

ధనలాభంభ్రువోఃకుర్యాత్తద్యేకలహసూచనం।

ఘ్రీమధ్యేదైవికభయం దక్షిణాక్షిపరాజయం॥ ౨౫౪

స్థితంసదప్యసద్భూయా త్తత్రతత్రైవతత్ఫలం॥ ౨౨౪

ఫలమర్కాదివారేషాక్రమాత్తాన్తాసికంతతః।

ఘటికానవకంచైక దివసోఽర్థమసకా॥ ౨౨౫

పక్షోబ్ధశ్చేతికాలస్య మానోక్తిఃఫలపాచనే।

గాభిప్రపాతేషానేన సచేలంస్నానమాచరేత్॥ ౨౨౬

దేవార్చ్యాదీపదానంచ దానంఽమంజపంచరేత్।

శుద్ధస్యచైతత్కథితం నాపవిత్రస్యకీంచన॥ ౨౨౭

తా॥ రోమున జయము. గుండెలో నదైర్యము. మైకడువున పుత్ర
లాభము. బూడ్డున పుత్రభయము. కిగ్గడువున రోగము. పక్కన నారో
గ్యము. ఘటమున సహాయము. రట్టమీద యత్నభంగము. మోచేలిమీద
సహాయనాశము. అరచేతనభలభము. ముంజేతనిధనహాని. కీళ్లయందు
పనిచేటు. గోళ్లయందుజంతుభయము. చంకలోప్రేతభయము. వెన్నున
శత్రుభయము. వెన్నెముకయందుపిశాచభయము. నడుమువెనుక వస్త్ర
లాభము. పిరుదున శయ్యాసనలాభము. తొడవెనుక మందీడు. తొడ
ముందు సుఖభోగము. లోతొడలోవ్యభిచారము. గజ్జలలోబలితయము.
శిశ్నమున సంతానము. దానిచివరలో దాంపత్యహాని. రోమమున సీమ
నుండివెడలగొట్టబడుట. అండమున దేశత్యాగము. దానిక్రిందు దొంగ
తనము. గుదమున నాయుధభయము. మోకాలిమీదవాహనలాభము. చీల
యందువాహనపతనము. దానిక్రిందనాయురోగము. నరములమీదవైద్యు
నికిగాధనహాని. పిక్కలయందుపనికూడివచ్చును. కాలికంబములయందు
వ్యాపారలాభము. కాలియెముకమీద పనిచేటు. పాదసంధిని రోగము.
వెనుకటికాలినిచెర. మిగ్గలియందు ప్రయాణము. వెళ్లయందురోగము.
అరకాలిమీద బల్లిపడితే రాజ్యలాభము. ఇదిశుక్లపక్షిఫలము. శృష్టపక్ష
మున వాటికివిపరీతఫలములగును. షష్ఠి, అష్టమి, అమావాస్య, భరణి,
మఖి, పూర్వాభాద్ర, నక్షత్రములయందున శనిమంగళవారములయందును
ఫలము విపరీతమగును. అనగా మేలుకీడుగాను కీడుమేలుగాను పరిణమిం
చును. వదుగుపెండ్లి లేని విడ్డలమీద బల్లిపడితే దానిఫలము తల్లితండ్రుల

కబ్బును. పడిదిగితే మేలుకీడు కీడుమేలగును. పడియెక్కితే కాదగును
కాతగినదికాదు. భానువారమునబల్లిపడితే దానిఫలము కలుగుటకు ఆరు
నెలలుపట్టును. సోమవారమున ౯ ఘడియలకు, మంగళవారమున నొక
దినమునకు, బుధవారమున రెండునెలలకు, గురువారమున ౧ నెలకు, శుక్ర
వారమున ౧౫ దినములకు, శని ౧ సంవత్సరమునకు- ఫలముతెలియ
వచ్చును. బల్లిపడినపిమ్మట ఆవస్త్రముతోకూడ స్నానముచేసి దేవునికి
దీపముపెట్టి జపదానధర్మములనుచేయవలసినది. ఇదియంతయును అశుద్ధ
వస్తువులనుతాకక సర్వదా పరిశుద్ధుడైయుండునియమస్థునికేగాని ఎప్పుడి
కిని నశుచిగానుండు అంటువానిమీదబల్లిపడితే స్నానాదులక్కరలేదు.

గాభి గ్రహములు.

శ్లో॥ మందవారంసమారభ్యదిగ్రాహుఘటికాక్రమః।
అష్టదిక్షుక్రమాన్నాగో నగోనాగోనిధిర్నమః॥ ౨౨౮
నభోనిధిర్నితీరేవం దిగ్రాహుఃపరివతేతే।
జ్ఞాత్వారాహుగతింతస్తాత్థైటానాంగతిరూహ్యతే॥ ౨౨౯
తా॥ శనివారముపగలు తూర్పులో, రాత్రి అగ్నిమూలలో, భాను
వారముపగలు దక్షిణమున, భానువారం రాత్రి సోమవారమంతయును
వైరుత్యమున, మంగళవారమందు ౫౦ గడియలు పశ్చిమమున, మంగళ
వారమురాత్రి ౧౦ గడియలు, బుధవారము పగలుకూడా వాయుమూ
లలో, బుధవారంరాత్రి గురువారమంతయును ఉత్తరమున, శుక్రవార
మున దేవమూలలో, దిగ్రాహుగ్రహముండును. దానినుండి ఆయాకాల
ములయందు దిక్కులలోగ్రహములను నిణయించుకొనవలసినది.

శ్లో॥ శుక్లపక్షేదివాక్యజ్ఞేనక్తంరాహుదిశఃక్రమాత్।
అర్కాద్యాఃపరివర్తంతైపాశ్వేతశ్చపదక్షిణం॥ ౨౩౦
శుక్లపక్షేతథానక్తం కృష్ణపక్షేదివాతథా।
రాహుపార్శ్వేసమీపస్తదిశోయాంత్యద్రదక్షిణం॥ ౨౩౧
ఏకదిశ్యేకఖేటస్య చతుష్షష్ట్యైకవాసరే।
పరివృత్తిఫలంజ్ఞేయం సప్తవారేషుదేవభం॥ ౨౩౨

విభగోపిస్తవైర్భిన్నం వచస్సంఖ్యావిభేదతః।

నీరసీతఫలంజాత్యానదీదత్తారిభేదవత్॥ ౨౮౩

తదేవస్థలభేదేన సరమాసనయంభవేత్।

తచ్చతోరణవృత్తాది స్థలభేదప్రసంజనాత్॥ ౨౮౪

లక్ష్యాష్టకఫలంబూతే శాస్త్రముష్టసహస్రకం।

సంఖ్యహ్య సారసారాంశం దిక్షాత్ర మిహవచ్చ్యహం॥

తా॥ శుక్లపక్షమునపగటిలోను, కృష్ణపక్షమునరాత్రిలోను, రాహు
దిక్కుకు కుడిపక్కలో పార్శ్వదిక్కునుండి వరుసగా సూర్యాది సప్త
గ్రహములు ఒక్కొక్కదిక్కులో ఒక్కొక్కనిప్రకారం ప్రదక్షిణముగా
నిలచియుండును. శుక్లపక్షరాత్రియందును, కృష్ణపక్షముపగటియందును,
రాహువుండుదిక్కుకు ఎడమపక్కలో సమీపదిక్కునుండి ఆప్రదక్షిణ
ముగా సూర్యాదిసప్తగ్రహములు వరుసగా నొక్కొక్కదిక్కుయందొక్కొక్క
కునిలచియుండును. ఇందువలన ప్రతిదినమందును ప్రతియామామందును
ఫలభేదము గలదు. వారము ౧ కి- దిక్కులు ౮, జాములు ౮, గణక
ఒక్కొక్కదిక్కులో ఒక్కొక్కజాముకు ఒక్కొక్కఫలప్రకారముగా ఒక్క
వారమునందు ౬౪ ఫలములుగలుగును. ౨ వారములకు ౪౪౮, ౮ పలు
కులలో స్వరభేదముచేత త్రిగుణమై ౧౩౪౪ భేదములగును. పలుకుభేద
ముతో ౬౨౨౦, జాతిభేదముతో ౨౬౮౮౦, గ్రామారణ్యాదిభేదముతో
౧౦౨౫౨౦ వెరసి లక్ష ఏడువేల యేనుట యిరువది ఫలములగును.
తోరణవృత్తాది స్థలభేదముతో ౮ లక్షఫలములు ఊహ్యములని వాటివివ
రణగ్రంథము ౮ వేలశ్లోకములుగలదిగా విస్తారమైనది- దానిలోని సార
సారాంశమునుమాత్రము సంగ్రహించి దిక్పర్యవార్థము ఈగ్రంథ
ములో చాలబోధార్థముగా తెలియజేయుచున్నాము.

గౌళివాక్యఫలములనుచూచెమరీతి.

శ్లో॥ స్వతశ్చగౌళికావక్తి పార్థితావాధతత్ఫలం।

యామంవారంధివానక్తంశుక్లకృష్ణంవచోంకకం॥ ౨౮౬

స్వరంజాతించవర్ణంచ స్థలంజ్ఞాత్వావదేత్క్రమాత్।

సవ్యాససవ్యగ త్యాచ సదసత్ఫలనిణయః॥ ౨౮౭

తా॥ పనులను చింతించునపుడు గౌళిపలుకు తానుగావినవచ్చినను,
గౌళిదేవతను మనము ప్రార్థించినపుడు అదిపలికినను, అప్పుడే ప్రోద్బు
అనగా జాము, వారము, పగలు, రాత్రి, శుక్లపక్షము, కృష్ణపక్షము,
దిక్కు, పలుకులలెక్క, స్వరము, జాతి, వన్నె, స్థలము, నీటిసన్నిధిని
తెలిసి వాటికితగిన ఫలమును నిణయింపవలసినది- సవ్యాససవ్యగతుల
చేత మంచిచెడ్డఫలములు వివేకింపబడును.

ప్రదక్షిణాప్రదక్షిణగౌళిఫలములు.

శ్లో॥ వల్లి ప్రదక్షిణఫలంశాస్త్రోక్తంవ్యానుభూయతే।

తదప్రదక్షిణఫలం విపరీతంభవిష్యతి॥ ౨౮౮

తా॥ శాస్త్రమునందు వాచనికములైన ఫలములన్నియునుప్రదక్షిణ
గౌళికి యథోక్తముగానే అనుభవమునకువచ్చును- అప్రదక్షిణ గౌళికి
యథాశ్రుతఫలములు విపరీతముగా పరిణమించును- అనగా వచ్చునంటే
రాదు, రాదంటే వచ్చుననుట, లాభమంటేనష్టమనియర్థము, మంచిదనిన
చెడ్డదనియర్థము- కలదనగా లేదనియర్థము, ఈలాగుననూహింపవలసినది.

భానువారముపగలు గౌళిపలుకులఫలములు.

ప్రథమయామమునందు.

శ్లో॥ దిక్ఫటైరర్కవారాహ రాదియామేక్రమాత్ఫలం।

సూర్యాదిక్తైర్వషణ్ణంచమృతివారాత్వవషణ్ణం॥ ౨౮౯

బంధనంధనమారోగ్యంరాజకార్యంజయస్తథా।

భవేత్ప్రియితచింతాయాం నభవేదితినిణయః॥ ౨౯౦

చింతాయావై పరీత్యేన ఫలమేతత్ప్రకీర్త్యతే।

ఇంద్రాదిదిక్షుక్రమశో భయంచింతాంవినాశనం॥ ౨౯౧

క్షయంలాభంధనంచైవ సంపదంశుభమిరయేత్।

రక్తపల్ల్యాఃఫలమిదమన్యాసాంఫలముచ్యతే॥ ౨౯౨

అర్కాన్తరణవారాచభయశంకానివర్తతే।

రాజప్రితిర్విత్తలాభః కార్యసిద్ధిశ్చభోజనం॥ ౨౯౩

దేహశ్రమోవిప్రుత్తిశ్చ క్రమాత్ జ్ఞేయమిదంఫలం।

నీలపల్ల్యాఃఫలమిదం ప్రాచుర్యేణవినిణయేత్॥ ౨౯౪

తా॥ భానువారముపగలు ౧ జామున సూర్యాదిగ్రహములకు వరుసగా ఫలములు. ర- వాన, చ- మరణవాత, కు- దుభిక్షము, బు- బంధము, గు- ధనము, శు- ఆరోగ్యము, శ- రాజకార్యము, రా- జయము, ఇవి అగునాయని చింతించుచుండిరేని కాచాలదు. ఇట్లు ఏమి యోచించుచుండెదరో అదికాదనియథామగును. గౌళిపలికినదిక్కులో పైనచెప్పిన గ్రహములకు ఈఫలములను తెలియవలసినది॥ గౌళిదిక్కులమెట్లనగా— ఇంద్రాద్యక్షుదిక్కులయందు వరుసగా, ౧- భయము, ౨- అగ్నిచింత, ౩- హాని, ౪- క్షయము, ౫- లాభము, ౬- ధనము, ౭- సంపద, ౮- శుభము, ఇదియంతయు ఎఱ్ఱగౌళిపలుకుఫలములు॥ మఱియు, ర- మరణవాత, చ- భయము, తత్పరిహారంబును, కు- రాజప్రీతి, బు- ధనలాభము, గు- కార్యసిద్ధి, శు- భోజనము, శ- శ్రమము, రా- మరుపు, ఇవి ఇతర గౌళుల ఫలమైనను నల్లబల్లి పలుకులకు ముఖ్యమనదగును.

౨ వ- యామము.

శ్లో॥ సూర్యాదిబంధ్యాగమనం కార్యస్యైవానుకూలతా।

విరోధస్యాన్నదేయంహి గంతవ్యంజాతమేవహి॥ ౭౯౫

మృషానష్టమిదంచాథ దిక్షుచోరస్సమాగతః।

గభిణీస్యాద్భయంనాస్తి దేహారోగ్యంభవిష్యతి॥ ౭౯౬

క్షేమోభాగ్యంచభవితా నలభ్యంవిషభీఃక్రమాత్॥

తా॥ సూర్యాదిగా- ర- చుట్టములువత్తురు, చ- అనుకూలమగుచున్నది, కు- విరోధించును, ర- ఇవ్వవలదు. ౫- పోవచ్చును, ౬- అయినది, ౭- దబ్బర, ౮- నష్టమగుచున్నది॥ ఇంద్రాదిగా- ౧- దొంగవచ్చినాడు, ౨- చేకటియగును, ౩- భయములేదు, ౪- ఆరోగ్యమగుచున్నది, ౫- క్షేమము, ౬- భాగ్యమువచ్చును, ౭- చిక్కుటలేదు, ౮- విషభయముగలదు.

౩ వ- యామము.

శ్లో॥ సూర్యాదీనాంసదాతవ్యంస్యాదితోవిక్రయంకురు॥ ౭౯౭

మాత్యతోస్యత్రగచ్ఛత్వం సావకాశోభవిష్యతి।

ఫలమింద్రాదికానాంతు మేఘావషణ్ణిజకలం॥ ౭౯౮

వంచితంస్యాత్సత్రయాతు గతందూరేమృతిస్తథా।

ధనలాభోజయంతీతి క్రమాత్ఫలముదీరయేత్॥ ౭౯౯

తా॥ సూర్యాదిగా మూడవ యామమునందు- ర- ఇవ్వవలదు, చ- ఇంకనుండని, కు- అమ్మివేయి, బు- విడువవలదు, గు- అచ్చటనేయున్నది, శు- నీవుపో, శ- సావకాశము, రా- అగుచున్నది, ఇంద్రాదిగా- ౧- వానవచ్చును, ౨- నీరులేదు, ౩- మోసబోవును, ౪- అతడేరాని, ౫- బైటపోయినది, ౬- మరణము, ౭- ధనలాభము, ౮- గెలుచుచున్నారు.

౪ వ- యామము.

శ్లో॥ అర్కాహర్వేదయామేతు క్రమాత్సూర్యాదిజంఫలం।

అద్యమాస్తుద్రాగ్విధేహీ నలభ్యంచాగ్నిభిస్తథా॥ ౮౦౦

జితోభవజలేమృత్యుర్విభ్రష్టంనష్టతాభజేత్॥

ఇంద్రాదిదిక్షుక్రమశోమూషీబాధాభువిస్థితిః॥ ౮౦౧

మానభంగోబంధమోక్ష సృమ్యగ్న్యద్ధిముపైష్యతి।

నవృద్ధిర్వారవసితా వశేచాయాహితన్మతిః॥ ౮౦౨

తా॥ సూర్యాదిగా ౪ వ జాములో- ర- ఇవుడువలదు, చ- జాగ్రతచేయుము, కు- చిక్కేదిలేదు, బు- అగ్నిభయము, గు- సోలిపోవును, శు- జలగండము, ౭- చెడినది, ౮- నష్టమువచ్చును॥ ఇంద్రాదిగా- ౧- ఎలుకలవేధ, ౨- ధూమిలోపల, ౩- మానభంగము, ౪- చరవిడుచును, ౫- చక్కగాపెరుగును, ౬- వృద్ధిలేదు, ౭- లంజలపాలు, ౮- తెలిసిరమ్ము.

భానువారమురాత్రిగౌళిపలుకులఫలములు.

౧ యామమున.

శ్లో॥ అర్కవారనిశాయాంతు ప్రథమప్రహరేఫలం।

పల్లివచనసంజాతం సూర్యాద్యైక్రమశోవదేత్॥ ౮౦౩

చిరంకురుత్వంనాహ్నయత్యజమాత్యజతద్భవేత్॥

తవనాస్తినభూయాచ్చభ్రష్టంభవతిచింతితం॥ ౮౦౪

ఇంద్రాదితోవస్త్రలాభంనదోషఃపశుకాయతిః।

నవప్తంసహయోక్తవ్యం శ్రేయస్సౌఖ్యంసభంజనం॥౮౦౫

తా॥ భానువారమురాత్రి మొదటియామమునసూర్యాదిక్రమముగా గొళిపలుకులఫలములు. ౧ నిదానించుము, ౨ త్వరపడు, ౩ విడిచిపెట్టు, ౪ విడువవలదు, ౫ అగుచున్నది, ౬ నీకుకాదు, ౭ అయ్యేదిలేదు, ౮ చెడిపోవును॥ ఇంద్రాదిగా- ౧ వస్త్రలాభము, ౨ దోషములేదు, ౩ పశువువచ్చును, ౪ నవప్తములేదు, ౫ జోతచేరవచ్చును, ౬ కల్యాణము, ౭ సుఖములేదు, ౮ భంగము.

౨ వ - యామము.

శ్లో॥ అర్కరాత్రోద్వితీయేతు ప్రహరేర్కాదితఃక్రమాత్।

రక్షగోపయతత్కమః ప్రకటికురుసాధయ॥ ౮౦౬

గచ్ఛపశ్చిష్టాయతేచ తత్రాధిక్యంచలుప్తతా।

దిక్షూదంతస్సమాయాతస్తతఃశ్చేయరంతతః॥ ౮౦౭

జోషమాస్వానామయంచ కూపేయావద్భవత్వితి।

యతోత్తతఇతిప్రోక్తం శక్రాదేగౌళివాక్ఫలం॥ ౮౦౮

తా॥ భానువారమురాత్రి ౨ వ యామమున సూర్యాదిగా- ౧ భద్రపరచుము, ౨ గుప్తపరచుము, ౩ ప్రకటించుము, ౪ అనుకూలముచేయు, ౫ వెంటడించుము, ౬ తెలియవచ్చుచున్నది, ౭ ఎక్కువైనది, ౮ తక్కువబడినది॥ ఇంద్రాదిగా- ౧ వృత్తాంతమువచ్చినది, ౨ వారలేవచ్చెదరు, ౩ ఊరకుండుము, ౪ వాసియగును, ౫ వెడలిపోయి, ౬ నూతిలో, ౭ విసంతకాని, ౮ యత్నముమించినది.

౩ వ - యామము.

శ్లో॥ అర్కరాత్రోత్పతీయేతు ప్రహరేర్కాదితఃఫలం।

మౌరేకప్తంజలేదోషామంజిష్ఠాలాభసంభవః॥ ౮౦౯

ధాన్యవృద్ధిఃపశూనాంచ రక్షణంస్వణలాభతా।

చోరభీతిర్గ్రహభయంచాథేంద్రాదిమదివ్యపి॥ ౮౧౦

శక్రాదేగౌళివాక్ఫలం॥ ౮౧౦

వ్యయంకురుఫలంనాస్తీభంగోగన్యేశ్వరాధనం॥ ౮౧౧

అపరాధోభవేదేవం గౌళివాక్సంభవంఫలం।

తా॥ అదివారమురాత్రి ౩ వ యామమున సూర్యాదిగా- ౧ మౌరకప్తము, ౨ జలదోషము, ౩ రేశిమిదొరకుట, ౪ ధాన్యవృద్ధి, ౫ పశురక్షణము, ౬ సువణలాభము, ౭ చోరభీతి, ౮ గ్రహభయము॥ ఇంద్రాదిగా- ౧ శంకామాత్రము, ౨ అట్లుగలదు, ౩ రాజులకుచెప్పకొనుము, ౪ ఇంకను వెచ్చముచేయి, ౫ ఫలములేదు, ౬ లింగభంగము, ౭ దేవునిచిక్కు, ౮ తప్పకలుగును.

౪ వ - యామము.

శ్లో॥ అర్కరాత్రోద్వితీయేతు ప్రహరేర్కాదితఃఫలం॥ ౮౧౨

భవేత్కార్యంపత్రికాప్తిదూతంప్రేషయమానహః।

పుత్రభిఃపుణ్యకార్యంచ మాస్తుప్రీత్యపిమాచర॥ ౮౧౩

ఇంద్రాదితోధికారాప్తిరధికారస్యభంగతా।

ప్రవాసస్థిరతానాస్తీజ్ఞానాప్తిరనుభావ్యతా॥ ౮౧౪

సర్పఅయాదితత్కమః బంధకృత్సానవోనహి।

వీవంయామాప్తవఫలంమహారాత్రేర్కవారజం॥ ౮౧౫

తా॥ అదివారమురాత్రి ౪ వ జాములోసూర్యాదిఫలములు. ౧ కార్యమగును, ౨ పత్రికవచ్చును, ౩ మనిషినిపంపించుము, ౪ మానభంగము, ౫ పుత్రభయము, ౬ పుణ్యకార్యమగును, ౭ నాతివలదు, ౮ కృషిచేయుము॥ ఇంద్రాదిగా- ౧ అధికారలాభము, ౨ అధికారభంగము, ౩ పరస్థవాసము, ౪ స్థిరములేదు, ౫ జ్ఞానలాభము, ౬ అనుభవించుము, ౭ పామువచ్చును, ౮ బలపరచువారులేరు.

భానువారమునగొళిపలుకుల స్వరఫలములు.

శ్లో॥ అకారస్వరవాక్యేషుత్పత్తిరంచానుకూలకృత్।

క్రమేణచతురాదీనాత్రయస్త్రింశాంతమువ్యతే॥ ౮౧౬

నాస్త్యస్త్యధికతాలుప్తంనప్తంలాభోవిశేషతా।

త్వదీయానాంతవైవస్వాత్ త్వచ్ఛత్రోస్స్వప్నదశకానే॥

గ్రామాద్భూషాన్యదేవేపరేషాంయోషితామపి।

పుంసామపిచబాలానాం పశూనాంచపురస్యచ॥ ౮౧౮

అధికారవతాంయుష్మత్ప్రభోర్నికటగేహినః।

నకస్యాపివచోమాత్రంజాతంభూయాద్భవేదపి॥ ౮౧౯

నస్యాత్కించద్విలుప్తంచజాతంచేత్తవనాస్తితత్।

తా॥ అకారస్వరముగల పలుకులలో మూడుపలుకులనుండి ౩౩

పలుకులవరకును భానువారమునాటిఇంటిగొళిపలుకులఫలములేమనగా.

౩ అనుకూలము, ౪ లేదు, ౬ ఎక్కువగా, ౭ కొరత, ౮ నష్టము,

౯ లాభము, ౧౦ విశేషము, ౧౧ నీవారికి, ౧౨ నీకుమాత్రము, ౧౩ నీశత్రు

వులకు, ౧౪ స్వప్నమునందు, ౧౫ ఊరిబైట, ౧౬ దేశాంతరమునకు,

౧౭ ఇంకనెవరికైనను, ౧౮ అడువారికి, ౧౯ మగవారికి, ౨౦ బిడ్డలకు,

౨౧ పశువులకు, ౨౨ ఊరికి, ౨౩ అధికారులకు, ౨౪ నీయొక్కప్రభు

వుకు, ౨౫ నీయొక్కపొరుగింటివానికి, ౨౬ ఎవరికినిలేదు, ౨౭ వృత్తాంత

మాత్రమే, ౨౮ అయినది, ౨౯ అగుచున్నది, ౩౦ అగును, ౩౧ అయ్యేది

లేదు, ౩౨ కొంచముతక్కువగా, ౩౩ అయిననునీకులేదు.

శ్లో॥ ఇకారస్వరవాక్యేషు నాస్తీకార్యానుకూలతా॥ ౮౨౦

చతురాదిత్రయస్త్రింశ పర్యంతంఫలమువ్యతే।

జలస్యనికటేయుష్మత్ప్రభోర్స్వత్సేవకస్యచ॥ ౮౨౧

తవణాదాతుర్విజ్ఞేయం త్వదీయానాంపశోరపి।

త్వత్సాహచర్యశీలానాం యుష్మన్నికటగేహినః॥ ౮౨౨

త్వత్కాంతాయాస్తవైవేదంసర్వేషాంగ్రామతాసినాం।

నిశ్చితంకల్పితంశత్రోర్నస్యాద్భూజనస్యచ॥ ౮౨౩

చిరాయరాజకీయానాం నతేభూయాత్తదాస్వకం।

తా॥ ఇకారస్వరవాక్యములయందు ౩ పలుకులు అనుకూలంపవు,

౪ నీటివద్ద, ౫ నీకు, ౬ నీయజమానునికి, ౭ నీపనివారికి, ౮ నీకప్పిచ్చిన

వారికి, ౯ నీచేతనప్పుగొన్నవారికి, ౧౦ నీవారికి, ౧౧ నిష్ఫలము, ౧౨ పశు

వులకు, ౧౩ నిష్ఫలము, ౧౪ జొతవారికి, ౧౫ పొరిగింటివారికి,

౧౬ నీస్త్రీకి, ౧౭ నిష్ఫలము, ౧౮ నీకుమాత్రము, ౧౯ అందరికిని, ౨౦ ఊరం

దరికి, ౨౧ నిశితము, ౨౨ కల్పితము, ౨౩ నీశత్రువులకు, ౨౪ అయ్యేది

లేదు, ౨౫ బహుజనులకు ౨౬ బహుకాలమునకు, ౨౭-౨౮-౨౯ నిష్ఫ

లము, ౩౦ నగిరివారికి, ౩౧ నీకుకాదు, ౩౨ అప్పుడే, ౩౩ దక్కును.

శ్లో॥ ఉకారస్వరవాక్యానామకారస్త్వైవచాహని॥ ౮౨౪

రాత్రావిస్వరవద్యోజ్య మేకారశ్చదివాయది।

ఇకారవత్తతోరాత్రావకారసదృశోభవేత్॥ ౮౨౫

చించాతరుగతాగోళీ వక్తిరాత్రావివాహని।

నక్తంచాహనివాహమై తోరణేయదిపల్లికా॥ ౮౨౬

ఏకద్విప్రహరేవక్తిదివాత్రిచతురీతం।

త్రిచతుఃప్రహరేరాత్రాక్రమాద్య్యోకోదితంఫలం॥ ౮౨౭

తా॥ పగటిలో ఉకారపుపలుకులకు అకారమువలెను రాత్రి ఇకా

రమువలెను ఫలమగును. పగలు ఎకారము ఇకారమువలెను రాత్రి అకా

రమువలెను తెలియపడవలసినది. చింతజెట్టులోని గొళికి పగలు రాత్రి

వలెను రాత్రి పగటివలెను ఫలముమారును. తోరణగొళికి పగటిలో ౧-౨

యామములు ౩-౪ గాను, రాత్రిలో ౩-౪ యామములు ౨-౧ గానుభావింప

బడి భానువారమునాడు ఈలాగున గొళిపలుకుఫలములకు నిర్ణయింప

వలసినది.

భానువారమున వనగొళి మొదలైనది.

శ్లో॥ ఆరోగ్యమర్కవృక్షస్య నికటేవనగొళికా।

వ్రణంకంటకీవృక్షస్థా ఫలవృక్షేనుకూలతాం॥ ౮౨౮

చార్యంలతాస్థితాబ్రూతే గుత్తజంతుకృతంభయం।

గిరిగొళిశ్శీలాసంస్థా వక్తికార్యంభవేదితి॥ ౮౨౯

నభవేత్తదధోభూమి గొళిర్వర్తికకోపరి।

క్షీప్రంకుర్వవటస్థాత్తుజహహీతివదేద్రవా॥ ౮౩౦

తా॥ వనగొళి జిల్లేడుచెట్టువద్ద ఆరోగ్యమును పలుకును, ముండ్ల

చెట్లలో గాయమగుననును, ఫలవృక్షమున కార్యసిద్ధిని, తీగలలో దొంగల

కాటమును, పొదలలో క్రూరజంతు భయమును చెప్పుచున్నది. కొండ గొలి రాతిమీద కార్యసిద్ధిని రాతిదిగువ కార్యభంగము అనుచును. నేల గొలిపుట్టమీద వేగిరమనుచును, గుంటలో విడువుమనుచును పలుకును. ఘాను వారపుగొలిఫలములు ముగిసినవి.

సోమవారపు పగటిగొలిఫలములు.

౧ యామము.

శ్లో॥ సోమేదివాదిప్రహరే సూర్యాదిఫలముచ్యతే |
 భోజనంగతిరాలస్యం కలహశ్చవణిక్రియా || ౮౩౧
 లాభస్సువార్తాక్షేమస్య భంగోదిక్ష్యథకథ్యతే |
 వృష్టిభవేద్ధనంచాస్తి శవనిహారణంభవేత్ || ౮౩౨
 గుణవార్తాచానుకూలం నవృద్ధిః కార్యకృన్నహి |

తా॥ సోమవారపు పగలు శ్రవణమయామమున సూర్యాదిక్రమముగా-
 ౧ భోజనము, ౨ గమనము, ౩ ఆలస్యము, ౪ కలహము, ౫ వ్యాపారము, ౬ లాభము, ౭ సువార్త, ౮ క్షేమభంగము॥ ఇంద్రాదిక్రమముగా- ౧ వానవచ్చును, ౨ ధనముగలదు, ౩ పీనుగసాగును, ౪ గుణమైనవార్త, ౫ అనుకూలించును, ౬ వృద్ధిలేదు, ౭ కార్యసిద్ధి, ౮ ఆయ్యేదిలేదు.

౨ వ - యామము.

శ్లో॥ సోమాహనిద్వితీయేతుప్రహరేర్కాదితఃఫలం || ౮౩౩
 భాగ్యంసంపచ్చకలహాలాభోనాస్తిప్రయాణకం |
 క్షేమశాంతాచాల్పనస్యం నష్టంచాభాష్టదిక్షుచ || ౮౩౪
 వణిగ్లాభోవివాదశ్చ లబ్ధవిత్తస్యనాశనం |
 పశువృద్ధిర్లభ్యతేచ చోరశ్చానామయంభయం || ౮౩౫
 సంతానమితివిజ్ఞేయం శ్రోతుర్గౌళివచఃఫలం |

తా॥ సూర్యాదిగా- ౧ భాగ్యము, ౨ సంపద, ౩ కలహము, ౪ లాభము, ౫ ప్రయాణములేదు, ౬ క్షేమవాతక, ౭ పంటతక్కువ, ౮ నష్టవచ్చును॥ ఇంద్రాదిగా- ౧ వాణిజ్యలాభము, ౨ వివాదము, ౩ ధనహాని, ౪ పశువృద్ధి, ౫ దొంగచిక్కును, ౬ ఆరోగ్యము, ౭ భయము, ౮ సంతానము.

౩ వ - యామమున.

శ్లో॥ దివాతృతీయప్రహరే చంద్రేసూర్యాదిజంఫలం || ౮౩౬
 నవీనవసనంక్రేయం వృష్టిస్సాన్యచ్ఛాప్యతేగదః |
 ఆయాతిహోరోరాత్రిస్తేమృతఃపుత్రీవితంతుతా || ౮౩౭
 తూలంనవిక్రేతవ్యంహింధనలాభోభదిక్షుచ |
 విస్తృత్యైవాగతోసిత్వం జాగృహ్యత్రనతిష్ఠచ || ౮౩౮
 ననీరముత్తమంనూత్నప్రభురాయాత్యలంత్వియత్ |
 గేహంగచ్ఛభవేల్లభ్యోగవేషయఫలంక్రమాత్ || ౮౩౯

తా॥ సోమవారపు పగలు ౩ వ యామమున సూర్యాదిగా- ౧ బట్టలనుకొనుము, ౨ వానవచ్చును, ౩ రోగముశాంతమగును, ౪ దొంగవచ్చుచున్నాడు, ౫ నీశత్రువు చచ్చిపోయినాడు, ౬ కూతురికి వైధవ్యము, ౭ దూదనిలత్తువలదు, ౮ ధనముచిక్కును॥ ఇంద్రాదిగా- ౧ మరచివచ్చినావు, ౨ జాగ్రతపడు, ౩ ఇచ్చటనిలువవలదు, ౪ ఈనీళ్లుమంచినికావు, ౫ కొత్తప్రభువువచ్చును, ౬ ఇంతేబాలును, ౭ ఇంటికిపో, ౮ చిక్కుచున్నాడువెదుకుము.

౪ వ - యామమునందు.

శ్లో॥ సోమాహనిచతుర్థేతుయామేసూర్యాదిజంఫలం |
 జ్యోతిస్సంపాదయక్షిప్రంవిచ్యుతంజోషమాస్వత || ౮౪౦
 నవిస్తరసముద్రేనాస్త్రాయాత్వత్రకులాలకః |
 నిమిత్తంమరణస్యేదందిక్షుగ్రాహ్యంనవేశయ || ౮౪౧
 నిష్కాసయద్రాగ్భుక్త్వాద్యక్రేయాస్తేశాంతరాగతః |
 తురుష్కావీషభూయాసుస్త్యజేతిక్రమశఃఫలం || ౮౪౨

తా॥ సోమవారపు పగటి నాలవ యామమున సూర్యాదిగా- ౧ వెలుగుచేసికో, ౨ తప్పిపోయినది, ౩ ఊరకేయండుము, ౪ మరచిపోవలదు, ౫ నముద్రమునందు, ౬ ఇపుడులేదు, ౭ కుంబరవాడేరాని, ౮ ఇదిమరణమునకు కారణము॥ ఇంద్రాదిగా- ౧ తీసికొనవచ్చును, ౨ రప్పించవలదు, ౩ వెల్లించుము, ౪ వేగిరముతిను, ౫ దేశాంతరపువాడేమంచివాడు, ౬ తురకలె, ౭ అగుదురు, ౮ ఇచ్చివేయి.

సోమవారమునాటిరాత్రిగొళిఫలములు.

౧ యామము.

శ్లో॥ రాత్రాప్రథమయామేతు చంద్రేనూర్యాదితఃఫలం|

ఆఁత్యతేప్రబద్ధ్యంతేవాచముక్త్యావిమోక్ష్యసే॥ ౮౪౩

హితంతునభవేదేవస్త్రీణాంవాఙ్మయమోనహి|

ప్రత్యయం ప్రాప్నుహిషీప్రం కురుకార్యం తదేవహి॥

సవీవస్వయమాయాతు సత్యజేంద్రాదిదిక్షుతు|

ప్రత్యయంమాభజభవేద్భవతామాత్రవంచయ॥ ౮౪౪

కపటేనజయంయాసి నేదానీంతావకోలభేత్|

గృహంకారయనోచింతా దౌర్లభ్యేజీవనస్యచ॥ ౮౪౫

తా॥ సోమవారమునాడు రాత్రి మొదటియామమున వరుసగా సూర్యాదిగ్రహములమీది గొళిపలుకులకుఫలములు- ౧ వచ్చిచిక్కుబడుదురు, ౨ చెప్పితప్పించుకొ, ౩ హితముకాచాలదు, ౪ స్త్రీలహాటగొత్తులేదు, ౫ నమ్మకమునుతీసికో, ౬ అదేపనిచేయి, ౭ వాడుగారాని, ౮ విడువవలదు॥ ఇంద్రాదిగా- ౧ నమ్మవలదు, ౨ నీచేతనేఅగును, ౩ నిజమునుదాచవలకు, ౪ మోసముచేసిగెలుచుకొ, ౫ ఇపుడుసమయముగాదు, ౬ నీవారికిదొరుకును, ౭ ఇల్లుకట్టించు, ౮ నీటికికట్టమైననుచింతలేదు.

౨ వ - యామమునందు,

శ్లో॥ చంద్రనక్షత్రం ద్వితీయేతుయామేనూర్యాదితఃక్రమాత్|

ఫలానిగొళివచసాందిక్ష్యేంద్రాదిమహావ్యతే॥ ౮౪౬

నేత్రస్యభయమావష్టేచాంతఃస్థాపయభూరుహే|

అంతరాయాహియతసేనస్యాదాయాతుపుత్రకః॥ ౮౪౭

లాభోల్పథసుజేంద్రాదిదిక్ష్యేలస్యమనాదరః|

జ్ఞప్తిశ్చిహ్నాంమూల్యవృద్ధిరగ్నింశామయతిష్ఠతు॥ ౮౪౮

శ్వానభంజయవాక్యానాం సరణింపల్లికావదేత్|

తా॥ సూర్యాదిగా- ౧ కంటికిభయము, ౨ లోపలదాచు, ౩ చెట్లలో, ౪ లోపలికిరా, ౫ యత్నముచేయి, ౬ నీకుకాచాలదు, ౭ కొడుకురాని,

౮ లాభముచాలదు॥ ఇంద్రాదిగా- ౧ ఆలస్యము, ౨ అనాదరము, ౩ తెలివి, ౪ గురుతు, ౫ వెలయెక్కువ, ౬ నిష్పనుఆర్జు, ౭ కుక్క-ఉండని, ౮ విరువవలదు.

౩ వ - యామము.

శ్లో॥ చంద్రనక్షత్రం తృతీయేతుయామేనూర్యాదిజంఫలం॥ ౮౪౯

వృక్షస్యారోహణేకప్తం మాఖనాన్వవహానవాత్|

తపాప్యాయాతిదేహ్యన్నంస్నానంకురునిశామయ॥ ౮౫౦

గాంవస్త్రీసంగమోమాస్తుదిక్షుమాభుజ్జ్వలితే|

కీటకయాతిదహ్యేతభిత్తిముత్పాదయద్రుతం॥ ౮౫౧

ఆచ్ఛాదయాభవసనం జాగృహిస్వనమాచర|

తా॥ సూర్యాదిగాసోమవారమురాత్రి ౩ వ యామమున- ౧ చెట్టుయెక్కి-తే చేటువచ్చును, ౨ త్రొవ్వవలదు, ౩ నిశ్శబ్దముగానుండుము, ౪ నీకునువచ్చును, ౫ అన్నమునుచెట్టుము, ౬ స్నానముజేయి, ౭ గోవునుచూడు, ౮ స్త్రీసంగమువలదు॥ ఇంద్రాదిగా- ౧ తినవలదు, ౨ త్రొవ్వబడుచున్నది, ౩ తేలువచ్చుచున్నది, ౪ కాలిపోవును, ౫ వెరపించు, ౬ కప్పకో, ౭ ఎచ్చరికగనుండుము, ౮ సద్దుచేయి.

౪ వ - యామమున,

శ్లో॥ చంద్రనక్షత్రం చతుర్థేతుయామేనూర్యాదితఃఫలం॥ ౮౫౩

ఝడిత్యుత్తిష్ఠతత్రార్థాలోచయాద్యైవయాహిచ|

జ్ఞాపయోద్యుతయచిరం సీతంమూగచ్ఛదిక్షుతు॥ ౮౫౪

కార్యంభవేత్సత్రయాతితత్రైవహివిగేచయ|

కుతలతురతాంయాసిపశూన్యశ్యతతస్కరాః॥ ౮౫౫

గచ్ఛంతిచౌషధంగ్రాహ్యం భవతేత్యాదికంఫలం|

తా॥ సోమవారమురాత్రి ౪ వ యామమునసూర్యాదిగా- ౧ వేగిరములెమ్ము, ౨ ఆలోచించుము, ౩ ఇప్పుడేవెళ్లుము, ౪ ఎచ్చరుకొనుము, ౫ వెలుతురుజేయి, ౬ ప్రొద్దైనది, ౭ సీతముగలదు, ౮ పోవలదు॥ ఇంద్రాదిగా- ౧ పనియగును, ౨ వచ్చుచున్నాడు, ౩ అచ్చటికే, ౪ భేది

చేసికో, ౫ ఆతురమెందుకు, ౬ పశువులనుచూడు, ౭ దొంగలుపోవు చున్నారు, ౮ మందుతీసికో.

శ్లో॥ అస్వరస్యోదయేసత్యంసత్యమేవాన్యధాన్యధా॥ ౮౫౬

ఇన్వరేసత్యమన్యతమన్యతంసత్యతాంవ్రజేత్ |

ఉస్వరస్యోదయేతత్ర చాహారాత్రవిపర్యయః॥ ౮౫౭

తా॥ అకారమునకు కారగనదేలగును, కానిదేకాదు. ఇకారమునకు కారగినదికాదు, కానిదిలగును. ఉకారమునకు పగలురాత్రిగాను రాత్రిపగలుగాను ఫలవ్యత్యాసమగును.

శ్లో॥ వదనంత్యేకమద్యైవ ద్విత్రిసప్తచిరాయతే |

అష్టపంచార్కాఫలత్వందిక్ష్వత్కలికానిధౌ॥ ౮౫౮

అనుకూలంపురాణేషు నభేషూర్తాతథాగమే |

అప్రయత్నఫలంవాచ్య మేకత్రిగిరియజ్జుభే॥ ౮౫౯

ఖగుణేదేవసంఖ్యాయాం సిద్ధావప్యఫలంభవేత్ |

ఏకోత్రింశతతథా సద్వ్యకాయాంశుభంభవేత్॥ ౮౬౦

తా॥ పలుకులు ౧ ఇప్పుడేలగును, ౨-౩-౪ సావకాశము, ౫-౬-౭ ఫలింశదు, ౮-౧౦-౧౫-౧౬ అనుకూలించును, ౧౮-౨౦-౨౪-౨౬ యత్నములేకనేలగును, ౨౧-౨౩-౨౭-౩౦-౩౩ అయినను ఫలములేదు, ౨౯-౩౧-౩౨ అయితేమంచిదే.

శ్లో॥ వనపల్లి గ్రామగానాం గిరిజారణ్యవాసినాం |

తిర్యంచామపిభూగౌళిస్సోమవారేఫలంవదేత్॥ ౮౬౧

ఉదుంబరేరత్నమస్తి కపిత్థేవిషమారుతః |

నౌకాయాంజలజాద్భితిః శకలేనష్టకీలకం॥ ౮౬౨

కూపేతుకటభంగస్సాన్యద్వర్తి కేగ్రామమాచర |

సీరంచసులభంకూపే తోరణేనిచ్చితంభవేత్॥ ౮౬౩

తా॥ అడివిబల్లి ఊరివారికిని, కొండగౌళి యడివివారికిని, భూగౌళి తిర్యగ్తువులకును, సోమవారమునాడు ఫలమును సూచించుట గలదు. అత్రిదేట్టునగౌళిపలికితే రత్నముపడియున్నది. వెలగచెట్టున విషగాలి

వచ్చును. పడవలోపలికితే జలజంతుభయము. బండిలోపలికితే చీలవీడినది. నూతిలోపలికితే పెల్లబడును. పుట్టమీదబలికితే ఊరుకట్టింను, చావిలోనీళ్లుబడును. తోరణమునబలికితే నిశ్చయముగనగును. సోమవారమునాటిగౌళిఫలముముగిసినది.

మంగళవారపు గౌళిఫలములు.

శ్లో॥ దివామధ్యాహ్నపర్యంతం భానువద్భేమవాసరే |

ఫలంప్రాగ్ క్రమేవస్యాద్యామవ్యత్యాసతప్తథా॥ ౮౬౪

పరంమధ్యాహ్నతత్పంద్రవారరాత్రౌచతుర్థకే |

ప్రహరేప్రథమేచోక్తంభామాహస్త్రిచతుఃఫలం॥ ౮౬౫

యదహఃఫలమత్రోక్తంరాత్రౌవ్యత్యస్తమాదిశేత్ |

అన్యత్సమానమేవస్యాత్కుజేగౌళివచఃఫలం॥ ౮౬౬

తా॥ మంగళవారమున పగలు మధ్యాహ్నమువరకు భానువారమునకు చెప్పినఫలమునే చూచుకొనవలసినది. ఎట్లనిన- విశేష విధిచేత ౨ వ యామమునకు చెప్పినదానిని మొదటి యామమునకును, మొదటి యామమునకు చెప్పినదానిని రెండవ యామమునకును చూచుకొనవలసినది. సోమవారపురాత్రిఫలమే మంగళవారపుపగలు మధ్యాహ్నత్పరమగును. ఎట్లనగా- ౪ వ యామమునకు చెప్పినది మూడవ యామమునకును, మొదటి యామమునకు చెప్పినది ౪ వ యామమునకును తెలియవలసినది. మంగళవారమురాత్రిలో పగటికిచెప్పిన ఫలమునే విపరీతముగా, అనగా ౧-౨-౩-౪ యామములకు చెప్పినఫలములను ౪-౩-౨-౧ యామములకు పెట్టుకొనవలసినది.

బుధవార గౌళివచనఫలములు.

శ్లో॥ బుధవారాహరేకత్రి యామయోశ్చంద్రరాత్రిజం |

తృతీయాదిమయోఃప్రోక్షం బుధాహర్దివచతుష్కయోః॥

భాన్యహర్వేదనేత్రోక్షం నక్తమేకద్వయోరథ |

సోమవద్గుణవైదేషు భానురాత్రివదీరయేత్॥ ౮౬౮

తా || మధువారపుపగలు ౧-౩ యామములను, సోమవారపురాత్రి ౩-౧ యామములుగాను, మధునిపగలు ౨-౪ యామములను, భానుపగలు ౪-౨ యామములుగాను, తెలియవలసినది. మధునిరాత్రియందు ౧-౨ జాములను సోమవారపురాత్రినిగాను, ౩-౪ జాములను భానువారపురాత్రినిగాను భావించి ఫలములనుజెప్పవలసినవి.

గురువార గౌళివచనఫలములు.

శ్లో || గురావహనియామేతు ప్రథమేర్కాదితఃఫలం |

ధర్మవృద్ధిర్మంత్రసిద్ధిః ప్రస్తావోభయశామనం || ౮౬౯

కథంచిదసమాప్తిశ్చ భంగస్యాన్యాయ్యమేవహి |

కర్తృసిద్ధిరథోదిక్షు భవిష్యత్సద్ధిభంజనం || ౮౭౦

ముద్రయాద్విక్రమరుతథార్థుడిత్యాహ్వపయాధునా |

ముఖంకురుద్రావయచ నలభ్యంభువిగూహయ || ౮౭౧

తా || గురువారమున పగటిలో మొదటియామమునందు వరుసగా సూర్యాదిగ్రహగౌళి వచనములు- ౧ ధర్మవృద్ధిగలదు, ౨ మంత్రసిద్ధి, ౩ ప్రస్తావమునకుతగును, ౪ ఉత్పాతములు శాంతములగును, ౫ ఎట్లూ ఈడేరదు, ౬ భంగమువచ్చును, ౭ న్యాయమగును, ౮ కర్మసిద్ధిగలదు, ఇంద్రాదిగా- ౧ యముకరుగును, ౨ బీకమువేయి, తడుపుము, ౪ పిలుచుకొనిరా, ౫ అప్పుచేయి, ౬ కరగించు, ౭ చిక్కదు, ౮ పాతిపెట్టు.

౨ వ - యామమునందు.

శ్లో || గురావహనియామేతు యామేసూర్యాదితఃఫలం |

ధాన్యసంగ్రహణం కార్యం వృత్తాంతః శ్రూయతేనవః ||

ఇతశ్చ కాలహరణమంగీకారోద్యతస్యతే |

శాంతింకారయదేవస్యపూజాంకుర్వన్మతంవదేత్ || ౮౭౩

చైతన్యంనాస్త్యథోదిక్షుకార్యంకర్తాప్రియత్వతః |

తటాకసేతుభవశ్శ్రేతపిధేహినశికాముఖం || ౮౭౪

ఉష్ణీకురుపతేద్భగ్నం తత్రమాగచ్ఛపార్శ్వతః |

క్రీత్వావిక్రయంకుర్యాదిత్యర్థంవక్తిగౌళికా || ౮౭౫

తా || గురువారపుపగలు ౨ వ యామమున సూర్యాదిగా- ౧ ధాన్యమును సంగ్రహించు, ౨ క్రొత్తవాతవివచ్చును, ౩ ఇంకను కొంతకాలముగడువని, ౪ ఇప్పుడే బిప్పికొనవలదు, ౫ శాంతిజేయించు, ౬ దేవుని పూజచేయి, ౭ చొబ్బరలాడుచున్నాడు, ౮ జీవాశములేదు || ఇంద్రాదిగా- ౧ బ్రతుకుగలదు, ౨ చెరువుతేగిపోవును, ౩ జలదారినిమూసిపెట్టి, ౪ వేడిచేయి, ౫ విరిగిపైనబడును, ౬ అచటపోవలదు, ౭ ప్రక్కలోమంచిది, ౮ కొన్నతోడుతనేలమ్మివేయి.

౩ వ - యామమునందు.

శ్లో || గురావహనియామేతు తృతీయేర్కాదిగౌళివాక్ |

దుస్సంగతిస్సుబుద్ధిశ్చదుర్నితిర్దుష్క్రియాతథా || ౮౭౬

హితోప్యభ్యాసయోగ్యంహిదురహంకారలక్షణం |

మాయికంస్యాద్విశాచోనదిక్షుదేవేషుభక్తిమాన్ || ౮౭౭

అయాతిభాగన్యోస్త్రేవ నేతోలభ్యమిదంభవేత్ |

మాత్రైపీస్తేసహాయోస్తిధర్మంకుర్వీశకమద్భక్ || ౮౭౮

దాక్షిణ్యవశగోమాభూదిత్యంవదతిగౌళికా |

తా || గురువారముపగలు ౩ వ జామున సూర్యాదిగా- ౧ దుస్సహవాసము, ౨ సుబుద్ధి, ౩ దుర్నితి, ౪ దురాచారము, ౫ ఇంకనునేర్చుకొనవలెను, ౬ దురహంకారి, ౭ మాయమగును, ౮ విశాచమువలన || ఇంద్రాదిగా- ౧ దేవభక్తుండవచ్చును, ౨ బాధ్యుడువేరేగలదు, ౩ ఇది ఇంకవారకదు, ౪ భయపడవలదు, ౫ సహాయమున్నది, ౬ ధర్మమునుచేయి, ౭ స్వామికార్యమునుచూడు, ౮ దాక్షిణ్యమునకుచిక్కవలదు.

౪ వ - యామమునందు.

శ్లో || గురావహనియామేతు చతుర్థేర్కాదిగౌళివాక్ || ౮౭౯

జలగండఃప్రాణిరత్నా విత్తాప్తిమాన్సభంజనం |

జాగరోహస్తదోషశ్చవాగ్దోషోనాదరంకురు || ౮౮౦

దిక్షుభోవధత్తేమాల్యం వృష్టిరస్తిజనాయతిః |

ప్రత్యయోనాస్తినష్టంస్యాత్పాణిహనిదుర్కరాశయా ||

యోగ్యంహిస్వజనస్సేవ్యో గౌళివాగ్ధమిరయేత్ |

తా॥ గురువారపుషగలు ౪ వ యామమున సూర్యాదిగా- ౧ జల గండము, ౨ ప్రాణరక్షణము, ౩ భనలాభము, ౪ మానభంగము, ౫ జాగ రణము, ౬ చైతన్య, ౭ నోటిదుడుకు, ౮ లక్ష్యముచేయవలదు॥ ఇంద్రాదిగా- ౧ భరవచ్చును, ౨ వానగలము, ౩ జనులువచ్చెదరు, ౪ నమ్మకము లేదు, ౫ నష్టమువచ్చును, ౬ దురాశతో ప్రాణముపోను, ౭ యోగ్యము గానున్నది, ౮ స్వజనులనేసేవించవలసినది.

గురుదారము రాత్రి గౌళివచనఫలములు.

శ్లో॥ రాత్రాప్రథమయామేతుగురోసూర్యాదితఃఫలం॥ ౮౮౨
అన్నంతువిషసంపృక్తంద్రవ్యంకృత్రిమషేవహి॥
రాజకార్యంముంచమార్గంవమనంకురుయత్పతః॥ ౮౮౩
ద్వారంపిథేహినవిషం దుష్టోవాయురథేంద్రతః॥
వచోన్యతంమాస్పృశత్వంయతర్హంనాపసియతే॥ ౮౮౪
సూతేసుఖంవ్యయసమో లాభస్యాజ్ఞాతివిభ్రమః॥
మాలగ్నోభవరాత్రాతు గురోర్గౌళివచఃఫలం॥ ౮౮౫

తా॥ గురువారమునాడురాత్రి ప్రథమయామమున సూర్యాదిగా- ౧ అన్నమున విషమున్నది, ౨ ద్రవ్యముకృత్రిమమైనది, ౩ రాజకార్య ములుగలవు, ౪ దారివిడిపించుము, ౫ వాంతిచేసికో, ౬ వాకిలిమూయి, ౭ విషభయములేదు, ౮ గాలిచెడినది॥ ఇంద్రాదిగా- ౧ మాటఅబద్ధము, ౨ ముట్టవలదు, ౩ ధైర్యముగానుండు, ఆభవాయత్నముచేయి, ౪ అప్పు తీరదు, ౫ సుఖప్రసవముగును, ౬ సెలవుకుతగినలాభముగలుగును, ౭ జాతి చెడును, ౮ చిక్కవలదు.

౨ వ - యామమున.

శ్లో॥ గురురాత్రాద్వితీయేతుప్రహరేర్కాదితఃఫలం॥
కష్టంభవేన్నింసిర్భమోచనే నాస్తిసంశయః॥ ౮౮౬
శుభంస్యాధ్వేతసిద్ధైన క్షేతుమాయాతిలాభదః॥
విధేహినిద్రాంవిజహివైద్యమన్వేషయస్థలం॥ ౮౮౭
పశ్యదిక్షుకకార్యస్య కరణానంతరంఫలం॥

ఆన్యేనాక్రమ్యతేఘాస్తేనస్వత్వంతవసాహతి॥ ౮౮౮
దుస్స్వప్నాఃఫలదానస్యః జీవంక్రీత్యాధనంలభేత్॥
నక్రేయానధికారోద్యమాతనస్సాన్యద్విపర్యయః॥ ౮౮౯
స్థీయతేతద్యథాపూర్వమేవం గౌళివచఃఫలం॥

తా॥ గురువారమురాత్రి ౨ వ యామమున సూర్యాదిగా- ౧ మంగు పట్టిపిడుచునపుడు కష్టము నివర్తించును, ౨ సందేహములేదు, ౩ తెల్ల సిబ్బముమంచిదగును, ౪ గతాకివచ్చును, ౫ దాచిపెట్టుకొ, ౬ నిద్రింప వలదు, ౭ వైద్యునిచెడుకుము, ౮ స్థలమునుచూడు॥ ఇంద్రాదిగా- ౧ పని చేయించినపిమ్మటఫలమగును, ౨ నీఘామియన్యాక్రాంతమగును, ౩ అది నీకుదక్కజాలదు, ౪ దుస్స్వప్నములు ఫలంపవు, ౫ జంతువులనుకొనిన వృద్ధిగలదు, ౬ అధికారమివుడు సరిగాదు, ౭ క్రొత్తమార్పుగలుగును, ౮ ఉన్నట్లేఉండును.

౩ వ - యామము.

శ్లో॥ రాత్రాగురోస్తృతీయేతుయామేసూర్యాదితఃఫలం॥ ౮౯౦
విషపుచ్చస్సమాయాతోనభయంతస్కరోభవేత్॥
క్షీప్రంప్రసౌతిసాప్రాతభావిష్యత్యధికారిణః॥ ౮౯౧
నికటంగచ్చరాజాధికారస్యవశగోభవ॥
భవిష్యత్యఘోరవృద్ధిశ్చదిక్షుష్టస్వశకౌశలం॥ ౮౯౨
స్వయంప్రవృత్తిరాయాతిలాభోనశ్రమపుష్కలః॥
ఇత్థంతిష్ఠతుకార్యస్యవ్యవహారంకురుస్వతః॥ ౮౯౩
స్పృష్టంమాత్యజతస్యాద్యప్రత్యయంపదగౌళివాక్॥
చతుర్థయామేదేవేజ్యవారరాత్రావిశిష్యతే॥ ౮౯౪
సోమాహనిద్వితీయేతుయామేప్రాగుత్తమేవహి॥

తా॥ గురువారము రాత్రి ౩ వ యామమునందు సూర్యాదిగా- ౧ తేలువచ్చెను, ౨ భయములేదు, ౩ ముచ్చలించును, ౪ వేగిరముకనును, ౫ ప్రొద్దునయగును, ౬ అధికారివద్దకుపోమ్ము, ౭ రాజాధికారమునకు చిక్కుము, ౮ అగ్గువగును॥ ఇంద్రాదిగా- ౧ క్షేమముగలదు, ౨ వృత్తాం

తమువచ్చుచున్నది, ౩ లాభములేదు, ౪ ప్రయాసయెక్కువ, ౫ ఇట్లుం
జని, ౬ వ్యవహారముచేయి, ౭ చేయివిడువవలదు, ౮ నమ్మకచెప్పము.
గురువారమురాత్రి నాలగవయామమున సోమవారపుపగలు ౨ వయామ
మునకుచెప్పబడినఫలముకే తెలియవలసినది.

శ్లో॥ వనగౌళిర్యథాచంద్రేగిరిగౌళిఃకుజేయథా॥ ౮౯౫
గౌళిరన్యథానువత్స్యాద్గురువారేషుసర్వదా।
కించదేవగృహేగౌళిర్వక్తేవైవాహికంధ్రువం॥ ౮౯౬
శయ్యాగృహేచసంతానం గురువారఫలంత్విదం।
అనుక్తమన్యతోగ్రాహ్యంప్రాగుక్తంయద్యదత్రచ॥ ౮౯౭
తా॥ గురువారమున వనగౌళి సోమవారమువలెను, గిరిగౌళి కుజ
వారమువలెను, తక్కినది భానువారమువలెను, పలుకుచుండును. దేవు
నింటపలికిన పెండ్లియగును. పడకింటపలికినసంతానమగును.

శుక్రవారపు పగటిగౌళిపలుకులఫలములు.

మొదటి యామము.

శ్లో॥ శుక్రాహఃప్రథమేయామే సూర్యాదిగ్రహగౌళివాక్।
ఆల్లితంగభిఃతంపక్వంనవంస్యాన్మహిషీశుభా॥ ౮౯౮
లాభోభవిష్యత్కారోగ్యంభయమంద్రాదిదిక్షుతు।
బౌషధాద్యయమస్యైవ ఛద్మవైవహిగోపయ॥ ౮౯౯
ఆకారయచిరంటించ సంతానంనాస్త్యవిఘ్నతా।
యావదాసీత్రావదలంగతంగచ్చతునేష్యతే॥ ౯౦౦

తా॥ శుక్రవారపుపగలు మొదటియామమున సూర్యాదిగా- ౧ పులి
సినది, ౨ చేకటి, ౩ పండినది, ౪ క్రొత్తది, ౫ యెనుముమంచిది, ౬ లాభ
మగును, ౭ రోగములేదు, ౮ భయముగలదు॥ ఇంద్రాదిగా- ౧ మందు
భయము, ౨ మరుగుచేసికొ, ౩ ముత్తయిదువనుపిలువు, ౪ బిడ్డలులేరు,
౫ విఘ్నములేదు, ౬ అయినంతాయెను, ౭ నైనదిపోసి, ౮ దక్కదు.

౨ వ - యామమున.

శ్లో॥ శుక్రవారేదివాయామే ద్వితీయేభాస్కరాదితః।
అష్టాపదంభ్యతేచ హస్తదోషస్తలైవహి॥ ౯౦౧

జలయానంచభవితా ప్రబలేనవిరుధ్యసే।

మృష్టాన్నభోజనంభూయా త్కృమేనాస్తిఫలంక్వచిత్॥

వాణిజ్యలాభోభవితా వర్ధంతేబాలకాస్త్వితః।

దిక్షుధాన్యసమృద్ధిశ్చ శ్రేయశ్చోపయమస్తతః॥ ౯౦౩

పుష్పతాంబూలోత్సవశ్చ చోరభీఃప్రభువల్లభః।

జనైర్విరోధోయత్సస్య భంగోభవతీతత్ఫలం॥ ౯౦౪

తా॥ శుక్రవారపుపగలు ౨ వ యామమున సూర్యాదిగా- ౧ పసిడి

చిక్కును, ౨ నీచైదుడుకు, ౩ నీటిపయలుము, ౪ ప్రబలవిరోధము, ౫ మృష్టా

న్నభోజనము, ౬ కృషిఫలములేదు, ౭ వాణిజ్యలాభము, ౮ బిడ్డలవృద్ధి॥

ఇంద్రాదిగా- ౧ ధాన్యవృద్ధి, ౨ సౌమంగల్యము, ౩ వివాహము, ౪ పూవి

డము, ౫ చోరభయము, ౬ రాజప్రియత్వము, ౭ జనవిరోధము, ౮ యత్న

భంగము.

౩ వ - యామమునందు.

శ్లో॥ శుక్రాహనిత్యతీయేతుప్రహరేమహిరాదితః।

కలహేకంటకసమా రోదనంస్యాదలంకృతిః॥ ౯౦౫

మానసంరక్షణంప్రాణభీఃపైశాచికలక్షణం।

పరోపకారోరోగశ్చ దిక్షుధోగణనక్లమః॥ ౯౦౬

స్వత్వమస్తివివాహస్సాన్య దీతసౌఖ్యంచదర్శనం।

సుఖభంగస్తథోన్మాదః కృత్రమంఘలమీదృశం॥ ౯౦౭

తా॥ శుక్రవారపుపగలు ౩ వ యామమున సూర్యాదిగా- ౧ కలహ

కంటకుడు, ౨ ఏడుపు, ౩ అలంకారము, ౪ మానరక్షణము, ౫ ప్రాణ

భయములేదు, ౬ పిశాచలక్షణము, ౭ పరోపకారము, ౮ రోగవికా

రము॥ ఇంద్రాదిగా- ౧ లెక్కతొందర, ౨ స్వత్తుగలదు, ౩ పెండ్లి

యగును, ౪ సంగీతసుఖము, ౫ దర్శనోత్సవము, ౬ సుఖభంగము, ౭ పిచ్చి

౮ కృత్రిమము.

౪ వ - యామమునందు.

శ్లో॥ శుక్రాహనిచతుర్థేతుప్రహరేర్కాదితఃఫలం।

శకునందుష్టమేవస్యాన్మాభైపీర్భుద్ధిమాన్భవ॥ ౯౦౮

సహాయంకురు తేదైవం బలమస్తివిశేషతః।

పరాజితస్సాన్యఃసప్తంసకప్తంసేంద్రాదిషక్రమాత్॥౯౦౯

హనిజఃశ్చలశ్చీశ్చ యుద్ధంక్షేమశ్శుభంమృతిః।

లాభశ్చగౌళివచసాం శుక్రవారేదిషాఫలం॥ ౯౧౦

తా॥ శుక్రవారపుషగలు ౪ వ యామమున సూర్యాదిగా- ౧ అప శకునమగును, ౨ పెరవవలదు, ౩ బుద్ధికలిగియుండు, ౪ సహాయమును జేయు, ౫ దైవబలముగలదు, ౬ గెలుపులేదు, ౭ సప్తములేదు, ౮ కప్తము లేదు॥ ఇంద్రాదిగా- ౧ హని, ౨ జయము, ౩ లక్ష్మీ, ౪ యుద్ధము, ౫ క్షేమము, ౬ శుభము, ౭ మృత్యువు, ౮ లాభము.

శుక్రవారపురాత్రి గౌళిఫలములు.

౧ యామమున.

శ్లో॥ శుక్రవారనిశాయాంతు యామేప్రాథమికేక్రమాత్।

అర్కాద్వికారమమృతం త్యాగంమృత్యుంధనంతతః॥౯౧౧

అన్నంభంగంచవస్త్రంచ బ్రూయాదింద్రాదిదిక్షుతు।

కామంచగౌరవంక్రోధం సంమానంబుభతామపి॥ ౯౧౨

విద్యాంచవ్యసనంజాతం సూచయేద్గౌళికావచః।

తా॥ శుక్రవారపురాత్రి మొదటియామమున సూర్యాదిగా- ౧ వికారము, ౨ అమృతము, ౩ త్యాగము, ౪ మృత్యు, ౫ ధనము, ౬ అన్నము, ౭ భంగము, ౮ వస్త్రము॥ ఇంద్రాదిగా- కామము, ౨ గౌరవము, ౩ క్రోధము, ౪ సమ్మానము, ౫ లోభము, ౬ విద్య, ౭ వ్యసనము, ౮ అనినది,

౨ వ - యామమున.

శ్లో॥ నక్తంభ్రగౌ ద్వితియేతు యామేసూర్యాది గౌళివాక్।

ధాతోద్వికారంలోహస్య నాశంమృత్యుభాజనం।

ఆగతో స్త్రిమహాసర్వో మహాభిరౌషధాద్యవేత్॥ ౯౧౩

అనుకూలోభవేద్యత్వః శ్రేయస్తత్సేతిబాధనం।

దిక్ష్యతథ్యంతదహ్నాయ జ్ఞాపయాస్తీసఖాతవ॥ ౯౧౪

అశ్రయంప్రాప్యానుస్మత్య నిరీక్షయథలంశహి।

భ్రమణంచేతివచసాంపల్లి కాయాఃఫలో క్తయః॥ ౯౧౬

తా॥ శుక్రవారపురాత్రి ౨ వ యామమున సూర్యాదిగా- ౧ ధాతు

వికారము, ౨ లోహసప్తము, ౩ మట్టికుండ, ౪ పామువచ్చినది, ౫ మందు వెరువు, ౬ కూడివచ్చును, ౭ మంచుది, ౮ ఈతిబాధ॥ ఇంద్రాదిగా- ౧ నిజములేదు, ౨ వేగిరముతెలిపించు, ౩ విత్తుడుగలడు, ౪ అశ్రయ మునుపొంది, ౫ అనుసరింపుము, ౬ కాచియుండు, ౭ ఫలములేదు, ౮ తిప్పట.

౩ వ - యామమునందు.

శ్లో॥ శుక్రేన క్తంతృతీయేతు యామేసూర్యాదిలేఖలం।

అలసశ్శులభక్రోధో వంధ్యాయాతకమాశ్చయే॥ ౯౧౭

వాతశ్చమృత్తయంనాశ వాతాః బంధుశుభోడయః।

దిక్ష్యేత్వర్గంసుసంబంధఃసహవాసశుభంభవేత్॥ ౯౧౮

సవీవాగచ్ఛతుచిరం చింతైషాతోషదశిన్।

వాహనేసుఖమప్త్యేవ వస్త్రలాభఃపరీక్షణం॥ ౯౧౯

తా॥ శుక్రవారపురాత్రి ౩ వ యామమున సూర్యాదిగా- ౧ అలస్య గాఢు, ౨ ముంగోపి, ౩ గొడ్డు, ౪ పోణిమినిపొందును, ౫ గాలి, ౬ మట్టిదీ, ౭ మరణవార్త, ౮ చుట్టములనుఖము॥ ఇంద్రాదిగా- ౧ విశ్వ ర్యము, ౨ సంబంధముమంచిది, ౩ సహవాసముమంచిది, ౪ ఆతడేరాని, ౫ ఈయోచనజేడ్డది, ౬ వాహనసౌఖ్యము, ౭ వస్త్రలాభము, ౮ పరీక్ష

౪ వ - యామమున.

శ్లో॥ నక్తంభ్రగౌశ్చతుర్థేతుసూర్యాదిగ్రహగౌళివాక్।

ప్రహరేకభ్యతేరాజా సమాయాత్యస్తుతేశుభం॥ ౯౨౦

ఉతోచోమాస్తునీతిస్సాన్య దృణాస్త్రీప్తక్రమేణదేత్।

మత్తమంతేసుఖరదిక్షు చిత్రద్రవ్యంసురత్నతా॥ ౯౨౧

చోరవేధోదేవకార్యం చూల్యంప్రాప్నుహీనస్థలం।

ఆలస్యమంతరంగంచ క్రమేణఫలమీరయేత్॥ ౯౨౨

తా॥ శుక్రవారమురాత్రి రవజామున సూర్యాదిగా- ౧ రాజు
వచ్చును, ౨ మేలుగలుగని, ౩ లంచమువలదు, ౪ నీతియుండని, ౫ సరిగా
నుండుము, ౬ క్రమముతోకాని, ౭ క్రొవ్వినది, ౮ చివరలోఁజేలు॥ ఇంద్రా
దిగా- ౧ చిత్రద్రవ్యము, ౨ రత్నలాభము, ౩ దొంగలవేధ, ౪ దేవునిపని,
౫ బండవాళముదొరుకును, ౬ తావులేదు, ౭ ఆలస్యము, ౮ అంతరంగము.

శ్లో॥ కంకణేకార్యసిద్ధిశ్చ తోరణేజ్ఞానసంభవః।

ముసలేబంధుభుక్తిశ్చ స్నానేవసనలాభదా॥ ౯౨౩

మంత్రేషానంభోజనేతు పల్లిరోగప్రదాయినీ।

శయనేవక్తిదుఃస్వప్నముత్థానేయానమాదిశేత్॥ ౯౨౪

ప్రయాణేవిజయంబ్రూతే గరాప్రత్యాహశంసిసి।

గర్జేతువిషవాతార్తింఛాన్యేదుభిక్షుసూచనం॥ ౯౨౫

అగ్నోచరాజకభయంతటాశేపశుసాధ్వనం।

కూపగానోరభీతిం చ పశౌజంతుభయం చదేత్॥ ౯౨౬

భాండేధనవ్యయం వక్తి శుక్రవారేతు గౌళికా।

విశేషతః ఫలమిదం నాన్యవారేషు శస్యతే॥ ౯౨౭

తా॥ శుక్రవారమునాడు కంకణగౌళికార్యసిద్ధిని, తోరణగౌళితేలి
విని, రోకలిమిదిగౌళి చుట్టములభోజనమును, స్నానకాలమునగౌళివస్త్ర
లాభమును, జపకాలమునగౌళిమానమును, భోజనసమయమునగౌళిరోగ
మును, పరుండునపుడుదుస్స్వప్నమును, లేచునపుడుప్రయాణమును, వెడలు
నపుడు జయమును, కొండగౌళి షణ్ముమును, గుంటగౌళి విషపుగాలిని,
గోవురగౌళివృష్టిని, ధాన్యగౌళిదుభిక్షుమును, పెళామకాలమున రాజ
భయమును, చెరువుకట్టమీదపశుభయమును, నూతిలోచోరభయమును,
మందలో జంతుభయమును, భాండమునవెచ్చమును, సూచించును. ఇది
విశేషఫలము. శుక్రవారపుగౌళిపలుకుఫలములుగిసినవి.

శనివారపుగౌళిపలుకుఫలములు.

శ్లో॥ మందవారదివానక్త మేకద్విత్రిచతుఃక్రమాత్।

యామేషుభానుచంద్రేజ్య శుక్రరాత్ర్యహరీతిం॥ ౯౨౮

ఇంద్రాదిదిక్పలతయోజ్యం భేదేదిక్షుచభేటజం।

వీతావాన్యత్యయోన్యత్ర యామసంఖ్యా యథోదితా॥

తా॥ శనివారమునాడు వరుసగా పగలురాత్రులయందు ౧-౨-

౩-౪ యామములలో క్రమముగా భాను-సోమ-గురు-శుక్రవారములరాత్రి
పగళ్లు ౧-౨-౩-౪ యామములకుచెప్పిన దిగ్గౌళిఫలమును గ్రహగౌళి
ఫలముగాను, గ్రహగౌళిఫలమును దిగ్గౌళిఫలముగాను భావించవలసినది-
ఇదియే విశేషము. యామసంఖ్య తప్పటలేదు. అనగా శనివారపుపగలు
మొదటియామముగ్రహగౌళి భానువారమురాత్రిమొదటియామపుదిగ్గౌళి
వలెఫలమిచ్చును. శనివారపుపగలు ౨వ యామమున సోమదారపురాత్రి
లెండవయామమువలె- ఈరీతిని చూచికొనునది.

గ్రహగౌళి దిగ్గౌళ్యాదిఫలవివేకము.

శ్లో॥ స్వతారాసమతారాయాంగ్రహగౌళిఫలంభవేత్।

విషమాయాంచతారాయాందిగ్గౌళ్యక్తం నిదర్శనం॥ ౯౩౦

నక్రసంక్రమణేభానుం కర్కి-సంక్రమణేశనిం।

మేషసంక్రమణేశుక్రం తులాసంక్రమణేశుజం॥ ౯౩౧

స్వజన్మదీపసేజన్మవారమన్యద్యథాస్థితం।

వారంవిజ్ఞాయవక్తవ్యం ఫలంపల్లీవతోభవం॥ ౯౩౨

తా॥ తననక్షత్రమనకు సమతారలో గ్రహగౌళియును విషమ
తారలోదిగ్గౌళియును ఫలించును. మకరసంక్రమణముననేవారమైయుండి
నను భానువారముగాను, అట్లాగే కర్కాటకమున శనివారముగాను,
మేషమునశుక్రవారముగాను, తులాసంక్రమణమునమంగళవారముగాను,
జన్మదినమున జన్మవారముగాను భావించి వాటికేతగినఫలములను జెప్పు
వలసినవి. ఇదిశకునమును అడిగేవానికేగాని చెప్పేవానికిగాదు. తక్కిన
దినములయందు పంచాంగవారమేముఖ్యము.

గౌళి గణితము.

శ్లో॥ అమావాస్యదికోమాసో దినంసూర్యోదయాదికం।

లగ్నంచైకైకఘటికా క్రమేణపరివతతే॥ ౯౩౩

గ్రహణాంఘ్రితరాశ్యాది సాధాద్విఘటికాంతరే।
 ఏకైకరాశిసంచార క్రమేణపరివతనం॥ ౯౩౪
 ఘటిద్వయేస్వరత్సైకో విఘటితకేతురం।
 సూర్యాదికానాంబాణార్థ కలాష్టాదశవిఘ్నపాః॥ ౯౩౫
 త్రయోదంతాశ్చతమిదం గుణకంకథ్యతేబుధైః।
 జ్యోతిశ్శాస్త్రోక్త మేవాన్య ధ్వాత్వాసర్వం ఫలంవదేత్॥
 విశేషోగౌళిగణితేలబ్ధాంకోముఖ్యతాంవదేత్।
 శిష్టాంకస్యస్యముఖ్యత్వ మేతద్ధిషణభాషితం॥ ౯౩౬

తా॥ అమావాస్యమొదలుగా నెలదినములతెక్కి, సూర్యోదయాది
 దినఘటికాసంఖ్య, సూర్యోదయాదిగానే లగ్నసంఖ్య, అయితే ఘడియ
 కొక్కలగ్నము, ఈప్రకారముగా వరుసతోమారుచుండును. గ్రహస్థిత
 రాశినుండి ౨౪ ఘడియకొక్క రాశిప్రకారముగా గ్రహస్థిత మారుచుం
 డును. అవియేతడికగ్రహములు- ౨ ఘడియలకొక్క స్వరము. ౧౦౦ విఘ
 డియలకు స్వరపరివృత్త్యుత్తరపరిణామము. సూర్యాదిగ్రహములకు వరు
 సగా గుణకములు, ర ౫- చ ౧౨- కు ౧౬- బు ౧౮- గు ౨౧- శు ౩-
 శ ౩౨-రా ౧౦౦- ఇదియేవిశేషము- తక్కినదంతయుజ్యోతిశ్శాస్త్రోక్త
 ప్రకారమే. దీనితోనష్టజాతకప్రశ్నారులనుగణించిచెప్పవలసినది. ఈగౌళి
 గణితమునందు లబ్ధముముఖ్యమేగాని శేషము ముఖ్యముకాదు. ఇదియే
 సామాన్యసూత్రసారాంశము.

గౌళి శ కు న ము ము గి న న ది.

నష్టజాతకశకునవివేకము.

శ్లో॥ ఆధానజన్మనోఃకశ్చిదంశోనజ్ఞాయతేయది।
 విజ్ఞాప్యజ్ఞాతమంశంచయదిపృచ్ఛతిపృచ్ఛకః॥ ౯౩౮
 ప్రశ్నకాలవశేనైవ విజ్ఞాయగణితాగతం।
 సవిశేషంవదేద్ధీమాన్ జన్మకాలమతంద్రితః॥ ౯౩౯

తా॥ పృచ్ఛకుండు జన్మకాలములోని అంశములనగా ఆధానజన్మ
 వత్సరములు, ఋతుమాస పక్ష దిన వార నక్షత్ర దివారాత్ర లగ్నగడి

యలలో దేనిని కొంచమైనను బొత్తిగా తెలియనివాడు నష్టజాతకమునే
 ప్రశ్నచేయవలసినది- వాటిలోకొంతమాత్రము ఎట్లాగైనా తెలియబడి
 యుండినపక్షమునందు తెలిసినంతను విన్నవించి తెలియనిభాగమునుమా
 త్రమే అడుగవలసినది, జ్యోతిశ్శకునమును చెప్పేవాడు గణితాగతమున
 కనువానికితెలిసిన అంశములకును సరిబుచ్చుకొని తెలియని అంశములను
 గూడ దానితోసరిచేరునట్లు ఊహించిచెప్పవలసినది- తేనియడలవ్యత్యా
 సములుసంభవించును. నష్టజాతకమును గణించునట్టి జ్యోతిశ్శకున సంప్ర
 దాయములు శాస్త్రుకతకల వికల్పములచేత పెక్కుగలవు- వాటిలో
 ముఖ్యమైన యొకరీతియందు సారాంశము ఇచ్చట సంగ్రహింపబడును-
 ఎట్లనిన.

శ్లో॥ పృచ్ఛకాంగారాధరాశిందిగారాధభమేవచ।

ప్రశ్నాక్షరాణి పంచాంగం లగ్నంతాత్కాలికంతథా॥

ననైతానిమిళిత్యాథ సిద్ధసంఖ్యావిభజ్యతాం।

ప్రప్తర్నమాక్షరైర్నిఘ్నా జనకేనవిభజితా॥ ౯౪౧

లబ్ధగుణకమాఖ్యాతం శేషంహారకముచ్యతే।

దూతస్యవచనాంకాని సంగుణ్యగుణకేనచ॥ ౯౪౨

హారకేణభజేచ్ఛిష్టం ఫలసంఖ్యాభవిష్యతి।

సంవత్సరాయనాదీనా మయమత్రవినిణయః॥ ౯౪౩

ఫలసంఖ్యాభరాహ్వకే గురుచారసమాయది।

వాచ్యోవయోనుమానేన సంవత్సరవినిణయః॥ ౯౪౪

తాత్కాలికవిలగ్నైశ్చ నవాంశంచంద్రతారకాం।

రవిరాశింపుథగ్యోజ్యక్తమేణఫలసంఖ్యయా॥ ౯౪౫

పంచభిర్నవభిర్విఘ్నై రాజైస్సంగుణ్యభాస్కరైః।

తారకాభిరథాదిత్యైర్విభక్తంక్రమశోభవేత్॥ ౯౪౬

విలగ్నంచంద్రనక్షత్రం రవిరాశిరసౌక్రమః।

అథవానవకంయోజ్యం వియోజ్యంవావికల్పతః॥ ౯౪౭

ఏతాభ్యామనుమాయాథ సమీకృత్యవదేత్కుఢిః।

అన్యక్షణితశాస్త్రేణ పంచాంగవిధినాచరేత్ || ౯౪౮

ఏకైకసిద్ధిసమయేప్రాగుత్తశకునైస్సహ |

సిద్ధాంతమపినిశ్చిత్త్య వదేత్తంనముధాభవేత్ || ౯౪౯

తా || నష్టజాతకమునడిగెడు దూతలయొక్క అంగారూఢరాశి ౧-
 దిగారూఢరాశి ౧-ప్రశ్నాత్మరసంఖ్య ౧-తాత్కాలికపంచాంగములు ౫-
 తాత్కాలికలగ్నము ౧- ఈ ౯ టిని మొత్తముజేసి పృచ్ఛకునిపేరత్మర-
 ములతోగుణించి ౧౦౮ తోభాగించగా వచ్చినలబ్ధమేగుణకధ్వువమగును-
 శేషమేహారధ్వువమగును- సంవత్సరము మాసాది ప్రశ్నములయందు
 ఆయాదూతవనాక్షరాంకములను ఈధ్వువములతోగుణించిభాగించగా
 శేషములే వాటి వాటి ఫలసంఖ్యలగును వాటిని గురు శని రాహు చార-
 ములతో సరిబుచ్చుకొని పృచ్ఛకతయోనుమానముచేత మొదట సంవత్సర
 మునునిర్ణయింపవలసినది. తత్కాలలగ్ననవాంశ ౧-చంద్రనక్షత్రము ౧-
 రవిరాశి ౧- ఈసంఖ్యలనువరుసగాబెట్టివరుసగా ౫౯-౨౧ తోగుణించి
 వరుసగా ౧౨-౨౨-౧౨ తో భాగించగా వచ్చినలబ్ధములు వరుసగాజన్మ
 లగ్నము, చంద్రనక్షత్రము, రవిరాశి, తెలియవచ్చును, అవిజ్ఞాతాంశ
 ములకు సరిరానిపక్షమువ వాటికి ౯ చేర్చిగాని ౯ తగ్గించిగానిసరిజేయ
 వలసినది- తక్కినవన్నియును పంచాంగగణితముతోను అగణిత గ్రహ
 చారముతోను సులభముగా సాధ్యములగును. మైనచెప్పినవాటినిగణించి
 నిర్ణయించునపుడు వికల్పములను జింతించునెడల పూర్వోక్త శుభశకున
 ములుయేవియైనను సంభవించినయడల వాటినే నిశ్చయకములనుగా
 గ్రహించి అప్రకారముగాచెప్పబడినది తప్పకనేసరివచ్చుచున్నది.

స్వాముద్రికశకునసంగ్రహము.

శ్లో || యచ్చప్రాత్యక్షికంలక్ష్యదృష్టమాత్రంహిసూచయేత్ |

ఫలంసరోక్షంత చ్ఛాస్త్ర విభక్తకునమిష్యతే || ౯౫౦

తస్మాచ్ఛరీరంసర్వస్య ప్రశ్నన్నచర్తజైవహి |

త్వత్తదృష్టానిలక్ష్యాణిసూచయేయన్ముఖాదికం || ౯౫౧

శరీరసుఖదుఃఖాదే శ్చరీరగతలక్షణా |

నిదిష్టమనుమేయత్వం ఘాయోదర్శననిశ్చితాత్ || ౯౫౨

హేతోర్వాప్యప్తిమతస్సాధ్యంఫలంశాకునికంస్తృతం |

యల్లింగదర్శనంప్రాహుశ్శకునంశాస్త్రవేదినః || ౯౫౩

తదత్రకథ్యతేకించిద్దిక్షాత్రంబాలబద్ధయే |

భోగ్యానుభావకాదృష్ట పరిపాకదశాయదా || ౯౫౪

తదాశరీరేఖాజేరనురూపస్యసంభవః |

అథవాస్యాదభివృత్తిః ప్రాక్తనస్యలయోథవా || ౯౫౫

జ్ఞాయతేతోస్తిముక్తాశ్శాంకాదాచిత్యత్వమప్యథ |

వైషిత్తికానాముత్పత్తావనుత్పత్తాలయేపివా || ౯౫౬

స్థితిస్యాదవిరోధేన నిత్యరేఖాదికస్యతః |

ఫముద్రస్యశరీతస్య హస్తాదేరంగకస్యవా || ౯౫౭

లక్ష్యసాముద్రికంప్రాహుశ్శకునంతద్విదోజనాః |

తస్మాత్తదుభయంజ్ఞేయంఫలబోధాయధీమతా || ౯౫౮

తా || ప్రత్యక్షమైన యేగురుతు పరోక్షమైన ఫలమునకు సూచక
 మగునో అదే అవిషయమునందుశకునమనబడును. లోకమునందు కార్య
 కారణభావము ఘాయోదర్శనముచేత నిశ్చయింపఁబడినదగును. గావున
 దానింబట్టి ఫలమును అనుమానించుట శాకునికమనంబునుగాన నోము
 జ్ఞానమేశకునమనినిర్ణయమైనది. దేహధారియగు ఆత్మకుకలిగెడు ఘ
 దుఃఖములకు అనుభావకములైనపుణ్యపాపముల పరిష్కర్తృశతవచ్చినపుడు
 దేహమునందుక్రోత్తగా రేఖాదులు అనుబంధముగావిష్టాపితవుటగాని
 కలిగియుండుటంజేసి అప్పుడప్పుడు వైషిత్తికరేఖలుపుట్టుటయునుమారు
 టయును అగుబడనట్లుణిగిపోవుటయును గలదు. వాటిని తెలిసి ఫలములను
 ఊహింపవలసినది, తత్ప్రకారంబెట్టిదనిన.

శ్లో || శరీరంషణ్ణవతిభి ర్విజాంగుభిరుచ్చితం |

ఫాలస్థ బహురేఖాశ్శ్యం తస్యాయుః పూణామూదిశేత్ ||

అంగుళాధఃకనిష్ఠాది తజన్యంతంప్రసారితా |

అవిచ్ఛిన్నాభవేదేఖాతస్యపూణాయురచ్యతే || ౯౬౦

కించిద్విచ్ఛేదసత్వేవా కృతత్వేవానుపాతతః|

గండకాలంచాయుషశ్చ మానంజానాతిపండితః|| ౯౬౧

తా|| ఏదేహమైనను దానికరాంగులములతో పొదుగు ౯౬ అంగు
లములైనను, వాసట అడ్డమురేఖలు బహువైయుండినను, అరచేతిలో
వేళ్లకు అంగులమంతక్రింద చిటికినివ్రేలియంచునుండితఃకానికొనవరకును
అడ్డముగానుండెడు ఆయుష్యరేఖపూర్ణముగాను తేపలులేకను ఉండె
నేని పూర్ణాయుష్యము. తేపలుండినను నడుమ సన్నమైయుండినను
కొలతపరిమితితో త్రైరాశికప్రకారము ౧౧౦ ఏండ్లలో తగినంతకాల
మునకు గండములనియును ఆయుఃపరిమితియనియును తెలియవచ్చును.

శ్లో|| తిర్యగ్రేఖాచతదధో భార్యాతస్యాంప్రవతః తే|

అంగుష్ఠమూలా దూర్ధ్వంతు ప్రసృతా పురుషాత్త్రికా||

తయోర్యోగేరతిసుఖం దంపత్యోమిత్రతాతథా|

యోగపుచ్ఛేపిసంతానంత్వస్తాత్ప్రబలమీరయేత్|| ౯౬౩

తా|| ఆయుష్యరేఖకుక్రిందఅడ్డముగానుండుస్త్రీరేఖయందుఅంగుష్ఠ
మూలమునుండి ఎగబారిన పురుషరేఖచేరును. అదేదంపతిసౌఖ్యమునకు
సూచకము. దానిపుచ్చములేసంతానములనంబడును. స్త్రీపురుషరేఖలపరి
మాణాదులు స్త్రీపురుషుల ఆయుఃపరిమాణాదులకు సూచకములగును.

శ్లో|| ఆయుష్యరేఖామారభ్య ప్రసృతోధ్వమనామికాం|

విద్యారేఖేతికథితా విద్యాతదనురూపిణీ|| ౯౬౪

మణిబంధేకంకణాఖ్య రేఖాద్వితయమస్తిహి|

వలయాకృతితత్సత్వే వివాహాభవతిధృవం|| ౯౬౫

ఉర్ధ్వంకంకణరేఖాయఃప్రసృతాస్త్రీయమాయుషం|

కరమధ్యేత్వవిచ్ఛిన్నాధనరేఖాంగుళాంతగా|| ౯౬౬

ప్రయచ్ఛతిమహావిత్రం లుబ్ధంవాకురుతేధృవం|

కరమధ్యేతుపద్మాది రేఖాన్యశ్శుభలక్షణాః|| ౯౬౭

అంగుష్ఠేభ్రాతృరేఖాన్యః కనిష్ఠాధస్తుసంతతిః|

రేఖాబలానురోధేన సంఖ్యాదిఫలమీరయేత్|| ౯౬౮

తా|| ఆయుష్యరేఖమీద అనామికవరకు నిడుచైనరేఖలు విద్యలను
సూచించును. అరచేతిబుడమన మణికట్టులో కంకణరేఖలు రెండుగల
వారికి వివాహమగును. అదిమొదలుగా పైకెగబారి స్త్రీరేఖయందును
ఆయుష్యరేఖయందును వ్యాపించి పైకివెడలినరేఖ దానిమితికొలది ధన
మునుసూచించును. అచ్చటనే దానిస్థితి తక్కువపరిమాణము గలదిగా
నుండేనేని తగినంతే ధనమబ్బును. అరచేతిలో అంకుశము కమలము
కలశము ధ్వజము ఛత్రముమొదలైన శుభచిహ్నాలు రేఖాకారములుగా
అగుబడినవాడుమహత్సఖమునుఅనుభవించునట్టిగొప్పవాడై యుండును

శ్లో|| భిన్నాకంకణరేఖాచేద్ద్వికశత్రంవినిదిశశేత్|

సంమితాంగుళిమధ్యేతుసరంధ్రేత్వేవ్యయోధీకః|| ౯౬౯

అనామికాశిరఃపర్వతోధికాగ్రాకనిష్ఠికా|

సపుమాంత్స్వగజేపూజ్యోంగుష్ఠమూలే సహాదరాః||

సూచ్యంతేబహురేఖాభిరంగుళాగ్రాదిషుక్రమాత్|

ద్వికాదిదశచక్రాంతం క్రమేణఫలముచ్యతే|| ౯౭౧

దారిద్య్రమపిఘోగచ్ఛ పాండిత్యంఘనశాలితా|

ప్రాభవంగౌరవంరాజ్యం సార్వభౌమత్వమేవచ|| ౯౭౨

మహాపురుషతావేతి చక్రైకత్వేవిరక్తతా|

కపాలడమరుభ్యాంతు భిక్షాజీవనమాదిశేత్|| ౯౭౩

తా|| కంకణముభిన్నించేనేనిద్వికశత్రయోగము. చేర్చిపట్టినవేళ్లలో
సందులగుబడితే వెచ్చములెచ్చును, చేతడల్పునిలువదు. కిరుచేలికొనలనా
మికాపర్వరేఖకన్నను పొడిగినమనిషి సరివారిలో ప్రబలించును. కాళ్ల
చేతులవేళ్లయందుఒకచక్రమున్నవిరక్తి. ౨ దారిద్య్రము. ౩ భోగము.
౪ విద్య. ౫ ధనము. ౬ ప్రభుత్వము. ౭ గురుత్వము. ౮ దొరతనము.
౯ చక్రవర్తి. ౧౦ మహాపురుషుడు. కపాలడమరుగరేఖలుండేనేనిచిచ్చ
మెత్తిబ్రతుకును.

శ్లో|| వక్త్రించపూర్వకాయశ్చ హ్వస్వత్వేశుభమాదిశేత్|

ముష్కశ్చాపరకాణుశ్చబలంవీర్యంచసూచయేత్|| ౯౭౪

జ్ఞానాధీశ్వరం పృథునిరో దీక్షాఽబాహుపరాక్రమం |
 దీక్షాఽనేత్రే విశాలోరస్సుఖంభాగ్యంచసూచయేత్ || ౯౧౫
 కణ్ఠోనాసాచముఖ్యత్వం పీనఃకంఠశ్శుభంతథా |
 సూక్ష్మమధ్యం సుఖాధీశ్వరం సుశయ్యాం కార్యమార్దవం ||
 నీరంధ్రసమదంతాశ్చ సుదృఢాభోజనేశుఖం |
 శ్లఙ్ఘోదరమథారోగ్యం కరపాదోష్టనేత్రకం || ౯౧౬
 రక్తంభోగాధికంజిహ్వశ్లఙ్ఘోవాక్పిష్టిముత్రమాం |
 ఊరూచజఘనేస్థూలే దేహపుష్టింబలంతథా || ౯౧౭
 ముఖంమనోవచోనేత్రం గంభీరంచసమంయది |
 ఘనతాంఽరళాః కేశామృదునీలాస్సుఖాధికం || ౯౧౮
 నిమ్ననాభిశ్చసంతానమల్పలింగంధనాధికం |
 పాదౌచక్వార్కప్రపదౌ మృదుశౌవాహనప్రదౌ || ౯౧౯
 వీరమాదీనిలత్నాణి నీరుక్తఫలసూచనాత్ |

[పాణినాం శకునాన్యాయా ర్విద్వాంస శ్శాస్త్రప్రవేదినః ||

తా || అధరాంగంబును నోరును చిన్నదిగాను, ఊర్ధ్వాంగంబును రట్టలును పొడుపుగాను, అండములు బలిసినవిగాను, రొమ్ము కన్నులును పెడల్పుగాను, చవులు ముక్కును నిడుపుగాను, కుత్తుక చొప్పుముగాను, నడుము సన్నగాను, చమ్రము మృదువుగాను, పలువరుస సందులులేక సమముగాను, నాలుకయును కడుపును పలచననాను, కన్నులు పెదివెలు అరచేతులు అరకాళ్లు ఎరువుగాను, ముఖము మాట మనసు దృష్టి గంభీరముగాను, మీగాళ్లు ఊబ్బుగాను, వెంట్రుకలు నల్లగను విరళముగను దీక్షాముగను, శిశ్నము కొంచముగను, గల శరీరము మహాపురుషలక్షణములగలది. అట్టివానికి జ్ఞానబలక్రియాదులు సుఖసాధకములై కీర్తికరములగును, ఈగుర్తులు శుభఫలములకు సూచకము లగుటంజేసి శకునము అనబడును.

స్వప్న ఫలములు-

శ్లో || జాగ్రత్సుష ప్రిసంధౌతు యచ్చిత్తస్పృహనంభవేత్ |
 బహిరింద్రియకార్యాణామభావేతద్భవస్త్రుతిః || ౯౨౦

యాచమానసికీనైవ స్వప్నకృత్యభీధీయతే |
 భావనామాత్రవీవాయం నార్థఃకశ్చనవిద్యతే || ౯౨౩
 ప్రాతిభాసికవీవాయం మూలాజ్ఞానావలంబనః |
 భ్రమోవాస్తరణంవాథ సంకల్పావాథమానసః || ౯౨౪
 నసన్నాసన్నసదస న్నిరస్వచనమహాతః |
 సత్యంమిశ్రేణిబహుధా కథ్యతేవైదికాస్త్రీమం || ౯౨౫
 శ్రుతిప్రామాణ్యతఃప్రాహు స్సృష్టమీశేనతత్ఫలం |
 సూచ్యతేవ్యవహారేపి తస్మాచ్ఛకునముచ్యతే || ౯౨౬
 తత్ప్రత్యయవతామేవ యన్నిదర్శనమహాతః |
 వ్యావహారికభేదస్య యద్వత్సత్యత్వమస్యచ || ౯౨౭
 తద్విద్ధినమృషాస్వప్న ఇత్యాహగరుడంహరిః |
 క్వచిదంశేముధాస్వప్నః క్వచిచ్చనముధాభవేత్ || ౯౨౮
 తా || శరీరమునందు సూక్ష్మదేహాభిమానియైన తైజసాత్మకు జాగ్రత్సుషపులసంధియందు స్వప్నావస్థగలుగుచున్నది- దానిస్వరూపమును విచారించిన నది బుద్ధివికారమనికొందరు- కట్టులేనిమనసులో భాతువికారమువలనకలిగెడు సంకల్పములనికొందరు- బుద్ధియొక్క భావనామాత్రమే గాని అర్థసత్తలేదనికొందరు- పూర్వపూర్వానుభవముల విలక్షణసంస్థారమువలన కలిగెడు స్మరణమనికొందరు- అజ్ఞానమువలనకలిగెడు భ్రాంతియనికొందరు గావున వైవేతులు సత్యమనియును అవైవేతు లసత్యమనియును చెప్పుచుండెదరు- ఎట్లైనను అది కొంతవడి వ్యవహారకాలమందు గూడ వ్యావహారికఫలమునుసూచించుట గలదు గావున దానినివ్యావహారికప్రపంచమువలె సత్తగలదానినిగా చెప్పవలసియున్నది- ఆసత్తప్రాతిభాసికమనదగును- ఎందువల్లనన గాకొంతదశకానమువచ్చుటవలనఅసత్తుగాదు- స్వాప్నికవిషయములు జాగ్రత్తులో లేనందున సత్తుగాదు- సదసత్త్వములు విరుద్ధమగుటంజేసి యొకవస్తు సదసత్తుగానుండదు- గావున అనిర్వాచ్యమనియే చెప్పబడవలసినది- దీనినే కనుగొనిన విద్వాంసులందును పలుతెరంగులు వక్కాణించినను ప్రత్యయముగలవారికి ప్రత్యా

యకమగుచున్నది. నమ్మకములేనివారికినిదర్శనముగాచాలదు. ఇదిస్వప్నమునకు సాధారణలక్షణంబై యుండును. శారీరకపితృదిధాతువులవైషమ్యమువలనగలిగినస్వప్నము శారీరకములైనరోగాదులకుసూచకమగుట వలన శకునములగుచుండును. మానసికంబైన భావనాదులవలనకలిగినది అశీతీతమనోవ్యాపారమగుటంజేసి “కల,, యనగా కల్ల అన్నట్లు మిథ్యయగుచుండును. ఇంకఅదృష్టనియంత్రితమై అంతర్యామిప్రేరితమగుదైనందినస్వప్నావస్థ ఎప్పుడైనను ప్రాగ్జన్మానుభవజన్యంబైన ఉత్కటాదృష్ట సంస్కారముతో ఉద్భావింపబడి అనుభవమునకువచ్చేనేని అట్టిస్వప్నావస్థమోత్రమే వ్యావహారిక ఫల సిదశకమగుటంజేసి వ్యావహారికమనంబడును. దానికి దైవికశకునమని పేరుగలదు. ఎట్లైనను స్వప్నమునిజమని పాటించేవారికి స్వప్నశకునముసరివచ్చుచున్నది- దానివివరణంబెట్టిదనిన.

శ్లో॥ స్వప్నేశ్వేతాశ్వవృషభ వస్త్రాభరణమాల్యకం।

దేవద్విజాగ్నజ్వాలాశ్చ దృష్ట్యాహవమవాపున్నయాత్।

శవందృష్ట్యాత్యేతిమృత్యుం మృతజీవంచమృత్యుదం।

గురూన్వృద్ధాంభుభకరాకవింద్యాత్స్వప్నేనీరీక్షితాః॥

శ్వకాకఖరచండాల సర్పఘాకవిడాలకాః।

మహిషంజంబుకంచోష్ఠ్రిం గజంసీలంకిటింతథా॥ ౧౯౧

వానరంచాప్యపస్కారం రంజాందృష్ట్యాపమృత్యుభాక్।

అసంయమితకేశంచదృష్ట్యాకలహమాపున్నయాత్॥ ౧౯౨

దండపాణేదశకేశనేతు ప్రహరంపీతనేభయం।

పూర్వోదగ్గమనేజేమ మన్యధా జేమమాపున్నయాత్॥

ఘంజానోరుగ్ధ తామేతి కార్యసిద్ధిఃఫలేక్షణే।

ఫలప్రాప్తాచసంతానం భయంరక్తస్యదర్శనే॥ ౧౯౩

సీలస్యవిపదంస్వప్నే సువణాస్యదరిద్రతాం।

దర్శనేనత్వమేథ్యస్య విత్తమాప్నోతిమానవః॥ ౧౯౪

ఉద్యంతంభాస్కరందృష్ట్యా దేహతోగ్యంజయంలభేత్।

సూరచంద్రాదిపతనంభంగకారణమాదిశేత్॥ ౧౯౫

మూతైరాహూయతేవాథ యద్వాక్పృష్టస్సమృత్యుభాక్।

వ్యాఘ్రభీతాధమఃసిద్ధిఃకార్యజ్యోతిరసంకటే॥ ౧౯౬

పంకస్యదర్శనేపాపం దుభిక్షంవృష్టిదర్శనే।

ప్రవాహదర్శనేయానం ఖచారిత్వేస్థలభ్రమః॥ ౧౯౭

తైలాభ్యంగేత్యామయస్స్యాజ్జలదోషస్సబంధుకః।

గీతశ్రుతాచాధమణోనాటకాదాచిరాయతే॥ ౧౯౮

కలహేవిపదస్సంతి కష్టంస్యాత్కలపిదర్శనే।

రుధిరస్రావదృష్ట్యాతు కార్యసిద్ధిమవాపున్నయాత్॥ ౧౦౦౦

సస్యాభివృద్ధైకల్యాణం మౌల్యాధిక్యంచధాన్యకే।

దర్శజేరుక్తలాభశ్చ దీఘాయుష్యంస్వదాహనే॥ ౧౦౦౧

అధికారంస్వఖననే తస్కరోగిరిరోహణే।

కుజారోహేమృతేర్వార్తాపీడాస్యాజ్జలమజ్జనే॥ ౧౦౦౨

ఉన్నజ్జనేవై పరీత్యమంగభంగశ్చకార్యహః।

విద్యాభ్యాసేవిత్ప్రతిస్స్యాద్ధుటనేఘటితస్యచ॥ ౧౦౦౩

ఆశ్చర్యశ్రవణంభూయా దసదృశ్యేవృథాకృతిః।

అతదహేవ్యథతాచ సన్యాసేధననాశనం॥ ౧౦౦౪

నిద్రావేతనలాభాయ రతిర్మృష్టాన్నదాయినీ।

తీర్థస్నానంచోపవాసే పూజాయామన్యణంభవేత్॥ ౧౦౦౫

జపేవిజయమాప్నోతి దుఃఖీస్యాన్మండిదశకనే।

లేషామేస్వపూజ్యత్వే నక్వచిద్దుఃఖసంభవః॥ ౧౦౦౬

నీలానామపిగోదేవ ద్విజానాందర్శనేశుభం।

వినాతక్రంచలాజాంశ్చ శుభ్రందృష్ట్యాసుఖీభవేత్॥ ౧౦౦౭

తా॥ కలలో ప్రదక్షిణాకారమైన మంటనుచూచితే భోగలాభ

మగును. తెల్లటి ఎద్దు ఆవు గుఱ్ఱము ముత్యము వస్త్రము పుష్పము

ముత్యములు ఫలములు వీటినిచూచితే సంతోషములభించును. దేవతలను

బ్రాహ్మణులను యజ్ఞాగ్నులనుచూచితే శ్రేయోపధిగలుగును. పీనుగను

చూచితే మృత్యుపరిహారమగును. చచ్చినవారు బ్రతికివచ్చినట్లుగుబడితే

మృత్యుభయము. వారు తనగురువులుగాని పూజ్యులుగాని అయ్యుండిరేని శుభోదయము. కుక్క నక్క కాకి పంది గాడిదె ఒంటె మాలవాడు దూత గూబ పిల్లి పాము కోతి పోతు ముండ వెట్టివాడు అంగవీనుడు వీటినిచూచితే అపమృత్యుభయము. తలవెంట్రుకలనువిరియబోసుకొన్నవారగుబడితే కలహభయము. ఆయుధపాణి యగుబడితే దెబ్బతగులును. పడితే అపజయము. పూర్వోత్తరదిక్కులకేగిన జేమము. దక్షిణపశ్చిమ గమనము జేమకరముగాదు. గతికేతే రోగము. ఫలమునుచూచితే కార్య సిద్ధి. ఫలమునుకైకొనిన సంతాన సుఖాదిలాభము. ఎటువు నలుపులను చూచితేచేటు. పసిడిని చూచిన దాడిద్యము. అమేధ్యమునుచూచినధన లాభము. బాలాదిత్యునించూచినవారోగ్యంబు. సూర్యచంద్ర పతనాదు లనుచూచినను, దూతులచే నడ్డబడినను మృత్యువు. దొంగలు తరుముచు వచ్చిన కార్పణ్యము. పులినిచూచి భయపడిన ధర్మశుటన. బురదను చూచితే పాపఘటన. వాననుచూచితే దుభిక్షము. ప్రవాహమును చూచిన ప్రయాణము. గగనచారియైతే స్థానభ్రంశము. నూనెయంటు కొని యభ్యంజనమొనర్చిన రోగము. జలుబుపట్టినట్లున్నచుట్టములువచ్చె దరు. సంగీతమువినబడిన సప్తజేయును. అటలాడినట్లున్న కార్యమాల స్యము. కలహించెనేనిచేటు. రక్తతమగుబడితే పనులుచేకూరును. పంట వల్లకల్యాణము. ధాన్యముచే ధారణవాసి. అద్దమునుగన్ననువర్ణలాభము. తన్నుతాకాల్పించినట్లుగన్న దీర్ఘాయుష్యము. తన్నుతానుపూడ్పించినట్లు గన్న నధికారలాభము. కొండెక్కిన దొంగలవేధ. చెట్టెక్కితే మరణ వాతక. నీటమునుంగిన పీడ. మునుగిలేచితే పీడాపరిహారము. అంగభంగ మైతేపనిచేటు. విద్యాభ్యాసమైనమరుపు. అఘటితఘటనమైననాశ్చర్యము వినబడును. అనురూపమును తెలిసిన సభ్యాసవృద్ధి. అసదృశములనుగన్న ప్రయత్నవైఫల్యము. అతదహకమునాలోకింప నిరర్థము. సన్యాసముతో ధనహాని. తానునిద్రించినకూలిదొరుకును. రమించిన మృష్టాన్నలాభము. ఉపవాసముండేనేనితీర్థస్నానము. పూజించెనేని అప్సరీరును. జపించె నేని జయముగలుగును. బోడివారిని ముండ జంగము సాతాని సన్నాసి

దిగంబరుడు బిచ్చగాడు బైరాగి ఇట్టివారినిచూచితే కన్నీరులాలుకును. అంగవీనునిగన్న నాపదవచ్చును. గోదేవద్విజగజములనుచూచునప్పుడు నలుపైయుండినను దోషములేదు. మజ్జిగ పేలాలు తెలుపైనను స్వప్నము నందు కష్టమునుచూపును. తక్కిన సురాది శుభ్రీవస్తువులు శుభమును సూచించును.

దు స్వప్నగణము.

శ్లో॥ నీలంవాహనమారుహ్యము క్తకేశోరుణాంబరః।

తైలేనాలిప్తగాత్రశ్చ రక్తమాల్యానులేపనః॥ ౮

యాతియామ్యాందిశంవృష్టో మరణంయాతిమానవః।

పాకగేహమరణ్యంవా కదళీవనమేవవా॥ ౯

విశేద్వాసూతికాగేహం గుహంవారక్తవస్త్రభృత్।

ప్రాపుయాదంగభంగంవా యదిస్వప్నీరిక్షితః॥ ౧౦

పతేద్వృత్తార్థిరేర్వాపి గతేవాగోమయహ్రదే।

అచిరాత్ మృత్యుమాప్నోతి శాంతికర్మవివజీతః॥ ౧౧

తా॥ నల్లంటివాహనమునెక్కి తలవిరియబోసికొని మసిపెట్టుకొని నూనెపూసికొని యెఱ్ఱగుడ్డకట్టి ఎఱ్ఱపూలుముడిచి దక్షిణదిక్కునప్రయాణముజేసినట్లు కలలోనెవ్వంజుచూడఁబడునో వానికి త్వరలో మరణము సంభవించును. వంటయింటిలోనికిగాని అడివిలోనికిగానితోటలోనికిగాని ముట్టింటిలోనికిగాని గవిలోనికిగాని ఎఱ్ఱటిపూలుముడుచుకొనిపోయినట్లుగు బడిన మృత్యుసూచనమగును. కొండనుండిగాని చెట్టునుండిగానిపడి అంగ భంగమైనట్లు అగుబడినవానికి అపమృత్యుభయముగలదు.

శ్లో॥ హింగుళంకుంకుమంలాతాం సిందూరంగోహచర్చితం।

రాశీనపిచతేషాంచ గేహేదృష్ట్యాగ్నిజంభయం॥ ౧౨

ఆపుయాచ్ఛరభీతింవా గేహినోరోగమేవవా।

పానంశ్నేహేదివర్గస్య మలకూపనిపాతనం॥ ౧౩

దంతాదిపతనంవాపి జిహ్వత్రితయదర్శనం।

శోకస్యకారణంజ్ఞేయం ఘాతపాతాదిసంభవః॥ ౧౪

ఆక్రందనం రోదనంచ ప్రవాహాకషణంతథా।

నిష్కాసనంచహసనం సూర్యేందుధ్వజపాతనం॥ ౧౫

వృక్షగోపురభంగశ్చ చితాగ్నిపతనంతథా।

శిరశ్చేదోమాతృగభావేశోరక్తసుమావృణిః॥ ౧౬

లతాభిర్బంధనంవాపి కతకరీమధ్యసంస్థితః।

గళపాశోసిలరక్తవసనావృతిరేవవా॥ ౧౭

ఏతానిమృత్యుశంసీని భవిష్యంతినసంశయః।

ధూమేవాకజ్జలేవాపి గోమయేకజ్జలాదికే॥ ౧౮

భస్మస్యపిస్వకందేహం దృష్ట్వాదౌభాగ్యవాన్భవేత్।

కుక్కుటంగోధికాంపల్లిం వృశ్చికంమధుమక్షికాం॥ ౧౯

దృష్ట్వాభయమవాప్నోతి ధనంశయ్యాంచపాదుకాం।

స్వప్నైరత్నాదికంనీలం దృష్ట్వావిత్రైవ్యయుజ్యతే॥ ౨౦

వివాహాదిషుశోకంచ పతనంనఖకేశయోః।

అంగభంగంచబంధూనాం సంకటంమరణాదిజం॥ ౨౧

దృష్ట్వాస్వమిత్రవర్గస్య కష్టమాప్నోతిమానవః।

క్షౌరంచపైతృకంకమః గుడాపూపాదిభక్షణం॥ ౨౨

సగోమయంచోష్ణనీరం పీత్వామృత్యుభయంప్రశేత్।

అహూరాత్రార్కేంద్రభావమకాలేషుచవర్షణం॥ ౨౩

రథస్యదర్శనంస్వప్నే మృతివాతాశ్రుతిప్రదం।

దర్శనంకపికాకాదే రసిష్టస్యచసూచనం॥ ౨౪

తా॥ కుంకుమ, చంద్రము, ఎఱ్ఱలక్క, ఇంగళికము, కావి, ఇట్టిఎఱ్ఱటి వస్తువులను ఇంటిలో పోసేయండినను పూసేయండినను అగ్నిభయముగాని దొంగలవేధగాని గలుగును. దేహమునందు తీగె మొలచుట నూనెద్రావుట చమురురాచుట గుంటలోబడుట తలకెదరుట పండ్లురాలుట మూడు నాలుకలగుబడుట అంగభంగమగుట శోకకారణములు. మఱియు ఏడుపు కూత నవ్వు ప్రవాహములోపడిపోవుట సూర్యుడులేనిపగలు చంద్రనక్షత్రములులేనిరాత్రి నక్షత్రములుదురుట ధ్వజగోపుర వృక్షాదులు పడుట

తానుచితి నెక్కుట నిప్పులోపడుట శిరశ్చేదనము మాతృగభావములోనికి ప్రవేశించుట. కరవీరాశోకాదిరక్తపుష్పధారణము. తీగెలుచుట్టుకొనుట కట్టుబడుట చెరచిక్కుట ఉళిబడుట కత్తరిలో చిక్కుట నల్ల బట్టకప్పుట ఎఱ్ఱబట్టకట్టుట ఇత్యాదులు మృత్యుసూచకంబులగును. పొగ బూడిదెమసి పేడ ఇట్టివాటిలో చిక్కికొనుటవన్నెలనుబూసికొనుట అమంగళకరము. నల్ల కీక్క-నక్క-కోడి నల్లపిల్లి బల్లి తొండ ముంగసి పాము తేలు పంది తేనేయాగ వీల్లునుచూచుట చేటుజేయును. నీలరత్నము ధనము ఆయుధము పాదుకలు చెప్పులు పరుపు వీటినిజూచిన ధనహాని. స్త్రీలవస్తువులను ముచ్చలించిన దౌభాగ్యము. పెండ్లిలో దుఃఖపడుట వెంట్రుకలు రాతాట గోళ్లు ఊడిబడుట అంగభంగము బంధుమరణము ఇవి ఆవులకు చేటునుసూచించును. క్షౌరము కర్మాంతరము బెల్లముతినుట భక్ష్యమును భక్షించుట పేడనీళ్లుద్రావుట వేడిబడుట సూర్యచంద్రపతనము గ్రహణము అకాలవృష్టి రథదశానము ఇత్యాదులవల్ల మరణవార్తవినవచ్చును. ఇట్టివన్నియును దుస్స్వప్నగణమనంబడును.

సు స్వప్న గణము.

శ్లో॥ దేవద్విజసురార్చిత వేదాశీర్వాదక్షావణం।

గంధమాల్యాదికంశుభ్రం శుభ్రంమాంగళికంతథా॥ ౨౫

క్షీరంసింహంచంద్రశాలాం ధవళాశ్వంవృషంతథా।

భంగేపిరుధిరస్రావో నౌకాద్యారోహణంతథా॥ ౨౬

వృక్షారోహేసుమఫల గ్రహణంకమలాదికం।

శ్వేతచ్ఛత్రంచామరంచ దూర్వాంవీణాదికంతథా॥ ౨౭

రుధిరస్యాప్లవః పానం మృతిస్సర్పస్యదంశనే।

గంగాదితీర్థక్షేత్రాణాం సముద్రస్యచదర్శనం॥ ౨౮

శ్వేతాంబరావృతాంశయ్యాం జ్వాలాంహూమాగ్నిసం

భవాంక్షీరపానంపాయసస్యభక్షణంస్తన్యపానకం॥ ౨౯

అలంకారంద్యూతజయం శివలింగస్యపూజనం।

రుద్రాక్షంస్ఫటికందీపం తులసీంబిల్వమేవచ॥ ౩౦

తదహాఘటనంచైవగోళకంభసితస్యచ।

స్వప్నేనువాసిసీందృష్ట్యా కార్యసిద్ధింశుభంలభేత్॥ ౩౧

తా॥ కలలో దేవుడు, బ్రాహ్మణుడు, వేదము, సుగంధము, సుపుష్పము, మంత్రాక్షతలు, తెల్లటి అలంకారము, మంజుశ్రవ్యములు, పాలు, సింహము, తెల్లటిచంద్రశాల, తెల్లయెద్దు, తెల్లావు, తెల్లగుట్టము, తెల్లయేనుగ, నెత్తురు, వాడయెక్కుట, చెట్టెక్కిపూవులనుపండ్లనుకోసి కొనుట, తామరపువ్వు, బంగారము, తెల్లగొడుగు, తెల్లచామరము, తెల్లచెరుకు, తెల్లగరికె, వీణాగానము, రక్తస్నానము, రక్తపానము, రక్తప్రవాహము, కరిచినపాము చచ్చుట, గంగాదిపుణ్యనదులు, పుణ్యతీర్థములు, సముద్రము, దివ్యదేశములు, తెల్లటిపరుపు, హోమాగ్నిజ్వాల, పాయసభక్షణము, పాలుద్రావుట, మద్యము, చనుగుడుచుట, జూదమాడిగెలుచుట, శివలింగార్చనము, స్ఫటికములు, దీపావళి, రుద్రాక్షములు, విభూతిఊంట, తులసి, బిల్వము, తగినసంఘటనము, స్వభావస్థితి, ఇత్యాదులు అగుబడినను; కన్నెపడుచు ముత్తయిదువ వారాంజ, అగు బడినను; స్వప్నము మంచిఫలములను సూచించుచున్నది.

స్వప్నకాలాది నిణయము.

శ్లో॥ రోగేధాతువికారేవా దివాస్వప్నోనిరధఃకః।

రాత్రౌప్రథమయా మేతు ఫలంసంవత్సరావధి॥ ౩౨

ద్వితీయయా మేత్వయినంత్యతీయేతుతదధఃకం।

చతుర్థయా మేమాసాంతఃప్రాతఃకాలేదినత్రయం॥ ౩౩

ఫలంనిదశఃసంభూయద్దుస్వప్నేతుతదధఃకం।

సుస్వప్నదర్శనాదూర్ధ్వం నిద్రాశుర్నపునభవేత్॥ ౩౪

దుస్వప్నదర్శనాదూర్ధ్వం శుద్ధశ్శాంతింసమాచరేత్।

అనుక్త్వాచపునర్నిద్రాం లభేత్తద్దోషశాంతయే॥ ౩౫

సుస్వప్నంబ్రాహ్మణేభ్యశనివేద్యాశిషమాపుష్యాత్।

నపునశ్శయనంకుర్యాన్నరాత్రౌతన్నివేదయేత్॥ ౩౬

తా॥ రోగముచేతగాని ధాతువికారదశలోగాని పగలుగాని కలిగిన కలకు ఫలములేదు. రాత్రి ౧ యామములోకలిగిన కలకు సంవత్సరమున

కును, ౨ యామమున ౬ నెలలకును, ౩ యామమున ౩ నెలలకును, ౪ జామున ౧ నెలకును, ప్రాతఃకాలమున ౩ దినములకును, సుస్వప్నఫల నిదశఃసమగును. దుస్వప్నమైతే తదధఃకాలమునకు నిదశఃసమగును. దుస్వప్నమైతే మెలుకువైనతోడుతనే కుడిప్రక్కతోలేచిదేవునిస్మరించి పాదప్రక్షాళనాదులతో శుద్ధుడై దీపదర్శనముచేసి ఎవరితోనూ చెప్పకనే దేవబ్రాహ్మణప్రసాదమునుగ్రహించి అథవా ఆరాత్రిలోనే నికృష్టులతో జెప్పివేసి తాను దానినిమరచి నిద్రపోవలసినది. మూడవనాడు మృత్యుంజయ జపాది శాంతిచేయ వలసినది. సుస్వప్నమైతే ప్రౌద్ధన లేచి మానముతో యోగ్యులకు విన్నవించి తథాస్తుఅనుపించుకొనవలసినది. రాత్రి చెప్పరాదు. సదాచారము, నమ్మకము, పాపభయము, గల వానిశిమాత్రమే స్వప్నఫలము క్వచిత్ కాదాచిత్కముగా నిదర్శనమగుచున్నది.

ఉత్పాతములు.

శ్లో॥ ఉత్పాతోన్యశకునం వికారఃప్రకృతేస్తుయః।

భామోజ్యోతిభవశ్చాంత రిక్షజప్రైసిధోన్యతః॥ ౩౭

తీర్ణేంద్ర్యిరుపరాశ్చ నక్షత్రపతనంతథా।

దంభోవిపాతశ్చాంధే భూమాదిగ్రహదశకనం॥ ౩౮

వివణతాచఖేటానాం చాలిన్యాదిగ్రహాదయః।

ఉల్కాపాతోమహావిద్యు దుత్పాతాన్నిజాగ్రమే॥ ౩౯

గ్రహణాంగతిభేదశ్చ దిగ్దాహావిషకూరుతః।

రక్తవృష్టిశ్శిలావృష్టి మృదవృష్టిర్జ్వలంతపక్షణం॥ ౪౦

విషవృష్టిరోహవృష్టి భూమీయాసుగ్రహనోద్భవాః।

ప్రతిహాచలనంచైవ పర్వతానాంవిదారణం॥ ౪౧

భూకంపోవృక్షపతనం పతనంగోపుగస్యచ।

ప్రాసాదశిఖరాదీనాం పాతోరాజధ్వజస్యచ॥ ౪౨

భూమిజ్వాలాగిరిజ్వాలా సింధుజ్వాలా సముద్భవః।

స్థలాద్భూతో గిరేధూమో జలాద్భూమో ద్భవస్తథా॥

రక్తబుద్ధుడనంపత్తిర్నిస్తరంగసముద్రగా |

మహావర్షోద్భవశైచ్రవ తైలయంత్రాచిభేదనం || ౪౩

భంగశ్చోల్లాఖిలాదీనాం భూమాసోష్ణజలోద్గమః |

క్రిమ్యుత్పత్తిశ్చభౌమేషు శస్త్రాణామపిభంజనం || ౪౪

వైసగికగుణానాంచ గంధాదీనాంవిపర్యయః |

ప్రసవేవైకృతంచైవ భౌమోత్పాతాఇమేమతాః || ౪౫

తా || ఉత్పాతమనగా ననిష్ఠశకునము. అది ప్రకృతిభూతములకు కలిగెడువికృతి యనబడును. 'వీవియనగా— ౧ వెలుగువలన కలుగునది, ౨ ఆకాశమునుండికలుగునది, ౩ భూమినుండికలుగునది, జలమునకు భూమి యందు వాయువునకు ఆకాశమందును అంతర్భావమనదగును. అట్టిఉత్పాతంబులెన్నియనిన— సూర్యచంద్రులకు భూచ్ఛాయవలనకలిగెడు గ్రహణములు, చుక్కలు రాలుట, పగలు చుక్కలగుబడుట, అకాలములో పిడుగులుబడుట. భూమి కేతువనగా పొగచుక్క, సూర్యచంద్రపరివేషములు, ఇంద్రచాపము, ఇవి పగలగుబడుట, సూర్యాది గ్రహములకు వణకవిపర్యాసమగుట, పొరకచుక్కబుట్టుట, కత్తిచుక్కబుట్టుట, కొరువులుదురుట గొప్ప మెరుపులు, ఇవన్నియును ఆగ్నేయోత్పాతంబులనంబడును. గ్రహగతులుతప్పుట, దిక్కులలో మంటలగుబడుట, విష గాలివీచుట, రక్తపువాన, రాళ్లవాన, మట్టివాన, విషవృష్టి, తుద్రజంతువృష్టి, లోహవవణము ఇత్యాదులు అంతరిక్షోత్పాతంబులనంబడును. దివ్యదేశములయందు దేవప్రతిమలుచలించియాడుట, వాటికి అంగభంగమగుట, కొండలువిరియుట, కొండలుమండుట, భూమిగుడుగుట, గోళముకదలుట, చెట్లువిరిగిపడుట, గోవుగముకూలుట, కొంపలుకూలుట, శిఖరములు కురుగుట, గాఙ్గజము విరిగిబడుట, నేలలోమంటలేచుట, సముద్ర లోమంటలేచుట, నేలలో పొగలేచుట, అగ్నిపర్వతములలో పొగలేచుట, సముద్రములో పొగలేచుట, సముద్రమున రక్తబుద్ధుడము కట్టుట, మున్నీటిలో గొప్పసుశిగుంట లేర్పడుట, గానుగలు మొదలైన యంత్రములు పగులుట, రోళ్లు పగులుట, నేలనుండి వేసేళ్లు బుకుట, అన్ని ద్రవ్యములలోను పులుగులగుబడుట, ఆయుధ

ములు విరిగిబోవుట, సహజములైన రూపరసగంధాదిగుణములకు వ్యత్యాసముగలుగుట, జంతువులు విజాతిని గాని విరూపమును గాని ప్రసవించుట, ఇత్యాదులు భౌమోత్పాతములనంబడును. వీనిఫలములన్నియుననిష్ఠమే.

ఉత్పాతఫలములు, మతియుతశ్చాంతులు.

శ్లో || మృద్వృష్టామటచీభూమికంకేజవభయంతథా |

భవేన్నక్షత్రపాతేన మహాజనలయోమః || ౪౬

గంధర్వనగరస్యాధదశవంశకువశ్యత్ |

దిగ్దాహేస్యాదనావృష్టిః ప్రహసూర్యస్తవ్రోజకః || ౪౭

లాహవృష్టే రాజ్యహానిస్యాత్సముద్రపిక్వతాలయః |

మహావృక్షాదిపతనా దకస్తాజ్ఞననాశనం || ౪౮

జనక్షయోదేశకష్టం శిలావిగ్రహరోదనే |

హసనేజాతిసాంకర్యం స్పందేసాంఘాతికీమృతిః || ౪౯

అదర్శనేరాజమృతి రారావేయుద్ధసంభవః |

ఇత్యాదికంసమున్నేయం దేశక్షేమవినాశకం || ౫౦

గృహేఘ్నాకాదిసంపాతోరథేవాకేతనాదిషు |

రాజ్ఞాంఘ్నజనిపాతశ్చ సంగ్రామేభంగసూచకః | ౫౧

గృహగ్రామపురాదీనాం దేశస్యాపిచయః ప్రభుః |

సవీవదేశక్షేమాయ శాంతికర్తాణికారయేత్ || ౫౨

తేనప్రీతోజగన్నాథో యచ్ఛత్యభయమంతతః |

తద్విశేషవిధానాది సర్వస్తృతిషుకీర్తితం || ౫౩

తా || మట్టి భూతివానగురిసేనేని ద్వాదశవవణక్షేమమువచ్చును. భూకంపమువల్ల జనభయము. చుక్కలు రాతిలే జననాశము. గంధర్వనగరమగుబడేనేనిపశుహాని. దిగ్దాహముచేత ననావృష్టి. ప్రతిసూర్యుండగుబడిన రాజ్యభారములు మారును. లోహములవానగురిసేనేని రాజ్యమునహానిగలుగును. సముద్రమునందువికారములగుట ప్రళయసూచకము. కొండలు చెట్లు గోవురములు వృక్షములు మొదలైనవి విరిగినను కూలిననుజనహాని. రాతిబొమ్మలు దేవతాప్రతిమలు ఏడ్చేనేని జనక్షయము.

నన్వి తేజాతిసాంకర్యము. చలించినజనులకుసాంఘాతికమరణము. అదృశ్య
మైనను నేలలో దిగిపోయినను రాజమరణము. మొరజెట్టిన యుద్ధము.
గూబవాలితేకోంపపాడు. రాజధ్వజమువిరిగి తేయుద్ధమునందపజయము.
మొదలైన ఉత్పాతఫలములన్నియును రాజులకుగాని ప్రజలకుగాని నష్ట
కష్టములనుసూచించును. ఇంటిలోగలిగిన ఉత్పాతములకు ఇంటియజమా
నుండును, గ్రామోత్పాతములకు గ్రామాధికారియును, నగరోత్పాత
మునకు నగరాధికారియును, దేశోత్పాతమునకు దేశప్రభువైన రాజును,
ప్రజలతోగూడదేశక్షేమార్థముగా స్పృతులయందుచెప్పబడియుండెను
శాంతికమములచేత జగత్పతియైన పరమేశ్వరుని నారాధించవలసినది.
అంతతోనుత్పాతవోపంబులుశాంతంబులగును.

వాస్తుసంగ్రహము.

శ్లో॥ నగరగ్రామగ్రహణాం కూపారామాదికస్యచ।

తటాకమతసత్రాణాం దేవతానిలయస్యచ॥ ౫౪

రాజాస్థానాదికాదీనాం విద్యాశాలాదికస్యచ।

కాలందేశంపరిజ్ఞాయ భూమింసంశోధ్యయత్నతః॥ ౫౫

దిక్సాధనంప్రకృర్వీత తత్తద్యంత్రాణిసాదరం।

సంస్థాప్యతత్తద్విధినా భూమ్యరిష్టవిశోధనం॥ ౫౬

విదితుజలమార్గంచ చతుస్సీమానివేశనం।

తలేనిశ్చబ్దపాపాణసన్నివేశంవిధాయచ॥ ౫౭

నిష్కేసాలతటాకాదీ నున్నతేవేత్సపూర్వకాః।

భూగ్రాదీన్నిశోధ్యాథ శల్యలోష్టాదివజ్జితే॥ ౫౮

ఈశానభాగమారభ్య బద్ధియాత్తావదంతకం।

దేవభాగేదేవపూజాం విద్యాస్థానంచయాజ్ఞికం॥ ౫౯

ప్రాచ్యాంభోగస్యకీరేశ్చ ప్రకావై శ్వర్యయోరపి।

ఆగ్నేయ్యాంపాకకర్కహామగ్నిస్థానంతథైవచ॥ ౬౦

గోష్ఠంచప్రసవస్థాన మవాచ్యాంకల్పయేత్ప్రభుః।

మలమోచనముఖ్యంతు రక్షఃకోణేప్రకల్పయేత్॥ ౬౧

స్నానపానాదికర్కార్థం భోగద్రవ్యాదికంతథా।

వారుణ్యాంవినివేశ్యాథ వాయాశయనమందిరం॥ ౬౨

నివాసంచధనాగారం సుఖస్థానంతథైవచ।

ఉదీచ్యాంతుసభాస్థానం విహారామపూర్వకం॥ ౬౩

భాండాగారంమంత్రగేహం సుఖస్థానంనివేశయేత్।

అంతరావరణంమధ్యే బహిరావరణంతథా॥ ౬౪

అంతఃకల్యాణంబహిఃకల్యాణం చతుశ్శాలాంకణాదికం।

పురతఃప్రాంకణంకుర్యాత్ పృష్ఠే త్వారామసంయుతం॥

రక్షాకరాంత్రతోవృక్షాః తులసీమల్లి కాదికాః।

రసాలాశోకముఖ్యాంశ్చ జంబీరామలకాదికాః॥ ౬౬

వాతాయనంచోపరిష్ఠంతతోధూమాయనాఃకం।

ప్రకాశాయనయుక్తంచ భూమాసిర్హప్రణాళికాః॥ ౬౭

జలమార్గాంఘర్థదేశేతత్తద్వార్తనివేశనం।

శవాటబంధనంచైవ కీలికాగళసంకులం॥ ౬౮

చతుర్రతార్థసుషిరం భిత్రాశంకునివేశనం।

ఛద్యామంకుశకీలాని తిర్యగ్దండావలంబనం॥ ౬౯

భూమాచధాన్యగేహాని చాంతరాంతరమందిరం।

స్థూణాశూలంస్తంభశూలంద్వారశూలంవిహాయచ॥ ౭౦

పంచకోణాదికంత్యక్వావాస్తుబంకనమాదిశేః।

అశ్వత్థజంబూచించాశ్చ పలాశానజానానపి॥ ౭౧

బిల్వంచటఃకంటకినోవృక్షాన్గేహవిసజయేత్।

దగ్ధేష్టకాంశిలాందగ్ధాం వాసగేహవిసజయేత్॥ ౭౨

సికతాచసుధాస్థాప్య భాగసంఖ్యానవిద్యతే।

కల్యాణమధ్యస్యకూపస్య ముఖద్వారంపురశ్శుభం॥ ౭౩

మధ్యభాగేథవాశస్త్రం శుభభేదరభాగకే।

వాతాయనస్యపురతో భిత్రేవాతాయనంపునః॥ ౭౪

ద్వారస్యచనమద్వారం గృహక్షేమానుకల్పతే।

గృహీతేహేసముత్థాయ బాహుమూర్ధ్వం ప్రసార్యవ॥
 విహరన్నపరిస్థూణాం నస్పృశేత్తచ్ఛుభంమతం॥
 తతోన్యూనంనకుర్వీత తుంగంతస్తాత్తుశోభనం॥ ౭౬
 వీధీభువోగేహధూమిరుత్తుంగాహస్తమాత్రతః॥
 అధికావానచన్యూనా మూషకానవకాశదా॥ ౭౭
 ఇష్టంప్రకల్పయేచ్ఛస్తం యద్యసందభఃసంభవః॥
 వీధీసమంముఖద్వారరీమత్వాతత్ప్రాజ్ఞుఖంతతః॥ ౭౮
 తతఃపూర్వోక్తరీత్యైవ దిగ్గేహాదిప్రకల్పనం॥
 తస్యాప్యననుకూలత్వే ద్వారమాత్రంతథోచితం॥ ౭౯
 తస్యాప్యననుకూలత్వే యథేచ్ఛంపరికల్పయేత్॥
 పరంతుదృక్చినస్సౌఖ్య కారీగేహంశుభంభవేత్॥ ౮౦
 కీదృశంవాభవేద్దేహంకోఽపేదోషవజ్జితం॥
 వాస్తుశాంత్యన్నశాంత్యాదిసహితంగోయుతంతథా॥౮౧
 బ్రహ్మపాదరజోయుక్తం సర్వదోషనివారణం॥
 విషమద్వారకలనా త్సమద్వారంవిశిష్యతే॥ ౮౨
 అంతరావరణేభూమిం పరిమాయనవాంశకే॥
 దక్షిణాంతముదీచ్యాది సూర్యాదిగ్రహభాగకే॥ ౮౩
 రవిజ్ఞేజ్యసితానాంతు భాగేద్వారంనివేశయేత్॥
 ఊర్ధ్వశ్చస్థూణాంతరాణాంచ సంఖ్యయా ద్వారకల్పనం॥
 ధనారోగ్యాదికంసర్వం వదేదాయవివేకతః॥
 నిర్వంశంనగృహంశస్త్రం సవంశంశుభముచ్యతే॥ ౮౪
 ఏవంలక్షణసంయుక్తం గేహినశ్శుభసూచకం॥
 అన్యధాత్వశుభంబ్రూతే శకునంగృహలక్షణం॥ ౮౫

తా ॥ ఇంటిలక్షణములు ఇంటిలోనుండువారి శుభాశుభములను సూచింపుచున్నవిగావున వాటికిశకునములనిపేరుగలదు. శాస్త్రజ్ఞుడైన శాకునికుండువాటిలక్షణముల నెరింగి గృహస్థులశుభాశుభములను తెలియ జెప్పవచ్చును. సలక్షణమైన కట్టడములో వాసము శుభకరమనియునుఅవలక్షణమైన కట్టడములోవాసము శుభకరముకాదనియును సామాన్యఫల

ములు తెలియవచ్చుచున్నవి- వాటిలో నాయాభాగములోని శుభాశుభం బులు ఆయాభాగములకు సంబంధించుచున్నవి. వాటిలక్షణములేవనగా— పట్టణము, పల్లె, ఇల్లు, తోట, నూతి, కాలువ, కుంట, చెరువు, మతము, సత్రము, దేవాలయము, ధమశాల, విద్యాశాల, రాజాస్థానము, సభాస్థానము, ఆయుధశాల, ఖరళీస్థానము, నాటకశాల, వాహనశాల, గోపురము, తోరణము, అంగడివీధి, గృహశ్రేణి, సాధశ్రేణి, శృంగాటకము, మంటపములు, మొదలైనకట్టడములను కట్టవలసినవారుయోగ్యములైన కాలదేశములయందు భూశోధనచేసి హస్తీభారము కుదుర్చుకొని యెముకలు, పాత్రలు, ఉసుబులు, పొట్టు, బొగ్గు, మొదలైనవిలేని నేలలో జలప్రమాణమునకు సరియగునట్లు సమమట్టముగాచతురశ్రభూమిని ధ్రువపరచుకొని ఆయాకట్టడములకు తగినట్లు యంత్రస్థాపనచేయించి శాస్త్ర విధిప్రకారముగా కట్టించినకట్టడములుఉజ్జితములుగానుండును. ఈశాన్యమునుండి గృహారంభముతగును. నైరుత్య భూమిలో కూరానిష్ఠ పరిహారకమగు శోధనచేసి వాయవ్యాగ్నేయములయందు పుష్టిశాంతికరములగు శోధనలుచేయవలసినది. నీరువాటము తూర్పుకు తగ్గియుండవలసినది. నేలలో నెలనేనిరాళ్లను పెదకిపెట్టవలసినది. ఇండ్లలో నెలవినవచ్చుటమంచిదిగాదు. ప్రతిధ్వనిలేనికట్టడములుశ్రేష్ఠములనబడును. కోటలు, ఆవరణభిత్తులు, చెరువుకట్టలు, జలాధారములు, తోటలు, ఇట్టివాటిని తగ్గునేలలోనూ, తక్కినవాటిని మిట్టభూములయందును కట్టవలసినది. ఇల్లుకట్టునపుడు నీటివనకుగానిపురుషప్రమాణమువరకుగాని భూశోధనచేయవలసినది. అష్టదిక్కులయందు ఈశాన్యభాగములో దేవపూజా గృహము, విద్యాశాల, యజ్ఞస్థానము, యోగ్యమగును. తూర్పున విశ్వర్య గృహము, భోగస్థానము, కీర్తిప్రకాశస్థానము, తగినది. ఆగ్నేయమున పాకస్థానము, అగ్నిస్థానము, తగినది. దక్షిణమున గోస్థానము, ప్రసవస్థలము, ఋతుమందిరము, తగినది. నైరుత్యమున తృణకాష్ఠాదిస్థానము, మలమూత్రోన్నజనాదిస్థానములు, ఉండవలసినది. పడమరలో స్నానపానోభోగాదిస్థానములు తగినవి. వాయవ్యమున పడకటిండ్లు, కచ్చేరి,

ధనగేహము, ఉగ్రాణము, తగినవి. ఉత్తరమున సభాస్థానము, విహార గృహము, ఆలోచనగృహము, భాండాగారము, తగినవి. మధ్యభాగము నందు అంతరావరణము, తొట్టికట్టు మొదలైనవియును. ముందునడువ, బయటతాల్వారము, దానిముందులోగిలి, ఇంటివేసుకపెరడుమొదలైనవి యుండవలసినవి. చుట్టుప్రక్కలలోఫలవృక్షములూ, పుష్పవృక్షములూ, రత్నాకరములైన వృక్షములూ ఉండవలసినవి. అరిటి, పోక, తెంకాయ, మామిడి, ఉసిరిక, నిమ్మ, వేప, మొదలైనవియును; మల్లెమొదలైనతీగెలును, తులసియును, తగినవి. మారేడు, నేరేడు, జిల్లేడు, చింత మొదలైన సరిఇంటి వద్దనుండరాదు. ఇంటిమీద గవాక్షములు, పొగగూళ్లు, వెల్తురుగూళ్లు, ఉండవలసినవి. నేలలో జలదారులు ఉండవలసినవి. జలాధారము ధ్రువ జలముగాను శుద్ధముగాను ఉండవలసినది. వాకిండ్లు, తలుపులు, గడియలు, చిలుకులు, మొదలైనవి భద్రముగానుండవలసినది. గట్టిగోడలలోగూళ్లు, మంచెలు ఉండవలసినవి. మైదూలములకప్పులాకొక్కిగొలుసులు, దండములు ఉండవలసినవి. ఇంటికే తగినంత కణజములు, నేలయిండ్లు, ఉండవలెను. కంభసుల్లి, ఎదురుదూలములు, ద్వారశూల, ఐమూల, మొదలైన దోషములుండరాదు. గావి, నేరేడు, చింత, మద్ది, బగిని, కల్లి, మోదుగ, మర్రి, మురిడ్లకట్టలు, కాశ, ఇటిక, కాశినరాయి, ఇంటికేతగదు. పెదురు తగును. ఇసుక, సున్నము, ఉండము. అడ్డకొలత, ఉత్తరాదిగా అధవా వామాదిగా ౯ పాళ్లలా ౧౪౫౬ భాగములయందుగాని మధ్యమందు గాని బావికెదురుగా గాన తలవాకిట యుండవలసినది. కంబములు, గూళ్లు, ద్వారములు, ఎదురెదురుగానూ, సమముగాను వరుసగాను ఉండవలసినది. యజమానుడు నిలచి చైయెత్తితె చిక్కనంతటి యెత్తుమీద కప్పు దూలములు ఉండవలసినవి. వీధి నేలకన్నను యింటి నేల మూరెడుకు తక్కువలేనటుల యెత్తుగానుండవలయును. ఇంటివాకిలి యేడిక్కున అనుకూలమో దానిని వీధికి ఎదురుగా బెట్టి దానినే తూర్పుగా భావించి పూర్వోక్తములైన చిక్కులనూ ఇండ్లనూ చతుశ్శాలములనూ కట్టుకొనవచ్చును. అట్లు అనుకూలించకపోతే ముఖద్వారమును మాత్రము అట్టిచేసి

అంతరావరణములోనియిండ్లను సందర్శించునారముగా సుఖవసతికి తగినట్లు కట్టుకొనవచ్చును. బైటిగోడలు, వాకిండ్లు, తలుపులు, గడియలు, చిలుకులు, కప్పుమిదైలు, ఇవిచోరులకును తుద్రజంతువులకును కొక్కులు మొదలైనవాటికిని ఆస్పదములేనట్లు ఉండవలసినది. ముఖ్యముగా కట్టిన యింటిని వచ్చిచూచేవారికి కంటికిని మనస్సుకును అందముగాను, వెల్తురు, గాలి, ఎత్తు, చక్కగానూ, హాషకరముగాను ఉంటే చాలును. ఐతే కట్టడము యొక్క హస్తీభారభూమిలో నివేశనమునకు నైరుత్య భాగమందు వాస్తుసూక్తములలో చెప్పబడిన ప్రకారం గుంటపెట్టి మట్టినియెత్తివేసి వేతసశాఖతో గూడ ఉత్తర భూమిమంచి మట్టిని తెచ్చి వేసి క్రూరదోషశాంతి జేసి వాస్తుశాంతి అన్నశాంతిచేసి గోవులతో గూడా బ్రాహ్మణపాదరజస్సును ఇంటిలో ప్రవేశపెట్టితె ఇల్లు ఎట్లుండినను తేమముగాను సుఖముగాను వృద్ధికరముగాను ఉండును. అంతరావరణపుగోడల బైటి అంచు వరకును యజమాన హస్తముతో కొలిచి ౯ పాళ్లలో శుభగ్రహస్థానమందుగాని, అంకణముల విభాగప్రకారముగాని వాకిండ్లు బెట్టవచ్చును. ధనాయురారోగ్యాదులను ఇల్లుకట్టియుండె ఆయుమునుబట్టి తెలిసికొనవచ్చును.

ఆ యా ది ని ణ క య ము.

శ్లో॥ ధ్వజోధూమ్రశ్చసింహశ్చ శ్వానోవృషభఏవచ |

ఖరోగజశ్చధ్వాంతుశ్చ ఆయాఅష్టాప్రకీర్తితాః॥ ౮౬

హస్తేనవాగృహపతేర్దండతోవోతసూత్రతః |

తేత్రాంకంపరిమాతవ్యం ప్రాప్తశ్చద్వితీణోత్తరం॥ ౮౭

పరస్పరాహతంఘాయా తద్భాజ్యంవసుభాజితం |

యచ్చివ్యతేతదాయాఖ్యం వివమంతత్రశస్యతే॥ ౮౮

సమంతునశుభంప్రోక్తమింద్రాద్యష్టసుదిక్షుపి |

ధ్వజాదయోష్టావాయాశ్చక్రమాద్భులకరాస్తృతాః॥ ౮౯

ధ్వజాయేత్రకుత్రాపి ముఖద్వారంప్రశస్యతే |

సింహాయెపశ్చిమద్వారం సర్వత్రైవసిషిధ్యతే॥ ౯౦

ప్రాద్ధ్వారంవృషభాయేతుగజేప్రాద్ధ్వక్షిణంతథా।
 సింహాయేచోత్తరద్వారంశస్తంనైవవిదిత్సుతు॥ ౯౧
 ద్వాత్త్రింశత్సుష్టిభిర్జానంనిడిష్టందండుసూత్రయోః।
 కృణగోహాదికానాంతునైవాయాదిగవేషణం॥ ౯౨
 త్తేత్రముష్టిసమష్ట్యంకంనవధాన్తాప్యతత్క్రమాత్।
 నవభిర్నవభిష్టద్భిరష్టాభిస్త్రిభిరేవచ॥ ౯౩
 వసుభిర్వసుభిర్వేదైర్వసుభిర్గుణయేత్పుథక్।
 వసుభిశ్చర్తుభిఃఖేతైర్గ్రహారక్షేత్సభైస్తథా॥ ౯౪
 తిథిభిఃపంచభిఃఖాక్షిచంద్రైశ్చవిభజేత్క్రమాత్।
 శిష్టంత్రమేతత్తేత్రస్యచాయంవారంఖగాంశకం॥ ౯౫
 విత్తాయతింవ్యయంచైవనక్షత్రంతిథిమేవచ।
 వింద్యాద్యోగంచాయురర్థరేతద్ధిత్తేత్రజాతకం॥ ౯౬
 అశ్విన్యాదిత్రయంమేషేమఖాదిత్రయంహరా।
 మూలాదిత్రయంచాపేశిష్టాభేతుద్వయంద్వయం॥ ౯౭
 ఏతద్ధిత్తేత్రభంగేహపతిజన్మభమేవచ।
 అథవానామభంగ్రాహ్యంకూటాదిఘటనాదిచ॥ ౯౮
 ఏకరాశాభవేన్మృత్యురేకనాడిశుభప్రదా।
 గ్రహమైత్రీశుభకరీసర్వమన్యద్వివాహవత్॥ ౯౯
 అయతిశ్చార్ధికాశస్త్రాగ్రామభాంతంస్వభాత్తథా।
 ద్విపంచనవదిగ్రుద్రాయదితద్వాసఉత్తమః॥ ౧౦౦
 వసువేదార్కభేరోగోవైరంవేదభువోభవేత్।
 హానిస్తృతియేషశ్తేచస్వభాదేవంఘలంస్తృతం॥ ౧౦౧
 గ్రామభాన్వామభాంతంతుగణయేదేవమేవహి।
 పంచమూర్ధన్యథలాభమర్థహానింత్రయోముఖే॥ ౧౦౨
 హృదయేపంచధాన్యాప్తింపాదయోష్టద్ధిద్రతాం।
 పృష్ఠేత్వైకంప్రాణభయంనాభాచత్వారిసంపదం॥ ౧౦౩
 గుహ్యోద్వయంభయంపీడాంలాభకృద్ధక్షిణేకరే।

వాలేత్వైకంనష్టకరందిశంత్యభిజితాసహ॥ ౧౦౪
 మానసూత్రప్రసరణేజంతుసంచారలక్షణైః।
 స్వరాదినాచమానేనవాస్తులక్షణమీరయేత్॥ ౧౦౫
 శల్యంశస్తంజలంచేతిత్రివిధంవాస్తుసంగ్రహే।
 తచ్చద్వాదశసాహస్రంవాస్తుశాస్త్రముదాహృతం॥
 తచ్చేషంపట్నహస్రంతుశిల్పశాస్త్రంవిదుర్బుధాః।
 ఏతావదత్రకథితంకించిదేవహిశాకునం॥ ౧౦౬
 తా ॥ ౧ ధ్వజాయము. ౨ ధూమ్రాయము. ౩ సింహాయము. ౪ శ్వానాయము. ౫ వృషభాయము. ౬ ఖరాయము. ౭ గజాయము. ౮ ధ్వాంతాయము. ఏలాగనగాః— గృహపతియొక్క మూరతోగాని ఆకొలతలుగల దండముతోగాని సూత్రముతోగాని త్తేత్రనివేశనము యొక్క పూర్వపశ్చిమములనుకొలిచిన లెక్కతో ఉత్తర దక్షిణములను కొలిచిన లెక్కనుగుణించగానైనది త్తేత్రసమష్టిసంఖ్యయనబడును. దానిని ౮ తో భాగించగానిలచిన శేషసంఖ్య పైనచెప్పిన ధ్వజాద్యాయములలో నొకటినిసూచించును-౧-౩-౫-౭ ఈవిషయసంఖ్యగల ఆయములుమంచివి- ౨-౪-౬-౮ ఈసమసంఖ్యగల ఆయములుమంచివిగావు- అనగా ధూమ్ర, శ్వాన, ఖర, ధ్వాంతాయములుచెడ్డవి- మరియు ఇంద్రాద్యష్టదిక్కుల యందు వరుసగా నొక్కొకదిక్కున నొక్కొక ఆయప్రకారముగా ధ్వజాది ౮ ఆయములు బలకరములగును- ఏదిక్కులోనైనను ధ్వజాయము నందు తలవాకిలియున్నమంచిది- అనగా అదే తూర్పుదిక్కుని భావించ వలసినది- సింహాయమునకు పడమటివాకిలి కూడదు- ఉత్తరముతగును- వృషభమునకు పూర్వద్వారము, గజమునకు దక్షిణ పూర్వద్వారములు మంచిది- విదిక్కులో అనగా మూలలో వాకిలిబెట్టరాదు- ౩౨ పిడికిళ్లు గలకోలతో కొలుచుట మంచిది. పూరిల్లు, ఆకులగుడిసె, ఇత్యాదులకు ఆయమునుచూడవలసినఅక్కరలేదు- ముందుచెప్పిన త్తేత్రసమష్టిసంఖ్యను వరుసగా ౯ తావులలో వేరువేరుగావ్రాసి క్రమముగా ౯-౯-౬-౮-౩-౮-౮-౪-౮ తో ప్రత్యేకముగుణించి అచ్చటచ్చటనే వ్రాసిపెట్టి క్రమముగా

౮-౬-౯-౯-౧౨-౨౭. ౧౫-౫-౧౨౦ తో భాగించి నిలచిన శేషములను వరుసగా ఆక్షేత్రమునకు ఆయము- వారము- గ్రహంశము- ధనాదాయము- ధనవ్యయము- నక్షత్రము- తిథి- యోగము- ఆయుర్వత్సరములు అని తెలియవలసినది- ఇదే తేత్రజాతకము- దీనివల్ల ఇంటిలోనుండువారి కష్టసుఖములను తెలిసికొనవచ్చును. మరియు అశ్విని, భరణి, కృత్తిక, మేషము. రోహిణి, మృగశిర, వృషభము. ఆర్ద్ర, పునర్వసు, మిథునము. పుష్యమి, ఆశ్లేష, కర్కాటకము. మఖ, పుబ్బ, ఉత్తర, సింహము. హస్త-చిత్ర, కన్య. స్వాతి, విశాఖ, తుల. అనూరాధ, జ్యేష్ఠ, వృశ్చికము. మూల, పూర్వాషాఢ, ఉత్తరాషాఢ, ధనుస్సు. శ్రవణ, ధనిష్ఠ, మకరము. శతభిష, పూర్వాభాద్ర, కుంభము. ఉత్తరాభాద్ర, రేవతి, మీనము. ఇట్లు తేత్రనక్షత్రముచేత తేత్రరాశిని తెలుసుకొని గ్రహపతినక్షత్రరాసులకు కూటఘటిత సాలావళిని చూడవలసినది. ఎట్లగా:— ఉభయమునకును ఏకరాశి మంచిదికాదు. ఏకనాడియుండవలసినది- గ్రహమైత్రి ఆవశ్యకము- తక్కిన కూటములు దంపతులకెట్లాగో అట్లాగే- అని వాటివాటిఫలములను గృహలక్షణములచేత గృహపతికి చెప్పవచ్చుగావున ఇదియొక శకునమనబడియే. వ్యయసంఖ్యకన్నను ఆదాయసంఖ్య యెక్కువగా నుండవలసినది. ఈలాగున జాతకకూటఫలములను చెప్పవలసినది- ఇదిగాక గృహగ్రామార్వణము- అనగా ఇంటికిని గ్రామమునకును తనకును పొంతనమును చూడవలసినది- ఎట్లనగా గృహనక్షత్రమునుండి గాని గ్రామనామనక్షత్రమునుండి గాని గృహపతినక్షత్రమువరకును అది తెలియనిపక్షమందు గృహపతినామనక్షత్రమువరకును ఎంచగానైన సంఖ్య ౨౮ లో నొకటిగా నుండును. ౨౮ కి ఫలవిభాగమెట్లనగా. ఆసంఖ్య ఎన్నియవదో అది గృహగ్రామదేహమునందు యే అంగమునకు సంబంధించినదో దానికితగినఫలమును చెప్పవలసినది- ఒకటినుండి వరుసగా ౫ వరకు తలలో అర్ధలాభము- ఆవెనుక ౩ వరకును ముఖమున అర్ధహాని- పిమ్మట ౫ వరకును కడుపునఘనధాన్యసమృద్ధి- ఆమీదట ౬ వరకును కాళ్లలో పేదరికము- ఆవెనుక ౧ వెన్నున ప్రాణభయము- పిమ్మట పొక్కిలిలో ౪ వరకు సంపదము- ఆవెనుక ౨ వరకును

గుహ్యంగమునందు భయపీడ- వెన్నెక కుడిచేతిలో నొకటిలాభము- ఎడమచేతిలో నొకటి నష్టము- వెరసి ౨౮ ఇదేలాగున ఏకట్టడమునకైననుకట్టించిన యజమానునికి ఫలమును కలుగజేయునట్టిశకునలక్షణమును తెలియవచ్చును. మరియు సూత్రమునుబట్టికొలిచేకాలమునందు జంతుశకునము స్వరశకునము మొదలైనవాటిచేత ఫలములను మిగుల తెలియవచ్చును- వాటిలక్షణములన్నియును శల్యవాస్తు, జలవాస్తు, ధనవాస్తు, మొదలైనవాస్తుశాస్త్రము విశ్వకర్మప్రోక్షమై ౧౨ వేల గ్రంథముగలదు- దాని శేషముశిల్పశాస్త్రమనిమయప్రోక్షమై ఆరువేల గ్రంథముగలదు- వాటిలో నేకదేశములోని సారసంగ్రహముశకునజ్ఞానాధముగా కొంచమిచ్చట తెలుపింపబడెను- మరియు దానిలో.

జలవాస్తుసంగ్రహము.

శ్లో॥ కూపాదిఖననేనీరం లభ్యంనోవేతిసంశయే॥

హస్తమాత్రకృతంగర్తంసాయంనీరేణపూరయేత్॥౧౦౮

ప్రాతర్యద్యార్ద్రతాతత్ర ఖననేలభ్యతేజలం॥

తృణాంకురాణిచలతాదృశ్యంతేసరసాయతః॥ ౧౦౯

వల్మికంసికతాస్తేషాంసికపేథోజలంధ్రువం॥

యత్రమృత్సన్నగ్ధసౌగంధ్యశాలినీజలపక్షిభిః॥ ౧౧౦

ఉపర్యాఘ్రాయతేతత్ర జలమస్తీతినిణయః॥

వృష్టినీరప్రసారేణనిగూఢజలసూచకం॥ ౧౧౧

లక్షణందృశ్యతేయత్ర తత్రనీరంప్రదృశ్యతే॥

భూమాశర్కరిలాయాంతు మండుకోయదిదృశ్యతే॥

తత్రఖాతేజలంలభ్యం వృక్షవల్మికసంపదా॥

నీరంతత్రానుమేయంహి గతేశీతోమరుద్యతః॥ ౧౧౩

తా ॥ ఈస్థలమున త్రవ్వితే నీరుదొరుకునోలేదోయని సందేహముగలిగినపుడు తెలియవలసిన విషయము లేవనగా- మూరెడుగుంటతీసి సాయంకాలమున నీరునించిపోయి ప్రొద్దునవచ్చి చూచునపుడు దానిలో తేమకనుపడెనేని ఆచుట్టుప్రక్కలలో నీరుదొరకగలదు. పచ్చికనవుగాని

వేరుబారినతీగెలుగాని పుట్టలుగాని చెట్లుగాని చిరకాలమునుండి అగుబడు నట్టి భూములసమీపమునందు త్రవ్విన నీరుదొరుకును. ఏభూమియందు త్రవ్విననుట్టిలో చల్లటిగంధము తెలియవచ్చునో దేనిమీదమిన్నునజలపక్షు లాడునో అస్థలమున భూఖననమొనర్చిన నచట జలముబుకును. ఇసుకగల నేలలో కప్పలగుబడెనేని అచట దిగువనీరుగలదు. మఱియు వానకురిసిన నీరు నేలలో నిమగ్నగుర్తులగుబడుతావులో దిగువజలముచిక్కును. పుట్ట లలోగాని బొక్కలలోగాని చల్లటిగాలివెడలుచుండెనేని అచట నేలలో దిగువనీటివరతగలదు. ఇట్లుఊహించి కూపాడులనురచియింపవలసినది.

శ్లో॥ మనుష్యదేహేభూమనీయథాస్తి నానాముఖారక్తసరిత్పై
వాహినీ । తథాధరణ్యామపినీరపూర ప్రణాళికాస్సంతి
పరశ్శతంస్వతః॥ ౧౧౮॥ ప్రాగ్వాహినీయత్రజలస్యపద్ధతి
స్త్రతామృతంక్షేమకరంచీరాయ । అత్యుద్గమాయత్రజల
స్యదృశ్యతేకాలాంతరేప్రసంగతిహితస్య॥ ౧౧౯॥

తా ॥ మనుష్యశరీరమునందు రక్తనాడులు బహుముఖములుగా పారియుండునట్లు భూమిలోజలమార్గములుబహుముఖములుగా అర్లుకొని యుండును. వాటిలో పడమరనుండితూర్పుకు ప్రవహించునట్టి నీటిబుగ్గ గల తావునజలము స్థిరముగాను క్షేమకరముగాను ఉండును. మఱియచట గుంటలో మన్నెత్తుచుండగా పక్కనుండి అత్యధికముగా నీరుబుగ్గవెడలి జలభరితమగునో ఆ తావున కొంతకాలముమీద నీరుతరిగిబోగలదు.

శ్లో॥ మరుభువ్యేకతత్పణాం, కురమనుదితమపిచసర్వత్ర। ఆర్ద్రా
తృణాంకురముదితం, కోణపదిశ్యర్క బాహుకేచతతః॥
వల్మీకంతత్పాగ్రిశి, త్రింశద్ధనురంతరేశమివృక్షః । సందృ
శ్యతేయదిస్యా, దతృణభువోవరుణచిశిధనుర్పాణైః॥ ౧౨౦॥
బాహ్వంతరేస్త్రివిత్తం, నిక్షిప్తంనిశ్చయేనసౌవర్ణః । ధన
వాస్తురీదృశస్సాస్య, ద్భారంగీవ్యాఘ్రపాత్రివృద్ధంతీ॥ ౧౨౧॥
ఉన్నతోపిచనీలో, యదితద్ధిధనుర్నితావాచ్యాంధనురంత
రాధరేవహి, నీరంసందృశ్యతేనూనం॥ ౧౨౨॥ అథవాధస్త

త్రిగుణం, కపిత్థతోదక్షిణస్యాంతు। వల్మీకాదుత్తరతో, ధను
రష్టకసమ్మితదేశే॥ ౧౨౦॥ సాధకధనురంతరేస్త్రిహి, నీరం
తత్రేష్టకాలభ్యానుశ్చేతాపిచమృత్సాన్తి, సరిదపిసాశక్ర
వాహినీనీరం॥ ౧౨౧॥ ఇంద్వక్షివత్సరాంతం, స్థిరోదకంమ
ధురతామేతిపురుషార్థకపమితంస్యా, దనామయంతేన
దుర్లభంభవితా॥ ౧౨౨॥ ఈదృగ్విదైశ్చలత్క్షుభి, రుపాకృతా
జ్ఞాయతేజలాగళికా । వల్మీకదృష్టదృశ్యైర్భూత్సాన్తి
రసగంధవణతోపూహ్యం॥ ౧౨౩॥ జలజంతుశకునతోవా
జలమపరోతుంసమున్నయం । ఖననేధూమహిమోద్గతి,
రధరశ్చస్త్రీతిసూచయత్యనిశం॥ ౧౨౪

తా॥ నీరులేనిమరుభూమియందైననుమిట్టలోనొక తావునమాత్రమే కొంతమట్టుకు కసవుపెరుగక చుట్టుప్రక్కలలో నంతట కసవు మొలచి యుండెనేని దానికి నైరుత్యభాగమున ౧౨ బారులదూరమునందు పుట్ట యగుబడెనేని దానికి తూర్పున ౩౦ బారులలోగా శమివృక్షముండిన యెడల, అట్టి కసవులేని స్థలమునకు పశ్చిమమున ౫ బారుల దూరము నందు నేలలో దిగువ ౧౫ బారుక్రింద బంగారి నాణ్యముగల నిక్షేప ముండును. ధనవాస్తురీతి ఇటువంటిది. నిధి ప్రకాశకాదిగంధములవలన తద్విస్తరము నెరుంగదగును. మఱియు గంటుభారంగిచెట్టు లాత్రిగడ నెట్టు నల్లఉమ్మత్తిచెట్టు నేపాళపుచెట్టు పులియడుగుచెట్టు వీటిలో నేది యగుబడినను దానికి దక్షిణమున ౨ బారులపిమ్మట మూడుమట్లలోన ధ్రువజలమున్నది. మఱియువెలగప్రమానికదక్షిణమున పుట్ట మొలచియుండె నేని దానికి ఉత్తరమున ఎనిమిదిబారులకుపిమ్మట ౫ మట్లలో నీరుజిక్కును. మనిషిమట్టు త్రవ్వితే ఇటికెలు తెల్లమన్నదొరుకును. నీటివరతపశ్చిమమున నగుబడిపూర్వోత్తరముగా పారును. తియ్యటినీరు అరమట్టుకుతగ్గక ౨౦ సంవత్సరములవరకును ఉబుకుచుండును. ఆజలము ఆరోగ్య కరముగా నుండదు. ఇట్టిగురుతులతో పుట్టలుచెట్లు రాళ్లుమట్టివణము గంధమురుచి మొదలైన హేతువులవలనను తత్కాలమున కలిగెడు జంతుచేష్టలశకున

ములతోను ఈనెలలో ఇన్నిమట్లలో ఇట్టిసీరు చిక్కుననుటను ఊహించుటకు తగిన అనుభవసూత్రములను జలాగ్రశిక్షయనెడు శాస్త్రము విస్తరించుచున్నది.

బుద్ధి కల్పిత శకునములు.

పరిశిష్టనానావిధశకునసంగ్రహము.

శ్లో॥ రామచింతామణిశ్చైవ గ్రహచింతామణిస్తథా॥

తీర్థదీపగతిశ్చార్ధ ఘంటాశ్రవణజంతథా॥ ౧౨౫

దేవపుష్పప్రసాదశ్చ మంత్రాక్షరవిలేఖనం॥

బాలార్దిష్టాంగుశస్య శోకవైణిక్తే ధాన్యశోధనం॥ ౧౨౬

తాంబూలశకునంచైవ నీలోన్మత్తప్రసంజనం॥

గణేశశకునంచార్ధ శ్లేయంగోమయపిండతః॥ ౧౨౭

శులాదిశకునంచైవం బుద్ధిమచ్ఛిఃప్రకల్పితం॥

ప్రత్యయేనాంకచక్రాద్యైర్భావనానుగుణంఫలం॥ ౧౨౮

తా॥ ఒకపుస్తకమున రామకథాభాగములను వెవ్వేరుగా వ్రాసి పెట్టియుండెదరు. ఆలాగే మరియొకపుస్తకమున నాక్కొక్కవిషయమునకు నవగ్రహఫలములు వెవ్వేరుగా తెలియవచ్చునట్లు వరుసతోచేర్చి వ్రాసిపెట్టి యుండెదరు. శకునమునడిగేవారు పుస్తకమును పూజించి ప్రార్థించి కడ్డివేసి రామచింతామణిలోను గవ్వలుదొర్లించిన లెక్కతో నవగ్రహచింతామణిలోను ఒకస్థలము నేర్పరచుకొని అచట వ్రాయబడియుండిన శుభాశుభఫలములనువిని తమపనికి దానిని సరిబుచ్చుకొని ఆలాగుననేనడుచునని నమ్మియుండెదరు. వారికిభావనానుగుణముగా అట్లేఫలనిదర్శనమగుచుండును. కార్యమునుఉద్దేశించిశకునార్థముగానీటిలోకర్పూరమువెలిగించివేయగానది తత్కాలవాతమువలనప్రదక్షిణాకారముగా చలించెనేని కార్యమగును. అప్రదక్షిణమైతే కార్యముచెడును. ఇది తీర్థదీపశకునమనబడును. శకునార్థముగా నిరీక్షించినపుడు దేవపూజాదిప్రయత్నంబులైనఘంటాఘ్వానులువినవచ్చేనేనికార్యమగుననుట. దేవతావిగ్రహమునకు పూజచేసి పుష్పాలంకారమునొనర్చి ప్రార్థించుచుండగా

దైవికములైన వాతస్పందాది నిమిత్తములతో దేవుని కుడిప్రక్కనుండి పుష్పముక్రిందరాలితేకార్యమగుచున్నది. ఎడమప్రక్కరాలితేపనిచెడును, పుష్పమేరాలకుండిన నదిసావకాశము. ఇట్లు భక్తులు ఆయాదేవాలయములలోచేయుచుండుటగలదు. మఱియు నెవ్వఁడు ఏమంత్రమును జపించుచుండునో అథవా ఏదేవతకుభక్తుఁడో ఆదేవతయొక్కమంత్రమును తడుచితోకాలదేశములయందు ఫలకాదులమీద గంధాదులతో శుచిగావ్రాసి పూజించి మూసిపెట్టి నాడు వ్రతనియమముతోనుండి మరునాడు శుచిచూతుఁడుగాపూజించి దానినితీసిచూడగామంత్రాక్షరములన్నియును లోపములేకవ్రాసియున్నట్లు సరిగానగుబడితే తలంచినకార్యము సరిగా సిద్ధించును. ఎన్నియవ అక్షరము అవయవాదిలోపమునుజెందునో అన్నియవదినమాసాదికాలమున నాకార్యము అంతమట్టుకొదవజెందుననుట. కార్యమును ఉద్దేశించి రెండువ్రేళ్లుజూపి, ఈవ్రేలినిబట్టితే కార్యమగును ఈవ్రేలినిబట్టితే కార్యముకాదు అని తనమనసులో స్వేచ్ఛగా గొత్తుచేసికొని బుద్ధితెలియనిబిడ్డలకుచూపితేఆబిడ్డలు యేవ్రేలినిపట్టుచున్నారో అట్లు కార్యనిజయమగుననుట. కొరచివాండ్రవద్ద ధాన్యమునిచ్చి గడ్డె అడిగి వారుచెప్పినట్లుతెలిసికొనుట. శకునార్థముగా తాంబూలమును తెచ్చిపెట్టుకొని, వక్కలాకులనులెక్కించి సరియైతే కార్యమగును. బేసియైతే కాదనుకొనుట. స్త్రీలకు ప్రస్తుతమైన కొన్నిసంవత్సరములవరకు చిరకాలము సంతానముగలుగనియెడల అట్టివారికి స్త్రీలు ఉమ్మత్తికాయ పెట్టుటగలదు. శనిబుధవారములలోసాయంకాలముననల్లపుమ్మత్తిచెట్టుకు నీరుబోసిప్రార్థించి ఉమ్మక్కారమ్మని పిలచివచ్చి భానుగురువారములలో ఉషఃకాలమున వాజ్మయమముతో నచటబోయి శుచిగా నొక పండిన కాయని తీసికొనివచ్చి పూజించి దానిలో మూడు అథవా ౫ విత్తులను మాత్రమే దేహప్రకృతితాళునంత కొంచముగా వివరీభములనుతీసి ఆపుపాలుతోనూరికలిపి అభ్యంజనము చేసికొనియున్న ఆపడుచుకు తొగించి స్వాదుమధురాహారములు భుజింపజేసి అలంకరించి ముత్తయిడువలందరును వేడుకచూచుచుండగా ఆపడుచు కొంచముమైకముతోవెట్టి దానివలె

ఆటలాడసాగి తాను పిల్లలనుకనునట్లును పెంచునట్లును చేష్టలానచ్చేనేని ఆమెకు సంతానమగుననిశ్చయించుచున్నారు, లేనియెడల గోత్రాలనిర్ణయించెదరు. ఆమైకము కొంతకాలములో జీర్ణించిదిగిబోవును. ప్రమాదము సంభవించనట్లు మితముగాచేసెడుఉపాయజ్ఞులైనవృద్ధస్త్రీలుగలరు. ఇది యొకరహస్యాచారశకునముగలదు. శకునాధికయైనవాడు శుచిధూతముడై గోమయముతో పిల్లారినిచేసి రక్తాక్షతపుష్పదూర్వలతో పూజించి, గుడచణక నారికేళవై వేద్యమునొనర్చి ప్రార్థించి యాపిల్లారినియొక పాత్రమున బెట్టితటుక్కున నేలమీదబోర్లించి పాత్రమునెత్తిచూడగా పిల్లారిలేచి కూర్చుండియుండెనేని కార్యమగును. పండియుండిన కార్యసిద్ధిలేదనట. సాలగ్రామాదులను అంగీకరించెడువారు వాటివలన తమకుకలిగెడు ఫలమును తెలియనిచ్చించినపుడు త్రాసులో సాలగ్రామమును ధాన్యముతో సరిగాతూచి యొక పాత్రమున యాసాలగ్రామమును అదేధాన్యముతో పెట్టియుండి మరుసటినాడు మరలనదేధాన్యమును తూచిచూడగా సాలగ్రామమునకన్నను ధాన్యపుతూనికయెక్కువైనయెడల ఆసాలగ్రామము తనకు శుభవృద్ధికరమనియును లేనియెడల ఫలములేదనియును, ధాన్యము తరిగినయెడల త్తయకరమనియును నిశ్చయించుట. శకునాధికక్షతపుట్యాద్యంకచక్రములలో నొకకోష్ఠమును స్పృశించి దానిలో వ్రాయబడిన సంఖ్యకు ఏర్పరచి పెట్టియున్న ఫలమును విని తనకార్యమట్లాగే అగునని నమ్ముట. చీట్లు వేసేయెత్తుకొనుట. ఇత్యాదులు పరస్పరహాసములుగా మహాజనబుద్ధికల్పితములై యుగాంతరములనుండి యీకామఁ భూమిలో శిష్టవృద్ధాచార సమ్మతములై నడిచివచ్చుచున్నవి. వీటికన్నిటికిని ప్రత్యయమొక్కటే బలకరమగుటవలన నివిభక్తిశ్రద్ధలుగలవారికిమాత్రమే ఫలించును.

సద్యోవృష్టిశకునము.

శ్లో॥ కదావహః పిపజః స్య ఇతి కేనచిదధికతః।

బ్రూయాచ్చాకునికః ప్రప్టుర్లత్తైనుగుణము త్తరం॥ ౧౨౯

ద్రవ్యమార్ద్రస్పృశతచేత్ప్రప్టాజలజమేవవా।

తోయా సన్నోభవాతోయ కాగ్యేవ్యవృన్దుభోభవా॥

అచిరాత్తోయసిద్ధిస్సాస్యదుపశ్రుతిబలేనవా।

మాసారంభభాస్కరస్య సువహః సదృశోదయః॥ ౧౩౧

వృష్టిసంసూచకోభూయాన్తండూకారావసంత్రుతిః।

మాజాఁరోనఖనైర్ఘ్నమింఖనన్వృష్టిప్రశంసతి॥ ౧౩౨

నభః కాకాండతులితంగిరయోంజనసన్నిభాః।

శశినః పృషేషాశ్చ ద్రుమారోహీభుజంగమః॥ ౧౩౩

పిపీలికాండసంఘాతః కృకలాసస్తరూపరి।

పశవస్సారమేయాశ్చ కుర్వంత్యార్ధస్వంరవీక్షణం॥ ౧౩౪

చంద్రోమధునిభశ్చాపి దివాకాంతియుతశ్శశీ।

పురతశ్శీతలోవాయుదివావిద్యుత్సముద్గమః॥ ౧౩౫

చంద్రః ప్రావృషిశుక్రాచ్చ శుభదృష్ట్యసప్తమే।

మందకేంద్రత్రికోణేవా సద్యోవృష్టిప్రదోభవేత్॥ ౧౩౬

సమాగమేజ్ఞసితయోర్విద్ధుర్వోద్గురుశుక్రయోః।

యమారయోశ్చసంయోగే సద్యోవృష్టిభావిష్యతి॥ ౧౩౭

తా॥ ఎప్పుడువానకురియునని ప్రశ్నజేయునపుడు వాడు తడివస్తువునుగాని నీటిలోపుట్టినవస్తువునుగాని స్పృశించినను, నీటివద్దనుండియడిగినను, నీటికార్యములకు ఆసక్తుడై యడిగినను, నీటిఉపశ్రుతి వినవచ్చినను, అప్పుడే వహఃమువచ్చునని చెప్పవలసినది. మాసారంభమునాడు సూర్యుడు ఉదయించునపుడు బంగారిఛాయకలిగి యుండిన నామాసములో మంచివానలువచ్చును. కప్పలుకూసినను, పిల్లి నేలబరికినను, ఆకాశము కాకిగ్రుడ్డువలెతోచినను, కొండలు మిగుల నలుపుగానగుబడినను, చంద్రపరివేషము లధికమైనను, పాము చెట్టునెక్కుచుండినను, చీమలు గుడ్లు కరుచుక వెడలినను, నెమలిచెట్టుకొనకెక్కినను, ఆవులును కుక్కలును తలయెత్తి సూర్యునిచూచినను, చంద్రుడు మధువహఃమైనను, పగటిలో కాంతిగలిగి కానవచ్చినను, చల్లగాలి ముందువీచినను, తూర్పుగాలి వచ్చినను, పగటిలో మెరసినను, వహఃకాలమునశుక్రనికేడింట చంద్రుడు శుభగ్రహములతో చూడబడినను. శనికి కేంద్రత్రికోణముల

యందు జలరాశిగతుడైనను, బుధశుక్రలుగాని బుధగురువులుగాని గురు శుక్రలుగాని శనికుజులుగాని చంద్రునితో చేరినను, ప్రశ్నకాలమునం దీశకునములచేత నప్పుడేవానవచ్చునని చెప్పందగు.

ఖంజరీటశకునము. (కాటుకపిట్ట)

శ్లో॥ శకునావసరేయస్య ఖంజనోదృష్టిగోచరః।

స్థూలోభ్యున్నతకంఠశ్చ భద్రఃకృష్ణగళఃస్మృతః॥ ౧౩౮

ఆకంఠకృష్ణస్సుఫలః సితకంఠస్తురిక్షకృత్।

గోపీతకఃక్లేశకరో ఖంజరీటఃప్రదృశ్యతే॥ ౧౩౯

ఫలపుష్పసమృద్ధేషు తరుగుల్మలతాదిషు।

హస్త్యశ్వోపరిగోగోష్ఠే ప్రాసాదశిఖరేపిచ॥ ౧౪౦

ధ్వజేచయజ్ఞశాలాయాం ఛత్రేచకమలాదిషు।

దధిపాత్రేచధాన్యేవాఖంజనఃకురుతేశ్రియం॥ ౧౪౧

పంకేస్వాదవన్నశంసీచ గోమయేగోరసాదికం।

శకటేదేశవిభ్రంశ మశుచారోగపీడనం॥ ౧౪౨

పృష్ఠేత్వజావికానాం చ ప్రియసంగమసూచకః।

ప్రాకారభర్తృకోశేషు చాశుభోమృత్యుసూచకః॥ ౧౪౩

పక్షాధున్వంఘభంబ్రూతే పిబన్వారితథాఖగః।

శస్త్రస్ఫూర్్యోదయేసాయం విపరీతఫలప్రదః॥ ౧౪౪

జయార్థినోవిజయదో మైథునేధనసూచకః।

పురీషభూమావంగారో దృశ్యతేనాత్రసంశయః॥ ౧౪౫

బంధ్యాగతింవియచ్ఛారి సూచయేత్థంజనస్సదా।

దిక్కాలలగ్నభేదేన ఫలభేదోవిశిష్యతే॥ ౧౪౬

తా॥ శకునార్థికి-ఖంజరీటమనగా కాటుకపిట్ట, అభవామందపిచ్చుక కనుపించెనేనిశకునఫలముతప్పక నేనరివచ్చును- ఆపక్కి సంవత్సరములో నారు నెలలగుబడదు- అగుబడిన ఖంజనపక్షిఫలమును సూచింపకమానదు. నల్లటి గొంతుపొడుగై బలిసిన పిట్టలగుబడితే మేలుగలుగును. గొంతు తలమాత్రమునలుపైనను మంచిఫలముగలదు. గొంతు తెలుపైతెలాభము

లేదు. గోవర్ణముగాని పీతవర్ణముగాని శ్వేతకరము. సుగంధపుష్పములు మధురఫలములుగల చెట్లమీదఅగుబడితే కార్యముసఫలమగును. గుట్టము, ఏనుగు, వీటిమెడమీదగాని- గోవుల వెన్నమీదగాని- కొట్టయు మీదగాని మేడమీదగాని-ధ్వజముమీదగాని-యజ్ఞశాల, గొడుగు, కమలము, పెరుగు కుండ, ధాన్యరాశి, వీటిమీదగాని, కాటుకపిట్టలగుబడెనేని ధనలాభము గలుగును. అడుగుననుండి మృష్టాన్నమును, గోమయమునుండి గోరసము లను సూచింపుచున్నది. బండిమీద ప్రవాసంబును, అశుచిమీదనుండిరోగ మును, సూచించును. షేకలు, గొట్టెలు, వీటివీపుమీదనుండినఖంజరీటము ప్రియసంబంధమునుసూచింపుచున్నది. గవినిగోడబూడిదెక్కుమొదలైన వాటిమీదనుండి మృత్యువునుసూచించును. రెక్కలను విదలించుచును నీరు ద్రావుచును, సూర్యోదయమందును శుభమునుసూచించును- సాయంకాల ముననగుబడితే చేటుగలుగును- జయార్థముగావెడలినవానికి జయమును సూచించును- ఖంజరీటపక్షులు మైథునముచేసినతావులో తప్పకనేధనము చిక్కును-నిధినిక్షేపములందును- మలమువిడిచిన నేలలో బొగ్గులుందును- త్రోవ్వి పరీక్షింపవచ్చును- మిన్నున పారుచుండెనేని చుట్టములువచ్చెదరు- ఖంజరీటపక్షినిచూచిన దిక్కల లగ్నముల భేదముచేత వాటిఫలములు శకునశాస్త్రమునందు మిగుల చెప్పబడినవి.

కోళ్ల శకునము.

శ్లో॥ కుక్కుటఃకలశాకారో ఋజ్వంగుళితనూరుహః।

తామ్రవక్త్రస్తామ్రచూఢో భద్రదోరౌతిసుస్వరం॥౧౪౭

యవగ్రీవోబృహన్నుధాః బహువర్ణావిచిత్రతః।

సంగ్రామేవిజయీశస్త్రోమధువర్ణశ్చగేహినః॥ ౧౪౮

కుక్కుటిస్త్రిగ్ధమూర్తిశ్చ చారుమూర్తిస్సులోచనా।

దదాతిసుచిరంభోగంయద్ధృషేన్ద్రాధాన్యవా॥౧౪౯

తా॥ అవక్రమైన రోమములును వేళ్లునుగలిగి, ఎఱ్ఱటిముక్కును జుట్టునుగల మంచినస్వరమునుపలుకు మగకోడి ఇంటివారికిశుభమునొసంగి నది. మెడలో వరిమచ్చలుగలిగి చిత్రవర్ణమగు గొప్పతలగల చరణౌ

యుధము ఇంటివారికి జయమునిచ్చుచున్నది. మృదుదేహంబును సౌగంధ్యము కన్నులునుగల ఆడకోడి యున్నయింటివారికి భోగముగలదు. మఱియు ధాన్యముగలదు.

మేకలశకునము.

శ్లో॥ మేషలక్షణమీక్షేత గేహినఃఫలసూచకం।
నవాప్తదశదంతస్తు గేహిశోభనదోభవేత్॥ ౧౫౦
దుఃఖదస్సప్తదంతశ్చ దక్షిణాసితమండలిః।
అశుభశుక్లచిహ్నస్తు శుభదోభవతిధ్రువం॥ ౧౫౧
గళలంబ్యేకమణికో శుభమేవాతనోతిసః।
సితాసితార్ధవర్ణాశ్చ గేహినశుభశంసినః॥ ౧౫౨
కృష్ణశ్చ శ్వేతచరణః శ్వేతఃకృష్ణాండవీచవా।
గృహీణశుభకృచ్ఛాగః ఖరనాదోవినాశకః॥ ౧౫౩
ప్రదీప్తపుచ్ఛఃకునఖః కృత్తకర్ణశ్చదుఃఖకృత్।
తామ్రనేత్రశ్చమండశ్చవేత్తనసౌఖ్యకృద్భవేత్॥ ౧౫౪

తా॥ ౮-౯-౧౦ పండ్లుగల మేక ఇంటిలోనగుబడిన నాయుంటివానికి శుభకాలము. ౭ పండ్లుమేక దుఃఖకరమైనది. కుడిపక్కలో నల్లమచ్చలు గలదిచేటుజేయును. తెల్లమచ్చలుగలదిమేలుజేయును. అధము తెలుపు అధమునలుపు ఇట్టిమేనుగలదియును, నల్లమేను తెల్లకాళ్ళును, తెల్లమేను నల్లపట్టులునుగలమేక శుభమునుజేయును. గొంతుక్రిందనొకచన్ను గలదిమంచిది. ఎక్కువచండ్లుగలదిచెడ్డది. కఠినస్వరమనరుచునదియును చెవ్వికత్తరించబడినదియును కీడుజేయును. బోడిమేకయును ఎఱ్ఱకన్నులు గలదియును మేలుజేయును. తోక గొప్పదియును పుచ్చినగోళ్లదియును దుఃఖసూచకమైనది. శకునసమయమందు ఇట్టిమేకలగుబడిన నింటివాని స్థితి ఇట్టిదిగానుండుననుట శకునఫలము.

గుఱ్ఱములశకునము.

శ్లో॥ అశ్వస్యలక్షణోయస్య గోచరశ్శకునాధిపః।
ధవళశుభమాచక్షే జయశంసితధారుణః॥ ౧౫౫

నీలశ్చదుఃఖమాచక్షే కల్యాణంపంచమంగళః।
అష్టమంగళికోభోగంకంతాభరణవాంఛుభం॥ ౧౫౬
యోదేవమణిసంయుక్తస్సకార్యంక్షీప్రమాదిశేత్।
ఏకతశ్యామకణశ్చతురగశ్చంద్రసన్నిభః॥ ౧౫౭
రాజ్యభోగంసమాచక్షే కలహంనీలవాలకః।
క్షేమంశ్వేతలలామశ్చ సూచయేత్తురగస్సరా॥ ౧౫౮
అతిరోమాచవిస్తానేదురావర్తస్తుదుఃఖకృత్।
పట్టాశ్చదర్శనంపుణ్యం శకునేషుజయప్రదం॥ ౧౫౯

తా॥ శకునసమయమునందు తెల్లగుఱ్ఱ మగుబడితేమేలు. ఎఱ్ఱటిది జయము. నలుపుదుఃఖము. పంచకల్యాణి సుఖము. అష్టమంగళి భోగము. తెల్లబొల్లిగలదిమంచిది. ఒకచెవ్విమాత్రము నల్లదిగాగల తెల్లగుఱ్ఱము రాజ్యభోగమునొసంగును. కంతాభరణము దేవమణి ఇట్టిమంచిసుఖము గలది శుభసూచకము. రోమములెక్కువై చెడ్డసుఖముగలదియును నల్లటి తోకగలదియును కీడుజేయును.

శకునమునకు ఉపపత్తి.

శ్లో॥ యద్వత్కంతమణెల్లోహకషణైశక్తియుక్తతా।
శకునంసూచకంతద్వదర్థస్యభవతిధ్రువం॥ ౧౬౦
ప్రామాణ్యమయమానేన భూయోదర్శనయోగతః।
అత్రవక్తవ్యసంకోచో బాలబోధాయకేవలం॥ ౧౬౧

తా॥ అయిస్కొంతమణిలోహము నాకర్షించునట్లు శకునార్థములకు సూచ్యసూచకభావమగుటంజేసి అనుమాన ప్రామాణ్యముచేత శకునముఉపపన్నమగుచున్నది. శకునశాస్త్రప్రపంచమును ఇంతతోనిచట సంకోచపరచినది బాలురకు సుబోధమగుటకే.

గ్రంథసమాప్తి.

శ్లో॥ అంతరాత్మాసజగతః కర్మసాక్షీప్రభాకరః।
ప్రీణాతుభాస్కరోక్తేన శకునార్థేనభాస్కరః॥ ౧౬౨
నమయాకల్పితంకించి త్పూర్వశాస్త్రేషువిశ్రుతం।
కథితంసంగ్రహేణేదంతేనతువ్యంతుపండితాః॥ ౧౬౩

ఇతి శ్రీభాస్కరాచార్యవిరచిత ఫలసంహితాయాం దశలక్షణ్యాం
సర్వశకునప్రకాశోనామ నవమంలక్షణం సమాప్తం.

తా || లోకమునకు కన్నుగాను ప్రాణికర్మములకు సాక్షియగుటం
జేసి అంతరాత్మగాను ప్రకాశకుడైన సూర్యుండిభాస్వర సంహితజేత
తృప్తుడగు గాత. దీనిలో నేనుకల్పించిన దేమియునులేదు. పూర్వశాస్త్ర
ములయందు విస్తారముగా నుండినదానిని బాలబోధార్థముగా సేవట
సంగ్రహించిచెప్పినాను గావున విద్వాంసులు సంతోషించును.

ఇట్లు ౧౧౬౩ శ్లోకములతో భాస్కరాచార్యుండుచెప్పినదశలక్షణి
యను ఫలసంహితాశాస్త్రమునందు సర్వశకునప్రకాశము సంపూర్ణము
మైనది.

శ్రీబెంగళూరుసిద్ధాంతి శివశంకరశాస్త్రిణా |

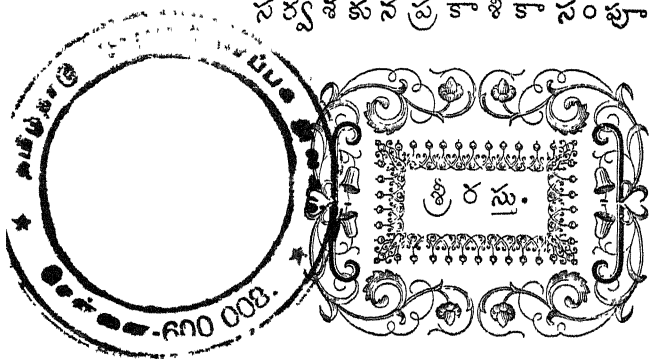
అంధోక్త్యావివృతాసర్వశకునార్థప్రకాశికా ||

భువనగరిచెన్నకేశవ, వణిజేదత్తాచముద్రణాదివిధౌ |

అధికృతిరేషాకృతిరథజీయా దాచంద్రతారకంలాకే ||

తా || ఇట్లు బ్రహ్మశ్రీ- బెంగళూరు, సిద్ధాంతి- శివశంకరశాస్త్రిల
చేత మూలగ్రంథము శోధింపబడి దానికి తెనుగున తాత్పర్యమును రచి
యించి, వైశ్యశ్రీ - భువనగరి - చెన్నకేశవులు శెట్టివారికి ముద్రణాది
స్వాతంత్ర్యముతో నిష్పాదించినది.

సర్వశకునప్రకాశికా సంపూర్ణా.

END OF
TITLE